

YENİLENEN
SİSTEME
GÖRE!

İŞL403U SERMAYE PİYASALARI VE FİNANSAL KURUMLAR

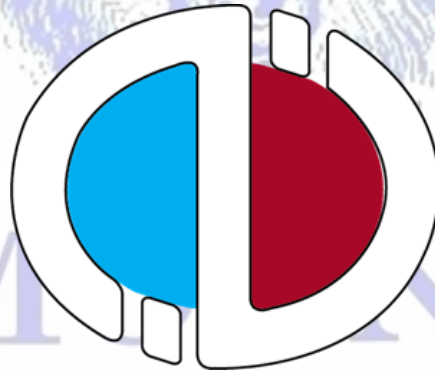
SKYMOON PDF KANALI :

<https://t.me/producerskymoonpdf>

ANADOLU PDF GRUBU:

<https://t.me/anadolupdfgrubu>

ÜNİTE ÖZETLERİ ÜNİTE SORULARI ARA SINAV-FİNAL DENEME SORULARI ONLINE DÖNEM

DON'T ASK QUESTIONS, JUST FOLLOW...

“DERS GEÇMENİN EN KOLAY YOLU”

SINCE 2020

ÜNİTE 1: FİNANSAL SİSTEM VE FİNANSAL PİYASALAR

FİNANSAL MİMARİ

Finansal piyasalar ekonomi için önemli olan tüm birimleri ilgilendirmektedir. Finansal piyasada yer alan altın, borsa döviz gibi finansal varlıkların fiyat hareketleri birimlerin servet hareketlerini etkilemektedir. Servet, ekonomik birimlerin sahip olduğu tüm varlıklardır.

FİNANSAL PİYASALAR NEDEN VARDIR, FONKSİYONLARI NELERDİR?

Piyasalar, reel piyasalar ve finansal piyasalar olmak üzere iki biçimde sınıflandırılabilir. Reel piyasalar, mal ve hizmet satımının yapıldığı piyasalardır. Finansal piyasalar, fon açığı olan ve fon fazlası birimlerin yer aldığı piyasalardır. Finansal piyasaların en temel işlevi ise, fonların fon fazlalığı olan birimlerden, yatırım yapacak birimlere doğru geçmesini sağlayarak, işlevsel biçimde kullanılmasını sağlamaktır. Finansal piyasalar, birimlerin gereksinim duydukları fonların karşılanmasını sağlayarak, hem fon talep edenlere hem de fon arz edenlere fayda sağlamaktadır.

FİNANSAL PİYASALAR VE FİNANSAL SİSTEM

Finansal piyasalar; fon arz edenler ve fon talep edenler, fon akımlarına aracılık eden kurumlar, fon akımını sağlayan finansal varlıklar ve hukuki ve idari düzenlemelerden oluşan bir sistemdir. Bu doğrultuda, sistemin unsurları aşağıdaki biçimde sıralanmaktadır (S.5, Şekil.1.1'i inceleyiniz):

- Tasarruf sahipleri (fon arz edenler),
- Yatırımcılar (fon talep edenler),
- Yatırım ve finansman araçları,
- Yardımcı kuruluşlar,
- Hukuki ve idari düzenlemeler.

Yabancılar **doğrudan yatırımlar** veya **portföy yatırımları** ile ülkelere fon girişini sağlamaktadırlar. **Doğrudan yatırımlar:** Bir şirketin üretimini, ana merkezinin bulunduğu ülke sınırları dışına yayarak yabancı ülkelerde yalnız ya da ortaklarla üretim tesisi kurması, mevcut tesisleri satın alması ya da bu tesislerle birleşmesidir. **Portföy yatırımlar:** Yabancıların üretime yönelik yatırımları değil de menkul değerlere yapılan yatırımlardır. Bu yatırımların amacı, üstlenilen risk karşılığında en yüksek getiriyi sağlamaktır ve bu yatırımlar sıcak para olarak da adlandırılır.

FİNANSAL PİYASALARIN SINIFLANDIRILMASI

Finansal piyasalar aşağıda yer alan biçimiyle sınıflandırılmıştır: FİNANSAL VARLIĞIN NİTELİĞİNE GÖRE;

- Borç piyasaları
- Öz sermaye piyasaları

FİNANSAL VARLIĞIN SÜRESİNE GÖRE;

- Para piyasaları
- Sermaye piyasaları

FİNANSAL VARLIĞIN İLK KEZ ALINIP SATILMASINA GÖRE;

- Birincil piyasalar
- İkincil piyasa

ÖDEMELERİN HEMEN YA DA GELECEKTE YAPILMASINA GÖRE;

- Nakit ya da spot piyasalar
- Vadeli piyasalar

ÖRGÜTLENME DURUMUNA GÖRE;

- Örgütlenmiş piyasalar (organize piyasalar)
- Örgütlenmemiş piyasalar (organize olmamış piyasalar).

Finansal piyasalarda en yaygın biçimde kullanılan finansman yöntemi, borçlanmadır. Borçlanma araçları iki temel özellik taşır; bir vadesinin ve faizinin olması.

Devletin kısa süreli fon ihtiyacını karşılamada en çok kullandığı para piyasası araçlarından biri hazine bonolarıdır. **Para piyasasının diğer temel araçları** şunlardır; para, mevduat, finansman bonoları, mevduat sertifikaları, bono, banka kabulleri, banka bonoları, eurodolarlar, varlığa dayalı menkul kıymetler ve finansal türevler. **Sermaye piyasasının temel araçları** ise şunlardır; devlet tahvilleri, şirket tahvilleri, hisse senediyle değiştirilebilir tahvil, katılma intifa senedi, ipotekli borç ve irad senedi, kar ve zarar ortaklığı senedi, gelir ortaklığı senedi ve hisse senetleri.

YATIRIM VE FİNANSMAN ARAÇLARI

Finansal piyasalara fon sunanların, sundukları fon karşılığında fon talebinde bulunanlardan aldıkları varlıklara finansal varlık (finansal araç) denir. Finansal varlık, ihraç eden birim açısından bir yükümlülük iken satın alan açısından bir varlıktır.

Tüm finansal varlıklar, alacak hakkı veren finansal varlıklar ve ortaklık hakkı veren finansal varlıklar olarak iki temel grupta toplanabilir. Alacak hakkı veren ya da borç ifade eden finansal varlıkları ihraç eden kurumlar, sabit ya da değişken oran üzerinden faiz ödemek durumundadır.

Diğer taraftan hisse senedini satın alan yatırımcılar ise, bu senedi ihraç eden firmanın ortağıdır ve faiz gibi sabit bir **nakit akışı** beklentisi olmayacaktır. Nakit akışları: bir finansal varlığın getirisi belirli bir zaman diliminde o varlıktan sağlanacak nakit girişleriyle hesaplanır.

FİNANSAL ARACILIK VE FİNANSAL KURUMLAR

Finansal Aracılık ve Finansal Kurumlar Finansal Varlıkların araya bir kurum girmeksizin aracısız el değiştirmesine doğrudan finansman, araçlar vasıtasıyla el değiştirmesine ise dolaylı finansman denir (S.11, Şekil.1.2'yi inceleyiniz). Fonlar, daha çok finansal kurumlar olarak da adlandırılan aracı kuruluşlar aracılığı ile el değiştirmektedir.

Doğrudan finansmanda, fonlar fon arz edenlerden fon talep edenlere doğrudan transfer edilmektedir. Bununla birlikte, doğrudan finansman özelliğini bozmayan ancak süreci hızlandırmak ve etkinliği artırmak için araya giren bazı kurumlar bulunur. Bunlar; brokerlar, dealerlar ve yatırım bankaları gibi kurumlardır. Dolaylı finansmanda ise, fon arz edenlerle talep edenler doğrudan karşılaşmaz, araya aracı kurumlar girer. Aracı kurumlar tasarruf sahiplerinden sağladıkları fonları, fon talep edenlere vererek aracılık hizmeti sunar ve riski üstlenir.

Finansal piyasalarda, aracılığı gerekli kılan iki tür maliyetten bahsedilebilir. İlk işlem maliyeti, ikincisi bilgilendirme maliyetidir. İşlem maliyeti, fon transferinin gerçekleştirilebilmesi için gerekli zaman ve harcanması gereken paradan doğmaktadır.

Finansal Kurumlar

Finansal kurumları, farklı açılardan sınıflandırmak mümkündür. Para yaratma durumu dikkate alındığında finansal kurumlar; para yaratan ve para yaratmayan finansal kurumlar olarak sınıflandırılabilir.

Ülkemizde para yaratan kurumlar; Merkez Bankası, ticari bankalar ve katılım bankalarıdır. Merkez bankaları para, kredi ve döviz politikalarını belirleyip, uygulayan kurumlardır. Ticari bankaların fon kaynaklarını, genellikle kısa süreli mevduatlar, fon kullanımlarını ise işletme kredileri oluşturmaktadır. Katılım bankaları, dini inançları gereği faiz gelirini kabul etmeyen birimlerin tasarruflarını sisteme kazandırmak üzere oluşturulan kurumlardır. Kalkınma ve yatırım bankaları, gelişmekte olan ülkelerde sermaye yetersizliği açığını giderme, sanayileşme sürecini hızlandırma görevini üstlenen kurumlardır.

Finansal piyasalarda finansal aracı kurumlar arasında etkinliği ve önemi en fazla olan kuruluşlar para yaratan finansal kurumlardır.

Finansal Kurumların Fonksiyonları

Hem fon sunanlara hem de fon talep edenlere hizmet vermekte olan finansal kurumların, başlıca fonksiyonları şu şekilde özetlenebilir:

SERMAYE PİYASALARI VE FİNANSAL KURUMLAR

- Kaynaklara akıcılık sağlama
- İşlem ve bilgilendirme maliyetlerini azaltma
- Vade ve miktar ayarlaması yapma
- Risk ayarlaması yapma
- Kaynak kullanımında etkinliği sağlama
- Finansal danışmanlık hizmeti sunma
- Ödeme mekanizması sağlama.

FİNANSAL PİYASALARDA DÜZENLEYİCİ VE DENETLEYİCİ KURUMLAR

Finansal sistemden beklenen fonksiyonların en iyi şekilde yerine getirilebilmesi, sistemin etkin bir şekilde işleyebilmesi için, finansal sistemin işleyişinden sorumlu düzenleme ve denetleme otoritelerine ihtiyaç vardır.

Finansal piyasaların düzenlenmesi ve denetlenmesine yönelik düzenlemeler;

- Yatırım yapacakların bilgi eksikliğini gidermeye yönelik düzenlemeler,
- Finansal sistemin sağlıklı çalışmasına yönelik düzenlemeler,
- Devletin para politikalarının kontrolünü sağlamaya yönelik düzenlemeler olarak üç temel grupta toplanabilir.

Türkiye’de finansal piyasaları düzenleyen ve denetleyen kurumlar aşağıdaki biçimde sıralanabilir:

- Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası
- Hazine ve Maliye Bakanlığı
- Sermaye Piyasası Kurulu
- Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu
- Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu.

FAİZ ORANI VE FAİZ ORANLARININ YAPISI

Faiz, finansal sistemi ve ekonomiyi en fazla etkileyen değişkenlerden biridir. **Faiz**; parayı arz edenler açısından bugünkü kullanım hakkından vazgeçmenin getirisi; parayı talep edenler açısından da, gelecekte kullanılacak parayı bugünden kullanmanın bir bedelidir. Piyasa faiz oranı, cari faiz oran denildiğinde nominal faiz oran ifade edilmektedir. Nominal faize, kota edilen faiz oranı da denilir.

Faiz Oranlarının Yapısı

Bir menkul kıymetin değeri, piyasa faiz oranlarıyla bu menkul kıymeti çıkaran kurumun özelliklerine bağlıdır. Menkul kıymet getirilerinde farklılık yaratan faktörler aşağıdaki şekilde sıralanabilir;

- Ödenmeme riski
- Likidite riski
- Vergi durumu
- Özel haklar.

Ödenmeme riski, sağlanan fonlar için faizin ya da anaparanın vadesinde ödenmesiyle ilgilidir. Fonların geri ödenmeme riski arttığı ölçüde, ilave edilecek **prim** de artacaktır. **Ödenmeme prim** i; ödenmeme riski olmayan bir tahvil ile riskli bir tahvilin nominal faizleri arasındaki farktır.

FİNANSAL PİYASALARDA KÜRESELLEŞME

Globalleşme ile birlikte fon arz ve talep edenler, yerel ülke piyasalarının yanı sıra diğer ülke piyasalarında da yer almaktadırlar. Finansal piyasaları globalleşmeye yönlendiren temel faktörler, aşağıda yer alan biçimde sıralanabilir:

Finansal Liberalleşme: Finansal liberalleşme; ülkelerin ekonomik kalkınmayı hızlandırmak amacıyla, sermaye akışı önündeki engellerin kaldırılması yönünde uygulamalarını içermektedir.

Finansal Yenilikler ve Teknolojik İlerlemeler: Finansal piyasaların globalleşmesinde, finansal bilginin güvenli bir

biçimde aktarılması, finansal işlemin kısa sürede ve çok düşük maliyetlerle yapılabilmesi önemli bir rol oynamıştır.

Mali Krizler: Finansal liberalleşmeyle birlikte, finansal krizlerin de arttığı görülmektedir.

Finansal Piyasalarda Yakınlaşma: Finansal piyasalarda liberalleşme faaliyetleri, uluslararası piyasalarda işlem yapabilme kolaylıkları sağlayan teknolojik gelişmeler finansal piyasaları yakınlaştırmıştır.

Finans Sektöründe Birleşmeler ve Devralmaların

Artması: Yakınlaşma ve globalleşme eğilimleri özellikle finansal hizmetler sektöründe rekabeti artırmakta, bankaları yeni finansal ürünler üretmeye, var olan ürünlerde daha etkin hâle gelmeye zorlamaktadır.

Doğrudan Yatırımların Artması: Finansal liberalleşme, artan rekabet, kâr marjlarının daralmasına paralel olarak işletmeler, daha kârlı olacakları ülkelere doğrudan yatırımlara yönelmişlerdir. Özellikle, gelişmekte olan ülkelerin sermayeyi ülkelerine çekme konusunda politikalar izlemesi, doğrudan yatırımları artırmıştır.

SORU CEVAP

SORU:

Ekonomik birimlerin sahip olduğu tüm varlıklara ne ad verilir?

CEVAP:

Servet; ekonomik birimlerin sahip olduğu tüm varlıklardır.

SORU:

Fon açığı veren birimlerle fon fazlası veren birimlerin karşılaştığı ve fon transferinin gerçekleştiği ortamlara ne ad verilir?

CEVAP:

Finansal piyasalar; fon açığı veren birimlerle fon fazlası veren birimlerin karşılaştığı ve fon transferinin gerçekleştiği ortamlardır.

SORU:

Mal ve hizmet alım-satımının yapıldığı mal ve hizmet piyasaları ile mal ve hizmetlerin üretiminde kullanılan üretim araçlarının alınıp satıldığı piyasalara ne ad verilir?

CEVAP:

Reel piyasalar; mal ve hizmet alım-satımının yapıldığı mal ve hizmet piyasaları ile mal ve hizmetlerin üretiminde kullanılan üretim

araçlarının alınıp satıldığı piyasalardır.

SORU:

Finansal sistemi oluşturan unsurlar nelerdir?

CEVAP:

Finansal sistemi oluşturan unsurlar:

- Tasarruf sahipleri (Fon arz edenler),
- Yatırımcılar (Fon talep edenler),
- Yatırım ve finansman araçları,
- Yardımcı kuruluşlar,
- Hukuki ve idari düzenlemelerdir.

SORU:

Doğrudan yatırımları açıklayınız.

CEVAP:

Doğrudan yatırımlar; bir şirketin üretimini ana merkezinin bulunduğu ülke sınırları dışına yayarak yabancı ülkelerde yalnız ya da ortaklarla üretim tesisi kurması, mevcut tesisleri satın alması ya da bu tesislerle birleşmesidir.

SORU:

Portföy yatırımlarını açıklayınız.

CEVAP:

Portföy yatırımları; yabancıların üretime yönelik yatırımı değil de menkul değerlere yapılan yatırımlardır. Sıcak para olarak da adlandırılan bu tür yatırımların amacı üstlenilen risk karşılığında en yüksek getiriyi elde edebilmektir.

SORU:

SERMAYE PİYASALARI VE FİNANSAL KURUMLAR

Finansal piyasalar, finansal varlığın niteliğine göre nasıl sınıflandırılır?

CEVAP:

Finansal piyasalar, finansal varlığın niteliğine göre şu şekilde sınıflandırılır:

- Borç piyasaları
- Öz sermaye piyasaları

SORU:

Finansal piyasalar; finansal varlığın süresine göre nasıl sınıflandırılır?

CEVAP:

Finansal piyasalar; finansal varlığın süresine göre şu şekilde sınıflandırılır:

- Para piyasaları
- Sermaye piyasaları

SORU:

Finansal piyasalar; ödemelerin hemen ya da gelecekte yapılmasına göre nasıl sınıflandırılır?

CEVAP:

Finansal piyasalar; ödemelerin hemen ya da gelecekte yapılmasına göre şu şekilde sınıflandırılır:

- Nakit ya da spot piyasalar
- Vadeli piyasalar

SORU:

Finansal piyasalar; örgütlenme durumuna göre nasıl sınıflandırılır?

CEVAP:

Finansal piyasalar; örgütlenme durumuna göre şu şekilde sınıflandırılır:

- Örgütlenmiş piyasalar (Organize Piyasalar)
- Örgütlenmemiş piyasalar (Organize olmamış piyasalar, tezgâh üstü piyasalar)

SORU:

Para piyasasının temel araçları nelerdir?

CEVAP:

Para piyasasının temel araçları; para, mevduat, hazine bonoları, finansman bonoları, mevduat sertifikaları, repo, banka kabulleri, banka bonoları, euro/dolarlar, varlığa dayalı menkul kıymetler, finansal türevler gibi finansal varlıklardır.

SORU:

Bir ülkede sermaye piyasasının gelişebilmesi için hangi koşulların oluşması gerekir?

CEVAP:

Bir ülkede sermaye piyasasının gelişebilmesi için aşağıda belirtilen koşulların oluşması gerekir:

- Ekonomide tasarruf düzeyinin yükselmesi,
- Özel ya da kamu işletmelerinin uzun süreli fonlara ihtiyaçlarının olması,
- Menkul değerlere yatırım yapılmasına uygun ortamın olması,
- Çok sayıda halka açık anonim ortaklıkların olması,
- Sermaye piyasasında aracılık yapacak aracı kurumların gelişmiş olması,
- Halka açıklanacak bilgileri izleyecek, yatırım analizleri yapabilecek kişi ve kurumların olması,
- Sermaye piyasasının güven, açıklık ve kararlılık içinde çalışmasını sağlayacak yasal düzenlemelerin olması sayılabilir.

SORU:

Para piyasası ile sermaye piyasası arasındaki temel farklılıklar nelerdir?

CEVAP:

Para piyasası ile sermaye piyasası arasındaki temel farklılıklar şu şekilde sıralanabilir:

- Para piyasasında risk sermaye piyasasına göre daha düşüktür. Para piyasasında vade kısa olduğu için sermaye piyasasına göre risk daha düşük olur. Riske bağlı olarak para piyasasında getiri de sermaye piyasasına göre daha düşük olacaktır.
- Para piyasası finansal araçlarının likiditesi sermaye piyasasına göre daha yüksektir. Likidite finansal varlıkların kısa sürede, kolaylıkla ve değerinden önemli kayıp olmaksızın alınıp satılabilmesidir. Bu nedenle ülkemizde olduğu gibi dünyada da en gelişmiş, en etkin piyasalar para piyasalarıdır.

SORU:

Sermaye piyasasının temel araçları nelerdir?

CEVAP:

Sermaye piyasasının temel araçları; devlet tahvilleri, şirket tahvilleri, hisse senediyle değiştirilebilir tahvil, katılma intifa senedi, ipotekli borç ve irad senedi, kâr ve zarar ortaklığı senedi, gelir ortaklığı senedi ve hisse senetleridir.

SORU:

Organize piyasalar ile organize olmayan piyasalar arasındaki farklılıkları açıklayınız.

CEVAP:

Organize piyasalarda yatırımcılar tarafından bilgilere erişim kolay ve düşük maliyetli olur; çok sayıda alıcı ve satıcı olduğu için tam rekabet koşulları daha geçerli olur; alıcı ve satıcıların tek başlarına piyasayı etkileyebilme gücü olmaz. Bu bağlamda, örgütlenmiş piyasalarda finansal varlıkların fiyatı doğru olarak belirlenir. Organize olmamış piyasalarda finansal varlıkların fiyatları pazarlıkla oluşur. Bu tür piyasalarda genellikle işlem yapan tasarruf sahiplerinin kimliği bilinmediği gibi aracı kurum da bilinmez. Organize olmamış piyasanın aldatılma olasılığının yüksek olması, devamlılık göstermemesi gibi sakıncaları olmasına karşılık, küçük ve riski yüksek olan işletmelerin finansal varlıklarına likidite kazandırması açısından önemli işlevleri bulunmaktadır.

SORU:

Sermaye Piyasası Kanunu'na göre; menkul kıymet nasıl tanımlanmaktadır?

CEVAP:

Sermaye Piyasası Kanunu'na (SPKa.) göre menkul kıymet ortaklık veya alacaklılık hakkı sağlayan, belli bir meblağı temsil eden, yatırım aracı olarak kullanılan, dönemsel gelir getiren, misli nitelikte, seri hâlinde çıkarılan, ibareleri aynı olan ve şartları Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) tarafından belirlenen kıymetli evrak olarak tanımlanmaktadır.

SORU:

Doğrudan finansman ve dolaylı finansmanı tanımlayınız.

CEVAP:

Doğrudan finansmanda fonlar, fon arz edenlerden fon talep edenlere doğrudan transfer edilmektedir. Menkul kıymetler borsasındaki işlemler doğrudan finansman özelliği göstermektedir. Bu piyasada tasarruf sahipleri fonlarını uygun gördükleri finansal varlıklara yatırır. Bu yatırımlarla ilgili riskleri de kendileri üstlenir. Doğrudan finansmanda fon arz ve talebi doğrudan karşılaşmakta, ancak bu süreci hızlandırmak ve etkinliği artırmak için bazı kurumların aracılık etmesi doğrudan finansman özelliğini kaybettirmemektedir. Bu kurumlar; brokerlar, dealerlar, yatırım bankaları gibi kurumlar olmaktadır. Dolaylı finansmanda ise fon arz edenlerle talep edenler doğrudan karşılaşmaz, araya aracı kurumlar girer. Aracı kurumlar tasarruf sahiplerinden sağladıkları fonları fon talep edenlere vererek aracılık hizmeti sunar ve riski üstlenir. Kredi kullananlar

SERMAYE PİYASALARI VE FİNANSAL KURUMLAR

yükümlülüklerini yerine getiremediğinde mevduat sahipleri bu durumdan doğrudan zarar görmeyeceklerdir, riski aracı kurumlar üstleneceklerdir. Dolaylı finansmanın en önemli aracı kurumları ticari bankalardır.

SORU:

Finansal piyasalardaki finansal aracı kurumları sıralayınız.

CEVAP:

Bunlar: Merkez Bankaları, Ticari Bankalar, Katılım Bankaları, Kalkınma ve Yatırım Bankaları, Sigorta Kurumları, Aracı Kurumlar, Menkul Kıymetler Borsaları, Faktoring ve Forfaiting Şirketleri, Finansal Kiralama Şirketleri, Finansman Şirketleri, Varlık Yönetim Şirketleri, Yatırım Ortaklıkları, Yatırım Fonları, Risk Sermayesi Şirketleri, Takasbank, Derecelendirme Kurumları, Portföy Yönetim Şirketleri, Genel Finans Ortaklıklarıdır.

SORU:

Hem fon sunanlara hem de fon talep edenlere hizmet vermekte olan finansal kurumların başlıca fonksiyonları nelerdir?

CEVAP:

Finansal kurumların başlıca fonksiyonları şunlardır:

- Kaynaklara Akıcılık Sağlamak
- İşlem ve bilgilenme maliyetlerini azaltmak
- Vade ve Miktar Ayarlaması Yapmak
- Risk ayarlaması yapmak
- Kaynak Kullanımında Etkinliği Sağlamak
- Finansal danışmanlık hizmeti sunmak
- Ödeme mekanizması sağlamak

SORU:

Finansal piyasaların düzenlenmesi ve denetlenmesine yönelik düzenlemeler nelerdir?

CEVAP:

Bunlar:

- Yatırım yapacakların bilgi eksikliğini gidermeye yönelik düzenlemeler,
- Finansal sistemin sağlıklı çalışmasına yönelik düzenlemeler,
- Devletin para politikalarının kontrolünü sağlamaya yönelik düzenlemelerdir.

SORU:

Türkiye’de finansal piyasaları düzenleyen ve denetleyen kurumları sıralayınız.

CEVAP:

Bunlar:

- Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası
- Hazine ve Maliye Bakanlığı
- Sermaye Piyasası Kurulu
- Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu
- Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu kurumlarıdır.

SORU:

Bir yıl vadeli devlet tahvilinin nominal faiz oranı %24, o yıl beklenen enflasyon %22 ise, bu tahvile yatırım yapan kişinin reel faizi nedir?

CEVAP:

Reel Faiz Oranı = $\frac{(1 + 0,24)}{(1 + 0,22)} - 1$
Reel Faiz Oranı = %1,64 olur.

SORU:

Menkul kıymet getirilerinde farklılık yaratan faktörler nelerdir?

CEVAP:

Bunlar:

- Ödenmeme riski
- Likidite riski
- Vergi durumu

- Özel haklardır.

SORU:

Finansal piyasaları globalleşmeye yönlendiren temel faktörler nelerdir?

CEVAP:

Bunlar:

- Finansal Liberalleşme
- Finansal Yenilikler ve Teknolojik İlerlemeler
- Mali Krizler
- Finansal Piyasalarda Yakınlaşma
- Finans Sektöründe Birleşmeler ve Devralmaların Artması
- Doğrudan Yatırımların Artmasıdır.

SORU:

Reel piyasalar ne demektir?

CEVAP:

Reel piyasaları; mal ve hizmet alım-satımının yapıldığı mal ve hizmet piyasaları ile mal ve hizmetlerin üretiminde kullanılan üretim araçlarının alınıp satıldığı piyasalar oluşturmaktadır.

SORU:

Finansal piyasalar denilince ne anlaşılır?

CEVAP:

Finansal piyasalar ise, fon açığı veren birimlerle fon fazlası veren birimlerin karşılaştığı ve fon transferinin gerçekleştiği ortamlardır. Finansal piyasalar; fon arz eden birimlerle, fon talep eden birimleri karşılaştırarak her iki tarafın da ihtiyaçlarının giderilmesine, refah düzeylerinin artmasına, bu bağlamda da ekonominin gelişmesine olanak sağlamaktadır.

SORU:

Finansal piyasalar hangi unsurlardan oluşur?

CEVAP:

Finansal piyasalar, sadece fon arz edenlerle fon talep edenlerden oluşmamaktadır. Finansal piyasaları; fon arz edenler ve fon talep edenler yanında fon akımlarına aracılık eden kurumlar, fon akımını sağlayan finansal varlıklar; piyasaların adil, şeffaf ve güven ortamı içinde çalışmasını sağlayacak hukuki ve idari düzenlemelerden oluşan bir sistem olarak düşünmek gerekir. Görüldüğü gibi finansal sistem, finansal piyasalardan daha geniş bir kavramı ifade etmektedir.

Finansal sistemi oluşturan unsurlar

- Tasarruf sahipleri (Fon arz edenler),
- Yatırımcılar (Fon talep edenler),
- Yatırım ve finansman araçları,
- Yardımcı kuruluşlar,
- Hukuki ve idari düzenlemeler şeklinde sayılabilir.

SORU:

Finansal piyasaların etkinliği ne anlama gelir?

CEVAP:

Finansal piyasaların etkinliği: Çok sayıda alıcı ve satıcının bulunduğu ve alıcı ve satıcıların tek başlarına piyasayı etkileyecek bir paya sahip olmadığı piyasalar etkindir denir. Etkin piyasalarda finansal varlıkların fiyatının, piyasaya ulaşan tüm bilgileri yansıttığı varsayılır. Bilgiler piyasaya hızla gelir ve herkes tarafından ulaşılabilir. Piyasaya gelen yeni bilgilerle menkul değerlerin fiyatlarında çok kısa sürede değişiklikler olur. Etkinlik, yeni bilgilerin hangi hızda, hangi doğrulukta geldiğine ve fiyatların da hangi hız ve doğrulukta oluştuğuna bağlı olmaktadır. Doğru bilgilerin, kısa sürede piyasaya ulaşması ve kısa sürede fiyatlara yansması ölçüsünde piyasanın etkinliği artacaktır. Etkin piyasalarda anormal getiri elde etmek mümkün değildir.

SORU:

Doğrudan yatırımlar nasıl yapılır?

SERMAYE PİYASALARI VE FİNANSAL KURUMLAR

CEVAP:

Bir şirketin üretimini ana merkezinin bulunduğu ülke sınırları dışına yayarak yabancı ülkelerde yalnız ya da ortaklarla üretim tesisi kurması, mevcut tesisleri satın alması ya da bu tesislerle birleşmesidir. Buna doğrudan yatırımlar denilir.

SORU:

Finansal piyasaları farklı açılardan nasıl sınıflandırır?

CEVAP:

Finansal varlığın niteliğine göre;

Borç piyasaları

- Öz sermaye piyasaları

Finansal varlığın süresine göre;

- Para piyasaları
- Sermaye piyasaları

Finansal varlığın ilk kez alınıp satılmasına göre;

- Birincil piyasalar
- İkincil piyasa

Ödemelerin hemen ya da gelecekte yapılmasına göre;

- Nakit ya da spot piyasalar
- Vadeli piyasalar

Örgütlenme durumuna göre;

- Örgütlenmiş piyasalar (Organize Piyasalar)
- Örgütlenmemiş piyasalar (Organize olmamış piyasalar, tezgâh üstü piyasalar)

SORU:

Para piyasaları ile sermaye piyasaları arasında nasıl bir fark vardır?

CEVAP:

İşletmeler genellikle kısa süreli varlıklarını finanse etmede, kısa süreli harcamalarını karşılamada para piyasalarından, orta ve uzun vadeli varlıklarını finanse etmede de sermaye piyasalarından faydalanır.

SORU:

Bir ülkede sermaye piyasasının gelişebilmesi için hangi koşullara ihtiyaç vardır?

CEVAP:

Bir ülkede sermaye piyasasının gelişebilmesi için aşağıda belirtilen koşulların oluşması gerekir:

- Ekonomide tasarruf düzeyinin yükselmesi,
- Özel ya da kamu işletmelerinin uzun süreli fonlara ihtiyaçlarının olması,
- Menkul değerlere yatırım yapılmasına uygun ortamın olması,
- Çok sayıda halka açık anonim ortaklıkların olması,
- Sermaye piyasasında aracılık yapacak aracı kurumların gelişmiş olması,
- Halka açıklanacak bilgileri izleyecek, yatırım analizleri yapabilecek kişi ve kurumların olması,
- Sermaye piyasasının güven, açıklık ve kararlılık içinde çalışmasını sağlayacak yasal düzenlemelerin olması gibi sayılabilir.

SORU:

Para piyasası ile sermaye piyasası arasındaki temel farklılıklar nasıldır?

CEVAP:

Para piyasası ile sermaye piyasası arasındaki temel farklılıklar şu şekilde sıralanabilir:

- Para piyasasında risk sermaye piyasasına göre daha düşüktür. Para piyasasında vade kısa olduğu için sermaye piyasasına göre risk daha düşük olur. Riske bağlı olarak para piyasasında getiri de sermaye piyasasına göre daha düşük olacaktır.

- Para piyasası finansal araçlarının likiditesi sermaye piyasasına göre daha yüksektir. Likidite finansal varlıkların kısa sürede, kolaylıkla ve değerinden önemli kayıp olmaksızın alınıp satılabilmesidir. Bu nedenle ülkemizde olduğu gibi dünyada da en gelişmiş, en etkin piyasalar para piyasalarıdır.

SORU:

Organize Piyasa-Organize Olmayan Piyasa (Tezgâh üstü piyasalar) arasında nasıl bir fark vardır?

CEVAP:

Finansal piyasalar organize olup olmamasına göre organize piyasalar ve organize olmayan piyasalar olarak sınıflandırılabilir. Organize piyasalarda yatırımcılar tarafından bilgilere erişim kolay ve düşük maliyetli olur; çok sayıda alıcı ve satıcı olduğu için tam rekabet koşulları daha geçerli olur; alıcı ve satıcıların tek başlarına piyasayı etkileyebilme gücü olmaz. Bu bağlamda, örgütlenmiş piyasalarda finansal varlıkların fiyatı doğru olarak belirlenir. Organize olmamış piyasalarda finansal varlıkların fiyatları pazarlıkla oluşur. Bu tür piyasalarda genellikle işlem yapan tasarruf sahiplerinin kimliği bilinmediği gibi aracı kurum da bilinmez. Organize olmamış piyasanın aldatılma olasılığının yüksek olması, devamlılık göstermemesi gibi sakıncaları olmasına karşılık, küçük ve riski yüksek olan işletmelerin finansal varlıklarına likidite kazandırması açısından önemli işlevleri bulunmaktadır.

SORU:

Birincil ve ikincil piyasalar nedir, niçin birbirinden ayrılır?

CEVAP:

Birincil Piyasa-İkincil Piyasa: Finansal varlıkların ilk kez alıcılara satıldığı piyasaya birincil piyasa denir. Birincil piyasalardaki işlemler neticesinde bu finansal varlıkları ihraç eden kurumlara fon girişi olur. İkincil piyasalar ise daha önce alınıp satılan finansal varlıkların tekrar işlem gördüğü piyasalardır.

SORU:

Spot piyasa ile vadeli piyasa arasındaki en önemli fark nedir?

CEVAP:

Spot Piyasa-Vadeli Piyasa: Ödemenin ve teslimatın hemen ya da 2 işgününde yapıldığı piyasalara spot piyasa denir. Gelecekteki bir tarihte ödemenin ve teslimatın yapıldığı, fiyatın ise bugünden belirlendiği piyasalara ise vadeli piyasalar denir. Vadeli işlemler genellikle gelecekte karşılaşılabilecek riskleri ortadan kaldırmak için yapılır.

SORU:

Finansal varlıklar ne demektir?

CEVAP:

Finansal piyasalara fon sunanların sundukları fon karşılığında fon talebinde bulunanlardan aldıkları varlıklara finansal varlık (finansal araç) denir. Finansal varlıklar fon talebinde bulunanlar tarafından yaratılıp fon sahiplerine fonlarının karşılığında verilir. Finansal varlıkların arsa, bina gibi reel varlıklara göre farklılığı, değerinin taşıdığı haktan kaynaklanmasındır. Finansal varlık, ihraç eden birim açısından bir yükümlülük iken satın alan açısından bir varlıktır. Genellikle finansal varlıklar ile menkul kıymetler kavramı eş anlamlı olarak kullanılmaktadır. Ancak, gerçekte finansal varlıklar ve menkul kıymetler eş anlamlı değildir. Sermaye Piyasası Kanunu'na (SPKa.) göre menkul kıymet ortaklık veya alacaklılık hakkı sağlayan, belli bir meblağı temsil eden, yatırım aracı olarak kullanılan, dönemsel gelir getiren, misli nitelikte, seri hâlinde çıkarılan, ibareleri aynı olan ve şartları Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) tarafından belirlenen kıymetli evrak olarak tanımlanmaktadır.

SORU:

Bir finansal varlığın riski ile fiyatı arasındaki ilişki nasıldır?

CEVAP:

SERMAYE PİYASALARI VE FİNANSAL KURUMLAR

Bir finansal varlığın riski, getirisindeki ölçülebilir oynaklıkla ilgilidir. Finansal varlıktan elde edilecek nakit akışlarının gerçekleşme olasılığı arttıkça risk düşecektir. Risk, finansal varlığın türüne, vadesine, çıkaran kurumun durumuna göre değişecektir. Finansal varlığın riski, finansal varlığı çıkaran kurumun niteliğine bağlı olarak farklılık gösterir. Devletin çıkardığı tahviller ile özel firmaların çıkardığı tahviller aynı risk düzeyinde değildir. Riske bağlı olarak finansal varlıkların fiyatı da değişecektir.

SORU:

Likidite özelliği nedir?

CEVAP:

Likidite, paraya dönüştürülebilme özelliği olarak da ifade edilebilir. Finansal varlıklar ne kadar kısa sürede, değerinden önemli kayıp olmaksızın, kolaylıkla paraya dönüşebiliyorsa likiditesi o kadar yüksek olacaktır. Güvenilir bir firmanın hisse senetlerinin ya da tahvillerinin likiditesi, daha az güvenilir bir firmanın hisse senetleri ve tahvillerin likiditesinden daha yüksektir. Hazine bonoları ise en likit finansal varlıklardır.

SORU:

Doğrudan ve dolaylı finansman arasındaki fark nasıldır?

CEVAP:

Finansal varlıkların araya bir kurum girmeksizin aracısız el değiştirmesine doğrudan finansman, araçlar vasıtasıyla el değiştirmesine dolaylı finansman denir.

SORU:

Fonlar için aracı kurumların nasıl bir işlevi vardır?

CEVAP:

Fonlar daha çok finansal kurumlar olarak da adlandırılan aracı kuruluşlar aracılığı ile el değiştirmektedir. Aracı kurumlar olmaksızın çok sayıda küçük tasarrufların uygun zamanda, uygun fiyatlarla, etkin bir biçimde fon talep edenlere transfer edilmesi güctür.

SORU:

Fonlar için aracı kurumların nasıl bir işlevi vardır?

CEVAP:

Fonlar daha çok finansal kurumlar olarak da adlandırılan aracı kuruluşlar aracılığı ile el değiştirmektedir. Aracı kurumlar olmaksızın çok sayıda küçük tasarrufların uygun zamanda, uygun fiyatlarla, etkin bir biçimde fon talep edenlere transfer edilmesi güctür.

SORU:

Broker'lar ve Dealerlar hangi işlevi yerine getirirler?

CEVAP:

Brokerlar; bir komisyon karşılığında fon arz edenlerle talep edenleri karşılaştıran kurumlardır. Brokerlar kendi nam ve hesabına işlem yapmazlar. Dealerlar ise; başkaları ve kendi nam ve hesabına işlem yapan aracı kurumlardır. Ülkemizde hisse senedi ve tahvil piyasalarında bankalar, portföy yönetim şirketleri gibi kurumlar dealer olarak işlev görmektedir.

SORU:

Dolaylı finansmanda ise fon arz edenlerle talep edenler neden doğrudan karşılaşmaz?

CEVAP:

Dolaylı finansmanda ise fon arz edenlerle talep edenler doğrudan karşılaşmaz, araya aracı kurumlar girer. Aracı kurumlar tasarruf sahiplerinden sağladıkları fonları fon talep edenlere vererek aracılık hizmeti sunar ve riski üstlenir. Kredi kullananlar yükümlülüklerini yerine getiremediğinde mevduat sahipleri bu durumdan doğrudan zarar görmeyeceklerdir, riski aracı kurumlar üstleneceklerdir. Dolaylı finansmanın en önemli aracı kurumları ticari bankalardır. Verdiği krediyi tahsil edemeyen bankalar, bunu mevduat sahiplerine aktarmayacaktır.

SORU:

Asimetrik enformasyon maliyeti nedir?

CEVAP:

Finansal işlemlerde tarafların aynı ölçüde bilgiye sahip olmaları çok mümkün değildir. Taraflardan birinin eksik bilgiye sahip olması asimetrik bilgi sorununu ortaya çıkarmaktadır.

SORU:

Kredi verenin eksik bilgiye sahip olması hangi sorunlara neden olacaktır?

CEVAP:

Kredi verenin eksik bilgiye sahip olması iki önemli soruna neden olacaktır. İlki ters seçim (advers selection), diğeri kötü niyet (moral hazard) olarak ifade edilir. Ters seçim sorunu, kredi öncesi kredi verenin eksik bilgilenmesinden kaynaklanmaktadır. Ters seçim sonucunda fonlar; riski yüksek, getirisi düşük yatırımların finanse edilmesinde kullanılacaktır. Ters seçim olasılığı nedeniyle kredi riski düşük, getirisi yüksek yatırımların finanse edilememesi gibi bir durum ortaya çıkabilmektedir. Ahlaki riziko ya da kötü niyet sorunu; kredi sözleşmesi yapıldıktan sonra kredi kullanan tarafın krediyi geri ödeme olasılığını azaltan davranışlarda bulunmasından kaynaklanmaktadır. Kredi veren ya da fon arz eden tarafın, fonların nasıl kullanıldığı konusunda tam olarak bilgiye sahip olmaması ahlaki riziko sorununa neden olmaktadır.

SORU:

Merkez Bankaları hangi işlevi yerine getirirler?

CEVAP:

Merkez Bankaları: Merkez bankalarının ayırt edici özelliği emisyon yetkisine sahip olmalarıdır. Banknot ihracının bir bankaya tanınması, banknotlarda yeknesaklığın sağlanması, para ve kredi hacminin devletçe belirlenen amaçlara göre ayarlanması açısından önemlidir. Merkez bankaları para, kredi ve döviz politikalarını belirleyip, uygulayan kurumlardır. Merkez bankaları ayrıca bankaların likidite ihtiyacını karşılayan, para ve kredi hacmini ekonominin gereksinimlerine göre düzenleyen, ekonomiye yön veren kurumlardır.

SORU:

Katılım bankaları nedir?

CEVAP:

Katılım Bankaları: Katılım bankaları, dini inançları gereği faiz gelirini kabul etmeyen birimlerin tasarruflarını sisteme kazandırmak üzere oluşturulan kurumlardır. Bu kurumlar tasarruf sahiplerinden mevduat adı altında değil de kâr-zarar hesabı şeklinde topladığı fonları farklı ortaklıklar biçiminde kullanılmaktadır.

SORU:

Aracı kurumlar nedir ve gerekli izinleri nereden alırlar?

CEVAP:

Aracı kurumlar finansal piyasalarda hem birincil hem de ikincil piyasada aracılık yapmak üzere faaliyetlerine izin verilen kurumlardır. Sermaye Piyasası Kanunu aracı kuruluşları, aracı kurum ve bankalar olarak tanımlamıştır. Aracı kurumların kuruluşuna SPK'ca izin verilebilmektedir. Aracı kurumların ticaret unvanlarında sermaye piyasası faaliyetlerini yansıtmaları amacıyla "menkul değerler" veya "menkul kıymetler" ibarelerinden birinin yer alması şarttır. Alım satım aracılığı, halka arza aracılık, repo-ters repo, portföy yöneticiliği ve yatırım danışmanlığı yetki belgelerinin tamamına sahip olan aracı kurumlar, ticaret unvanlarında "yatırım menkul değerler", "yatırım menkul kıymetler" veya yalnızca "yatırım" ibarelerini kullanabilmektedir.

SORU:

Finansal kurumların fonksiyonları nelerdir?

CEVAP:

SERMAYE PİYASALARI VE FİNANSAL KURUMLAR

Kaynaklara Akıcılık Sağlama: Finansal kurumlar hem ulusal hem de uluslararası düzeyde fon açığı verenlerle fon fazlalığı verenleri buluşturarak kaynaklara akıcılık sağlamaktadır.

İşlem ve Bilgilendirme Maliyetlerini Azaltmak: İşlem maliyeti, bilgilendirme maliyeti, portföy yönetimi, pazar araştırması, finansal analiz ve yatırım faaliyetleri gibi faaliyetleri çok sayıda fon arz ve talep eden adına üstlendikleri için finansal kurumlar önemli maliyet tasarrufu sağlamaktadır.

Vade ve Miktar Ayarlaması Yapma: Genellikle tasarruf sahipleri küçük miktarlarda ve kısa süreli olarak fon sunarlar, fon talep edenler daha uzun süreli ve büyük tutarlarda fon talep etmektedir. Finansal kurumlar küçük miktardaki ve kısa süreli fonları tasarruf sahiplerinden toplayarak, daha uzun süreli ve büyük miktarlarda fon talep edenlere sunabilmektedir. Kaynakların miktar ve vadesinde gerçekleştirilen bu dönüşüme bankaların transformasyon fonksiyonu adı verilmektedir.

Risk ayarlaması yapmak: Finansal kurumlar tek bir birimin yapamayacağı ölçüde çeşitlendirme yaparak risk ayarlaması yapabilir. Finansal kurumda toplanan fonların farklı riskteki finansal araçlara dönüştürülerek, riskin dağıtılabilmesi, tek bir ekonomik birime göre daha kolaydır.

Kaynak Kullanımında Etkinliği Sağlama: Finansal kurumlar sahip oldukları uzmanlıkları nedeniyle topladıkları fonları uygun sektörlere, öncelikli sektörlere, verimli, karlı alanlara aktararak kaynakların kullanımında etkinliği artırır.

Finansal danışmanlık hizmeti sunmak: Finansal kurumlar, portföy analizi, piyasa analizi, finansal analiz gibi konularda da hem fon sunanlara hem de fon talep edenlere hizmetler sunabilmektedir.

Ödeme mekanizması sağlar: Bilgi teknolojilerinde yaşanan hızlı değişime paralel olarak para, senet, çek gibi ödeme araçları yerine elektronik ödeme araçlarının kullanımı artmıştır. Yakın gelecekte tüm ödemelerin elektronik olarak yapılacağı, nakitsiz bir topluma doğru gidileceği düşünülmektedir.

SORU:

Faiz oranlarını belirleme teorileri nelerdir?

CEVAP:

Faiz oranının nasıl belirlendiği konusunda literatürde iki teori vardır. Biri, Fisher'in borç verilebilir fonlar teorisi, diğeri Keynes'in likidite tercih teorisidir. Ödünç verilebilir fonlar teorisinde denge faiz oranının; ödünç verilebilir fon arzı ile ödünç verilebilecek fon talebinin eşitlenmesiyle belirleneceği ifade edilmektedir. Likidite tercih teorisinde ise denge faiz oranının, para arz ve talebine göre belirleneceği ileri sürülmektedir. Ödünç verilebilir fonlar teorisinde tahvil piyasasında arz ve talep ele alınarak denge faiz oranı belirlenirken, likidite tercih teorisinde para piyasasındaki arz ve talep kullanılmaktadır. Gerçekte her iki yaklaşım da genellikle benzer sonuçlar vermektedir. Faiz oranının hareketleri analiz edilirken her iki yaklaşımdan da faydalanılmaktadır.

SORU:

Faiz oranları neden birbirinden farklıdır?

CEVAP:

Bir menkul kıymetin değeri, piyasa faiz oranlarıyla bu menkul kıymeti çıkaran kurumun özelliklerine bağlıdır. Menkul kıymet getirilerinde farklılık yaratan faktörler;

- Ödenmeme riski
- Likidite riski
- Vergi durumu
- Özel haklardan oluşmaktadır.

SORU:

Ödememe riski ile pirim arasındaki ilişki nasıldır?

CEVAP:

Ödenmeme riski, sağlanan fonlar için faizin ya da anaparanın vadesinde ödenmesiyle ilgilidir. Fonların geri ödenmeme riski arttığı ölçüde ilave edilecek prim de artacaktır. Pek çok finansal varlık için ödenmeme riski söz konusu olduğu için, menkul kıymet ihraç eden kurumun kredi değerliliği önemlidir. Diğer tüm özellikler aynı iken ödenmeme riski yüksek olan menkul kıymetlerin tercih edilebilmesi için daha yüksek getiri sağlaması gerekir.

SORU:

Vade ile faiz arasındaki ilişki nasıl açıklanabilir?

CEVAP:

Menkul kıymetlerin getirilerinin farklı olmasının bir nedeni de vadelerinin farklı olmasıdır. Faiz oranlarının vade yapısı, diğer özellikleri aynı olan menkul kıymetlerin vadesiyle getirisi arasındaki ilişkiyi ifade eder. Vade ile faiz oranları arasındaki ilişkiyi gösteren eğriye getiri eğrisi denir. Getiri eğrisi artan eğimli, azalan eğimli ve yatay eğimli olabilir. Getiri eğrisi artan eğimli ise uzun vadeli faiz oranları, kısa vadeli faiz oranlarından daha yüksek olmaktadır. Getiri eğrisi yatay ise, uzun vadeli faiz oranlarıyla kısa vadeli faiz oranlarının birbirine yakın olduğunu; getiri eğrisi azalan eğimli ise uzun vadeli faiz oranlarının kısa vadeli faiz oranlarından düşük olduğunu ifade eder.

SORU:

Finans sektöründe birleşmeler ve devralmaların artması hangi sebebe dayanır?

CEVAP:

Yakınlaşma ve globalleşme eğilimleri özellikle finansal hizmetler sektöründe rekabeti artırmış bankaları yeni finansal ürünler üretmeye, var olan ürünlerde daha etkin hale gelmeye zorlamaktadır. Bu gelişime ayak uyduramayan çok sayıda kurumun olması, özellikle birçok gelişmekte olan ülkenin bankacılık sisteminde risk ve sermaye yeterliliği konusunda sorunların olması bu ülkelerdeki bankaların devralınmasında ya da birleşme faaliyetlerinde büyük artışlara neden olmuştur.

ÜNİTE 2: DÜZENLEME FAALİYETLERİ VE DÜZENLEYİCİ KURUMLAR

DÜZENLEME KAVRAMI

Düzenleme kavramı, disiplinlerarası bir kavramdır ve farklı şekillerde tanımlanmaktadır. Kavrama hukuk açısından bakıldığında, kural koyulması ve bu kuralların uygulanması ve denetimi konularını içermektedir. İktisat bilimi açısından ise düzenleme kavramı, çeşitli ekonomik faaliyetler çerçevesinde, örneğin finansal piyasalarda, altyapı hizmetlerinde, rekabet, ulaşım gibi alanlarda, devletin müdahalesini içeren uygulamalar bütünü olarak tanımlanır. Düzenleme kavramı, işletme açısından da faaliyetlerin bir parçası olarak öneme ele alınır. Düzenleme kavramı ayrıca, kamu sektörünün ekonomik faaliyetlerdeki kontrol mekanizması ve devletin bu alandaki rolü ile ilgili olması nedeniyle, kavram siyaset bilimini de ilgilendirir.

FİNANSAL PİYASALARIN DÜZENLENMESİ

Finansal sektörde yapılan düzenlemeler, ekonominin çeşitli alanlarında yapılabilen düzenleme faaliyetlerinin en önemlilerinden biridir. Llewellyn'ne göre, finans piyasalarının devletler tarafından düzenlenmesinin ilk nedeni, makro ekonomik istikrarın korunması, ikinci neden ise mikro istikrarın sağlanmasıdır. Bu düzenlemelerde her kurumun sağlıklı olması hedeflenir. Finans endüstrisine bütün olarak değil tek tek kurumlar olarak bakılır.

Finans düzenlemelerinin bir diğer hedefi ise, piyasalarda ve kurumlarda şeffaflığın sağlanması ve yatırımcıların korunmasıdır. Örnek olarak manipülasyonu engellemeye yönelik düzenlemeler

SERMAYE PİYASALARI VE FİNANSAL KURUMLAR

ve aracı kurumların müşterilere yönelik ayrımcılık yapmamasını sağlamaya yönelik düzenlemeler verilebilir.

Ülke finans sistemleri genel olarak bankacılık, sermaye piyasaları ve sigortacılık sektörleri olarak üçe ayrılır. Düzenlemeye yönelik kurumlar da buna paralel olarak gelişmiştir. Bazı ülkelerde, bu sektörlerle yönelik olarak ayrı düzenleyici kuruluşlar bulunmaktadır. Ancak son dönemlerde bazı ülkelerin gösterdiği eğilim, bu üç sektörün tek bir düzenleyici kuruluş tarafından düzenlenmesidir.

Finansal piyasaları düzenlenmesinin nedenleri aşağıdaki gibi sıralanabilir: Dışsallıklar, piyasa yetersizlikleri ve başarısızlıkları, finansal kurumların gözetimi gerekliliği, sistemin kilitlenmesi, ahlaki çöküntü, finansal kontratlar ve reel sektör kontratları arasında fark olması, rekabetin zayıf olması, yatırımcıların bilgi düzeyinin düşük olması ve bilgiye dayalı karar vermede zorluk yaşamaları. Bu nedenlerden bazıları kısaca aşağıda açıklanmaktadır.

Dışsallık, belirli bir işleme taraf olanların dışındakilerin bu işlem nedeniyle etkilenmeleri demektir. Finans sisteminde şirketlerin aldıkları risklerin, kendi kurumlarının ötesinde diğer finans kurumlarına ve hatta tüm finans sistemine ve ülke ekonomisine zarar vermesi olasılığı bir dışsallık yaratmaktadır. Yani bir finans kurumunun batması, diğer kurumların finansal sağlığını olumsuz etkileyebilir. Ayrıca bazı finans kurumlarının olumsuz davranışları, diğer şirketlere olan güvenin azalmasına yol açabilir. Bu çerçevede, finansal düzenlemeler ve gözetim, bir bütün olarak finansal kurumlara olan güveni yükseltir. Ayrıca sermaye yeterliliği ile birlikte diğer düzenlemeler, finans kurumlarının daha sağlıklı hâle gelmesine yol açacaktır. Finans kurumları karar alırken, topluma yüklenebilecek maliyetleri göz önünde bulundurmuyorlarsa, bu durumda sektör, devlet tarafından toplumun çıkarları düşünülerek düzenlenmelidir.

Piyasa yetersizlikleri ve başarısızlıkları: Piyasalarda bulunan bazı yetersizlikler finans piyasa ve kurumlarının düzenlenmesini gerektirir. Bunlar şu şekilde özetlenebilir:

- **Bilgi asimetrisi:** Finans piyasalarında bilgi asimetrisi, piyasaların, kurumların ve araçların çok karmaşık hâle gelmesi nedeniyle çok yüksek düzeyde bulunmaktadır. Bilgi asimetrisinin bulunması piyasalardaki adaletin ortadan kalkmasına yol açmaktadır. Özellikle finans kurumları profesyonelleri ile küçük yatırımcılar arasında bilgi asimetrisi bulunması, küçük yatırımcıların dezavantajlı duruma düşmelerine yol açmaktadır. Öte yandan bilgi asimetrisinin bulunduğunu gören yatırımcılar, işlem yapmaktan kaçınarak piyasalardaki işlemlerin azalmasına yol açabilir. Bu çerçevede, düzenleyici kuruluşların bu bilgi asimetrisinden kaynaklanan dezavantajları telafi edecek düzenlemeleri yapması gerekmektedir.
- **Asil - vekil problemleri ve çıkar çatışmaları olması:** Birçok işlemde, finans kurumları yatırımcılar adına işlemler gerçekleştirmektedir. Ancak finans kurumları yatırımcılar adına yaptıkları işlemlerde en iyi gayreti göstermeyebilir veya kendi çıkarları çerçevesinde bu işlemleri gerçekleştirebilir. Bu çerçevede, düzenleyici kurumların finans kurumlarının yatırımcılar adına yapacakları işlemlerde en iyi özeni göstermeleri ve çıkar çatışmalarını önleyecek düzenlemeler yapması gerekmektedir.

Finans Piyasalarının Düzenlenmesinde Kurumsal

Yapı: Ülkelerde finansal piyasaların düzenlenmesine ilişkin alt yapı, genellikle hukuksal yapı ve finansal piyasalardaki gelişmelere göre şekillenmiştir. Bankacılık, sermaye piyasaları ve sigortacılık alanlarında ortak olacak şekilde düzenlenmesi gereken dört alan bulunmaktadır. Bunlar; mali düzenleme ve gözetim, sistemik düzenleme ve gözetim, yatırımcı haklarının korunması ve sistemde rekabetin tesis edilmesi olarak

sıralanabilir. Bu dört konu ile ilgili, ülkelerin kurabilecekleri kurumsal altyapıya ilişkin opsiyonlar için (S. 35, Tablo 2.1.'i) inceleyiniz.

Tüm Finans Sektörüne Yönelik Tek Bir Düzenleyici Kurum Oluşturmanın Avantajları: Bu avantajlar aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

- Bir finansal holdingin tüm sektördeki risklerinin daha bütüncül olarak görülebilmesini sağlar.
- Bilgi paylaşım problemlerini ortadan kaldırır.
- Sektörde problemler yaşanması durumunda, hesap sorulabilirliği artırır ve değişik düzenleyici kurumların suçu birbirlerine atma olasılığını ortadan kaldırır.
- Finansın değişik sektörlerindeki kurumlar arasındaki sınırlar ortadan kalkmış ve herhangi bir kurumun, hangi düzenleyici kurumun yetki sahasına girdiğinin tespit edilmesi zorlaşmaya başlamışsa, bu durumlarda tek bir düzenleyici kurum daha başarılı olur.
- Düzenleyici kurum sayısı azaldıkça, kurumsal maliyetler de azalacaktır.
- Tek bir düzenleyici kurum, farklı finansal şirketlerle arasındaki risk transferlerini daha iyi gözlemleyebilir.
- Tek bir düzenleyici kurum, krizlerin finansın farklı sektörlerini ve finansal sistemin tamamını nasıl etkileyeceğini daha iyi anlayabilir.
- Tek bir düzenleyici kurum, farklı sektörlerde bulunmasına rağmen, aynı özelliklere sahip finansal hizmetlere yönelik uyumlu kurallar ve gözetim gerçekleştirebilir.
- Değişik alanların tek bir kurum tarafından düzenlenmesi sinerji yaratır.
- Tek bir düzenleyici kurum, değişik düzenleme alanlarına yönelik kaynakları daha etkin dağıtabilir.
- Tek bir düzenleyici kurum, uluslararası çapta düzenleyici kurumlarla, daha etkili işbirliği gerçekleştirebilir.
- Kurumlar arası koordinasyon gerçekleştirilmesi veya kurumlar arası çekişmeler gibi sorunlar ortadan kalkar.
- Düzenleme boşlukları, eşitsizlikler, uyumsuzluklar ve boşlukları ortadan kaldırır.
- Düzenleme ve gözetim anlamında boşlukları ortadan kaldırabilir.
- Tek bir düzenleyici kurum, kamuoyunun ve düzenlenen sektörlerin anlaması ve tanımını kolaylaştırır.
- Düzenleme arbitrajı olasılığı ortadan kalkacaktır.
- Düzenlenen şirketlerin düzenlenmeden kaynaklanan maliyetleri tek bir kurumla karşı karşıya oldukları için azalacaktır.

Tüm Finans Sektörüne Yönelik Tek Bir Düzenleyici Kurum Oluşturmanın Dezavantajları ve Birden Fazla Düzenleyici Kurum Oluşturmanın Avantajları: Bu avantajlar aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

- Tek bir düzenleyici kurumun birden çok ve belirsiz hedefleri olabileceği için, odaklanma sorunu yaşanabilir.
- Tek bir düzenleyici kurum oluşturulsa bile, kapsam ekonomisine ulaşmak zor olabilir.
- Farklı düzenleyici kurumlar arasında etkili bir iletişim sağlanabilirse, tek bir düzenleyici kurum avantajlı olabilir.
- Tek bir düzenleyici kurum, gelişmekte olan ülkeler için uygun olmayabilir. Çünkü gelişmekte olan ülkelerde, uzmanlaşmış kurumlar kendi sektörlerinde faaliyet göstermektedirler.
- Tek bir düzenleyici kurumun oluşturulması, çok karmaşık bir süreçtir ve sorunlar yaratabilir. Örneğin,

birleşme sürecinde kilit personel ayrılabilir ve bu durum mevcut personelin moralinin bozulmasına yol açabilir. Kurumun etkin faaliyette bulunması sekteye uğrar.

- Eğer finans endüstrisinde dominant bir sektör varsa, dominant sektörü düzenleyen kurum daha etkili olabilir ve diğer sektörler arka planda kalabilir.
- Tek bir düzenleyici kurumun oluşturulması, uzmanlaşmayı ortadan kaldıracaktır. Ayrı düzenleyici kurumların başarılı olma şansı daha yüksek olabilir.
- Tek bir düzenleyici kurum, düzenleme alanındaki problemlere yönelik olarak daha katı bir tutum takınabilir.
- Tek bir düzenleyici kurumun oluşturulması, tek bir bakış açısının oluşmasına yol açacaktır.
- Tek bir düzenleyici kurum, düzenleme ve gözetim anlamında odaklanma sorunu yaşayabilir.
- Tek bir düzenleyici kurumun başarılı olacağı varsayılsa bile, bu maliyetli ve uzun vadede gerçekleşebilecek bir süreçtir. • Bankacılık, sermaye piyasası ve sigortacılığa yönelik tek bir düzenleyici kurum oluşturulması yatırımcılara yanlış mesaj verebilir.
- Tek bir düzenleyici kurum oluşturulması, farklı düzenleyici kurumların sağladığı zenginlik ve tecrübenin yok olmasına yol açabilir.
- Tek bir düzenleyici kurumun oluşturulması, birden fazla düzenleyici kurumun bulunduğu duruma özgü kontrol mekanizmalarının ortadan kalkmasına yol açabilir.
- Tek bir düzenleyici kurum, farklı sektörlerle yönelik uzman yaklaşımın ortadan kalkmasına yol açabilir.
- Tek bir düzenleyici kurum oluşturulduktan sonra, beklenen ölçek ekonomileri elde edilemeyebilir.
- Finans sektörüne yönelik monopol bir düzenleyici kurum yaratılması, düzenleme kalitesinde düşüşe yol açabilir.
- Tek bir düzenleyici kurum, birçok aktiviteyi aynı anda yerine getirmeye çalışacağı için, tüm alanlara gerekli ilgiyi gösteremeyebilir. • Kurum çok büyüyeceği için çok bürokratik hale gelebilir.
- Tek bir düzenleyici kurum, aşırı güçlü hale gelebilir.
- Bir alandaki başarısızlık, tek bir düzenleyici kurumun tüm alanlardaki düzenleme ve gözetimine yönelik güvensizlik oluşturabilir.
- Farklı düzenleyici kurumların bulunduğu sistemde, bir kuruma liderlik rolü verilerek iş birliğinde etkinlik daha da artırılabilir.
- Mali düzenlemeler ve gözetim arasındaki yaklaşımlar ve kültür açısından büyük farklılıklar bulunmaktadır. Tek bir düzenleyici kurumun, böyle büyük farklılıklar içeren yaklaşımları etkili bir şekilde kullanıp kullanamayacağı şüphelidir.
- Tek bir düzenleyici kuruma mali düzenlemeler ve iş yapısı düzenlemeleri gibi her iki alanda da düzenleme yetkisi verilmesi, etkili ve verimli bir gözetim açısından sağlıklı olamayabilir.

SERMAYE PİYASALARININ DÜZENLENMESİNDE UYGULAMALAR

Genel olarak sermaye piyasalarına ilişkin ana düzenlemeler ve çerçeve kuralların yasama organı tarafından belirlendiği, bunun ardından piyasalarda faaliyet yürütecek kurumlar, işlem görecektir araçlar ve piyasa katılımcıları gibi konulardaki ayrıntılı düzenlemelerin, bu alanlarda yetkilendirilmiş düzenleyici otoritelere bırakıldığı gözlenir.

Aşağıda farklı ülkelerdeki uygulamalar verilmektedir.

ABD UYGULAMALARI

ABD’de düzenleyici yapı üçayaklı şekilde örgütlenmiştir. Bu ayaklardan ilki, borsa ve aracı kurumların bir araya gelmesiyle oluşan Ulusal Aracı Kurumlar Birliği (NASD)’dır. İkinci düzenleyici ayak, Securities and Exchange Commission (SEC) ve Commodities Futures Commission (CFTC)’dir. Üçüncü ayak ise, ABD Kongresidir.

DODD-FRANK WALL STREET REFORMU VE TÜKETİCİ KORUMA YASASI

Bu yasanın önemli noktaları şunlardır:

- Bağımsızlık ve otorite yoluyla yatırımcıların korunması.
- Çok büyük olduğu için batmasına göz yumulamayacak şirketlerin kurtarılmasının sona erdirilmesi.
- İleri seviye uyarı sistemi sağlanması.
- Egzotik enstrümanlarla ilgili şeffaflık ve hesap verme sorumluluğu.
- Yönetici ücretleri ve kurumsal yönetim.
- Kayıtlar ile ilgili düzenlemelerin güçlendirilmesi.
- Güçlü bir tüketici finansal koruma gözetim sistemi.

Bu kurumun temel özellikleri ise aşağıdaki gibi tasarlanmıştır:

- Denetim ve Uygulama
- Tüketicinin Korunması
- Hızlı Hareket Etme Yeteneği
- Eğitim
- Tüketici Hattı
- Finansal Sistemde Sorumluluk Çerçevesi
- Banka Düzenleyici Kuruluşlarıyla Çalışmalar.

Avrupa Birliği Uygulamaları

İngiltere: Krizden önceki sistemde, sermaye piyasası, bankacılık ve sigortacılık alanındaki tüm düzenleyici kurumların birleştirilerek, bütün yetkilerinin Finansal Servis Otoritesi’ne devredildiği, ayrıca öz düzenleyici organizasyonların tamamının da tek bir kurum altında birleştirildiği görülmektedir. İngiltere Merkez Bankası ise sistemin istikrarını korumak amacıyla, sınırlı şekilde faaliyet yürütmektedir. Haziran 2010’daki Reform Paketi doğrultusunda, Financial Policy Committee (FPC) adında Bank of England’a bağlı olan ve finansal sistemin istikrarının sağlanması ve gözetiminden sorumlu bir birim oluşturulması hedeflenmiştir.

Almanya: 2002’de kurulan BaFin Maliye Bakanlığı’na bağlı, ancak ayrı tüzel kişiliğe sahiptir ve düzenleyici otorite olarak Merkez Bankası ile koordineli hareket etmektedir. Bankalar, finansal hizmet kurumları ve sigorta şirketlerinin gözetim ve denetimi BaFin tarafından yapılmaktadır. Uygulamadaki düzenlemeler, daha çok Maliye Bakanlığı tarafından yapılmakta, BaFin ise gözetim görevini yerine getirmektedir.

Fransa: Fransa’da bankacılık alanına ilişkin düzenleme ve denetim, Merkez Bankası ve Bankacılık Otoritesi tarafından yapılmaktadır. Sermaye piyasasına ilişkin düzenleme ise, 1 Ağustos 2003 tarihli Financial Security Act ile kurulan AMF tarafından yapılmaktadır.

Diğer AB ülkelerini özetleyecek olursak; Avusturya, Belçika, Danimarka, İrlanda ve İsveç’te tüm finans sektörü için tek otorite bulunmaktadır. Finlandiya, Yunanistan, İtalya, Hollanda, Portekiz ve İspanya’da sermaye piyasaları için ise, ayrı bağımsız otoriteler bulunmaktadır.

AB’DE FİNANSAL REGÜLASYONLA İLGİLİ DİĞER GELİŞMELER

- **Kredi derecelendirme kuruluşları:** Kredi derecelendirme şirketlerinin yüksek riskli ipotekle desteklenen teminatların gerçek değerlerini göstermekteki başarısızlıkları, sektörde daha geniş çaplı düzenlemeleri gerekli kılmıştır.
- **Hedge fonları ve özel sermaye:** Hedge fonları, özel sermaye ve diğer piyasa aktörlerinin düzenleme ve

denetim standartlarının belirlenmesi için, kapsamlı bir yasal düzenleme yapılması planlanmaktadır.

- **Krizden korunma:** Krizden korunma için erken müdahale araçları üzerine bir beyaz tebliğ yayınlanmıştır.
- **Türevler:** Türevler ve diğer karmaşık yapıya sahip ürünlerle ilgili olarak, Komisyon'un mali istikrar ve şeffaflığın artırılması yönündeki girişimleri devam etmektedir.
- **Denetleme kuralları:** 2009'da başlatılan eylemlerle, birbiriyle uyumlu düzenleme kurallarının belirlenmesi hedeflenmektedir.
- **Yatırımcı ve ticari müşteri korunumu:** Komisyon, banka hesap sahiplerinin ve sigorta poliçesi sahiplerinin desteklenmesi için gerekli tedbirleri almıştır.

Japonya Uygulamaları

Japonya'da 1998 yılından bu yana, bütün mali kuruluşların denetimi Başbakanlığa bağlı Finansal Gözetim Kurumu tarafından yapılmaktadır. Finansal piyasalarla ilgili fonksiyonlar, Menkul Kıymetler ve Borsalar Gözetim Komisyonu (SESC) tarafından yürütülmektedir.

AVUSTRALYA, İSVİÇRE VE GÜNEY KORE UYGULAMALARI

Avustralya'da bütün finans kurumları için, basiretli davranış kurallarına ilişkin düzenleme ve gözetim işlevini yerine getiren, diğeri ise tüketicinin korunması amaçlı iş davranış kuralları düzenlemelerini üstlenen iki kurum bulunmaktadır.

İsviçre finansal sistemine ilişkin yetkili tek kurum, İsviçre Finansal Piyasa Düzenleyici-Denetleyici Otoritesidir. Kurum tarafından yapılan düzenlemeler, Maliye Bakanlığı'nın onayıyla yürürlüğe girmektedir. Ancak, kurumun bağımsızlığı yasal olarak güvence altındadır.

Güney Kore'de ise, finans sektörünün bütünü üzerinde faaliyet göstermek üzere, Finansal Gözetim Komisyonu bulunmaktadır.

IOSCO

Dünyadaki menkul kıymetler ve future piyasalarını düzenleyen kurumların uluslararası bir organizasyonu olan IOSCO, 1983 yılında kurulmuştur. IOSCO, dünyadaki regülatör kurumları farklı coğrafi alanların komiteleri altında örgütlenmektedir. IOSCO, sermaye piyasalarının etkili ve yüksek bir standarda sahip olması için çalışmaktadır. IOSCO bunun için prensipler belirlemiştir. Bu prensipler, üye ülkeler için zorunlu olmamakla birlikte, finansal entegrasyon için uyulması gereken kurallar olarak teşvik edilmektedir.

2010 yılında IOSCO, bir zirve gerçekleştirmiş ve bu zirvede prensiplerinin çoğunu güncellemiştir. Finansal regülasyona ilişkin yeni prensipler eklenmiştir.

DİĞER GELİŞMELER VE G-20 ZİRVESİNDE ALINAN KARARLAR

Yaşanan son finansal kriz sonrasında, dünyadaki regülatörlerin ortak hareket etme zorunluluğu doğmuştur. Çünkü kriz ABD temelli başlamasına rağmen, etkileri lokal değil, global olarak hissedilmiştir. Bu nedenle, IMF ve diğer birtakım uluslararası kuruluşlardan krize karşı ortak hareket etme çağrısı gelmektedir. Ortak düzenlenmesi gereken konular ise; şeffaflık, risk yönetimi, şirketlerin sermaye yapılarının güçlendirilmesi ve yatırımcıların korunması üzerinedir.

SORU CEVAP

SORU:

Düzenleme kavramını açıklayınız.

CEVAP:

Düzenleme kavramı, disiplinler arası bir kavram olması nedeniyle farklı şekillerde tanımlanmaktadır. Hukuk açısından bakıldığında, kural koyulması ve bu kuralların uygulanması ve denetimi konuları ön plana çıkmaktadır. İktisat bilimi açısından ise çeşitli ekonomik faaliyetler çerçevesinde, örneğin finansal piyasalarda,

altyapı hizmetlerinde, rekabet, ulaşım gibi alanlarda, devletin müdahalesini içeren uygulamalar bütünü olarak ele alınmaktadır. Düzenleme kavramı, işletme bilimi açısından da faaliyetlerin bir parçası olarak önemle ele alınan bir kavram olmaktadır. Düzenleme kavramı ayrıca, kamu sektörünün ekonomik faaliyetlerdeki kontrol mekanizması ve devletin bu alandaki rolü ile ilgili olması nedeniyle siyaset bilimini de ilgilendirmektedir.

SORU:

Finans piyasalarının devletler tarafından düzenlenmesinin nedenlerini açıklayınız.

CEVAP:

Finans piyasalarının devletler tarafından düzenlenmesinin ilk nedeni olarak makroekonomik istikrarın korunması sayılabilir. Finans piyasalarında özellikle büyük banka, aracı kurum ve sigorta şirketlerinin batmaları makroekonomik istikrarı tehdit edebilecek bir unsurdur. Kamu, finans kurumlarının zora düşmesinden kaynaklanacak sistemik risklerin tüm ekonomiyi olumsuz etkilemesine karşı finans sektörünü düzenlemelere tabi tutmaktadır. Finans sektörünün düzenlenmesinin ikinci nedeni mikro istikrarın sağlanmasıdır (ihtiyatlı düzenleme). Bu düzenlemeler finans endüstrisine bir bütün olarak değil tek tek kurumlar olarak bakar. Her kurumun sağlıklı olması hedeflenir. Her kurumun sağlıklı olması sağlarsa tüm endüstrinin sağlıklı olması sağlanabilir. Bunun için sermaye yeterlilik kuralları, borçlanma sınırları gibi yükümlülükler getirilir. Finansal düzenlemelerin bir diğer hedefi de piyasalarda, kurumlarda şeffaflığın sağlanması ve yatırımcıların korunmasıdır. Piyasalarda ve kurumlarda şeffaflığın sağlanmasına yönelik önlemlere içeriden öğrenenlerin ticareti, manipülasyonu engellemeye yönelik düzenlemeler ve aracı kurumların müşterilerine yönelik olarak ayrımcılık yapmamasını sağlamaya yönelik iş yapış kuralları gösterilebilir.

SORU:

Finansal piyasaların düzenlenmesine yönelik kurumsal yapı ülkelere göre nasıl gelişmiştir?

CEVAP:

Ülke finans sistemleri temel olarak bankacılık, sermaye piyasaları ve sigortacılık olarak üç temel ayrıma tabi tutulabilir. Düzenlemeye yönelik kurumsal yapı da buna paralel olarak gelişmiştir. Bazı ülkelerde bankacılık, sermaye piyasaları ve sigortacılık sektörlerine yönelik ayrı düzenleyici kuruluşlar bulunmaktadır. Ancak son dönemde bazı ülkelerde görülen eğilim, finans sektörünün bu üç temel sektörünün tek bir düzenleyici kuruluş tarafından düzenlenmesidir. Ülkeler arasındaki bir önemli fark da bazı ülkelerde bankacılık sektörünün merkez bankaları tarafından düzenlenirken, bazı ülkelerde bu görevin merkez bankaları yerine ayrı düzenleyici kuruluşlara verilmiş olmasıdır.

SORU:

Finansal düzenleme ve gözetim ile ne hedeflenmektedir?

CEVAP:

Finansal düzenleme ve gözetim, finans kurumlarının sağlıklı işlev göstermelerini, sistemik riskin azaltılmasını, piyasaların eşitlik ve şeffaflık içinde faaliyet göstermelerini ve yatırımcıların ve müşterilerin korunmasını hedeflemektedir.

SORU:

Finans sektörünün düzenlenmesinin nedenlerini sıralayınız.

CEVAP:

Finans sektörünün düzenlenmesinin nedenleri olarak;

- Dışsalılıklar,
- Piyasa Yetersizlikleri ve Başarısızlıkları,
- Finans Kurumlarının Gözetimi Gerekliği,
- Sistemin Kilitlenmesi, Ahlaki Çöküntü,

SERMAYE PİYASALARI VE FİNANSAL KURUMLAR

- Finansal Kontratlar ve Reel Sektör Kontratları Arasında Fark Olması,
- Rekabetin Zayıf Olması,
- Yatırımcıların Bilgi Düzeylerinin Düşük Olması
- Bilgiye Dayalı Karar Vermede Zorluk Yaşamaları

sayılmaktadır.

SORU:

Dışsalılık nedir?

CEVAP:

Dışsalılık belirli bir işleme taraf olanların dışındakilerin bu işlem nedeniyle etkilenmeleri anlamına gelmektedir. Finans sisteminde şirketlerin aldıkları risklerin kendi kurumlarının ötesinde diğer finans kurumlarına ve hatta tüm finans sistemine ve ülke ekonomisine zarar vermesi olasılığı bir dışsalılık yaratmaktadır.

SORU:

Devletin finans sistemine sağladığı başlıca koruma önlemleri nelerdir?

CEVAP:

Devletin finans sistemine sağladığı başlıca koruma önlemleri mevduat garantisi ve merkez bankasının bankalara sağladığı likidite olanağıdır.

SORU:

Finansal kontratların kendisine has özellikleri nelerdir?

CEVAP:

Bunlar:

- Çok sık satın alınmazlar, bu yüzden yatırımcıların bilgisi ve tecrübesi azdır.
- Bir garantisi bulunmamaktadır.
- Bozukluklar giderilemez.
- Tüketicilerin aldıkları diğer ürünlerin aksine, hizmet sağlayan firma batarsa yatırımcının birikimi kaybolabilir.
- Satın alındığı sırada alınan ürünün iyi olup olmadığını bilmek çok zordur.

SORU:

Düzenleyici kuruluşların, finans kurumlarının yatırımcıları en iyi şekilde aydınlatmalarını sağlayacak düzenlemeler yapmasının gerekliliğini açıklayınız.

CEVAP:

Yatırımcıların finansal eğitim düzeylerinin genel olarak düşük olması, düzenleyici kurumların gerek genel finansal okuryazarlığı artıracak gerekse finans kurumlarının yatırımcıları her konuda en iyi şekilde aydınlatmalarını sağlayacak düzenlemeler yapmasını gerekli kılmaktadır. Finansal ürünlerin giderek daha karmaşık hale gelmesi bunu bir zorunluluk haline getirmektedir. Küçük yatırımcıların finans ürünlerinin teknik yönlerini değerlendirememesi, küçük yatırımcıların finans kurumlarının sağlığını değerlendirme olanaklarının bulunmaması nedeniyle düzenleyici kuruluşların, finans kurumlarının yatırımcıları en iyi şekilde aydınlatmalarını sağlayacak düzenlemeler yapmasını gerektirmektedir.

SORU:

Bankacılık, sermaye piyasaları, sigortacılık üçlüsünde düzenlenmesi gereken ortak alanlar nelerdir?

CEVAP:

Bunlar:

- Mali Düzenleme ve Gözetim
- Sistemik Düzenleme ve Gözetim
- Yatırımcıların korunması
- Piyasalarda rekabetin sağlanmasıdır.

SORU:

Finans sektörünü düzenlemeye yönelik bir yapı olan kurumsal yaklaşımı açıklayınız.

CEVAP:

Kurumsal yaklaşım; düzenlenen kurumun niteliği hangi düzenleyici kurumun yetki alanına girdiğini belirlemektedir.

Örneğin bankalar bankacılık düzenleme kurumu, aracı kurumlar sermaye piyasası kurulu, sigorta şirketleri ise sigorta düzenleme kurumu tarafından düzenlenmektedir.

SORU:

Finans sektörünü düzenlemeye yönelik bir yapı olan fonksiyonel yaklaşımı açıklayınız.

CEVAP:

Fonksiyonel yaklaşım; düzenlenen kurumun yaptığı işlem hangi düzenleyici kurumun yetkili olduğunu ortaya koymaktadır. Her bir işin de ayrı bir düzenleyici kurumu olabilir.

SORU:

Finans sektörünü düzenlemeye yönelik yapılardan bütünselik yaklaşımı açıklayınız.

CEVAP:

Bütünselik yaklaşımda; tek bir mega düzenleyici kurum tüm finansal hizmetler sektörünün düzenlenmesinden ve gözetiminden sorumlu olmaktadır. Bu düzenleyici kuruluş hem mali olarak hem de iş yapısı açısından düzenleme ve gözetimden sorumlu olmaktadır.

SORU:

Finans sektörünü düzenlemeye yönelik yapılardan ikiz tepe yaklaşımını açıklayınız.

CEVAP:

Amaç bazlı bir düzenleme yaklaşımı olan ikiz tepe yaklaşımında, iki düzenleyici kuruluş mali düzenleme ve iş yapısı düzenlemesini paylaşılmaktadır. Bütün mali düzenleme ve gözetiminin tek bir kurumda, tüm iş yapısı düzenleme ve gözetiminin ise diğer bir kurumda olduğu ikiz tepe modelinin bazı avantajları bulunmaktadır. Mali düzenleme ve gözetim yetkisi tamamen merkez bankasında veya ayrı bir kurumda toplanabilmektedir.

SORU:

Bütün mali düzenleme ve gözetiminin tek bir kurumda, tüm iş yapısı düzenleme ve gözetiminin ise diğer bir kurumda olduğu ikiz tepe modelinin avantajları nelerdir?

CEVAP:

Bunlar:

- İki ayrı kurumun çok açık hedefleri olduğu için bu büyük avantaj sağlamaktadır.
- Görevlendirmenin ve hedeflerin açık olması kurumların hesap verebilirliğini de artırmaktadır.
- İki temel düzenleme ve gözetim alanı ayrıldığı için, birinin diğerini gölgede bırakma olasılığı yoktur.
- Her iki düzenleme ve gözetim alanının tek bir kurumda toplandığında yaşanan iki farklı kültürü kaynaştırma problemi yaşanmamaktadır.
- Eğer iki alan arasında bir problem yaşanırsa, bu kamuoyu önünde tartışılacak ve çözülecektir.
- Tek bir kurumda olduğu gibi, gücün aşırı yoğunlaşması durumu yaşanmamaktadır.

SORU:

Gelişmiş ülkelerde bankacılık, sermaye piyasaları ve sigortacılığa yönelik olarak tek bir düzenleyici kurum oluşturma temel argümanı nedir?

CEVAP:

Finans kurumlarının birleşerek holdingleşmesi ve değişik finans sektörlerinde faaliyet gösteren tek kurum içinde faaliyet alanları arasındaki duvarların ortadan kalkmaya başlaması ve finansal holdinglerin tek bir şirket gibi yönetilmeye başlamasıdır.

SERMAYE PİYASALARI VE FİNANSAL KURUMLAR

SORU:

Sermaye piyasalarında düzenleyici otoriteler tarafından oluşturulan ve uluslararası bir kuruluş olan IOSCO tarafından belirlenmiş olan standartlar neyi amaçlamaktadır?

CEVAP:

Menkul kıymet piyasalarında güvenilirlik, büyüme ve gelişimin, güçlü ve etkin bir düzenleme çerçevesi ile mümkün olabileceği düşüncesinden hareketle, yatırımcının korunması, piyasaların etkin, adil ve şeffaf çalışması ve sistemik riskin azaltılması amaçları çerçevesinde belirlenmiş olan bu standartlar, üye ülkelerin düzenlemelerinde göz önünde bulundurulmaktadır. Bu standartlar bağlayıcı olmayıp tavsiye niteliğindedir.

SORU:

Sermaye piyasalarının düzenlenmesinde Avrupa Birliği uygulamaları nasıldır?

CEVAP:

Avrupa Birliği'nde finansal hizmetler, iki temel seviyede (toptan satış ve perakende) yürütülmektedir. Toptan satış seviyesinde; yatırımcılar ve şirketler sorunu, menkul değer ve payların alım-satımı, yatırımcılar ve şirketlerin borsalar aracılığıyla farklı finansal araçlarda sermaye ve miktar artırımına gitmesi konuları yer almaktadır. Perakende seviyesinde ise; tüketiciler mortgage, sigorta, emeklilik ve tasarruf planı satın alabilmektedir. Her üye devlet, kendine has düzenlenmelerle bu tür işlemleri yönetmektedir. AB politikası, belirlenen kurallar çerçevesinde şirketlere farklı üye ülkelerde daha kolay yerleşme ve faaliyet gösterme imkanı tanımaktadır. Tüketicilere ise buna benzer şekilde kendi ülkelerinin dışındaki ülkelerdeki mortgage, ortak fonlar ve diğer finansal hizmetlerden yararlanabilme olanağı sunulmaktadır.

SORU:

Avrupa Birliği komisyonunun finansal hizmetler konusunda yaptığı çalışmalar nelerdir?

CEVAP:

Bunlar:

- Menkul Kıymetler alanıyla ilgili bütün kuralları düzenleyen iki direktif bulunmaktadır: İlk direktif, hisse senetleri ve menkul kıymetlerin ticaretini düzenlerken ikinci direktif ise sıradan insanların yatırım portföylerine koydukları parayı düzenlemektedir.
- Avrupa Ödemeler Alanı: Bu alandaki hedef, engellerin kaldırarak sınır ötesi her türlü ödemenin kolayca yapılabilmesini sağlamaktır (banka ödemeleri, elektronik ödemeler, kredi kartları vb.).
- Mortgage ve Tüketici Kredileri: Tüketicinin korunması, politik olarak hassas bir alan olduğu için bu alanda gerçekleştirilen yasal güncellemelerde güçlüklerle karşılaşmaktadır.
- Finansal Sahtecilik ve Para Aklama: Ekim 2005'te kabul edilen 3. para aklama direktifi ile bu alandaki kurallar güncellenmiştir.

SORU:

Yaşanan son finansal krizin, dünyadaki regülatörlerin ortak hareket etmesi zorunluluğunu ortaya çıkarmıştır. Bunun nedeni ne olabilir?

CEVAP:

Bunun nedeni krizin ABD temelli başlamasına rağmen, etkilerinin lokal değil global olması ve hiçbir ülkenin bu krizin etkilerinden etkilenmemesinin mümkün olmamasıdır. Bu nedenle hem IMF'den hem diğer uluslararası kuruluşlardan krize karşı oluşturulan yeni finansal regülasyonlarda ortak hareket etme çağrısı gelmektedir.

SORU:

IMF'den ve diğer uluslararası kuruluşlardan krize karşı oluşturulan yeni finansal regülasyonlarda ortak hareket edilmesi gereken başlıca konular nelerdir?

CEVAP:

Şeffaflık, risk yönetimi, şirketlerin sermaye yapılarının güçlendirilmesi, yatırımcıların korunması hususlarıdır.

SORU:

Ekonomik düzenlemenin ilk ortaya çıkışı nasıl olmuştur?

CEVAP:

Ekonomik düzenlemelerin ilk ortaya çıkışını 1870'lere kadar götürebilmekteyiz. Bu tarihlerde ABD'de şirketlerin büyümeye başlamasıyla devlet, rekabet koşullarını sağlamak amacıyla düzenleme yapmak yoluna gitmiş ve 1890'da Sherman Antitekel yasası çıkmıştır. Ekonomide en aktif düzenlemeler ulaştırma, elektrik hizmetleri, haberleşme alanlarında görülmüştür. Bu durum da söz konusu sektörlerde rekabetin doğal bir şekilde işleyerek etkin bir piyasa oluşmasına imkan vermemesinden kaynaklanmıştır. Bu dönemden itibaren demiryolları, gaz ve elektrik hizmetleri, tramvay işletmeleri, boru hatları, telefon, kamyon taşımacılığı ve havacılık alanlarında gerek ülke düzeyinde (federal) gerekse eyaletler bazında fiyat düzenleyici komisyonlar kurularak kendi sahalalarında fiyat düzenlemelerine gitmişlerdir. Böylece, tekel olarak çalışan işletmelerin, bu konularını tüketici aleyhine kullanma imkânlarının engellenmesi hedeflenmiştir.

SORU:

Finansal piyasaların devletler tarafından düzenlenmesinin temel nedeni nedir?

CEVAP:

Genel olarak ekonominin çeşitli alanlarında yapılabilen düzenleme faaliyetlerinin en önemlilerinden biri finansal sektörde yapılan düzenlemelerdir. finans piyasalarının devletler tarafından düzenlenmesinin ilk nedeni olarak makroekonomik istikrarın korunması sayılabilir. Finans piyasalarında özellikle büyük banka, aracı kurum ve sigorta şirketlerinin batmaları makroekonomik istikrarı tehdit edebilecek bir unsurdur. Kamu, finans kurumlarının zora düşmesinden kaynaklanacak sistemik risklerin tüm ekonomiyi olumsuz etkilemesine karşı finans sektörünü düzenlemelere tabi tutmaktadır. Finans sektörünün düzenlenmesinin ikinci nedeni mikro istikrarın sağlanmasıdır (ihtiyatlı düzenleme). Bu düzenlemeler finans endüstrisine bir bütün olarak değil tek tek kurumlar olarak bakar. Her kurumun sağlıklı olması hedeflenir. Her kurumun sağlıklı olması sağlarsa tüm endüstrinin sağlıklı olması sağlanabilir. Bunun için sermaye yeterlilik kuralları, borçlanma sınırları gibi yükümlülükler getirilir. Finansal düzenlemelerin bir diğer hedefi de piyasalarda, kurumlarda şeffaflığın sağlanması ve yatırımcıların korunmasıdır. Piyasalarda ve kurumlarda şeffaflığın sağlanmasına yönelik önlemlere içeriden öğrenenlerin ticareti, manipülasyonu engellemeye yönelik düzenlemeler ve aracı kurumların müşterilerine yönelik olarak ayrımcılık yapmamasını sağlamaya yönelik iş yapış kuralları gösterilebilir.

SORU:

Finans sektöründeki piyasaların dünya çapında da düzenlenmesindeki amacı nedir?

CEVAP:

Finans sektörü dünya çapında tüm ülkelerde düzenlenmektedir. Finansal düzenleme ve gözetim, finans kurumlarının sağlıklı işlev göstermelerini, sistemik riskin azaltılmasını, piyasaların eşitlik ve şeffaflık içinde faaliyet göstermelerini ve yatırımcıların ve müşterilerin korunmasını hedeflemektedir. Finans sektörü ekonomide faaliyet gösteren birçok sektörün aksine niye düzenlenmektedir. Birçok finans teorisinde piyasaların

SERMAYE PİYASALARI VE FİNANSAL KURUMLAR

mükemmel işlediği varsayılmakla birlikte gerçek hayatta piyasalar mükemmel işlemeyebilmektedir

SORU:

Finans sektörlerinin düzenlenmesinin nedenleri olarak hangi faktörler sayılabilir?

CEVAP:

Finans sektörünün düzenlenmesinin nedenleri olarak; dışsalıklar, piyasa yetersizlikleri ve başarısızlıkları, finans kurumlarının gözetimi gerekliliği, sistemin kilitlenmesi, ahlaki çöküntü, finansal kontratlar ve reel sektör kontratları arasında fark olması, rekabetin zayıf olması, yatırımcıların bilgi düzeylerinin düşük olması ve bilgiye dayalı karar vermede zorluk yaşamaları sayılmaktadır.

SORU:

Piyasa yetersizlikleri ve başarısızlıkları olarak bilgi asimetrisi nedir?

CEVAP:

Finans piyasalarında bilgi asimetrisi, piyasaların, kurumların ve araçların çok karmaşık hâle gelmesi nedeniyle çok yüksek düzeyde bulunmaktadır. Bilgi asimetrisinin bulunması piyasalardaki adaletin ortadan kalkmasına yol açmaktadır. Özellikle finans kurumları profesyonelleri ile küçük yatırımcılar arasında bilgi asimetrisi bulunması, küçük yatırımcıların dezavantajlı duruma düşmelerine yol açmaktadır. Öte yandan bilgi asimetrisinin bulunduğunu gören yatırımcılar işlem yapmaktan kaçınarak piyasalardaki işlemlerin azalmasına yol açabilir. Bu çerçevede düzenleyici kuruluşların bu bilgi asimetrisinden kaynaklanan dezavantajları telafi edecek düzenlemeleri yapması gerekmektedir.

SORU:

Finans piyasalarında dışsalıklar ne anlama gelir?

CEVAP:

Dışsalık belirli bir işleme taraf olanların dışındakilerin bu işlem nedeniyle etkilenmeleri anlamına gelmektedir. Finans sisteminde şirketlerin aldıkları risklerin kendi kurumlarının ötesinde diğer finans kurumlarına ve hatta tüm finans sistemine ve ülke ekonomisine zarar vermesi olasılığı bir dışsalık yaratmaktadır. Yani bir finans kurumunun batması diğer kurumların finansal sağlığını olumsuz etkileyebilir. Ayrıca bazı finans kurumlarının olumsuz davranışları diğer şirketlere yönelik güvenin azalmasına yol açabilir. Bu çerçevede finansal düzenlemeler ve gözetim bir bütün olarak finansal kurumlara olan güveni yükseltirken ayrıca konulacak olan sermaye yeterliliği başta olmak üzere diğer düzenlemeler finans kurumlarının daha sağlıklı hâle gelmesine yol açacaktır. Finans kurumları karar alırken, topluma yüklenilecek maliyetleri göz önünde bulundurmuyorsa bu durumda sektör, devlet tarafından toplumun çıkarları düşünüldükçe düzenlenmelidir.

SORU:

Finans kurumlarının gözetimi için gereklidir?

CEVAP:

Yatırımcıların finans kurumlarıyla yaptıkları sözleşmelerin uzun dönemli olması nedeniyle, finans kurumlarının devamlı olarak izlenmesi gerekmektedir. Yatırımcıların finans kurumlarını gözetim ve izleme gibi bir fonksiyonu yerine getirme imkânları olmadığından, yatırımcılar lehine düzenleyici kurumlara finans şirketlerinin hareketlerini izleme görevi verilmektedir. Yatırımcılar lehine uzman bir düzenleyici kurum tüm finans kurumlarını izlemesi ayrıca ekonomik nedenlerle, ölçek ekonomisi olması nedeniyle de avantaj sağlamaktadır. Düzenleyici bir kurumun bulunmaması durumunda, tüm yatırımcıların finans kurumlarına yönelik olarak aynı gözetim faaliyetini yapmaları gerekecek bu da benzer konudaki çabaların gereksiz yere tekrar etmesine yol açacak;

yeterli ölçek ekonomisine sahip olamamaları nedeniyle yatırımcıların bir düzenleyici kurum kadar gözetim faaliyeti yapmaları da mümkün olmayacaktır.

SORU:

Finans sistemi nasıl kilitlenir?

CEVAP:

Düzenleyici kuruluşların yokluğunda, finans kurumları yatırımcıların çıkarlarının aleyhine hareket etmeye yönelebilirler. Finans kurumları bir düzenleyici kurumun bulunmadığı durumda yatırımcıların çıkarlarını korumaları gerektiğini bilmelerine rağmen, kısa vadeli avantaj sağlamak amacıyla ve rakiplerinin de benzer stratejiler benimseyeceği endişesiyle yatırımcıların çıkarlarının aleyhine davranışlar sergileyebilirler. Rekabet, tersine seçime (adverse selection) yol açabilir. Yatırımcıların çıkarlarını koruyan finans şirketleri, durumu ortaya iyi koyamazlarsa maliyetleri yükselmesine rağmen kendisini rakiplerinden ayırtıramayabilir. Bu çerçevede iyi firmalar yok olabilirler. İkinci risk ise ahlaki çöküntüdür. İyi firmalar da rakiplerinin kötü davranacaklarını düşünerek yatırımcıların çıkarları aleyhine hareket etmeye başlayabilirler.

SORU:

Mevduat piyasalarında ahlaki çöküntü riski nedir?

CEVAP:

Mevduat güvencesi de ahlaki çöküntü riski yaratabilir. İlk olarak bu mevduat sahiplerinin mevduatlarını yatıracakları bankaları seçerken daha az araştırma yapmasına, hatta bazı durumlarda, daha riskli kurumların daha iyi getiri sunması durumunda daha riskli kurumlara kaymalarına yol açabilir. İkincisi, kurumlar da mevduat sahipleri korunacağı için daha fazla risk alabilirler. Mevduat sigortası olduğu için mevduat sahipleri daha riskli kurumlardan gerekli risk primini talep etmeyecekler ve kurumlar bir anlamda devlet tarafından bir ölçüde sübvans edilmiş olacaklardır. Bu çerçevede bankanın sermaye seviyesinin düşüklüğü de banka sahiplerinin daha fazla risk almasına yol açabilir. Sonuç olarak mevduat garantisi bankaların olması gerekenden daha az sermaye tutmalarına yol açabilir. Bu çerçevede düzenleyici kuruluşların finans kurumlarının sermaye seviyelerini yakından takip etmeleri gerekmektedir.

SORU:

Finans piyasaları düzenlemesinde kurumsal yapı nasıl oluşturulur?

CEVAP:

Gerek bankacılık gerek sermaye piyasaları gerekse sigortacılık olsun, hepsinde ortak olacak şekilde düzenlenmesi gereken alanları dörde ayırılır.

1. Mali düzenleme ve gözetim
2. Sistemik düzenleme ve gözetim
3. Yatırımcı haklarının korunması
4. Piyasada rekabetin sağlanması

SORU:

Piyasalarda rekabet nasıl sağlanır?

CEVAP:

Finans sektöründe rekabeti engelleyen uygulamaların ve oluşumların engellenmesi bu tip düzenlemelerin amacıdır. Bunun dışında sektörel bir ayırıma gidilebilir:

1. Bankacılık sektörü
2. Aracı kurumlar
3. Sigortacılık
4. Kurumsal yatırımcılar
5. Finansal danışmanlık

Bunun dışında yapılan bir ayırım da mali düzenlemeler ve gözetim ile ticari faaliyetlerin yürütülmesinin düzenleme ve gözetiminin aynı düzenleyici kurumun çatısı altında toplanıp toplanmayacağıdır. Bir ülkede finans sektörünün

SERMAYE PİYASALARI VE FİNANSAL KURUMLAR

düzenlenmesine yönelik temel olarak yukarıda belirtilen dört konu düzenlenmektedir. Bu çerçevede bu dört konuya yönelik olarak ülkelerin kurabilecekleri kurumsal altyapıya ilişkin opsiyonlar aşağıdaki tabloda verilmiştir. Buna göre bir uç noktada her bir alana özel uzman kurumlar bulunurken (Türkiye'deki durum) diğer uç noktada ise sistemik risk ve rekabet dışında finans sektörüne ilişkin her alanı düzenleyen mega bir kurum bulunmaktadır (İngiltere'deki durum).

SORU:

Finansal düzenlemeye yönelik ikiz tepe yaklaşımı nedir?

CEVAP:

Amaç bazlı bir düzenleme yaklaşımı olan ikiz tepe yaklaşımında, iki düzenleyici kuruluş mali düzenleme ve iş yapısı düzenlemesini paylaşmaktadırlar. Bütün mali düzenleme ve gözetiminin tek bir kurumda, tüm iş yapısı düzenleme ve gözetiminin ise diğer bir kurumda olduğu ikiz tepe modelinin bazı avantajları bulunmaktadır. Mali düzenleme ve gözetim yetkisi tamamen merkez bankasında veya ayrı bir kurumda toplanabilmektedir. Böyle bir ikiz modelin avantajları olarak şunlar sıralanabilir.

- Bütün mali düzenleme ve gözetiminin tek bir kurumda, tüm iş yapısı düzenlemesi ve gözetiminin ise diğer bir kurumda olduğu modelde iki ayrı kurumun çok açık hedefleri olduğu için bu büyük avantaj sağlamaktadır.
- Görevlendirmenin ve hedeflerin açık olması kurumların hesap verebilirliğini de artırmaktadır.
- İki temel düzenleme ve gözetim alanı ayrıldığı için, tek bir kurumda olacağı senaryoda olduğu gibi birinin diğerini gölgede bırakma olasılığı yoktur.
- Yine, her iki düzenleme ve gözetim alanının tek bir kurumda toplandığında yaşanan iki farklı kültürü kaynaştırma problemi yaşanmamaktadır.
- Eğer iki alan arasında bir problem yaşanır, bu kamuoyu önünde tartışılacak ve çözülecektir.
- Tek bir kurumda olduğu gibi, gücün aşırı yoğunlaşması durumu yaşanmamaktadır. Düzenleme ve gözetim alanında yaşanabilecek problemlerin kurumsal kredibilite anlamında diğer alana bulaşma riski yoktur.

SORU:

Tüm bir finans sektöründe tek bir düzenleyici olursa ne gibi avantajlara sahip olunur?

CEVAP:

Bankacılık, sigortacılık ve sermaye piyasalarına yönelik mali düzenleme ve gözetim yapmak üzere tek bir düzenleyici kurum oluştursa:

- Eğer bir ülkenin finans sisteminde sigortacılık, bankacılık ve sermaye piyasalarının çoğunda faaliyet gösteren finansal holdingler bulunuyorsa finansın tüm sektörlerini düzenleyen birleşik bir düzenleyici kurumun bulunması bir finansal holdingin tüm sektördeki risklerinin daha bütüncül olarak görülebilmesini sağlamaktadır.
- Düzenleyici kurumlar arasındaki rekabet nedeniyle bilgi paylaşımı kısıtlı olabilir. Bu çerçevede bütünleşik bir düzenleyici kurum oluşturulması bilgi paylaşım problemlerini ortadan kaldıracaktır.
- Finansal sektöre yönelik tek bir düzenleyici kurumun olması, sektörde problemler yaşanması durumunda, hesap sorulabilirliği artırmakta ve değişik düzenleyici kurumların suçlu birbirlerine atma gibi bir olasılığı ortadan kaldırmaktadır.
- Finansın değişik sektörlerindeki kurumlar ve ürünler arasındaki sınırlar ortadan kalkmış ve herhangi bir ürünün veya kurumun hangi düzenleyici kurumun yetki

sahasına girdiğinin tespit edilmesi zorlaşmaya başlamışsa bu durumda tek bir düzenleyici kurum daha başarılı olabilecektir.

- Finansın değişik sektörlerini düzenleyen kurumların birleşmesinin yaratacağı ölçek ekonomileri olabilir. Düzenleyici kurum sayısı azaldıkça kurumsal maliyetler de (bilgi işlem, destek hizmetleri vb) azalacaktır.
- Tek bir düzenleyici kurum farklı finansal şirketlerle arasındaki risk transferlerini daha iyi izleyebilir.
- Tek bir düzenleyici kurum krizlerin finansın farklı sektörlerini ve finansal sistemin tamamını nasıl etkileyeceğini daha iyi anlayabilir.
- Tek bir düzenleyici kurum farklı sektörlerde bulunmasına rağmen, aynı özelliklere sahip finansal ürünlere ve hizmetlere yönelik uyumlu kurallar ve gözetim gerçekleştirebilir.
- Değişik alanların tek bir kurum tarafından düzenlenmesinden kaynaklanan sinerjiler ortaya çıkabilecektir. Bankacılığı düzenleyen bölümünün tecrübelerinden sigorta veya sermaye piyasaları bölümleri faydalanabilecek ve tam tersi de geçerli olacaktır.
- Tek bir düzenleyici kurum değişik düzenleme alanlarına yönelik kaynakları daha etkin dağıtabilir.
- Tek bir düzenleyici kurum, uluslararası çapta düzenleyici kurumlarla daha etkili iş birliği gerçekleştirebilir.
- Kurumlar arası koordinasyon gerçekleştirilmesi veya kurumlar arası çekişmeler gibi sorunlar ortada kalkacaktır. Tek bir düzenleyici kurum ayrıca değişik düzenleme alanları arasındaki çıkar çatışmalarına yönelik daha iyi çözümler üretebilir.
- Büyük finans kurumlarının birden fazla düzenleyici kuruma tabi olmasından kaynaklanan düzenleme boşlukları, eşitsizlikler, uyumsuzluklar, çakışmalar ve boşluklar ortadan kalkacaktır.
- Tek bir düzenleyici kurum düzenleme ve gözetim anlamında boşlukları ortadan kaldıracaktır.
- Tek bir düzenleyici kurum kamuoyunun ve düzenlenen sektörlerin anlaması ve tanıması açısından kolaylık sağlayacaktır.
- Düzenleme arbitrajı olasılığı ortadan kalkacaktır ve düzenlenen şirketlerin düzenlemeden kaynaklanan maliyetleri tek bir kurumla karşı karşıya oldukları için azalacaktır.

SORU:

Tüm finans sektörüne yönelik tek bir düzenleyici kurum oluşturma dezavantajları ve birden fazla düzenleyici kuruluş var ise hangi avantajları vardır?

CEVAP:

Tek bir düzenleyici kurumun birden çok ve belirsiz hedefleri olabileceği için odaklanma sorunu yaşanabilir.

- Tek bir düzenleyici kurum oluşturulsa bile, bankacılık, sermaye piyasaları ve sigortacılık farklı düzenlemelere tabi oldukça kapsamlı ekonomisine ulaşmak zor olabilir.
- Farklı düzenleyici kurumlar arasında etkili bir iletişim ve eşgüdüm sağlanabilirse finansal sistemin düzenlenmesinde tek bir düzenleyici kuruma sahip olmanın avantajları yakalanabilir.
- Gelişmiş ülkelerde bankacılık, sermaye piyasaları ve sigortacılığa yönelik olarak tek bir düzenleyici kurum oluşturma temel argümanı, finans kurumlarının

SERMAYE PİYASALARI VE FİNANSAL KURUMLAR

birleşerek holdingleşmesi ve değişik finans sektörlerinde faaliyet gösteren tek kurum içinde faaliyet alanları arasındaki duvarların ortadan kalkmaya başlaması ve finansal holdinglerin tek bir şirket gibi yönetilmeye başlamasıdır. Ancak, bu durum gelişmekte olan ülkeler için doğru olmayabilir. Gelişmekte olan ülkelerde uzmanlaşmış kurumlar kendi sektörlerinde faaliyet göstermektedirler. Örneğin, aynı holding şirketine ait olsa bile bir sigorta şirketi kendi sektörünün şartlarına bağlı olarak faaliyet gösterirken aynı holdinge bağlı bir banka ise bankacılık sektörünün şartlarına bağlı olarak faaliyet göstermekte ve şirketler arasında duvarlar bulunmaktadır.

- Değişik düzenleyici kurumları birleştirerek tek bir düzenleyici kurumun oluşturulması çok karmaşık bir süreç olup sorunlar yaşanabilir. Ayrıca birleşme sürecinde kilit personel ayrılabilir. Birleşme süreci mevcut personelin moralinin bozulmasına yol açarak bu dönemde kurumun etkin faaliyette bulunmasını engelleyebilir.
- Eğer finans endüstrisinde dominant bir sektör varsa banka, sermaye piyasaları ve sigortacılık sektörüne yönelik oluşturulacak olan tek düzenleyici kurumda, dominant sektörü düzenleyen kurum, daha etkili olabilir ve diğer sektörlerle etkili bir şekilde eğilemeyebilir, diğer sektörler arka planda kalabilirler.
- Tek bir düzenleyici kurumun oluşturulması durumunda uzmanlaşma ortadan kalkacaktır. Banka, sermaye piyasası ve sigortacılık sektöründe faaliyet gösteren kurumların faaliyetleri, bilanço yapıları, riskleri birbirinden çok farklı olup düzenlenmelerinde ayrı uzman düzenleyici kurumların başarılı olması şansı daha yüksek olabilir.
- Tek bir düzenleyici kurum, düzenleme alanındaki problemlere yönelik olarak daha katı bir tutum takınabilir.
- Tek bir düzenleyici kurumun oluşturulması tek bir bakış açısının oluşmasına yol açacaktır.
- Tek bir düzenleyici kurum oluşturulursa, bunun değişik ürünler ve kurumlar arasındaki farkları anlayamaması riski bulunmaktadır. Değişik finans sektörlerinde çalışan şirketlerin faaliyet yapısını ayırtıramadığı için, tek bir düzenleyici kurum düzenleme ve gözetim anlamında odaklanma sorunu yaşayabilecektir.

SORU:

Genel olarak sermaye piyasalarına ilişkin düzenlemeler nasıl belirlenir?

CEVAP:

Genel olarak sermaye piyasalarına ilişkin ana düzenlemeler ve çerçeve kuralların yasama organı tarafından belirlendiği, bunun ardından piyasalarda faaliyet yürütecek kurumlar, işlem görece araçlar ve piyasa katılımcıları gibi konulardaki ayrıntılı düzenlemelerin, bu alanlarda yetkilendirilmiş düzenleyici otoritelere bırakıldığı gözlenmektedir.

SORU:

Sermaye piyasalarına ilişkin düzenlemeler ABD nasıldır?

CEVAP:

ABD’de düzenleyici yapı üç ayaklı şekilde örgütlenmiştir. Bu ayaklardan ilki borsa ve aracı kurumların bir araya gelmesiyle oluşan Ulusal Aracı Kurumlar Birliği (NASD)’dir ve “öz düzenleyici kurum” olarak nitelendirilmektedir. İkinci düzenleyici ayak Securities and Exchange Commission (SEC) ve Commodities Futures Commission (CFTC)’dir. Bu kurumlar, işlemleri izlemekte,

borsaya kayıtlı şirketlerin kontrolünü yapmakta ve sermaye piyasası kanunu çerçevesinde piyasaların gözetimini yapmaktadır. Üçüncü ayak ise SEC ve CFTC’nin sorumluluklarının olduğu ABD Kongresidir. ABD’deki öz düzenleyici kurumlar hükümet ve sektör arasındaki bir uzlaşma arayışının sonucu olarak ortaya çıkmıştır.

SORU:

ABD’Dodd-Frank Wall Street Reform And Consumer Protection Act” olarak bilinen tüketici koruma yasasının önemli noktaları nasıldır?

CEVAP:

Bu yasanın önemli noktaları :

- Bağımsızlık ve otorite yoluyla yatırımcıların korunması,
- Çok büyük olduğu için batmasına göz yumulamayacak şirketlerin kurtarılmasının sona erdirilmesi,
- İleri seviye uyarı sistemi sağlanması,
- Egzotik enstrümanlarla ilgili şeffaflık ve hesap verme sorumluluğu,
- Yönetici ücretleri ve kurumsal yönetim,
- Kayıtlar ile ilgili düzenlemelerin güçlendirilmesi,

SORU:

Güçlü bir tüketici finansal koruma gözetim sistemi ABD’de nasıldır?

CEVAP:

Güçlü Bir Tüketici Finansal Koruma Gözetim Sistemi. Tüketici Finansal Koruma Bürosu. Bu kurumun temel özellikleri ise:

- Bağımsız başkan: ABD Başkanı tarafından atanan ve Senato tarafından teyit edilen bağımsız bir yönetici. Bağımsız Bütçe: Federal Reserve sistemi tarafından sağlanan tahsis edilmiş bir bütçe.
- Bağımsız Kural Koyma: Banka veya banka dışı finansal hizmetler ve ürünler sunan tüm finansal kurumları kapsayacak şekilde, tüketiciyi korumaya yönelik kuralları bağımsız olarak yazma yetkisi.
- Denetim ve Uygulama: 10 milyar doların üzerine varlığı olan banka ve kredi şirketleri ve mortgage ile ilgili tüm işletmeler, maaş kredisi, öğrenci kredisi sağlayanlar ve banka dışı büyük borç toplayıcılar ve tüketici raporlama ajansları gibi finansal şirketler için denetleme ve kanunları uygulama yetkisi.
- Tüketicinin Korunması: Office of the Comptroller of the Currency (Döviz Kuru Murakıbi Ofisi), Office of Thrift Supervision (Verimlilik İdaresi Ofisi) , Federal Deposit Insurance Corporation (Federal Mevduat Sigortası Şirketi), Federal Reserve, National Credit Union Administration (Ulusal Kredi Sendikası İdaresi), The Department of Housing and Urban Development (Konut ve Kentsel Gelişim Departmanı), and Federal Trade Commission (Federal Ticaret Komisyonu) tarafından sorumlulukları üstlenilen tüketici korumasının kuvvetlendirilmesi ve konsolidasyonu.
- Aynı zamanda bireyler ve topluluklar için adil eşit muamele edecek şekilde kredilere erişmelerini sağlamak için federal kanunların uygulanmasını gözetleyecektir.
- Hızlı Hareket Etme Yeteneği: Bu kurumun faaliyetleri ile kötü anlaşmaları ve oyunları arayıp bulacak, tüketiciler, kötü niyetli uygulamalardan ve suistimallerden korunmak için Kongre’nin kanun çıkarmasını beklemek zorunda kalmayacaktır.
- Eğitim: Yeni bir finans okuryazarlığı yaratılması hedeflenmektedir.

SERMAYE PİYASALARI VE FİNANSAL KURUMLAR

- **Tüketici Hattı:** Bir ulusal tüketici şikayet hattı yaratılacak ve tüketicilerin ilk defa ücretsiz bir telefon numarasını arayarak finansal ürünler ve hizmetlerle ilgili problemlerini iletmeleri sağlanacaktır.
- **Finansal Sistemde Sorumluluk Çerçevesi:** Tüketicinin koruması ile ilgili tek bir ofis sorumlu hâle gelmiş olacaktır. Böylelikle, birçok kurumun sorumluluğu paylaşması sonucunda ortaya çıkan olumsuzluklar, kimin neden sorumlu olduğunun bilinmesinin zor olması ve tarihsel olarak bir kişinin görev alanına düşmeyen sorunların boşlukta unutulmasına bağlı sıkıntılar ortadan kaldırılmaya çalışılmaktadır.
- **Banka Düzenleyici Kuruluşlarıyla Çalışmalar:** Kurum diğer düzenleyicilerle birlikte bankaların denetlenmesinde kanunsuz denetleme yükünün önlenmesini koordine etmektedir. Bir tasarı yasalaşmadan, bankacılık sisteminin güvenliğini ve sağlamlığını veya finansal sistemin istikrarını riske sokacak düzenlemelere itiraz için bir üst mahkemeye gitmeden önce düzenleyicilerle danışma içinde olunacaktır

SORU:

Avrupa Birliğinde finansal hizmet uygulamaları nasıldır?

CEVAP:

Avrupa Birliği'nde finansal hizmetler, iki temel seviyede (toptan satış ve perakende) yürütülmektedir. EurActiv (2011)'de özetlendiği şekliyle, toptan satış seviyesinde; yatırımcılar ve şirketler sorunu, menkul değer ve payların alım-satımı, yatırımcılar ve şirketlerin borsalar aracılığıyla farklı finansal araçlarda sermaye ve miktar artırımına gitmesi konuları yer almaktadır. Perakende seviyesinde ise; tüketiciler mortgage, sigorta, emeklilik ve tasarruf planı satın alabilmektedir. Her üye devlet, kendine has düzenlemelerle bu tür işlemleri yönetmektedir. AB politikası, belirlenen kurallar çerçevesinde şirketlere farklı üye ülkelerde daha kolay yerleşme ve faaliyet gösterme imkanı tanımaktadır. Tüketicilere ise buna benzer şekilde kendi ülkelerinin dışındaki ülkelerdeki mortgage, ortak fonlar ve diğer finansal hizmetlerden yararlanabilme olanağı sunulmaktadır.

SORU:

Avrupa Birliğinde finansal hizmetler tüketici grubu uygulamaları nasıldır?

CEVAP:

Tüketicilerin finansal hizmetlerin yasal düzenleme sürecinde daha etkin olabilmesi için Komisyon, Temmuz 2006'da "Finansal Hizmetler Tüketici Grubu" adlı bir danışma kurulu oluşturmuştur. Üye ülkelerde faaliyet gösteren tüketici organizasyonlarının yanında AB çapında etkin olan tüketici organizasyonlarının da yer aldığı grup, var olan uzmanlar grubunu (FIN-USE) tamamlayıcı niteliktedir. Komisyon, buna ek olarak tüketiciler için "haber-bülteni" sistemini (Fin-focus) hayata geçirmiştir.

SORU:

Avrupa Birliğinde menkul kıymetler konusunda yapılan çalışmalar nasıldır?

CEVAP:

Menkul Kıymetler alanıyla ilgili bütün kuralları düzenleyen iki direktif bulunmaktadır: Finansal Hizmetler Piyasaları Direktifi (MiFID) ve transfer edilebilir menkul kıymetlere yapılan toplu yatırımları düzenleyen (UCITS) direktifi. İlk direktif, hisse senetleri ve menkul kıymetlerin ticaretini düzenlerken ikinci direktif ise sıradan insanların yatırım portföylerine koydukları parayı düzenlemektedir. Komisyon'un bu alanla ilgili amacı, bu tür ürünlerin sınırlar ötesi etkinliğini ve elde edilebilirliğini

arttırmak ve sürekli değişen piyasalar ve yeni ürünlerle başa çıkabilecek esnek yasaları hayata geçirmektir.

SORU:

Avrupa Birliğinde mortgage ve tüketici kredileri konusunda yapılan çalışmalar nasıldır?

CEVAP:

Mortgage ve Tüketici Kredileri: Tüketicinin korunması, politik olarak hassas bir alan olduğu için bu alanda gerçekleştirilen yasal güncellemelerde güçlüklerle karşılaşmaktadır. 2005 yılında mortgage ve küçük tüketici kredilerini düzenleyecek olan iki ayrı Avrupa yasası oluşturulmasına karar verilmiştir. Ancak çalışmalar yavaş ilerlemektedir.

SORU:

AB'de finansal regülasyon ile ilgili gelişmeler nasıldır?

CEVAP:

Finansal kriz sonrasında, ülkeler mali teşviklerin büyüklüğünü arttırmaktan yana olanlar ve regülasyon yapılarında düzenlemeye gitmek isteyenler olmak üzere ikiye ayrılmış durumdadır. ABD, Avrupa Birliği'ne teşvik planlarının büyüklüğünü artırması konusunda baskı yaparken Almanya Başbakanı Angela Merkel ve Fransa Cumhurbaşkanı Nicolas Sarkozy, regülasyon konusunda küresel bir uzlaşmaya varmak için çaba harcamayı tercih ederek ABD'nin çağrılarını direnmektedir. Fransa ve Almanya, küresel finans piyasalarını regüle edecek sıkı kuralları ve vergiye sığınmayı içeren ortak bir strateji benimsememektedir. Avrupa Komisyonu, sermaye piyasaları aktörlerine çeki düzen verilmesi konusunda "önce emniyet" yaklaşımını benimsemektedir. Komisyon bu çerçevede Avrupa veya ulusal düzenleme sistemlerinin yetersiz veya eksik kaldığı boşlukları doldurmayı planlamaktadır.

SORU:

AB'de kredi derecelendirme kuruluşları nasıldır?

CEVAP:

Hedge fonları, özel sermaye ve diğer piyasa aktörlerinin düzenleme ve denetim standartlarının belirlenmesi için kapsamlı bir yasal yöntemin düzenlenmesi planlanmaktadır. Bu konuda Kasım 2010'da 18 aylık bir çalışma sürecinin sonunda AB'deki hedge fon yöneticilerini gözetleyecek olan AIFM Direktifinde anlaşma sağlanmıştır.

SORU:

IOSCO nedir?

CEVAP:

Dünya'daki menkul kıymetler ve future piyasalarını regüle eden kurumların uluslararası bir organizasyonu olan IOSCO 1983 yılında kurulmuş olup dünyadaki regülatör kurumları farklı coğrafi alanların komiteleri altında örgütlenmektedir. IOSCO sermaye piyasalarının etkili, şeffaf ve yüksek bir standarda sahip olması için çalışmaktadır. IOSCO bunun için prensipler belirlemiştir. Bu prensipler üye ülkeler için zorunlu olmamakla birlikte, finansal entegrasyon için uyulması gerekli olan kurallar olarak teşvik edilmektedir. 2010 yılında IOSCO Montreal'da yapmış olduğu zirvesinde bu prensiplerin çoğunu güncellemiş ve finansal regülasyona ilişkin sekiz yeni prensip daha eklemiştir. Bunlardan ikisi piyasaların sistemik riskine, diğer altısı ise hedge fonlarının, kredi derecelendirme şirketlerinin, denetçi bağımsızlığının ve gözetiminin regülasyonunda boşluk olan alanların düzenlenmesine ilişkindir.

ÜNİTE 3: BORSALAR

BORSA KAVRAMI, BORSALARIN ÖNEMİ VE TARİHSEL GELİŞİMİ

Mali piyasalar firmaların kısa vadeli fon ihtiyaçlarının karşılandığı para piyasaları ile uzun vadeli kaynak ihtiyaçlarının karşılandığı sermaye piyasalarından oluşur. Sermaye piyasalarında ilk aşamada, fon arz edenler ile pay senedi,

borçlanma araçları gibi finansal araçlar ihraç ederek fon talep edenlerin doğrudan karşılaştıkları birincil piyasalar yer alır. Sermaye piyasası araçlarını birincil piyasalarda gerçekleşen ihraçlar yoluyla elde eden yatırımcılar bunları ilerleyen dönemlerde yeniden nakde çevirmek isteyebilir. Bunu gerçekleştirmenin bir yolu, sermaye piyasası araçlarının başka bir fon sağlayıcıya transfer edilmesidir ki bu işlemler de ikincil piyasalar aracılığıyla yapılabilir. İkincil piyasalar ise sermaye piyasası araçlarının alım ve satımını yapan yatırımcıların karşılıklı olarak bir araya gelerek işlem gerçekleştirdikleri organize olmayan tezgâh üstü piyasalar şeklinde örgütlenebileceği gibi, alıcı ile satıcıların birbirlerini tanıması ihtiyacını azaltan ve bu yolla olası işlem maliyetlerini düşüren organize yapılar şeklinde de örgütlenebilirler. Borsalar borsada işlem görmesi uygun görülen finansal araçların alım-satımının belirli esaslar ve kurallar çerçevesinde yapılmasını sağlayan, oluşan fiyatların ve işlem bilgilerinin kamuya duyurulmasıyla yükümlü olan organize pazar yerleridir. Borsaların bir ekonomiye sağladığı yararlar ile temel işlevleri şu şekilde sıralanabilir:

- Ekonomiye kaynak yaratmak
- Sermaye piyasası varlıklarının alım satımı için ikincil piyasa rolü görmek, likidite sağlamak, ekonominin göstergesi olmak
- Bir ekonomide sermayenin tabana yayılmasına katkıda bulunmak
- Şirketler ve sermaye piyasası araçları ile ilgili bilgilere daha kolay ulaşılmasını sağlamak
- Güven sağlamak
- Ekonomide yapısal değişimleri kolaylaştırmak

Bilinen borsa benzeri ilk pazar yapısı M.S. 250'lerde Kütahya-Çavdarhisar bölgesinde faaliyet göstermiş olan ticaret borsasıdır. Avrupa'da ilk borsa 1487 yılında Hollanda'nın Anvers şehrinde kurulmuştur. 16'ncı yüzyılda bu borsanın yerini Amsterdam Borsası almıştır. "Borsa" ibaresi ilk defa 1773 yılında kahvehanenin üstüne "The Stock Exchange" levhasının asılmasıyla kullanılmaya başlanmıştır. 3 Mart 1801'de ücrete tabi üyelik sistemi getirilerek borsa yeniden açılmıştır. Böylece modern anlamda ilk borsa kurulmuştur. Pay senetlerinin alım ve satımına aracılık eden 24 kişinin 17 Mayıs 1792'de New York'ta bir ağacın altında imzaladıkları Buttonwood Anlaşması ile kendi aralarındaki işlemlere bazı kurallara getirmeleri, ABD'de borsanın kuruluş tarihi olarak kabul edilmektedir.

Osmanlı Devleti'ne ait borçlanma senetlerinin ihracı sonrasında İstanbul'da bu sözleşmelere ilişkin bir piyasa oluşmuş, nakit varlık sahibi olan gayrimüslim bankerler Galata'da bu sözleşmelerin alımını ve satımını yapmaya başlamışlardır. 1866 yılında İstanbul'da kurulan borsa, 1873 yılında çıkarılan bir nizamnamayla "Dersaadet Tahvilat Borsası" adını almış, borsaya Maliye Nezareti'nce bir komiser atanmıştır. Bu borsanın adı, 1906 yılında çıkartılan Esham ve Tahvilat ve Kambiyo ve Nukut Borsası Tüzüğü'yle "Esham ve Tahvilat Borsası" olarak değiştirilmiştir. Bu kuruluş Cumhuriyet dönemine kadar varlığını sürdürmüştür. İstanbul Borsası pay senedi alım satımından çok kambiyo işlemlerinin yapıldığı bir yerdir. 1929 yılında borsanın yapısı yeniden düzenlendi ve "İstanbul Menkul Kıymetler ve Kambiyo Borsası" adını aldı. 1938 yılında çıkartılan bir kararnamayla İstanbul Borsası kapatılarak Ankara'ya taşındı ve orada çalışmaya başladı. Ancak, 1941 yılında borsa yeniden İstanbul'a nakledildi. 1980 öncesinde pay senetlerinin alım satımı İstanbul Sirkeci'de IV. Vakıf Han'da bulunan borsa binasında yapıyordu. 24 Ocak 1980 kararları ile yaşanan ekonomik serbestleşme hareketlerinin ardından Türkiye ekonomisinin ihtiyacını karşılayacak nitelikte bir borsanın kurulması gerekliliği ortaya çıktı. Türkiye'de sermaye piyasalarının dönüm noktaları arasında Sermaye Piyasası Kanunu'nun 30 Temmuz 1981'de yürürlüğe girmesi önemli yer tutmaktadır. Kanunla birlikte

Türkiye'de sermaye piyasaları hukuki altyapıya kavuşmuştur. Sermaye Piyasası Kanunu'yla sermaye piyasası faaliyeti ve bu piyasanın üyelerinin sahip olması gereken özellikler tanımlandı, bu faaliyetlerin yürütülmesi için SPK'dan yetki belgesi alma zorunluluğu getirildi. Sermaye Piyasası Kanunu'nun amacı "tasarrufların menkul kıymetlere yatırılarak halkın iktisadi kalkınmaya yaygın ve etkin katılmasını sağlamak" olarak tanımlanmıştır. 1983 yılında çıkarılan 91 sayılı KHK ile menkul kıymet borsaları, menkul kıymetlerin alım ve satımı, fiyatlarının tespit ve ilanı işleriyle yetkili olarak kurulan tüzel kişiler olarak tanımlanmıştır. 1984 yılında da "Menkul Kıymetler Borsalarının Kuruluş ve Çalışma Esasları Hakkında Yönetmelik" çıkarılmasının ardından, İstanbul'da bir menkul kıymetler borsasının kurulması SPK tarafından hükümete teklif edildi ve bu teklif 19 Ekim 1984 tarihinde onaylandı. "İstanbul Menkul Kıymetler Borsası" adı ilk kez bu teklifte geçmiştir. 26 Aralık 1985 tarihinde faaliyete geçen İMKB'de ilk işlemler 3 Ocak 1986'da gerçekleştirildi. Türkiye'de sermaye piyasalarının yasal temelini oluşturan 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu ve menkul kıymet borsalarının kuruluş ve işleyiş esaslarını düzenleyen 91 sayılı Menkul Kıymet Borsaları Hakkında Kanun Hükmünde Kararname sermaye piyasaları alanındaki mevcut düzenlemelerin AB müktesebatına uyumlu hale getirilmesi ve Türk sermaye piyasalarının küresel pazarlara entegrasyonunu sağlayarak rekabet gücünü artırmak amacıyla 2012 yılsonunda kabul edilen 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu ile yürürlükten kaldırılmıştır. Yeni yasaya göre, borsalar, Sermaye Piyasası Kurulu'nun uygun görüşü üzerine kuruluşuna Cumhurbaşkanlığı tarafından izin verilen, sermaye piyasası araçlarının, kambiyo ve kıymetli madenler ile kıymetli taşların ve Sermaye Piyasası Kurulu'na uygun görülen diğer sözleşmelerin, belgelerin ve kıymetlerin güvenilir, şeffaf, etkin, istikrarlı, adil ve rekabetçi bir ortamda işlem görmesini sağlamak üzere kurulan özel hukuk tüzel kişileri olarak düzenlenmiştir. Yasa ile birlikte İMKB ve İstanbul Altın Borsası (İAB), paylarının bir kısmı Hazine'ye ait olan ve özel hukuk hükümlerine tabi bir anonim şirket olarak yapılandırılmış Borsa İstanbul A.Ş. çatısı altında birleştirilmiş, İzmir'de faaliyet sürdüren Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası'nın da belirlenen pay değişimi oranı üzerinden bu birlikteliğe katılması öngörülmüştür. Bu yolla Türkiye'de gerek spot gerekse türev sermaye piyasası araçlarının tek bir platform üzerinden yatırımcılara sunulması amaçlanmıştır. Borsa İstanbul Anonim Şirketi, Sermaye Piyasası Kanunu'nun 138'inci maddesi çerçevesinde, Yasanın yürürlüğe girdiği 30 Aralık 2012 tarihinde kurulmuş, esas sözleşmesinin 3 Nisan 2013 tarihinde tescil edilmesiyle birlikte resmi olarak faaliyetlerine başlamıştır.

BORSA İSTANBUL BÜNYESİNDE FAALİYET GÖSTEREN PİYASALAR

Borsa İstanbul bünyesinde faaliyet gösteren piyasalar beş başlıkta toplanmaktadır. Bunlar Pay Piyasası, Borçlanma Araçları Piyasası, Vadeli İşlem ve Opsiyon Piyasası, Kıymetli Madenler ve Kıymetli Taşlar Piyasalarıdır. Borsa İstanbul'un tüm piyasalarında işlemler elektronik olarak gerçekleştirilmekte ve oluşan piyasa bilgileri anında duyurulmaktadır.

PAY PİYASASI

Farklı sektörlerden halka açık şirketlerin pay senetlerinin işlem gördüğü Borsa İstanbul Pay Senetleri Piyasası, yatırımcılar için likit, şeffaf ve güvenli yatırım ortamı sağlamaktadır. Pay Piyasası'nda işlemler elektronik alımsatım sistemi aracılığıyla fiyat ve zaman önceliği kuralı temel alınarak "Çoklu Fiyat (tek fiyat)-Sürekli Müzayede" esaslarına göre otomatik olarak gerçekleştirilmektedir.

PAY SENETLERİNE YATIRIM

Pay senetlerine yatırım; kısa ve uzun vadeli yatırım imkânı, kar payı ve sermaye kazancı olarak olmaktadır.

BORSA YATIRIM FONLARINA YATIRIM

Borsa yatırım fonları ise bir endeksi baz alan, baz aldığı endeksin performansını yatırımcılara yansıtmayı amaçlayan ve payları borsalarda işlem gören yatırım fonlarıdır.

ARACI KURULUŞ VARANTLARINA YATIRIM

Aracı kuruluş varantları, opsiyon sözleşmelerinin menkul kıymetleştirilmiş halidir. Yatırımcıya ödediği prim karşılığında bir menkul kıymeti, bir menkul kıymet sepetini ya da bir endeksi, vade sonunda veya vadeden önce, belirlenmiş olan bir fiyat seviyesinden (ihraççıdan) alma ya da (ihraççıya) satma hakkı verir.

SERTİFİKALAR

Sertifika, yatırımcısına önceden belirlenmiş koşulların oluşması durumunda alacak hakkı veren menkul kıymet niteliğindeki yapılandırılmış finansal ürünlerdir. Varant benzeri bir finansal ürün olan sertifikaların BİAŞ Pay Piyasası bünyesinde işlem görebilmesi için Kurumsal Ürünler Pazarı başlığı altında "Sertifika Pazarı" oluşturulmuştur.

Sertifika, yatırımcısına önceden belirlenmiş koşulların oluşması durumunda alacak hakkı veren menkul kıymet niteliğindeki yapılandırılmış finansal ürünlerdir. Varant benzeri bir finansal ürün olan sertifikaların BİAŞ Pay Piyasası bünyesinde işlem görebilmesi için Kurumsal Ürünler Pazarı başlığı altında "Sertifika Pazarı" oluşturulmuştur.

TAKAS VE SAKLAMA HİZMETLERİ

Pay Piyasası'nda yapılan işlemlerin takası Türkiye'deki tek yetkili takas kuruluşu olan İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. (Takasbank) tarafından gerçekleştirilmektedir. Menkul kıymetlerin saklaması kaydı olarak Merkezi Kayıt Kuruluşu A.Ş.'de yapılmaktadır. BİAŞ Pay Piyasası'nda işlem gören menkul kıymetlerin tamamı kayıtlı olarak elektronik ortama taşınmıştır. Bu menkul kıymetler fiziki olarak basılmamaktadır.

PAY PİYASASI'NDAKİ PAZARLAR

Pay Piyasası bünyesinde bulunan pazarlar aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Yıldız Pazar
- Ana Pazar
- Gelişen İşletmeler Pazarı (GİP)
- Yakın İzleme Pazarı
- Kolektif Yatırım Ürünleri ve Yapılandırılmış Ürünler Pazarı (KYÜYÜP)
- Nitelikli Yatırımcı İşlem Pazarı (NYİP)
- Piyasa Öncesi İşlem Platformu (PÖİP)

Pay Piyasasında Uygulanan İşlem Yöntemleri: Sürekli İşlem, Piyasa Yapıcı Sürekli İşlem ve tek fiyat yöntemidir. BİAŞ Pay Piyasası'nda;

- Sürekli Müzayede-Çok Fiyat
- Piyasa Yapıcı Sürekli Müzayede-Çok Fiyat
- Tek Fiyat

işlem yöntemleri kullanılır.

SÜREKLİ MÜZAYEDE-ÇOK FİYAT YÖNTEMİ: Sisteme gönderilen alı ve satı emirlerinin seans boyunca farklı fiyat seviyelerinde eşleşebilmesi, dolayısıyla aynı seans içinde farklı işlem fiyatlarının oluşması nedeniyle bu yöntem "Sürekli Müzayede - Çok Fiyat Yöntemi" denir.

PİYASA YAPICILI SÜREKLİ MÜZAYEDE İŞLEM

YÖNTEMİ: Bu yöntemin "Sürekli Müzayede-Çok Fiyat Yöntemi"nden temel farkı, Borsa Yönetim Kurulu tarafından atanmış bir piyasa yapıcı (aracı kuruluş) üye bulunmasıdır. Sürekli müzayede yöntemiyle işlem gören menkul kıymetlerde BİAŞ Yönetim Kurulu tarafından atanmış bir piyasa yapıcı üye (aracı kuruluş) tarafından sürekli çift taraflı (alı ve satı) kotasyon (fiyat ve miktar) verilmek suretiyle o menkul kıymette işlem gerçekleştirilecek fiyat aralığının belirlendiği ve likiditenin hedeflendiği işlem yöntemidir.

TEK FİYAT İŞLEM YÖNTEMİ: Tek fiyat yöntemi, belirli bir zaman dilimi boyunca emirlerin eşleştirme yapılmaksızın Alım-Satım Sistemine kabul edilip, bu süre sonunda en yüksek

miktarda işlemin gerçekleşmesini sağlayan fiyat seviyesinin hesaplandığı, tüm işlemlerin bu fiyat seviyesinden gerçekleştiği işlem yöntemidir.

BORÇLANMA ARAÇLARI PİYASASI

Borçlanma Araçları Piyasası, SPK düzenlemeleri çerçevesinde nitelikli yatırımcılara ihraç edilecek borçlanma araçlarının satı işlemlerinin gerçekleştirildiği Nitelikli Yatırımcıya İhraç Pazarı ve ikinci el işlemlerin gerçekleştirildiği Kesin Alım-Satım Pazarı'nın yanı sıra, menkul kıymetlerin geri alım vaadiyle satım ve geri satım vaadiyle alım işlemlerinin gerçekleştirildiği Repo-Ters Repo Pazarı, Bankalararası Repo-Ters Repo Pazarı, Menkul Kıymet Tercihli Repo Pazarı, Pay Senedi Repo Pazarı ve Pazarlıklı Repo İşlemleri Pazarı bulunmaktadır. Borçlanma Araçları Piyasası'nda, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası ile Borsa üyesi banka ve aracı kurumlar işlem yapabilirler. Bireysel ve kurumsal yatırımcıların doğrudan Piyasa'da işlem yapmaları imkânı yoktur sadece bir yatırım kuruluşu vasıtasıyla işlem yapabilirler. BAP'da alım satım işlemleri, üyeler tarafından Borsaya iletilen emirlerin rekabet koşulları altında Otomatik Tahvil Alım Satım Sistemi (OTASS) tarafından otomatik olarak karşılaştırılması suretiyle gerçekleşir. Alım satım sistemi "çok fiyat sürekli müzayede" yöntemi ile çalışır.

KESİN ALIM SATIM PAZARI

Kesin Alım Satım Pazarı sabit getirili menkul kıymetlerin aynı gün veya ileri valörlü olarak doğrudan alım ve doğrudan satım işlemlerinin yapıldığı pazardır. Bu kapsamda işlem görebilecek borçlanma araçları olarak; devlet tahvilleri, hazine bonoları, gelir ortaklığı senetleri, gelire endeksli senetler, özel sektör tahvilleri, banka bonoları, finansman bonoları, varlığa dayalı menkul kıymetler, varlık teminatlı menkul kıymetler ve kira sertifikaları sayılabilir.

REPO-TERS REPO PAZARI

Repo Ters Repo Pazarı, sabit getirili menkul kıymetlerin geri alım vaadi ile satım ve geri satım vaadi ile alım işlemlerinin organize piyasa koşulları içinde güvenli bir şekilde gerçekleşmesini sağlamak amacıyla kurulmuştur. Repo işlemi para alışı, ters repo işlemi ise para satışı olarak düşünülebilir. Borçlanma Araçları Piyasası Repo Ters Repo Pazarı'nda;

- Devlet iç borçlanma senetleri ile
- Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası likidite senetlerinin geri alım vaadi ile satım ve geri satım vaadi ile alım işlemleri yapılır.

BANKALARARASI REPO-TERS REPO PAZARI

Bankaların organize piyasa koşulları içerisinde geri alım vaadiyle satım ve geri satım vaadiyle alım işlemlerini zorunlu karşılık ayırmak zorunda olmadan gerçekleştirmelerinin sağlanması amacıyla oluşturulmuştur. Bu Pazarda repo-ters repo işlemlerine devlet tahvilleri ve hazine bonoları ile TCMB likidite senetleri konu olur.

MENKUL KIYMET TERCİHLİ REPO PAZARI

Organize piyasa koşulları içerisinde, tercih edilen menkul kıymetler üzerinde repo yapılmasına ve sonrasında bu menkul kıymetlerin alıcıya teslimine olanak vermek amacıyla kurulmuştur.

PAY SENEDİ REPO PAZARI: Pay Senedi Repo Pazarı, organize piyasa koşulları içerisinde, paylar üzerinde repo yapılmasına ve sonrasında bu payların alıcıya teslimine olanak vermek amacıyla kurulmuştur. Pazar'da işlem karşılığı olarak paylar kullanılmaktadır. Pazar'da Pay Piyasası'nda işlem gören, BIST 30 Endeksi'ne dâhil paylardan Borsa tarafından uygun görülenler repo işlemlerine konu olabilirler.

NİTELİKLİ YATIRIMCIYA İHRAÇ PAZARI: Sermaye Piyasası Kurulu düzenlemeleri çerçevesinde nitelikli yatırımcılara ihraç edilecek sermaye piyasası araçlarının satı işlemlerinin gerçekleştirilmesi amacıyla kurulmuştur. Nitelikli Yatırımcıya İhraç Pazarı Borçlanma Araçları Piyasası bünyesinde birinci el satı (ihraç) işlemlerinin yapıldığı tek pazardır. Bu

pazarda sadece özel sektör borçlanma araçlarının ihracı gerçekleştirilir kamu menkul kıymetlerinin ihracı yoktur.
ULUSLARARASI TAHVİL PAZARI: Uluslararası Tahvil Pazarı'nda Türkiye Cumhuriyeti Hazinesi tarafından ihraç edilen ve Borsa kotunda bulunan dış borçlanma araçları ("Eurotahvil") işlem görmektedir.

EUROTAHVİL PAZARLIKLI İŞLEMLER PLATFORMU (EPİP): E urotahvil Pazarlıklı İşlemler Platformu, işlem yapan üyelerin işlem yapmak istediği karşı üyeyi belirleyerek emirlerini ilettikleri alım satım sistemi olup, emirlerin üye kodu ile yer aldığı "Duyuru Emirleri Ekranı" ile işlemlerin gerçekleşeceği "Pazarlıklı İşlemler Ekranı"ndan oluşur.

VADELİ İŞLEM VE OPSİYON PİYASASI

Vadeli işlem ve opsiyon piyasalarının en önemli fonksiyonu etkin risk yönetimi ve geleceğe yönelik fiyat keşfidir.

Borsa İstanbul Vadeli İşlem ve Opsiyon Piyasası'nda (VİOP) 21 Aralık 2012 tarihinde Pay Vadeli İşlem ve Pay Opsiyon Sözleşmeleri ile işlemlere başlanmış, ardından 5 Nisan 2013'te Endeks Opsiyon Sözleşmeleri işleme açılmıştır. 5 Ağustos 2013 tarihinde ise VİOP, Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası A.Ş. (VOB) ile birleşmiş ve Türkiye'deki tüm vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri VİOP çatısı altında tek bir platformda işlem görmeye başlamıştır. Türev araçlar genellikle üç amaçla kullanılır:

RİSKTEN KORUNMA: Türev araçlar yatırımcılar ve şirketler için fiyat belirsizliğinin yaratacağı risklere karşı korunma imkânı sunmaktadır.

YATIRIM: Türev araçlar etkin bir yatırım alternatifi sunmaktadır.

ARBİTRAJ: Vadeli fiyatlarla spot fiyatlar arasında ve aynı vadeli işlem sözleşmesinin değişik vadeleri arasında belirli ilişkiler vardır. Bu fiyatlardan birisinin bu ilişkiyi bozması durumunda sözleşme ve spot varlığın alım-satımı yapılarak risksiz bir getiri elde etmek mümkün olacaktır.

VİOP'ta 10 ayrı ana pazarda vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri işlem görmektedir. Bu pazarlar; Döviz Türev Pazarı, Elektrik Türev Pazarı, Emtia Türev Pazarı, Endeks Türev Pazarı, Kıymetli Madenler Türev Pazarı, Pay Türev Pazarı, Yabancı Endeksler Türev Pazarı, Metal Türev Pazarı, BYF Türev Pazarı ve Faiz Türev Pazarıdır.

Vadeli İşlem ve Opsiyon Piyasası'nda "sürekli müzayede" ve "tek fiyat" olarak adlandırılan iki farklı işlem yöntemi uygulanabilir:

SÜREKLİ MÜZAYEDE YÖNTEMİ: Bu yöntemde işlemler, işlem sistemine iletilen emirlerin fiyat ve zaman önceliği esaslarına uygun olarak eşleşmesi sonucunda oluşan fiyatlar üzerinden gerçekleştirilir. Bu yöntem normal seansta kullanılır.

TEK FİYAT YÖNTEMİ: Bu yöntemde, işlem sistemine iletilen emirler ilan edilen süre boyunca toplanır ve bu sürenin bitiminde en yüksek miktarın gerçekleşmesine imkân verecek olan "denge fiyatı" üzerinden yine fiyat ve zaman önceliklerine uygun olarak işlemler gerçekleştirilir.

KIYMETLİ MADENLER VE KIYMETLİ TAŞLAR PİYASASI

İstanbul Altın Borsasının kuruluşu ile ilgili ilk düzenleme olan Kıymetli Madenler Borsalarının Kuruluş ve Çalışma Esasları Hakkında Genel Yönetmelik 1993 yılında yayımlanmıştır. Söz konusu Yönetmeliğe dayanılarak 26 Temmuz 1995 tarihinde İstanbul Altın Borsası faaliyete geçmiştir. İstanbul Altın Borsası ile İstanbul Menkul Kıymetler Borsasının tüzel kişiliklerinin sona ermesi ve yeni bir borsanın kurulması sonucunda yeni bir borsanın kurulması sonucunda, Borsa İstanbul A.Ş. 3 Nisan 2013 tarihinde faaliyete geçmiştir. Bu tarihten itibaren, İstanbul Altın Borsası bünyesinde yürütülen kıymetli maden ve kıymetli taş işlemlerine ilişkin faaliyetler, Borsa İstanbul A.Ş. bünyesinde kurulan Kıymetli Madenler ve Kıymetli Taşlar Piyasası Bölümü tarafından yürütülmeye başlanmıştır.

ALT PİYASALAR

Borsa İstanbul bünyesinde kıymetli madenlere ve kıymetli taşlara ilişkin olarak standart, standart dışı, cevherden üretim altın, gümüş, platin ve paladyum üzerine spot işlemlerin yapıldığı Kıymetli Madenler Piyasası, ödünç ve sertifika işlemlerinin yapıldığı Kıymetli Madenler Ödünç Piyasası ile elmas ve kıymetli taşların işlem görebildiği Elmas ve Kıymetli Taş Piyasası yer almaktadır.

KIYMETLİ MADENLER PİYASASI

26 Temmuz 1995 tarihinde Borsanın açılmasıyla birlikte faaliyete geçen ilk piyasa olan "Altın Piyasası", üye kuruluşlar tarafından yurt dışından ithal edilen altının tam rekabet şartlarında alım satımının yapıldığı organize bir piyasadır. Yapılan yasal düzenlemeler sonucu gümüş ve platinin 9 Temmuz 1999 tarihinden itibaren Borsa bünyesinde işlem görmeye başlamasıyla "Altın Piyasası" fiili olarak kıymetli madenlerin işlem gördüğü bir piyasa konumuna gelmiş ve Kıymetli Madenler Piyasası adını almıştır.

KIYMETLİ MADENLER ÖDÜNC PİYASASI

Kıymetli madenlerin ödünç alınabilmesi ve ödünç verilebilmesini düzenlemek için kurulmuştur. Buna ilave olarak, ödünç işlemlerinin gerçekleştiği seans sonunda ödünç veren tarafın talep etmesi halinde ödünç alacaklarını temsil etmek üzere sistem tarafından kıymetli maden ödünç sertifikalarını temsil eden kayıtlar düzenlenir ve söz konusu sertifikalar da bu piyasada işlem görür.

ELMAS VE KIYMETLİ TAŞ PİYASASI

Elmas ve Kıymetli Taş Piyasası 4 Nisan 2011 tarihinde açılmıştır. Elmas ve kıymetli taşlar alanında organize ve şeffaf bir piyasa olmasının yanı sıra Ham Elmas Ticaretinin Düzenlenmesine ve Denetlenmesine Dair 2006/11115 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile Kimberley Süreci Sertifika Sisteminde İstanbul Altın Borsası (mevcut durumda Borsa İstanbul A.Ş.) Türkiye ithalat ve ihracat otoritesi olarak belirlenmiştir.

SORU CEVAP

SORU:

Borsa nedir?

CEVAP:

Bir ekonomik sistemde yer alan mali piyasalar, tasarruf sahipleri ile fon talep edenler arasındaki fon akımını sağlayan kurumsal ve hukuki mekanizmalardan oluşur. Borsalar borsada işlem görmesi uygun görülen finansal araçların alım-satımının belirli esaslar ve kurallar çerçevesinde yapılmasını sağlayan, oluşan fiyatların ve işlem bilgilerinin kamuya duyurulmasıyla yükümlü olan organize pazar yerleridir.

SORU:

Birincil ve ikincil piyasaları açıklayınız.

CEVAP:

Mali piyasalar firmaların kısa vadeli fon ihtiyaçlarının karşılandığı para piyasaları ile uzun vadeli kaynak ihtiyaçlarının karşılandığı sermaye piyasalarından oluşur. Sermaye piyasalarında ilk aşamada, fon arz edenler ile pay senedi, borçlanma araçları gibi finansal araçlar ihraç ederek fon talep edenlerin doğrudan karşılaştıkları birincil piyasalar yer alır. Sermaye piyasası araçlarını birincil piyasalarda gerçekleşen ihraçlar yoluyla elde eden yatırımcılar bunları ilerleyen dönemlerde yeniden nakde çevirmek isteyebilir. Bunu gerçekleştirmenin bir yolu, sermaye piyasası araçlarının başka bir fon sağlayıcıya transfer edilmesidir ki bu işlemler de ikincil piyasalar aracılığıyla yapılabilir. İkincil piyasalar ise sermaye piyasası araçlarının alım ve satımını yapan yatırımcıların karşılıklı olarak bir araya gelerek işlem gerçekleştirdikleri organize olmayan tezgah üstü piyasalar şeklinde örgütlenebileceği gibi, alıcı ile satıcıların birbirlerini tanıması ihtiyacını azaltan ve bu yolla olası işlem maliyetlerini düşüren organize yapılar şeklinde de örgütlenebilir.

SERMAYE PİYASALARI VE FİNANSAL KURUMLAR

SORU:

Borsaların bir ekonomiye sağladığı yararlar nelerdir?

CEVAP:

Borsaların bir ekonomiye sağladığı yararlar şunlardır:

- Ekonomiye kaynak yaratmak
- Sermaye piyasası varlıklarının alım satımı için ikincil piyasa rolü görmek, likidite sağlamak, ekonominin göstergesi olmak
- Bir ekonomide sermayenin tabana yayılmasına katkıda bulunmak
- Şirketler ve sermaye piyasası araçları ile ilgili bilgilere daha kolay ulaşılmasını sağlamak
- Güven sağlamak
- Ekonomide yapısal değişimleri kolaylaştırmaktır.

SORU:

Ekonomiye kaynak yaratma hangi biçimlerde gerçekleşmektedir?

CEVAP:

Yeni yatırım yapacak bir şirket, pay senetlerini halka arz ederek ya da kredi kullanarak finansman ihtiyacını karşılayabilir. Kredinin anapara ve faiz ödemeleri varken, halka arz ve bedelli sermaye artırımından elde edilecek fonların faiz maliyeti ve anapara geri ödemesi bulunmamaktadır. İşte borsaların kaynak yaratma fonksiyonunun en önemli avantajı da burada ortaya çıkmaktadır. Pay senetleri borsada işlem gören bir şirket, ikincil bir halka arz yapabilir veya bedelli sermaye artırımına gidebilir ve bu yolla da fon toplayarak faaliyetlerini ve yatırımlarını finanse edebilir.

SORU:

Borsa İstanbul Anonim Şirketi, resmi olarak faaliyetlerine ne zaman başlamıştır?

CEVAP:

Borsa İstanbul Anonim Şirketi, Sermaye Piyasası Kanunu'nun 138'inci maddesi çerçevesinde, Yasanın yürürlüğe girdiği 30 Aralık 2012 tarihinde kurulmuş, esas sözleşmesinin 3 Nisan 2013 tarihinde tescil edilmesiyle birlikte resmi olarak faaliyetlerine başlamıştır.

SORU:

Borsa İstanbul bünyesinde faaliyet gösteren piyasalar nelerdir?

CEVAP:

Bunlar: Pay Piyasası, Borçlanma Araçları Piyasası, Vadeli İşlem ve Opsiyon Piyasası, Kıymetli Madenler ve Kıymetli Taşlar Piyasalarıdır.

SORU:

Pay senetleri piyasasını açıklayınız.

CEVAP:

Farklı sektörlerden halka açık şirketlerin pay senetlerinin işlem gördüğü Borsa İstanbul Pay Senetleri Piyasası, yatırımcılar için likit, şeffaf ve güvenli yatırım ortamı sağlamaktadır.

SORU:

Borçlanma araçları piyasasını açıklayınız.

CEVAP:

Sabit getirili sermaye piyasası araçlarının işlem gördüğü Borçlanma Araçları Piyasası, hem kesin alım-satım işlemleri hem de repo-ters repo işlemleri için tek organize piyasadır.

SORU:

Kıymetli Madenler ve Kıymetli Taşlar Piyasası işlemlerini açıklayınız.

CEVAP:

Borsa İstanbul bünyesinde kıymetli madenlere ve kıymetli taşlara ilişkin olarak standart, standart dışı, cevherden üretim altın, gümüş, platin ve paladyum üzerine spot işlemlerin yapıldığı Kıymetli Madenler Piyasasında, ödünç ve sertifika işlemlerinin

yapıldığı Kıymetli Madenler Ödünç Piyasası ile elmas ve kıymetli taşların işlem görebildiği Elmas ve Kıymetli Taş Piyasası yer almaktadır.

SORU:

BİAŞ Pay piyasası işlemleri nelerdir?

CEVAP:

BİAŞ Pay Piyasası'nda paylar, rüçhan hakkı kuponları, borsa yatırım fonları, aracı kuruluş varantları ve sertifikalar işlem görmektedir.

SORU:

Kâr payı (temettü) nedir?

CEVAP:

Pay, sahibine şirketin yıllık net karından belirlenen oranda pay alma hakkı verir. Şirket genel kurulunda kar dağıtım kararı alınması durumunda pay sahiplerine temettü ödemesi yapılır.

SORU:

Yeni pay alma hakkı (rüçhan hakkı) nedir?

CEVAP:

Pay sahibinin şirketin bedelli sermaye artırımına öncelikle katılma hakkıdır.

SORU:

Borsa yatırım fonları (BYF)'nin özellikleri nelerdir?

CEVAP:

BYF; bir endeksi baz alan, baz aldığı endeksin performansını yatırımcılara yansıtmayı amaçlayan ve payları borsalarda işlem gören yatırım fonlarıdır. BYF'ler, yatırımcılara yalnızca bir tek ürün satın alarak belirli bir endekse yatırım yapma imkânı vermektedir. BYF aracılığıyla bir ürünle birden fazla sermaye piyasası aracına yatırım yapılması mümkündür. Bu portföyde çeşitlendirmeyi ve riskin azaltılmasını sağlamaktadır.

SORU:

Varant nedir?

CEVAP:

Varant, elinde bulunduran kişiye, dayanak varlığı ya da göstergesi önceden belirlenen bir fiyattan belirli bir tarihte veya belirli bir tarihe kadar alma veya satma hakkı veren ve bu hakkın kaydı teslimat ya da nakit uzlaşısı ile kullanıldığı menkul kıymet niteliğindeki sermaye piyasası aracını ifade etmektedir.

SORU:

Sertifikalar nasıl bir finansal üründür? Açıklayınız.

CEVAP:

Sertifikalar, tıpkı varantlar gibi ihraççıyı yatırımcıya karşı mali yükümlülük altına sokan finansal araçlardır. Sertifika ihracı dolayısıyla elde edilen fonlar ihraççının şahsi mali sorumluluğu altındadır. Bu nedenle ihraççının mali durumu, ödeme kabiliyeti, kredibilitesi gibi faktörlerin yatırım sırasında göz önünde bulundurulması önem arz etmektedir. Sertifikalar, yatırımcısına önceden belirlenmiş koşulların oluşması durumunda alacak hakkı veren menkul kıymet niteliğindeki yapılandırılmış finansal ürünlerdir.

SORU:

Pay Piyasası'nda yapılan işlemlerin takas ve saklama sistemi nasıldır?

CEVAP:

Pay Piyasası'nda yapılan işlemlerin takası İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş (Takasbank) tarafından gerçekleştirilmektedir. Menkul kıymetlerin saklaması kaydı olarak Merkezi Kayıt Kuruluşu A.Ş.'de yapılmaktadır. BİAŞ Pay Piyasası'nda işlem gören menkul kıymetlerin tamamı kayıtlı olarak elektronik ortama taşınmıştır. Bu menkul kıymetler fiziki olarak basılmamaktadır.

SORU:

Pay piyasasında yapılan işlemlerin fiziki ve nakit takası nasıldır?

CEVAP:

SERMAYE PİYASALARI VE FİNANSAL KURUMLAR

Pay piyasasında yapılan işlemlerin fiziki ve nakit takası, işlemin yapılmasını izleyen ikinci iş günü yani T+2'de yapılır.

SORU:

Borsa İstanbul Pay piyasasında hangi pazarlar bulunmaktadır?

CEVAP:

Bunlar:

- Yıldız Pazar
- Ana Pazar
- Gelişen İşletmeler Pazarı
- Yakın İzleme Pazarı
- Kolektif Yatırım Ürünleri ve Yapılandırılmış Ürünler Pazarı
- Nitelikli Yatırımcı İşlem Pazarı
- Piyasa Öncesi İşlem Platformudur.

SORU:

Pay piyasasında verilen emirlerin işlem görme sıralaması nasıl belirlenir?

CEVAP:

Emirler, belirlenen öncelik kurallarına uygun şekilde sistem tarafından otomatik olarak eşleştirilir. Emirlerin işlem görme sıralamasında ilk önce fiyata, fiyatın aynı olması durumunda ise zaman önceliğine bakılmaktadır.

SORU:

Sistemde işlem görmek üzere bekleyen emirlerin fiyat ve zaman önceliği nasıldır?

CEVAP:

Sistemde işlem görmek üzere bekleyen emirlerden

- daha düşük fiyatlı satış emirleri daha yüksek fiyatlı satış emirlerinden,
- daha yüksek fiyatlı alım emirleri daha düşük fiyatlı alım emirlerinden

önce işlem görmektedir. Girilen emirlerde fiyat eşitliği olması halinde, sisteme zaman açısından daha önce kaydedilen emir daha önce işlem görmektedir.

SORU:

BİAŞ pay piyasasında uygulanan işlem yöntemleri nelerdir?

CEVAP:

Bunlar:

- Sürekli Müzayede-Çok Fiyat,
- Piyasa Yapıcı Sürekli Müzayede-Çok Fiyat,
- Tek Fiyat

SORU:

Borçlanma Araçları Piyasası'nda kimler işlem yapabilir?

CEVAP:

Borçlanma Araçları Piyasası'nda, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası ile Borsa üyesi banka ve aracı kurumlar işlem yapabilirler. Bireysel ve kurumsal yatırımcıların doğrudan Piyasa'da işlem yapmaları imkânı yoktur sadece bir yatırım kuruluşu vasıtasıyla işlem yapabilirler.

SORU:

Borçlanma Araçları Piyasası (BAP)'da alım satım sistemi nasıldır?

CEVAP:

Alım satım sistemi "çok fiyat sürekli müzayede" yöntemi ile çalışır. Sıralama öncelikle, fiyat/oran önceliği kuralına göre yapılır, fiyat/oran eşitliği olan durumlarda ikinci olarak zaman önceliği kuralı uygulanır. Alım emirlerinde öncelik, en yüksek fiyatlı emirlerden başlayarak oluşur.

SORU:

Kesin alım satım pazarında işlem görebilecek borçlanma araçları nelerdir?

CEVAP:

Bu kapsamda işlem görebilecek borçlanma araçları olarak; devlet tahvilleri, hazine bonoları, gelir ortaklığı senetleri, gelire

endeksli senetler, özel sektör tahvilleri, banka bonoları, finansman bonoları, varlığa dayalı menkul kıymetler, varlık teminatlı menkul kıymetler ve kira sertifikaları sayılabilir.

SORU:

Repo ters repo pazarının kurulma amacı nedir?

CEVAP:

Repo ters repo pazarı, sabit getirili menkul kıymetlerin geri alım vaadi ile satım ve geri satım vaadi ile alım işlemlerinin organize piyasa koşulları içinde güvenli bir şekilde gerçekleşmesini sağlamak amacıyla kurulmuştur.

SORU:

Bankalararası repo ters repo pazarı hangi amaç için oluşturulmuştur?

CEVAP:

Bankaların organize piyasa koşulları içerisinde geri alım vaadiyle satım ve geri satım vaadiyle alım işlemlerini zorunlu karşılık ayırmak zorunda olmadan gerçekleştirmelerinin sağlanması amacıyla oluşturulmuştur.

SORU:

Menkul kıymet tercihli repo pazarının kurulma amacı nedir?

CEVAP:

Menkul kıymet tercihli repo pazarı, organize piyasa koşulları içerisinde, tercih edilen menkul kıymetler üzerinde repo yapılmasına ve sonrasında bu menkul kıymetlerin alıcıya teslimine olanak vermek amacıyla kurulmuştur.

SORU:

Menkul kıymet tercihli repo pazarında emirlerin eşleşme kuralları nasıldır?

CEVAP:

Pazar'da işlemler çok fiyat sürekli müzayede yöntemine göre gerçekleştirilir. Emirlerin gerçekleşmesinde ilgili vadedeki repo oranı, menkul kıymet fiyatı ve zaman önceliği dikkate alınır.

SORU:

Pay senedi repo pazarının kurulma amacı nedir?

CEVAP:

Pay Senedi Repo Pazarı, organize piyasa koşulları içerisinde, paylar üzerinde repo yapılmasına ve sonrasında bu payların alıcıya teslimine olanak vermek amacıyla kurulmuştur. Pazar'da işlem karşılığı olarak paylar kullanılmaktadır.

SORU:

Vadeli işlem ve opsiyon piyasalarının en önemli fonksiyonu nedir?

CEVAP:

Vadeli işlem ve opsiyon piyasalarının en önemli fonksiyonu etkin risk yönetimi ve geleceğe yönelik fiyat keşfidir.

SORU:

Türev araçların kullanım amaçları nelerdir?

CEVAP:

Bunlar:

- Riskten Korunma,
- Yatırım,
- Arbitrajdır.

SORU:

ViOP'ta işlem yöntemleri nelerdir?

CEVAP:

Vadeli İşlem ve Opsiyon Piyasası'nda "sürekli müzayede" ve "tek fiyat" olmak üzere iki farklı işlem yöntemi uygulanmaktadır.

SORU:

Kıymetli madenler piyasasında kimler işlem yapabilirler?

CEVAP:

Kıymetli madenler piyasasında, Hazine ve Maliye Bakanlığı'ndan faaliyet izni almış ve akabinde Borsa İstanbul A.Ş. Yönetim Kurulunun gerekli gördüğü hususları yerine getirmiş olan

SERMAYE PİYASALARI VE FİNANSAL KURUMLAR

bankalar, yetkili müesseseler, kıymetli madenler aracı kurumları, kıymetli maden üretimi veya ticareti ile iştigal eden anonim şirketler, yurt dışında yerleşik şirketlerin Türkiye'deki şubeleri işlem yapabilirler.

SORU:

Kıymetli madenler ve kıymetli taşlar piyasasında uygulanan komisyonlar nelerdir?

CEVAP:

Kıymetli madenler ve kıymetli taşlar piyasasında işlem komisyonu, çekme komisyonu ve saklama komisyonu olmak üzere üç tür komisyon vardır.

SORU:

Kıymetli madenler ödünç piyasasının işlem esasları nelerdir?

CEVAP:

Piyasada altın, gümüş, platin ve paladyum işlem görebilir. İşlemlerde alt limit en az 5 kg olmak zorundadır. Piyasada gerçekleşen işlemlerde işlem birimi kg'dır. İşlem emirlerinin miktarı 1 kg ve katları olarak artar. Piyasada ödemelerde Türk Lirası ve ABD Doları kullanılır.

SORU:

Borsalar neden ikincil piyasalardır?

CEVAP:

Sermaye piyasalarında ilk aşamada, fon arz edenler ile pay senedi, borçlanma araçları gibi finansal araçlar ihraç ederek fon talep edenlerin doğrudan karşılaştıkları birincil piyasalar yer alır. Sermaye piyasası araçlarının başka bir fon sağlayıcıya transfer edilmesidir ki bu işlemler de ikincil piyasalar aracılığıyla yapılabilir. İkincil piyasalar ise sermaye piyasası araçlarının alım ve satımını yapan yatırımcıların karşılıklı olarak bir araya gelerek işlem gerçekleştirdikleri organize olmayan tezgâh üstü piyasalar şeklinde örgütlenebileceği gibi, alıcı ile satıcıların birbirlerini tanıması ihtiyacını azaltan ve bu yolla olası işlem maliyetlerini düşüren organize yapılar şeklinde de örgütlenebilirler. Borsalar borsada işlem görmesi uygun görülen finansal araçların alım-satımının belirli esaslar ve kurallar çerçevesinde yapılmasını sağlayan, oluşan fiyatların ve işlem bilgilerinin kamuya duyurulmasıyla yükümlü olan organize pazar yerleridir.

SORU:

Borsalar niçin ekonomi için önemlidir?

CEVAP:

Borsaların bir ekonomiye sağladığı yararlar ile temel işlevleri şu şekilde sıralanabilir:

- Ekonomiye kaynak yaratmak
- Sermaye piyasası varlıklarının alım satımı için ikincil piyasa rolü görmek, likidite sağlamak, ekonominin göstergesi olma
- Bir ekonomide sermayenin tabana yayılmasına katkıda bulunmak
- Şirketler ve sermaye piyasası araçları ile ilgili bilgilere daha kolay ulaşılmasını sağlamak
- Güven sağlamak
- Ekonomide yapısal değişimleri kolaylaştırmak

SORU:

Borsalar işletmelere ve yatırımcılara nasıl kaynak yaratırlar?

CEVAP:

Borsalar, yatırımcılara sundukları finansal araçlarla tasarruflara hareket ve canlılık kazandırmaktadırlar. Borsaların bünyesindeki piyasalarda sermaye piyasası araçlarının arz ve talebi karşılaşmaktadır. Bu açıdan bakıldığında, borsalar, şirketlerin ve kuruluşların ihraç ettikleri sermaye piyasası araçlarının yatırımcılara en iyi şekilde sunabilecekleri bir piyasa niteliğindedir.

SORU:

Borsaların likidite sağlama açısından oynadığı kilit rol nedir?

CEVAP:

Sermaye piyasası araçlarını ellerinde bulunduranların bunları nakde çevirebildikleri yerler ikincil piyasa olan borsalardır. Borsalar sermaye piyasası araçlarının alım ve satımına süreklilik kazandırmak yoluyla bu araçlara likidite sağlamış olur. Likiditesiz olmayan, istenildiği zaman nakde çevrilemeyen bir sermaye piyasası aracının talebi düşeceğinden gerek arz gerekse talep yönünden sermaye piyasalarında borsalar kilit rol oynamaktadırlar.

SORU:

Yatırımcı borsada olan şirketler hakkında güvenli bilgiye nasıl sahibi olurlar?

CEVAP:

Finansal araçların alım satımında güvenli ve doğru bilgi akışı esastır. Sermaye piyasası araçları borsada işlem gören şirketler tüm faaliyetleri hakkında kamuyu bilgilendirmekle yükümlüdürler. Borsa İstanbul 2009 yılında Kamuyu Aydınlatma Platformu uygulamasını devreye almıştır (KAP, www.kap.gov.tr). Bu platform aracılığıyla yatırımcılar borsa aracılığıyla işlem gören şirketlerle ilgili bilgilere doğrudan ve ilk elden ulaşma imkânına sahip olmaktadır. Borsa İstanbul'da işlem gören şirketler her üç ayda bir finansal tablolarını açıklamaları (dipnotlar) ile birlikte kamuya açıklamakla yükümlüdürler. Şirketler ayrıca faaliyetleri, yapıları, yönetimleri ile ilgili önemli gelişmeleri de ivedilikle kamuya açıklamak durumundadırlar.

SORU:

Avrupa'da ilk borsa nerede ve ne zaman kurulmuştur?

CEVAP:

Avrupa'da ilk borsa 1487 yılında Hollanda'nın Anvers şehrinde kurulmuştur. 16'ncı yüzyılda bu borsanın yerini Amsterdam Borsası almıştır. Öte yandan 17'inci yüzyılda Londra'da bir kahvehanede sermaye piyasası araçlarının alım ve satım işlemleri başlamıştır. "Borsa" ibaresi ilk defa 1773 yılında kahvehanenin üstüne "The Stock Exchange" levhasının asılmasıyla kullanılmaya başlanmıştır. 3 Mart 1801'de ücrete tabi üyelik sistemi getirilerek borsa yeniden açılmıştır. Böylece modern anlamda ilk borsa kurulmuştur.

SORU:

İstanbul'da ilk borsa ne zaman kurulmuştur?

CEVAP:

1866 yılında İstanbul'da kurulan borsa, 1873 yılında çıkarılan bir nizamnameyle "Dersaadet Tahvilat Borsası" adını almış, borsaya Maliye Nezareti'nce bir komiser atanmıştır. Böylece başlangıçta İmparatorluğa ödünç vermek üzere kendi aralarında örgütlenen Galata Bankerleri, bu kez Osmanlı yönetiminin himayesine kavuşmuştur. Bu borsanın adı, 1906 yılında çıkartılan Esham ve Tahvilat ve Kambiyo ve Nukut Borsası Tüzüğü'yle "Esham ve Tahvilat Borsası" olarak değiştirilmiştir. Bu kuruluş Cumhuriyet dönemine kadar varlığını sürdürmüştür.

SORU:

Türkiye'de sermaye piyasaları ilk olarak ne zaman kurulmuştur?

CEVAP:

Türkiye'de sermaye piyasalarının dönüm noktaları arasında Sermaye Piyasası Kanunu'nun 30 Temmuz 1981'de yürürlüğe girmesi önemli yer tutmaktadır. Kanunla birlikte Türkiye'de sermaye piyasaları hukuki altyapıya kavuşmuştur. Sermaye Piyasası Kanunu'yla borsa bankerlerinin çalışmasının düzenlenmesi ve sermaye piyasasının denetim altına alınması amaçlanıyor, yasaya uyum süreci için bankerlere bir yıllık süre tanınıyordu.

SORU:

Sermaye Piyasası Kanunu esas olarak neleri kapsıyordu?

CEVAP:

SERMAYE PİYASALARI VE FİNANSAL KURUMLAR

Kanun esas olarak,

- Sermaye piyasalarının gözetim, denetim ve geliştirilmesinden sorumlu, merkezi yönetimden bağımsız bir kamu otoritesi olan Sermaye Piyasası Kurulu'nu (SPK) oluşturmayı,
- Pay senedi ve tahvil gibi sermaye piyasası araçlarının birincil piyasalarını geliştirerek doğrudan finansman olanaklarını artırmayı,
- Tasarruf sahiplerinin sermaye piyasasına yoğun katılımının sağlanmasını,
- Sermaye piyasasının açık, güvenli, istikrarlı ve şeffaf çalışmasını sağlamayı ve
- Yatırımcının hak ve yararlarını korumayı amaçlıyordu.

SORU:

Kıymetli madenler ve kıymetli taşlar piyasasında nasıl bir piyasadır?

CEVAP:

Borsa İstanbul bünyesinde kıymetli madenlere ve kıymetli taşlara ilişkin olarak standart, standart dışı, cevherden üretim altın, gümüş, platin ve paladyum üzerine spot işlemlerin yapıldığı Kıymetli Madenler Piyasasında, ödünç ve sertifika işlemlerinin yapıldığı Kıymetli Madenler Ödünç Piyasası ile elmas ve kıymetli taşların işlem görebildiği Elmas ve Kıymetli Taş Piyasası yer almaktadır.

SORU:

Pay piyasası nedir ve bu piyasada nasıl işlem görülür?

CEVAP:

Pay Piyasası'nda işlemler elektronik alım-satım sistemi aracılığıyla fiyat ve zaman önceliği kuralı baz alınarak "Çoklu Fiyat (tek fiyat)-Süreklili Müzayede" esaslarına göre otomatik olarak gerçekleşmektedir. BİAŞ üyeleri yatırımcılardan elektronik olarak topladıkları emirleri uzaktan erişim ağı üzerinden ExAPI veya FixAPI mesajlaşma ara yüzleri ile BİAŞ'a göndermektedirler. Buna ilave olarak, üye temsilcileri, alıcı ve satıcıların emirlerini BİAŞ'da ve üye merkez ofislerinde bulunan işlem terminalleri aracılığı ile Elektronik Alım-Satım Sistemi'ne girebilmektedirler. BİAŞ Pay Piyasası'nda paylar, rüçhan hakkı kuponları, borsa yatırım fonları, aracı kuruluş varantları ve sertifikalar işlem görmektedir.

SORU:

Pay senetlerine yatırımda uzun/kısa vadeli yatırım imkânı, kâr payı ve sermaye kazancı nasıl yapılır?

CEVAP:

Kısa/uzun vadeli yatırım imkânı: Paylar, sahibine hem kısa hem uzun vadede getiri elde etme fırsatı sağlamaktadır. Paylar, kısa vadeli getiri fırsatının yanı sıra uzun vadede istikrarlı, düzenli ve diğer yatırım araçlarına göre daha yüksek getiri sağlama potansiyeline sahiptir.

Kâr payı (temettü): Pay, sahibine şirketin yıllık net karından belirlenen oranda pay alma hakkı verir. Şirket genel kurulunda kar dağıtım kararı alınması durumunda pay sahiplerine temettü ödemesi yapılır. Sermaye kazancı: Kısa ve uzun vadedeki fiyat değişiklikleri değerlendirilerek, pay alım-satımından elde edilen gelirdir. Pay alım-satımında, payların değer kaybetmesi halinde zarar etme riski de bulunmaktadır.

SORU:

Borsada fonlara yatırım nasıl yapılır?

CEVAP:

Borsa yatırım fonları (BYF), bir endeksi baz alan, baz aldığı endeksin performansını yatırımcılara yansıtmayı amaçlayan ve payları borsalarda işlem gören yatırım fonlarıdır. BYF'ler, yatırımcılara yalnızca bir tek ürün satın alarak belirli bir endekse yatırım yapma imkânı vermektedir. BYF aracılığıyla bir ürünle

birden fazla sermaye piyasası aracına yatırım yapılması, portföyde çeşitlendirmeyi ve riskin azaltılmasını sağlamaktadır. Her işlem gününün sonunda açıklanan gösterge niteliğindeki portföy kompozisyonu, yatırımcılara yatırımlarının tüm içeriğini şeffaf bir biçimde günlük bazda takip etme imkânı sunmaktadır. Bu sayede yatırımcı, elinde bulundurduğu BYF'nin içeriğinde hangi sermaye piyasası araçlarının ne tutarda bulunduğunu takip edebilmektedir. BYF'ler BİAŞ Pay Piyasası seans süresi boyunca paylar gibi kolaylıkla alınıp satılabilmektedir. BYF'lerde yönetim ücreti diğer yatırım fonlarından daha düşüktür.

SORU:

Aracı kuruluş varantlarına yatırım neyi ifade eder?

CEVAP:

Varant, elinde bulunduran kişiye, dayanak varlığı ya da göstergeyi önceden belirlenen bir fiyattan belirli bir tarihte veya belirli bir tarihe kadar alma veya satma hakkı veren ve bu hakkın kaydı teslimat ya da nakit uzlaşısı ile kullanıldığı menkul kıymet niteliğindeki sermaye piyasası aracını ifade etmektedir. Varant satın alan yatırımcı ödediği bedel karşılığında bir dayanak varlığı değil, o dayanak varlığı alma ya da satma hakkını satın alır. BİAŞ'da halen aracı kuruluş varantları işlem görmektedir. Aracı kuruluş varantları opsiyon sözleşmelerinin menkul kıymetleştirilmiş halidir. Yatırımcıya ödediği prim karşılığında bir menkul kıymeti, bir menkul kıymet sepetini ya da bir endeksi, vade sonunda veya vadeden önce, belirlenmiş olan bir fiyat seviyesinden (ihraççıdan) alma ya da (ihraççıya) satma hakkı verir.

SORU:

Takas ve saklama sisteminin gerçekleşme işlemi nasıl olur?

CEVAP:

Pay Piyasası'nda yapılan işlemlerin takası Türkiye'deki tek yetkili takas kuruluşu olan İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş (Takasbank) tarafından gerçekleştirilmektedir.

SORU:

Pay piyasasında fiyat önceliği nedir?

CEVAP:

Sistemde işlem görmek üzere bekleyen emirlerden

- daha düşük fiyatlı satış emirleri daha yüksek fiyatlı satış emirlerinden,
- daha yüksek fiyatlı alım emirleri daha düşük fiyatlı alım emirlerinden önce işlem görmektedir.

SORU:

Pay piyasasında zaman önceliği nedir?

CEVAP:

Girilen emirlerde fiyat eşitliği olması halinde, sisteme zaman açısından daha önce kaydedilen emir daha önce işlem görmektedir.

SORU:

Borçlanma araçları piyasası nasıl çalışır ve yapısı nasıldır?

CEVAP:

Borçlanma Araçları Piyasası (BAP), SPK düzenlemeleri çerçevesinde nitelikli yatırımcılara ihraç edilecek borçlanma araçlarının satış işlemlerinin (birinci el) gerçekleştirildiği Nitelikli Yatırımcıya İhraç Pazarı ve ikinci el işlemlerin gerçekleştirildiği Kesin Alım-Satım Pazarı'nın yanı sıra, menkul kıymetlerin geri alım vaadiyle satım ve geri satım vaadiyle alım işlemlerinin gerçekleştirildiği Repo-Ters Repo Pazarı, Bankalar arası Repo-Ters Repo Pazarı, Menkul Kıymet Tercihli Repo Pazarı, Pay Senedi Repo Pazarı ve Pazarlıklı Repo İşlemleri Pazarı bulunmaktadır. Türkiye Cumhuriyeti Hazinesi tarafından ihraç edilen dış borçlanma araçlarının ("Euro tahvil") işlem gördüğü Uluslararası Tahvil Pazarı ve Euro tahvil Pazarlıklı İşlemler Platformu 13 Eylül 2013 tarihi itibarıyla BAP bünyesine dahil

SERMAYE PİYASALARI VE FİNANSAL KURUMLAR

edilmiştir. Borçlanma Araçları Piyasası'nda, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası ile Borsa üyesi banka ve aracı kurumlar işlem yapabilirler. Bireysel ve kurumsal yatırımcıların doğrudan Piyasa'da işlem yapmaları imkânı yoktur sadece bir yatırım kuruluşu vasıtasıyla işlem yapabilirler. Piyasa'da gerçekleşen işlemlerin takası İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. (Takas Bank) tarafından gerçekleştirilmektedir.

SORU:

Kesin alım satım pazarında hangi işlemler yapılır?

CEVAP:

Kesin Alım Satım Pazarı, sabit getirili menkul kıymetlerin aynı gün veya ileri valörlü olarak doğrudan alım ve doğrudan satım işlemlerinin yapıldığı pazardır. Pazar'da Türk Lirası cinsinden ya da (döviz ödemeli) olarak ihraç edilmiş;

- Borçlanma araçları,
- Menkul kıymetleştirilmiş varlık ve gelire dayalı borçlanma araçları,
- Kira sertifikaları,
- TCMB tarafından ihraç edilen Likidite Senetleri
- Borsa Yönetim Kurulu tarafından işlem görmesine karar verilen diğer sermaye piyasası araçları işlem görebilirler.

Bu kapsamda işlem görebilecek borçlanma araçları olarak; devlet tahvilleri, hazine bonoları, gelir ortaklığı senetleri, gelire endeksli senetler, özel sektör tahvilleri, banka bonoları, finansman bonoları, varlığa dayalı menkul kıymetler, varlık teminatlı menkul kıymetler ve kira sertifikaları sayılabilir. Pazar'da emirler "çok fiyat-sürekli müzayede" yöntemiyle eşleşmektedir. Kesin Alım-Satım Pazarı'nda iki karşıt emrin eşleşmesi, alımda en yüksek fiyatlı, satımda en düşük fiyatlı emirlere öncelik verilerek sağlanır. Aynı fiyatlı emirlerde zaman önceliği kuralı uygulanır.

SORU:

Repo ters repo pazarı niçin kurumustur ve nasıl işlem yapar?

CEVAP:

Repo Ters Repo Pazarı, sabit getirili menkul kıymetlerin geri alım vaadi ile satım ve geri satım vaadi ile alım işlemlerinin organize piyasa koşulları içinde güvenli bir şekilde gerçekleşmesini sağlamak amacıyla kurulmuştur. Repo ve ters repo işleminde, Repo; menkul kıymetin,

- İşlemin başlangıç valöründe geri alım vaadiyle satılması (karşılığında borç para alınması),
- Bitiş valöründe ise anapara ve faizin geri ödenerek menkul kıymetin geri alınması işlemidir.

Ters repo; menkul kıymetin,

- İşlemin başlangıç valöründe geri satım vaadiyle alınması (karşılığında borç para verilmesi),
- Bitiş valöründe ise anapara ve faizin geri alınarak menkul kıymetin geri satılması işlemidir.

Repo işlemi para alışı, ters repo işlemi ise para satışı olarak düşünülebilir. Borçlanma Araçları Piyasası Repo Ters Repo Pazarı'nda;

- Devlet iç borçlanma senetleri ile
- Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası likidite senetlerinin geri alım vaadi ile satım ve geri satım vaadi ile alım işlemleri yapılır.

Pazarda aynı gün ve ileri başlangıç valörlü işlemler yapılabilir. İşlem öncesinde teslim edilecek/ alınacak menkul kıymeti doğrudan belirtme imkânı yoktur. Bu Pazar'da, işlem karşılığı olarak sadece kamu menkul kıymetleri kullanılır özel sektör borçlanma araçları kullanılamaz. Pazar'da işlem öncesinde para satan yani ters repo yapan taraf, repocu taraf bildirene kadar işlem karşılığı teminat olarak alacağı menkul kıymetin tanımını bilmez sadece bu kıymetlerin bir kamu menkul kıymeti olduğunu

bilir. İşlem karşılığı alacağı menkul kıymetin ISIN kodu dediğimiz tanımını repocu taraf sisteme tanımladıktan sonra öğrenebilir. Pazarda repo işlemine konu menkul kıymetler alıcıya teslim edilmeyerek işlemin vadesi boyunca Takas Bank nezdindeki hesaplarda bloke saklamada tutulur.

SORU:

Pay senedi repo pazarı hangi Pazar koşulları içinde yer alır?

CEVAP:

Pay Senedi Repo Pazarı, organize piyasa koşulları içerisinde, paylar üzerinde repo yapılmasına ve sonrasında bu payların alıcıya teslimine olanak vermek amacıyla kurulmuştur. Pazar'da işlem karşılığı olarak paylar kullanılmaktadır. Pazar'da Pay Piyasası'nda işlem gören, BIST 30 Endeksi'ne dahil paylardan Borsa tarafından uygun görülenler repo işlemlerine konu olabilirler. Diğer repo pazarlarından farklı olarak bu Pazar'da, repo işlemi karşılığı olarak borçlanma araçları değil paylar kullanılır. İşlem sonrası pay senetleri bloke tutulmayarak alıcısına teslim edilir. Vade sonunda alıcının aynı tanım ve miktarda payı karşı tarafa iade edilmek üzere Takas Bank'a teslimi esastır. Pazar'da aynı gün ve ileri başlangıç valörlü işlemler yapılabilir.

SORU:

Vadeli işlem opsiyon piyasasının en önemli özelliği nedir?

CEVAP:

Vadeli işlem ve opsiyon piyasalarının en önemli fonksiyonu etkin risk yönetimi ve geleceğe yönelik fiyat keşfidir. Bu piyasalarda işlem gören ürünler gerek yatırım gerekse riskten korunma amaçlı olarak geniş bir kitle tarafından kullanılmaktadır. 5 Ağustos 2013 tarihinde ise VİOP, Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası A.Ş. (VOB) ile birleşmiş ve Türkiye'deki tüm vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri VİOP çatısı altında tek bir platformda işlem görmeye başlamıştır.

SORU:

Türev araçların hangi amaçlar için kullanılır?

CEVAP:

Türev araçlar genellikle üç amaçla kullanılır:

- Riskten Korunma,
- Yatırım,
- Arbitraj

SORU:

Türev araçları kullanımı olarak Arbitraj nedir?

CEVAP:

Vadeli fiyatlarla spot fiyatlar arasında ve aynı vadeli işlem sözleşmesinin değişik vadeleri arasında belirli ilişkiler vardır. Bu fiyatlardan birisinin bu ilişkiyi bozması durumunda sözleşme ve spot varlığın alım-satımı yapılarak risksiz bir getiri elde etmek mümkün olacaktır.

SORU:

Kıymetli madenler nasıl bir piyasadır?

CEVAP:

26 Temmuz 1995 tarihinde Borsanın açılmasıyla birlikte faaliyete geçen ilk piyasa olan "Altın Piyasası", üye kuruluşlar tarafından yurt dışından ithal edilen altının tam rekabet şartlarında alım satımının yapıldığı organize bir piyasadır. Yapılan yasal düzenlemeler sonucu gümüş ve platinin 9 Temmuz 1999 tarihinden itibaren Borsa bünyesinde işlem görmeye başlamasıyla "Altın Piyasası" fiili olarak kıymetli madenlerin işlem gördüğü bir piyasa konumuna gelmiş ve Kıymetli Madenler Piyasası adını almıştır.

SORU:

Viop'ta işlem yöntemleri olarak risk yönetimi ve teminatlandırma nedir?

CEVAP:

Risk Yönetimi ve Teminatlandırma: Piyasa risk yönetimi Takasbank tarafından yapılır. İşlem sisteminde gerçekleşen

SERMAYE PİYASALARI VE FİNANSAL KURUMLAR

işlemler gerçek zamanlı olarak Takasbank tarafından çekilerek pozisyona dönüştürülür. Pozisyonu güncellenen hesaplar için son açık pozisyon ve son parametre dosyası verilerine göre “Bulunması Gereken Teminat” hesaplanır. “Sürdürme Teminatı”, bulunması gereken teminat değerinin %75’i olarak dikkate alınır. Piyasada gerçekleştirilen işlemler için portföy bazında teminatlandırma yöntemi uygulanır. Portföy bazında teminat hesaplamasına esas teşkil edecek parametreler Takasbank tarafından belirlenir ve duyurulur. Takasbank, portföy bazında teminatlandırma işlemlerinde Standard Portfolio Analysis of Risk (SPAN) algoritmasını kullanır. SPAN algoritmasında, değişik fiyat ve volatilité değişim seviyelerine dayalı olarak oluşturulan senaryolar arasından maksimum risk göz önünde bulundurularak, teminat tutarı portföy bazında hesaplanmaktadır.

SORU:

Kıymetli maden piyasasında işlemler nasıl gerçekleşir?

CEVAP:

Kıymetli Madenler Piyasasında standart, standart dışı ve cevherden üretim; altın, gümüş, platin ve paladyum üzerine spot (aynı gün) ve T+90’a kadar valörlü işlemler gerçekleştirilmektedir. Kıymetli Madenler Piyasasında, Hazine ve Maliye Bakanlığı’ndan faaliyet izni alması ve akabinde Borsa İstanbul A.Ş. Yönetim Kurulunun gerekli gördüğü hususları yerine getirmiş olan bankalar, yetkili müesseseler, kıymetli madenler aracı kurumları, kıymetli maden üretimi veya ticareti ile iştigal eden anonim şirketler, yurt dışında yerleşik şirketlerin Türkiye’deki şubeleri işlem yapabilirler. Kıymetli Madenler Piyasasında işlemler, üye işlem temsilcileri tarafından seans salonunda bulunan işlem terminalleri veya uzaktan erişim ile iletilen emirlerin “otomatik eşleşme” kuralına göre en iyi alım ve en iyi satım emirlerinin birbirini karşılaması suretiyle gerçekleştirilmektedir. İşlemler, fiyat ve zaman önceliği kurallarına uygun olarak çok fiyat yöntemiyle yürütülmektedir. Sisteme girilen alım ve satım emirleri bilgi dağıtım ekranları vasıtasıyla aynı anda üyelere ve uluslararası piyasalara ulaştırılmaktadır.

ÜNİTE 4: SERMAYE PİYASASI KURUMLARI

SERMAYE PİYASASI KURUMLARI

Ülkemizde, sermaye piyasası kurumları, 6362 Sayılı Sermaye Piyasası Kanunu’nda düzenlenmiş olup yatırım kuruluşları (aracı kurumlar, yatırım hizmeti ve faaliyetinde bulunmak üzere kuruluş ve faaliyet esasları Kurulca belirlenen diğer sermaye piyasası kurumları ve bankalar), kolektif yatırım kuruluşları (yatırım fonları ve yatırım ortaklıkları), sermaye piyasasında faaliyette bulunacak bağımsız denetim, değerlendirme ve derecelendirme kuruluşları, portföy yönetimi şirketleri, ipotek finansmanı kuruluşları, konut finansmanı ve varlık finansmanı fonları, varlık kiralama şirketleri, merkezi takas kurumları, merkezi saklama kuruluşları, veri depolama kuruluşları ile kuruluş ve faaliyet esasları sermaye piyasası kurulu tarafından belirlenen diğer sermaye piyasası kurumlarıdır.

SERMAYE PİYASASI KURULU

1981 yılında 2499 Sayılı Sermaye Piyasası Kanunu ile kurulmuştur. Yetkilerini kendi sorumluluğu altında bağımsız olarak kullanan idari ve mali özerkliğe sahip düzenleyici ve denetleyici bir kamu kurumudur. Cumhurbaşkanı yedi üye arasından bir kişiyi Kurul Başkanı olarak belirlemektedir. Kurul başkanı ve üyelerinin görev süreleri beş yıl olarak belirlenmiştir. Süreleri biten Başkan ve üyeler bir defalığına tekrar atanabilir. Kurul, Cumhurbaşkanı tarafından atanan yedi üyeden oluşmaktadır. Kurul’un temel görevi, sermaye piyasasının güven, açıklık ve kararlılık içinde çalışması ve tasarruf sahiplerinin hak ve yararlarının korunmasını sağlamaktır. Kurulun temel amacı sermaye piyasalarının işleyiş kurallarını belirlemek, piyasadan

fon kullanan şirketlerin belli kurallara uygun olarak en iyi şekilde yararlanmalarını sağlamak, sermaye piyasasına yatırım yapan tasarruf sahiplerinin hak ve yararlarını korumak, piyasaların adil ve etkin çalışmasını sağlamaktır.

BORSA İSTANBUL A.Ş.

İstanbul Menkul Kıymetler Borsası (İMKB), 91 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye dayanılarak kurulmuş olup, 3 Ocak 1986 tarihinde faaliyete başlamıştır. Borsa İstanbul A.Ş.’nin Kuruluş sermayesi 423.234.000 TL. olup sermayeyi temsil eden payların % 49’u Hazineye, % 51’i ise aynı Kanunda belirtilen amaçlarla değerlendirilmek üzere Borsa İstanbul Anonim Şirketine (Şirketin kendisine) aittir. Borsa İstanbul piyasalarında pay senetleri, kamu ve özel sektör borçlanma araçları, borsa yatırım fonları, aracı kurum varantları, sertifikalar, kira sertifikaları, opsiyon sözleşmeleri, vadeli işlem sözleşmeleri, kıymetli maden ve kıymetli taşlar işlem görmektedir. Borsa İstanbul bu ürünlerin, organize piyasalarda güven ve şeffaflık ortamında işlem görmesini ve fiyatlarının rekabet koşullarında oluşmasını sağlamaktadır. Borsa İstanbul Pay Piyasası’nda farklı sektörlerden şirketlerin payları, yeni pay alma hakları, borsa yatırım fonları, varantlar ve sertifikalar işlem görmektedir. Pay Piyasasında işlemler aşağıdaki pazarlarda gerçekleştirilmektedir:

- Yıldız Pazar
- Ana Pazar
- Gelişen İşletmeler Pazarı
- Yakın İzleme Pazarı
- Kolektif Yatırım Ürünleri Ve Yapılandırılmış Ürünler Pazarı
- Nitelikli Yatırımcı İşlem Pazarı
- Piyasa Öncesi İşlem Platformu

Borsa İstanbul; Genel Kurul, Yönetim Kurulu, uyuşmazlık komitesi, disiplin komitesi, denetim komitesi, kurumsal yönetim komitesi, riskin erken saptanması komitesi ile Genel Müdür ve Genel Müdüre bağlı Müdürlüklerden oluşmaktadır.

TAKAS KURULUŞLARI

İstanbul Takas ve Saklama Bankası

Takas işlemleri 1988 yılından itibaren İMKB bünyesinde kurulan müdürlük tarafından yapılmaya başlanmış, Ocak 1992 tarihinde ise takas ve saklama yetkisi, İMKB ve üyelerinin ortaklığı ile kurulan İMKB Takas ve Saklama A.Ş.’ye verilmiştir. 1996 Ocak ayından itibaren İMKB Takas ve Saklama Bankası A.Ş. adıyla kalkınma ve yatırım bankasına dönüşmüştür. 2013 yılında ünvan değişikliğine gidilmiş ve İstanbul Takas ve Saklama Bankası olmuştur. Takasbank’ın ortaklık yapısında, Borsa İstanbul ve 61 banka ve aracı kurum ortak olarak yer almaktadır. Ana sözleşmesi gereği Borsa İstanbul dışında diğer ortakların sermayedeki payı %5’i geçmemektedir. Takasbank Yönetim Kurulu, Kurul, Borsa İstanbul, aracı kuruluşların temsilcileri ve Takasbank Genel Müdürü olmak üzere 11 kişiden oluşmaktadır. Borsa İstanbul Yönetim Kurulu Başkanı aynı zamanda Yönetim Kurulu’nun da Başkanıdır. Takasbank merkezi takas kuruluşu olarak Borsa İstanbul bünyesinde mevcut piyasalarda gerçekleşen işlemlerin nakit ve menkul kıymet takaslarını sonuçlandırmaktadır. Borsa üyelerinin alım satım işlemlerinden doğan menkul kıymet teslim etme ve teslim alma taahhütleri ile alım satıma konu olan menkul kıymet karşılığındaki ödeme taahhütleri Takasbank aracılığıyla hesaben sonuçlandırılmaktadır. Sermaye Piyasası Kurulu Takasbank’ı 2013 yılında Merkezi Karşı Taraf Kuruluşu olarak belirlemiştir. Takasbank ilk olarak Takasbank Ödünç Pay Senedi Piyasasında merkezi karşı taraf hizmeti vermektedir. Ayrıca Takasbank bankacılık hizmetlerini ve diğer tamamlayıcı hizmetler, yatırım fon ve ortaklıkları için saklama, takas, değerlendirme, kontrol ve izleme ile raporlama işlemlerini de yapmaktadır. Aracı kurumların Takasbank nezdinde sermaye blokajı olarak tutmak zorunda bulundukları kıymetlerin takibi görevi Sermaye Piyasası Kurulu’na

SERMAYE PİYASALARI VE FİNANSAL KURUMLAR

Takasbank'a verilmiştir. Ayrıca, aracı kurumların, Takasbank sistemi aracılığı ile TCMB-EFT Sistemi'ne bağlanma olanağı da sağlanmaktadır. Takasbank, aracı kuruluşların kısa süreli fon arz ve fon taleplerini Takasbank Para Piyasasında gerekli teminatlar ile Takasbank garantisi altında organize bir şekilde karşılanmasını da sağlamaktadır. Ayrıca kurum bünyesinde Ödünç Pay Senedi Piyasası ve Türkiye Elektronik Fon Platformu yer almaktadır. Bu faaliyetlerinin yanı sıra Takasbank sermaye piyasalarının yanı sıra konut finansmanına yönelik teminat vekilliği ve Elektrik Piyasasında Merkezi Uzlaştırma Bankası olarak nakit takas ve teminat yönetimi hizmeti vermektedir.

MERKEZİ KAYIT KURULUŞU

Merkezi Kayıt Kuruluşu (MKK), 6362 Sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nun 13, 80 ve 81. maddeleri uyarınca faaliyet gösteren bir anonim şirkettir. MKK'nın organizasyon yapısı, Yönetim Kurulu, Riskin Erken Saptanması Komitesi, Kurumsal Yönetim Komitesi ve Denetim Komitesinden oluşur. MKK'nın ortakları, Borsa İstanbul, Takasbank, ve Türkiye Sermaye Piyasaları Birliğidir. Yönetim kurulu en az 7, en fazla 11 kişiden oluşmaktadır. Merkezi Kayıt Kuruluşu özel bütçe ile yönetilir. MKK nezdinde 2013 yılı itibariyle pay senetleri, yatırım fonları, özel sektör borçlanma araçları, borsa yatırım fonları, varantlar, varlık teminatlolu menkul kıymetler, varlığa dayalı menkul kıymetler, devlet iç borçlanma senetleri, kira sertifikaları, sertifikalar ve elektronik ürün senetleri kaydedilmektedir. Kaydi Saklama hizmeti sadece kaydi sermaye piyasası araçlarına ve elektronik ürün senetlerine verilmekte olup, herhangi bir fiziki saklama hizmeti verilmemektedir. MKK tarafından kaydedilecek ve kayden izlenecek menkul kıymetler Sermaye Piyasası Kurulu tarafından belirlenmektedir. Finansal piyasalarda faaliyet gösteren aracı kurum ve bankalar sermaye piyasası aracı ihraç eden yerli ve yabancı ihraççı kuruluşlar, yetkili takas ve saklama kuruluşları, lisanslı depolar, yetkili sınıflandırıcılar ile Sermaye Piyasası Kurulu tarafından belirlenen diğer kuruluşlar MKK'ya üye olabilmektedir.

ARACI KURUMLAR

Aracı kurumlar 6362 sayılı Kanunun yatırım hizmet ve faaliyetlerini düzenleyen 37. Maddesinde yer alan konulardan aşağıda faaliyet ve hizmetleri sunmaktadır.

- Sermaye piyasası araçlarıyla ilgili emirlerin alınması ve iletilmesi
- Sermaye piyasası araçlarıyla ilgili emirlerin müşteri adına ve hesabına veya kendi adına ve müşteri hesabına gerçekleştirilmesi
- Sermaye piyasası araçlarının kendi hesabından alım ve satımı
- Sermaye piyasası araçlarının halka arzında yüklenimde bulunularak satışa aracılık edilmesi
- Sermaye piyasası araçlarının halka arzında yüklenimde bulunmaksızın satışa aracılık edilmesi

Yeni Kanunun ikincil düzenlemeleri arasında yer alan "Yatırım Kuruluşlarının Kuruluş ve Faaliyet Esasları Hakkında Tebliğ" (III.39-1) uyarınca aracı kurumlar dar, kısmi ve geniş yetkili olmak üzere 3 gruba ayrılmıştır. Dar yetkili aracı kurum; emir iletimine aracılık ve/veya yatırım danışmanlığı faaliyetlerinden herhangi birini ifa edebilecektir. Kısmi yetkili aracı kurum ise işlem aracılığı, en iyi gayret aracılığı faaliyeti, sınırlı saklama hizmeti ve/veya portföy yöneticiliği faaliyetinden herhangi birini yürütebilecektir. Geniş yetkili aracı kurum ise portföy aracılığı faaliyeti, genel saklama hizmeti ve/veya aracılık yüklenimi faaliyetinden herhangi birini yürütebilecek aracı kurumdur. Aracı kurumların anonim ortaklık şeklinde kurulmaları, paylarının tamamının nama yazılı olması ve nakit karşılığı çıkarılması, sermayelerinin Sermaye Piyasası Kurulu'na belirlenen miktardan az olmaması, esas sözleşmelerinin ilgili hükümlere

uygun olması, kurucularının müflis olmaması gibi ilgili mevzuatta ifade edilen hususları sağlaması gerekmektedir.

YATIRIM ORTAKLIKLARI

Yatırım ortaklıkları, yeni kanun ile kolektif yatırım kuruluşları arasında sayılmış olup, sermaye piyasası araçları, gayrimenkul, girişim sermayesi yatırımları ile Kurulca belirlenecek diğer varlık ve haklardan oluşan portföylerini işletmek amacıyla paylarını ihraç etmek üzere kurulan sabit veya değişken sermayeli anonim ortaklıklardır. Yatırım ortaklıklarının temel fonksiyonu, küçük tasarruf sahiplerinin birikimlerini bir havuzda toplayarak, değişik menkul kıymetlerden oluşacak bir portföye yatırmak ve bu yolla elde ettikleri kazancı paydaşları ile paylaşmaktır. Yatırım ortaklıklarına kuruluş ve faaliyet izni verilebilmesi için, anonim ortaklık şeklinde kurulması gerekmektedir. Başlangıç sermayelerinin Sermaye Piyasası Kurulu'na belirlenen miktardan az olmaması, pay senetlerinin nakit karşılığı çıkarılması ve pay bedellerinin kuruluş sırasında tam ve nakden ödenmesi, ticaret ünvanlarında "Yatırım Ortaklığı" ibaresinin bulunması, esas sözleşmelerinin Sermaye Piyasası Kanunu hükümlerine uygun olması, kurucularının müflis olmaması gibi ilgili mevzuatta açıkça belirtilen şartların sağlanması gerekir.

Menkul Kıymet Yatırım Ortaklıkları

Menkul kıymet yatırım ortaklıklarının temel fonksiyonu, riskin dağıtılması ve profesyonel portföy yönetimi ilkeleri esasında, küçük tasarruf sahiplerinin birikimlerini bir havuzda toplayarak değişik menkul kıymetlerden oluşacak bir portföye yatırmak ve bu yolla elde ettikleri kazancı ortaklarına payları oranında dağıtmaktır.

Yatırım ortaklıklarının diğer ortaklıklardan farkı, faaliyet alanlarının sadece sermaye piyasası araçları ile altın ve diğer kıymetli madenlerden oluşan bir portföyün işletilmesi şeklinde sınırlandırılmış bulunmasıdır.

Gayrimenkul Yatırım Ortaklıkları

Gayrimenkul yatırım ortaklığı, gayrimenkuller, gayrimenkul projeleri, gayrimenkule dayalı haklar, altyapı yatırım ve hizmetleri, sermaye piyasası araçları, Takasbank para piyasası ve ters repo işlemleri, Türk Lirası cinsinden vadeli mevduat veya katılma hesabı, yabancı para cinsinden vadeli ve vadesiz mevduat veya özel cari ve katılma hesapları ile iştirakler ve Kurulca belirlenecek diğer varlık ve haklardan oluşan portföyü işletmek amacıyla paylarını ihraç etmek üzere kurulan ve Kanunun 48 inci maddesinde sınırı çizilen faaliyetler çerçevesinde olmak kaydı ile Kurul tarafından çıkarılan Gayrimenkul Yatırım Ortaklıkları Tebliğinde izin verilen diğer faaliyetlerde bulunabilen sermaye piyasası kurumudur. Gayrimenkul yatırım ortaklığının amaçları; temelde getiri potansiyeli yüksek gayrimenkullere yatırım yapmak gayrimenkule dayalı projelere yatırım yapmak, portföyündeki gayrimenkullerden kira geliri elde etmek, gayrimenkul alım satım kazançları elde etmek olarak sıralanabilir. Gayrimenkul yatırım ortaklıkları sadece gayrimenkule dayalı portföy işletmeciliği faaliyeti kapsamında faaliyet gösterebilir.

Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıkları

Girişim sermayesi yatırım ortaklığı (GSYO), girişim sermayesi yatırımları, sermaye piyasası araçları ve Kurulca belirlenecek diğer varlık ve haklardan oluşan portföyü işletmek amacıyla paylarını ihraç etmek üzere kurulan veya esas sözleşme değişikliği yolu ile dönüşen, Kanunun 48 inci maddesinde sınırı çizilen faaliyetler çerçevesinde olmak kaydı ile Kurul tarafından çıkarılan "Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıklarına İlişkin Esaslar Tebliği"nde yer alan diğer faaliyetlerde bulunabilen ve kayıtlı sermaye sistemine tabi anonim ortaklık olan sermaye piyasası kurumudur.

FONLAR

Yatırım Fonları

Yatırım Fonu, 6362 Sayılı Kanun hükümleri uyarınca tasarruf sahiplerinden katılma payı karşılığında toplanan para ya da diğer

varlıklarla, tasarruf sahipleri hesabına, inançlı mülkiyet esaslarına göre, Kurul tarafından çıkarılan “Yatırım Fonlarına İlişkin Esaslar Tebliği”nde belirtilen varlıklar ve işlemlerden oluşan portföy veya portföyleri işletmek amacıyla portföy yönetim şirketleri tarafından içtüzük ile kurulan ve tüzel kişiliği bulunmayan mal varlığını ifade etmektedir. Fonun tüzel kişiliği yoktur; ancak mal varlığı kurucunun mal varlığından ayrıdır. Yatırım Fonları mevcut düzenleme uyarınca mutlaka şemsiye fon şeklinde kurulmalıdır. Şemsiye fon, katılma payları tek bir içtüzük kapsamında ihraç edilen tüm fonları kapsayan yatırım fonudur.

Gayrimenkul Yatırım Fonları

Gayrimenkul yatırım fonu, nitelikli yatırımcılardan katılma payları karşılığında toplanan paralarla, pay sahipleri hesabına inançlı mülkiyet esaslarına göre aşağıda yer alan varlıklardan oluşan portföyü işletmek amacıyla Kuruldan faaliyet izni alan portföy yönetim şirketleri ve gayrimenkul portföy yönetim şirketleri tarafından bir içtüzük ile süreli veya süresiz olarak kurulan ve tüzel kişiliği bulunmayan malvarlığıdır.

Konut Finansman Fonları

Konut finansmanı fonu, ihraç edilen ipotek dayalı menkul kıymetler karşılığında toplanan paralarla, ipotek dayalı menkul kıymet sahipleri hesabına inançlı mülkiyet esaslarına göre fon iç tüzüğü ile kurulan ve tüzel kişiliği olmayan mal varlığıdır. İpotek ve varlığa dayalı menkul kıymetler, ilgili fonların veya ipotek finansmanı kuruluşlarının portföyündeki varlıklar karşılık gösterilerek ihraç edilen sermaye piyasası araçlarıdır.

Varlık Finansmanı Fonları

Varlık finansmanı fonu, ihraç edilen varlığa dayalı menkul kıymetler karşılığında toplanan paralarla, varlığa dayalı menkul kıymet sahipleri hesabına inançlı mülkiyet esaslarına göre oluşturulan malvarlığıdır.

GİRİŞİM SERMAYESİ YATIRIM FONU

Girişim Sermayesi Yatırım Fonu nitelikli yatırımcılardan katılma payı karşılığında toplanan para ya da iştirak paylarıyla, pay sahipleri hesabına, inançlı mülkiyet esaslarına göre, aşağıda belirtilen varlık ve işlemlerden oluşan portföyü işletmek amacıyla Kuruldan faaliyet izni alan portföy yönetim şirketleri ve girişim sermayesi portföy yönetim şirketleri tarafından bir içtüzük ile süreli olarak kurulan ve tüzel kişiliği bulunmayan mal varlığıdır.

BİREYSEL EMEKLİLİK FONLARI

Bireysel emeklilik tasarruf ve yatırım sistemi, bireylerin emekliliğe yönelik tasarruflarının yatırıma yönlendirilmesine odaklanmıştır. Bu suretle emeklilik döneminde ek bir gelir sağlanarak refah düzeyinin yükseltilmesine, ekonomiye uzun vadeli kaynak yaratarak istihdamın artırılmasına ve ekonomik kalkınmaya katkıda bulunulması hedeflenmektedir. Bireysel emeklilik böylece sosyal güvenliğin kapsamının genişletilmesine, kamunun sosyal güvenlik kaynaklanan yükünün azaltılmasına, mali sektörde uzun vadeli fonların artarak kurumsal yatırımcıların gelişmesine ve sermaye piyasalarının derinleşmesine olanak sağlayan bir özel emeklilik sistemidir. Bireysel emeklilik sistemi, gönüllülük esasına göre işlemekte ve her kesimin katılımına açık bulunmaktadır. Emeklilik şirketleri tarafından, emeklilik yatırım fonlarında değerlendirilmektedir. Emeklilik yatırım fonunun varlıkları, emeklilik şirketinin malvarlığından ayrı olarak Takasbank’ta saklanır. 29 Aralık 2012 tarihinde Hazine Müsteşarlığı tarafından yayımlanan “Bireysel Emeklilik Sisteminde Devlet Katkısı Hakkında Yönetmelik” ile birlikte katılımcılar, katılma paylarına %25 oranında devlet katkısı almakta olup devlet katkısı tutarları Hazine tarafından Emeklilik Gözetim Merkezi hesabına yatırılmaktadır.

PORTFÖY YÖNETİM ŞİRKETİ

Portföy yönetim şirketi, ana faaliyet konusu yatırım fonlarının kurulması ve yönetimi olan anonim ortaklıktır. Portföy saklama hizmeti, kolektif yatırım kuruluşlarına ait finansal varlıkların saklanması ve/veya kayıtların tutulması, diğer varlıkların aidiyetinin doğrulanması ve takibi, kayıtlarının tutulması, varlık

ve nakit hareketlerine ilişkin işlemlerin yerine getirilmesinin kontrolü ile mevzuatta belirtilen diğer görevlerin yerine getirilmesidir. Takasbank ve Kurulca portföy saklama hizmeti vermesi kabul edilen aracı kurum ve bankalar portföy saklama hizmeti verebilirler.

GAYRİMENKUL DEĞERLEME ŞİRKETLERİ

Gayrimenkul Değerleme Şirketleri; gayrimenkullerin, gayrimenkul projelerinin veya bir gayrimenkule bağlı hak ve faydaların belli bir tarihteki muhtemel değerini bağımsız ve tarafsız olarak belirleyen kurumlardır. Şirketler bu faaliyetlerini istihdam edecekleri yeterli bilgi ve tecrübeye sahip Değerleme Uzmanları vasıtasıyla yerine getirmektedir.

YATIRIM DANIŞMANLIĞI

Yatırım danışmanlığı; karşılığında herhangi bir maddi menfaat temin etmek suretiyle, müşterilere sermaye piyasası araçları ile bunları ihraç eden ortaklık ve kuruluşlar hakkında ve sermaye piyasası ile ilgili diğer konularda yönlendirici nitelikte yazılı veya sözlü yorum ve yatırım tavsiyelerinde bulunulması faaliyetidir. Yatırım danışmanlığı faaliyeti, Sermaye Piyasası Kurulu’ndan yetki belgesi almış kurumlarca yürütülür. Aracı kurumlar, portföy yönetim şirketleri ve kalkınma ve yatırım bankaları Sermaye Piyasası Kurulunun izni çerçevesinde yatırım danışmanlığı hizmeti verebilirler.

BAĞIMSIZ DENETİM KURULUŞLARI

Bağımsız denetim, işletmelerin yıllık finansal tablo ve diğer finansal bilgilerinin, bu tablo ve bilgiler için belirlenen kriterlere (örneğin, halka açık şirket finansal tabloları için Kurulca belirlenmiş veya kabul edilmiş finansal raporlama standartlarına) uygunluğu ve doğruluğu hususunda, makul güvence sağlayacak yeterli ve uygun bağımsız denetim kanıtlarının elde edilmesi amacıyla, genel kabul görmüş bağımsız denetim standartlarında öngörülen gerekli tüm bağımsız denetim tekniklerinin uygulanarak, defter, kayıt ve belgeler üzerinden denetlenmesi ve değerlendirilerek rapora bağlanmasını ifade eder. Yıllık finansal tabloları bağımsız denetime tabi olan işletmeler arasında, pay senetleri menkul kıymet borsalarında ve/veya teşkilatlanmış diğer piyasalarda işlem gören anonim ortaklıklar, pay senetleri halka arz edilmiş olan veya arz edilmiş sayılan ortaklıklar, aracılık faaliyetlerine münhasır olmak üzere bankalar, aracı kurumlar, portföy yönetim şirketleri, yatırım fonları, emeklilik yatırım fonları, yatırım ortaklıkları, konut finansmanı fonları, varlık finansmanı fonları, İpotek finansmanı kuruluşları ile takas ve saklama kuruluşları yer almaktadır. Sermaye Piyasası Kanunu uyarınca bağımsız denetim yapabilecek kuruluşlar Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu tarafından yetkilendirilmiş bağımsız denetim kuruluşlarından oluşur ve bu şartlara haiz bağımsız denetim kuruluşlarına ilişkin liste kamuoyuna açıklanır.

DERECELENDİRME KURULUŞLARI

Sermaye piyasasında derecelendirme faaliyeti; kredi derecelendirmesi ve kurumsal yönetim ilkelerine uyum derecelendirmesi faaliyetlerini kapsamaktadır. Kredi derecelendirmesi; işletmelerin risk durumları ve ödeyebilirliklerinin veya borçluluğu temsil eden sermaye piyasası araçlarının anapara, faiz ve benzeri yükümlülüklerinin vadelerinde karşılanabilirliğinin derecelendirme kuruluşları tarafından bağımsız, tarafsız ve adil olarak değerlendirilmesi ve sınıflandırılması faaliyetidir. Kurumsal Yönetim İlkeleri’ne uyum derecelendirmesi ise, işletmelerin Sermaye Piyasası Kurulu’nca yayımlanan Kurumsal Yönetim İlkeleri’ne uyumlarının derecelendirme kuruluşları tarafından bağımsız, tarafsız ve adil olarak değerlendirilmesi ve sınıflandırılması faaliyetidir.

KONUT FİNANSMANI KURUMLARI

Konut edinmeleri amacıyla tüketicilere kredi kullandırılması, konutların finansal kiralama yoluyla tüketicilere kiralanması veya

SERMAYE PİYASALARI VE FİNANSAL KURUMLAR

sahip oldukları konutların teminatı altında tüketicilere kredi kullandırılmasıdır.

Konut finansmanı kuruluşları konut finansmanı amacıyla doğrudan tüketiciye kredi kullandıran ya da finansal kiralama yapan bankalar ile Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu tarafından konut finansmanı faaliyetinde bulunması uygun görülen finansal kiralama şirketleri ve finansman şirketleridir.

İPOTEK FİNANSMANI KURULUŞLARI

potek finansmanı kuruluşları, konut ve varlık finansmanı kapsamında, türleri ve nitelikleri Kurulca belirlenen varlıkların devralınması, devredilmesi, devralınan varlıkların yönetimi ve varlıkların teminat olarak alınması ve Kurulca uygun görülen diğer faaliyetlerin yerine getirilmesi amacıyla kurulan anonim ortaklıklardır.

SERMAYE PİYASASI LİSANSLAMA SİCİL VE EĞİTİM KURULUŞU

Sermaye Piyasası Lisanslama Sicil ve Eğitim Kuruluşu, Sermaye piyasası alanında faaliyet gösterecek kuruluşlar ile sermaye piyasası kurumlarının yönetici ve diğer çalışanlarının mesleki yeterliliklerini, bilgi ve becerilerini tespit etmek amacıyla lisanslama sınavları yapmak, ilgili ihtisas alanları itibarıyla mesleki yeterliliklerini gösterir lisans vermek, eğitim programları düzenlemek, sermaye piyasası çalışanlarının sicilini tutmak ve bunların denetimini yapmak amacıyla 2011 yılında kurulmuştur.

YATIRIMCI TAZMİN MERKEZİ

Yatırımcıları Tazmin Merkezi yatırım kuruluşlarının, yatırım hizmet ve faaliyetinden kaynaklanan nakit ödeme veya sermaye piyasası araçları teslim yükümlülüklerini yerine getirememeleri hâlinde, Sermaye Piyasası Kurulunca 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu çerçevesinde alınan tazmin kararını yerine getirmek amacıyla kurulmuş olan kamu tüzel kişiliğini haiz bir kuruluştur.

SERMAYE PİYASASI MESLEK BİRLİKLERİ

TÜRKİYE SERMAYE PİYASALARI BİRLİĞİ

TSPAKB'nin amacı, sermaye piyasasının ve aracılık faaliyetlerinin gelişmesini, üyelerinin dayanışma ve sermaye piyasasının gerektirdiği özen ve disiplin içerisinde çalışmalarını, üyelerin iktisadi menfaatlerinin korunmasını, haksız rekabetin önlenmesini, mesleki konularda üyelerin aydınlatılmasını sağlamak üzere Sermaye Piyasası Kanunu ve bu statü ile verilen görevleri yerine getirmektir.

TÜRKİYE DEĞERLEME UZMANLARI BİRLİĞİ

Bu kurum, gayrimenkul piyasasının ve gayrimenkul değerlendirme faaliyetlerinin gelişmesini sağlamak üzere araştırmalar yapmak, eğitim ve sertifika vermek, Birlik üyelerinin dayanışma ve mesleğin gerektirdiği özen ve disiplin içinde çalışmalarına yönelik meslek kurallarını ve değerlendirme standartlarını oluşturmak, haksız rekabeti önlemek amacıyla gerekli tedbirleri almak, kendisine mevzuatla verilen veya Kurulca belirlenen konularda düzenlemeler yapmak, yürütmek, denetlemek, Türkiye Değerleme Uzmanları Birliği Statüsünde öngörülen disiplin cezalarını vermek, ilgili konularda üyeleri temsilen ilgili kuruluşlarla iş birliği yapmak, mesleki gelişmeleri, idari ve yasal düzenlemeleri izleyerek bu konuda üyeleri aydınlatmakla görevli ve yetkilidir.

SORU CEVAP

SORU:

6362 Sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nda düzenlenmiş olan sermaye piyasası kurumları nelerdir?

CEVAP:

Bunlar; yatırım kuruluşları, kolektif yatırım kuruluşları, sermaye piyasasında faaliyette bulunacak bağımsız denetim, değerlendirme ve derecelendirme kuruluşları, portföy yönetimi şirketleri, ipotek finansmanı kuruluşları, konut finansmanı ve varlık finansmanı fonları, varlık kiralama şirketleri, merkezi takas kurumları,

merkezi saklama kuruluşları, veri depolama kuruluşları ile kuruluş ve faaliyet esasları sermaye piyasası kurulu tarafından belirlenen diğer sermaye piyasası kurumlarıdır.

SORU:

Sermaye Piyasası Kurulu'nun temel görevi nedir?

CEVAP:

Kurul'un temel görevi, sermaye piyasasının güven, açıklık ve kararlılık içinde çalışması ve tasarruf sahiplerinin hak ve yararlarının korunmasını sağlamaktır

SORU:

Sermaye Piyasası Kurulu'nun temel amacı nedir?

CEVAP:

Kurulun temel amacı sermaye piyasalarının işleyiş kurallarını belirlemek, piyasadan fon kullanan şirketlerin belli kurallara uygun olarak en iyi şekilde yararlanmalarını sağlamak, sermaye piyasasına yatırım yapan tasarruf sahiplerinin hak ve yararlarını korumak, piyasaların adil ve etkin çalışmasını sağlamaktır. Kurul bu hedeflere kanun, yönetmelik ve tebliğlerle düzenlemeler yaparak, piyasaların gözetim ve denetimini sağlayarak ulaşmaya çalışmaktadır.

SORU:

Borsa İstanbul Anonim Şirketinin kuruluşunu ve sermaye yapısını açıklayınız.

CEVAP:

İstanbul Menkul Kıymetler Borsası (İMKB), 91 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye dayanılarak kurulmuş olup, 3 Ocak 1986 tarihinde faaliyete başlamıştır. İMKB, 6362 Sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nun 67. Maddesinde belirtilen Borsacılık faaliyetlerinde bulunmak üzere Borsa İstanbul Anonim Şirketine dönüşmüş olup, 91 sayılı Kanun hükmünde kararname ortadan kaldırılmıştır. Borsa İstanbul A.Ş'nin Kuruluş sermayesi 423.234.000 TL. olup sermayeyi temsil eden payların yüzde kırk dokuzu Hazineye, yüzde elli biri ise aynı Kanunda belirtilen amaçlarla değerlendirilmek üzere Borsa İstanbul Anonim Şirketine aittir.

SORU:

Borsa İstanbul piyasalarında hangi ürünler işlem görmektedir?

CEVAP:

Borsa İstanbul piyasalarında pay senetleri, kamu ve özel sektör borçlanma araçları, borsa yatırım fonları, aracı kurum varantları, sertifikalar, kira sertifikaları, opsiyon sözleşmeleri, vadeli işlem sözleşmeleri, kıymetli maden ve kıymetli taşlar işlem görmektedir.

SORU:

Borsa İstanbul Pay Piyasası'nda işlemler hangi pazarlarda gerçekleştirilmektedir?

CEVAP:

Bunlar:

- Yıldız Pazarı
- Ana Pazar
- Gelişen İşletmeler Pazarı
- Yakın İzleme Pazarı
- Kolektif Yatırım Ürünleri ve Yapılandırılmış Ürünler Pazarı
- Nitelikli Yatırımcı İşlem Pazarı
- Piyasa Öncesi İşlem Platformudur.

SORU:

Borsa İstanbul'un organizasyon yapısı nasıldır?

CEVAP:

Borsa İstanbul; Genel Kurul, Yönetim Kurulu, uyuşmazlık komitesi, disiplin komitesi, denetim komitesi, kurumsal yönetim komitesi, riskin erken saptanması komitesi ile Genel Müdür ve Genel Müdüre bağlı Müdürlüklerden oluşmaktadır.

SERMAYE PİYASALARI VE FİNANSAL KURUMLAR

SORU:

Takasbank'ın ortaklık yapısı nasıldır?

CEVAP:

Takasbank'ın ortaklık yapısında, Borsa İstanbul ve 61 banka ve aracı kurum ortak olarak yer almaktadır. Ana sözleşmesi gereği Borsa İstanbul dışında diğer ortakların sermayedeki payı %5'i geçmemektedir. Takasbank Yönetim Kurulu, Kurul, Borsa İstanbul, aracı kuruluşların temsilcileri ve Takasbank Genel Müdürü olmak üzere 11 kişiden oluşmaktadır. Borsa İstanbul Yönetim Kurulu Başkanı aynı zamanda Yönetim Kurulu'nun da Başkanıdır.

SORU:

Takasbank, Borsa İstanbul bünyesinde hangi görevleri üstlenmiştir?

CEVAP:

Takasbank merkezi takas kuruluşu olarak, Borsa İstanbul tarafından, Borsa İstanbul bünyesinde mevcut piyasalarda gerçekleşen işlemlerin nakit ve menkul kıymet takaslarını sonuçlandırmaktadır. Takasbank üyelerine bankacılık hizmetlerini ve diğer tamamlayıcı hizmetleri de sunmaktadır. Yatırım fon ve ortaklıkları için saklama, takas, değerlendirme, kontrol ve izleme ile raporlama işlemlerini de yapmaktadır. Aracı kurumların Takasbank nezdinde sermaye blokajı olarak tutmak zorunda bulundukları kıymetlerin takibi görevi Sermaye Piyasası Kurulu'nca Takasbank'a verilmiştir. Takasbank, aracı kuruluşların kısa süreli fon arz ve fon taleplerini Takasbank Para Piyasasında gerekli teminatlar ile Takasbank garantisi altında organize bir şekilde karşılanmasını da sağlamaktadır. Takasbank bünyesinde Ödünç Pay Senedi Piyasası da bulunmaktadır. Takasbank bünyesinde ayrıca Türkiye Elektronik Fon Platformu yer almaktadır.

SORU:

Merkezi Kayıt Kuruluşu (MKK)'nın görevleri nelerdir?

CEVAP:

Bunlar:

- Sermaye piyasası araçlarının kaydedilmesine ilişkin işlemleri gerçekleştirmek, kaydedilen bu araçları ve bunlara bağlı hakları, elektronik ortamda, üyeler ve hak sahipleri itibarıyla kayden izlemek, bu araçların merkezi saklamasını yapmak
- 6102 sayılı Kanun ve ilgili diğer mevzuatta yer alan kurumsal yönetim ilkelerine şirketlerin uyumunu sağlamaya yönelik olarak şirketler ile ortaklarının ve yatırımcılarının iletişiminin sağlanabileceği elektronik bir platform oluşturmak
- Sermaye piyasalarına ilişkin verilerin tek bir noktada toplanmasını sağlamaya yönelik elektronik bir veri bankası oluşturmak, Kurulun belirleyeceği ilkeler çerçevesinde verilerin kullanımını sağlamak
- Kurul tarafından sermaye piyasası ve ilgili mevzuat çerçevesinde verilen diğer görevleri ve düzenlemelerin gerektirdiği işlemleri yapmak
- İlgili mevzuata göre yetkilendirilmek kaydıyla, lisanslı depolar tarafından düzenlenen ürün senetlerinin kaydedilmesine, bunların ve bunlara bağlı hakların elektronik ortamda kayden izlenmesine ilişkin işlemleri yürütmek ve bunlara ilişkin platform oluşturmaktır.

SORU:

MKK'nın organizasyon yapısı nasıldır?

CEVAP:

MKK'nın organizasyon yapısı, Yönetim Kurulu, Riskin Erken Saptanması Komitesi, Kurumsal Yönetim Komitesi ve Denetim Komitesinden oluşur. MKK'nın ortakları, Borsa İstanbul,

Takasbank, ve Türkiye Sermaye Piyasaları Birliğidir. Yönetim kurulu en az 7, en fazla 11 kişiden oluşmaktadır.

SORU:

MKK'nın görev ve yetkileri nelerdir?

CEVAP:

Bunlar:

- Sermaye piyasası araçlarını ve bunlara bağlı hakları, bilgisayar ortamında, kayden izlemek
- Kayıtların üyeler itibarıyla tutarlılığını izlemek, tutarsızlık tespitinde üyeler nezdinde gerekli düzeltmelerin yapılmasını istemek ve durumu derhal Kurul'a bildirmek, sistemin güvenli çalışmasını sağlayacak önlemler almak ve uygulamak
- Kayıtların gizliliğini sağlamak
- Sermaye piyasası araçlarının kaydedilmesine ilişkin işlemleri yapmak, öngörülen sürenin sonuna kadar teslim edilmeyen araçların yönetime ilişkin haklarını kullanmak ve mali haklarını kayden izlemek
- Kurul tarafından sermaye piyasası mevzuatı, çerçevesinde verilen diğer görevleri ve düzenlemelerin gerektirdiği işlemleri yapmak
- MKK üyeleri veya üyelerle MKK arasında çıkabilecek uyuşmazlıkların çözümünde tarafların ilgili kanun çerçevesinde tahkim sistemini kullanabilmelerine yardımcı olmaktır.

SORU:

Aracı Kurumlar hangi faaliyetleri yürütmektedir?

CEVAP:

Bunlar:

- Sermaye piyasası araçlarıyla ilgili emirlerin alınması ve iletilmesi
- Sermaye piyasası araçlarıyla ilgili emirlerin müşteri adına ve hesabına veya kendi adına ve müşteri hesabına gerçekleştirilmesi
- Sermaye piyasası araçlarının kendi hesabından alım ve satımı
- Sermaye piyasası araçlarının halka arzında yüklenimde bulunularak satışa aracılık edilmesi
- Sermaye piyasası araçlarının halka arzında yüklenimde bulunmaksızın satışa aracılık edilmesidir.

SORU:

Yatırım Kuruluşlarının Kuruluş ve Faaliyet Esasları Hakkındaki Tebliğ uyarınca aracı kurumlar kaç gruba ayrılmıştır?

CEVAP:

Dar, kısmi ve geniş yetkili olmak üzere 3 gruba ayrılmıştır. Dar yetkili aracı kurum; emir iletimine aracılık ve/veya yatırım danışmanlığı faaliyetlerinden herhangi birini ifa edebilecektir. Kısmi yetkili aracı kurum ise işlem aracılığı, en iyi gayret aracılığı faaliyeti, sınırlı saklama hizmeti ve/veya portföy yöneticiliği faaliyetinden herhangi birini yürütebilecektir. Geniş yetkili aracı kurum ise portföy aracılığı faaliyeti, genel saklama hizmeti ve/veya aracılık yüklenimi faaliyetinden herhangi birini yürütebilecek aracı kurumdur.

SORU:

Menkul kıymet yatırım ortaklıklarının temel fonksiyonu nedir?

CEVAP:

Menkul kıymet yatırım ortaklıklarının temel fonksiyonu, riskin dağıtılması ve profesyonel portföy yönetimi ilkeleri esasında, küçük tasarruf sahiplerinin birikimlerini bir havuzda toplayarak değişik menkul kıymetlerden oluşacak bir portföye yatırmak ve bu yolla elde ettikleri kazançları ortaklarına payları oranında dağıtmaktır.

SORU:

SERMAYE PİYASALARI VE FİNANSAL KURUMLAR

Gayrimenkul yatırım ortaklığının amaçları nelerdir?

CEVAP:

Gayrimenkul yatırım ortaklığının amaçları; temelde getiri potansiyeli yüksek gayrimenkullere yatırım yapmak, gayrimenkule dayalı projelere yatırım yapmak, portföyündeki gayrimenkullerden kira geliri elde etmek, gayrimenkul alım satım kazançları elde etmek olarak sıralanabilir.

SORU:

Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıklarının faaliyetleri nelerdir?

CEVAP:

Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıkları (GSYO), girişim şirketlerine yatırım yapabilirler, girişim şirketlerinin yönetimine katılabilirler, bu şirketlere danışmanlık hizmeti verebilirler, portföylerini çeşitlendirmek amacıyla ikinci el piyasalarda işlem gören sermaye piyasası araçlarına ve para piyasası araçlarına yatırım yapabilirler. Kısaca Kayıtlı sermayeli olarak kurulan ve çıkarılmış sermayelerini esas olarak girişim sermayesi yatırımlarına yönelten ortaklıklardır.

SORU:

Şemsiye Fonları hangi türlerde kurulabilir?

CEVAP:

Şemsiye Fonları şu türlerde kurulabilir:

- Borçlanma Araçları Şemsiye Fonu
- Hisse Senedi Şemsiye Fonu
- Kıymetli Madenler Şemsiye Fonu
- Fon Sepeti Şemsiye Fonu
- Para Piyasası Şemsiye Fonu
- Katılım Şemsiye Fonu
- Değişken Şemsiye Fon
- Serbest Şemsiye Fon
- Garantili Şemsiye Fon
- Koruma Amaçlı Şemsiye Fon

SORU:

Konut Finansmanı Fonu ne tür sermaye piyasası aracıdır?

CEVAP:

Konut finansmanı fonu, ihraç edilen ipotek dayalı menkul kıymetler karşılığında toplanan paralarla, ipotek dayalı menkul kıymet sahipleri hesabına inancılı mülkiyet esaslarına göre fon iç tüzüğü ile kurulan ve tüzel kişiliği olmayan mal varlığıdır. İpotek ve varlığa dayalı menkul kıymetler, ilgili fonların veya ipotek finansmanı kuruluşlarının portföyündeki varlıklar karşılık gösterilerek

ihraç edilen sermaye piyasası araçlarıdır.

SORU:

Bireysel emeklilik tasarruf ve yatırım sistemi ile ne hedeflenmektedir?

CEVAP:

Bireysel emeklilik tasarruf ve yatırım sistemi, bireylerin emekliliğe yönelik tasarruflarının yatırıma yönlendirilmesine odaklanmıştır. Bu suretle emeklilik döneminde ek bir gelir sağlanarak refah düzeyinin yükseltilmesine, ekonomiye uzun vadeli kaynak yaratarak istihdamın artırılmasına ve ekonomik kalkınmaya katkıda bulunulması hedeflenmektedir. Bireysel emeklilik böylece sosyal güvenliğin kapsamının genişletilmesine, kamunun sosyal güvenlik kaynaklanan yükünün azaltılmasına, mali sektörde uzun vadeli fonların artarak kurumsal yatırımcıların gelişmesine ve sermaye piyasalarının derinleşmesine olanak sağlayan bir özel emeklilik sistemidir.

SORU:

Portföy yönetim şirketinin, ana faaliyet konusu nedir?

CEVAP:

Portföy yönetim şirketi, ana faaliyet konusu yatırım fonlarının kurulması ve yönetimi olan anonim ortaklıktır.

SORU:

Gayrimenkul Değerleme Şirketlerinin faaliyet konusu nedir?

CEVAP:

Gayrimenkul Değerleme Şirketleri; gayrimenkullerin, gayrimenkul projelerinin veya bir gayrimenkule bağlı hak ve faydaların belli bir tarihteki muhtemel değerini bağımsız ve tarafsız olarak belirleyen kurumlardır.

SORU:

Yatırım danışmanlığı faaliyeti nedir?

CEVAP:

Yatırım danışmanlığı; karşılığında herhangi bir maddi menfaat temin etmek suretiyle, müşterilere sermaye piyasası araçları ile bunları ihraç eden ortaklık ve kuruluşlar hakkında ve sermaye piyasası ile ilgili diğer konularda yönlendirici nitelikte yazılı veya sözlü yorum ve yatırım tavsiyelerinde bulunulması faaliyetidir. Yatırım danışmanlığı faaliyeti, Sermaye Piyasası Kurulu'ndan yetki belgesi almış kurumlarca yürütülür.

SORU:

Bağımsız denetim nedir?

CEVAP:

Bağımsız denetim, işletmelerin yıllık finansal tablo ve diğer finansal bilgilerinin, bu tablo ve bilgiler için belirlenen kriterlere uygunluğu ve doğruluğu hususunda, makul güvence sağlayacak yeterli ve uygun bağımsız denetim kanıtlarının elde edilmesi amacıyla, genel kabul görmüş bağımsız denetim standartlarında öngörülen gerekli tüm bağımsız denetim tekniklerinin uygulanarak, defter, kayıt ve belgeler üzerinden denetlenmesi ve değerlendirilerek rapora bağlanmasını ifade eder.

SORU:

Kredi derecelendirme faaliyetini açıklayınız.

CEVAP:

Kredi derecelendirmesi; işletmelerin risk durumları ve ödeyebilirliklerinin veya borçluluğu temsil eden sermaye piyasası araçlarının anapara, faiz ve benzeri yükümlülüklerinin vadelerinde karşılanabilirliğinin derecelendirme kuruluşları tarafından bağımsız, tarafsız ve adil olarak değerlendirilmesi ve sınıflandırılması faaliyetidir.

SORU:

Kurumsal Yönetim İlkeleri'ne uyum derecelendirmesi faaliyetini açıklayınız.

CEVAP:

Kurumsal Yönetim İlkeleri'ne uyum derecelendirmesi, işletmelerin Sermaye Piyasası Kurulu'nca yayımlanan Kurumsal Yönetim İlkeleri'ne uyumlarının derecelendirme kuruluşları tarafından bağımsız, tarafsız ve adil olarak değerlendirilmesi ve sınıflandırılması faaliyetidir.

SORU:

Konut finansmanı kuruluşları nelerdir?

CEVAP:

Konut finansmanı kuruluşları konut finansmanı amacıyla doğrudan tüketiciye kredi kullandıran ya da finansal kiralama yapan bankalar ile Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu tarafından konut finansmanı faaliyetinde bulunması uygun görülen finansal kiralama şirketleri ve finansman şirketleridir.

SORU:

Sermaye Piyasası Lisanslama Sicil ve Eğitim Kuruluşu hangi amaç için kurulmuştur?

CEVAP:

Sermaye piyasası alanında faaliyet gösterecek kuruluşlar ile sermaye piyasası kurumlarının yönetici ve diğer çalışanlarının mesleki yeterliliklerini, bilgi ve becerilerini tespit etmek amacıyla lisanslama sınavları yapmak, ilgili ihtisas alanları itibarıyla mesleki yeterliliklerini gösterir lisans vermek, eğitim programları

SERMAYE PİYASALARI VE FİNANSAL KURUMLAR

düzenlemek, sermaye piyasası çalışanlarının sicilini tutmak ve bunların denetimini yapmak amacıyla kurulmuştur.

SORU:

Yatırımcı Tazmin Merkezi hangi amaç için kurulmuştur?

CEVAP:

Yatırımcı Tazmin Merkezi yatırım kuruluşlarının, yatırım hizmet ve faaliyetinden kaynaklanan nakit ödeme veya sermaye piyasası araçları teslim yükümlülüklerini yerine getirememeleri hâlinde, Sermaye Piyasası Kurulunca 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu çerçevesinde alınan tazmin kararını yerine getirmek amacıyla kurulmuş olan kamu tüzel kişiliğini haiz bir kuruluştur.

SORU:

Türkiye Sermaye Piyasası Aracı Kuruluşları Birliği (TSPAKB)'nin amacı nedir?

CEVAP:

TSPAKB'nin amacı, sermaye piyasasının ve aracılık faaliyetlerinin gelişmesini, üyelerinin dayanışma ve sermaye piyasasının gerektirdiği özen ve disiplin içerisinde çalışmalarını, üyelerin iktisadi menfaatlerinin korunmasını, haksız rekabetin önlenmesini, mesleki konularda üyelerin aydınlatılmasını sağlamak üzere Sermaye Piyasası Kanunu ve bu statü ile verilen görevleri yerine getirmektir.

SORU:

Türkiye Sermaye Piyasası Aracı Kuruluşları Birliği (TSPAKB)'nin görev ve yetkileri nelerdir?

CEVAP:

Birliğin görev ve yetkileri, sermaye piyasasının ve aracılık faaliyetlerinin gelişmesini sağlamak üzere araştırmalar yapmak ve eğitim programları düzenlemek, üyeleri tarafından yürütülen faaliyetlerin adil ve dürüst olması, iş ahlakının sağlanması, Birlik üyelerinin dayanışma ve sermaye piyasasının gerektirdiği özen ve disiplin içerisinde çalışmaları için meslek kurallarını oluşturmak, haksız rekabeti önlemek amacıyla gerekli tedbirleri almak, Birlik Statüsünde öngörülen disiplin cezalarını vermek olarak sıralanabilir.

SORU:

Türkiye Değerleme Uzmanları Birliği (TDUB)'nin üyeleri kimlerden oluşmaktadır?

CEVAP:

TDUB'nin üyeleri sermaye piyasası mevzuatına göre gayrimenkul değerlendirme uzmanlığı lisansına sahip olan değerlendirme uzmanları ve değerlendirme kuruluşlarından oluşmaktadır.

SORU:

Sermaye piyasası kurulunun görevi nedir?

CEVAP:

Kurul'un temel görevi, sermaye piyasasının güven, açıklık ve kararlılık içinde çalışması ve tasarruf sahiplerinin hak ve yararlarının korunmasını sağlamaktır.

SORU:

Sermaye piyasası kurlu nasıl oluşur?

CEVAP:

Kurul, Cumhurbaşkanı tarafından atanan yedi üyeden oluşmaktadır. Cumhurbaşkanı yedi üye arasından bir kişiyi Kurul Başkanı olarak belirlemektedir. Kurul başkanı ve üyelerinin görev süreleri beş yıl olarak belirlenmiştir. Süreleri biten Başkan ve üyeler bir defalığına tekrar atanabilir. Kurul çalışmaları, Kurul başkanı ve başkan yardımcılıklarına bağlı çalışan hizmet birimleri tarafından yapılmaktadır. Hizmet birimleri daire başkanlıkları ile bunlara bağlı olarak çalışan daire başkan yardımcıları, uzmanlar ile müdürlükler bünyesindeki servisler ve memurlardan oluşmaktadır.

SORU:

Sermaye piyasası kurulunun görev ve yetkilerin nasıl belirlenmiştir?

CEVAP:

Kurulun temel amacı sermaye piyasalarının işleyiş kurallarını belirlemek, piyasadan fon kullanan şirketlerin belli kurallara uygun olarak en iyi şekilde yararlanmalarını sağlamak, sermaye piyasasına yatırım yapan tasarruf sahiplerinin hak ve yararlarını korumak, piyasaların adil ve etkin çalışmasını sağlamaktır. Kurul bu hedeflere kanun, yönetmelik ve tebliğlerle düzenlemeler yaparak, piyasaların gözetim ve denetimini sağlayarak ulaşmaya çalışmaktadır.

Kurul'un görev ve yetkileri aşağıda maddeler halinde yer almaktadır:

- 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu ile verilen görevler ile bu Kanunun emrettiği uygulamaların yerine getirilmesini ve öngörülen neticelerin sağlanmasını teminen gerekli olan iş ve işlemleri yapmak
- Kamunun zamanında, yeterli ve doğru olarak aydınlatılmasını sağlamak amacıyla genel ve özel nitelikte kararlar almak
- Kanun kapsamına giren kurum ve ortaklıkların bağımsız denetim, derecelendirme, değerlendirme ve bilgi sistemleri denetimi faaliyetine ilişkin şartları ve çalışma esaslarını belirlemek ve bu şartları taşıyanları listeler halinde ilan etmek
- Finansal istikrar ve ulusal veya uluslararası mevzuatın gereklerinin sağlanması amacıyla Ülkemizdeki diğer finansal düzenleyici ve denetleyici kurumlarla her türlü iş birliğini yapmak ve bilgi alışverişinde bulunmak
- Sermaye piyasalarında düzenleme ve denetimle yetkili muadili yabancı kurumlar ile sermaye piyasalarıyla ilgili olarak karşılıklılık ve mesleki sırrın korunması ilkeleri çerçevesinde karşılıklı bilgi alışverişinde bulunulmasına ve belge taleplerinin karşılanmasına, yabancı ülkelerdeki sermaye piyasalarında faaliyet gösteren kuruluşların Türkiye'deki merkez, şube veya ortaklıkları ile yazılı bir sözleşme çerçevesinde dışarıdan hizmet aldıkları kurumlarda denetim yapılmasına ve gerekli idari tedbirlerin alınmasına, bu kapsamda yürütülecek faaliyetlere ilişkin masrafların paylaşımına yönelik ikili veya çok taraflı mutabakat zabıtları imzalamak ve sermaye piyasalarıyla ilgili her türlü iş birliğini yapmak
- Sermaye piyasalarının gelişmesini teminen yeni sermaye piyasası kurumlarına ve araçlarına ilişkin usul ve esasları düzenlemek ve bunları denetlemek
- Halka açık ortaklıklarda görev alacaklar, sermaye piyasası kurumlarının yönetici ve diğer çalışanlarının mesleki eğitimi, mesleki yeterliliği ve mesleki ehliyetlerini gösterir sertifika verilmesine ilişkin esasları belirlemek, bu amaçlarla merkez veya şirket kurmak ve bunların faaliyet usul ve esaslarını belirlemek
- Sermaye piyasasında yatırımcı ve tasarruf sahiplerine yönelik olarak yatırım tavsiyesinde bulunacak kişiler ve kuruluşların uyacakları ilke ve esasları belirlemek
- Kamuyu Aydınlatma Platformunun işletim ve çalışma esasları ile bu Kanun kapsamında Kurula yapılacak bildirim ve başvuruların usul ve esaslarını belirlemek
- Sermaye piyasası kurumlarının, halka açık şirketlerin, borsaların ve öz düzenleyici kuruluşların bilgi sistemlerinin işletimine ve bu Kanun çerçevesindeki denetimine ilişkin usul ve esasları belirlemek
- Yerli veya yabancı akademisyen veya uygulamacılardan oluşan çalışma gruplarına veya kişilere, mevcut veya

SERMAYE PİYASALARI VE FİNANSAL KURUMLAR

gelecekteki düzenleme tercihlerinde esas teşkil etmek üzere sermaye piyasalarına ilişkin ulusal veya uluslararası nitelikli bilimsel araştırmalar yaptırmak

- Kurulun üyesi bulunduğu uluslararası kuruluşlar, mali, iktisadi ve mesleki teşekküller ile Türkiye'nin doğrudan üyesi bulunduğu uluslararası kuruluşların çalışmalarına katılmak, bu kuruluşlarla ortak projeler geliştirmek ve projelerine katkıda bulunmak
- Kurulun görev alanı ile ilgili uluslararası kuruluşlara, mali, iktisadi ve mesleki teşekküllere üye olmak.

SORU:

Borsa İstanbul A.Ş. yapısı nasıldır?

CEVAP:

İstanbul Menkul Kıymetler Borsası (İMKB), 91 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye dayanılarak kurulmuş olup, 3 Ocak 1986 tarihinde faaliyete başlamıştır. İMKB, 6362 Sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nun 67. Maddesinde belirtilen Borsacılık faaliyetlerinde bulunmak üzere Borsa İstanbul Anonim Şirketine dönüşmüş olup, 91 sayılı Kanun hükmünde kararname ortadan kaldırılmıştır. Borsa İstanbul A.Ş.'nin Kuruluş sermayesi 423.234.000 TL. olup sermayeyi temsil eden payların yüzde kırk dokuzu Hazineye, yüzde elli biri ise aynı Kanunda belirtilen amaçlarla değerlendirilmek üzere Borsa İstanbul Anonim Şirketine (Şirketin kendisine) aittir.

SORU:

Borsa İstanbul Pay piyasa işlemleri hangi pazarlarda gerçekleşir?

CEVAP:

Borsa İstanbul Pay Piyasası'nda farklı sektörlerden şirketlerin payları, yeni pay alma hakları, borsa yatırım fonları, varantlar ve sertifikalar işlem görmektedir. Pay Piyasasında işlemler aşağıdaki pazarlarda gerçekleştirilmektedir:

- Yıldız Pazar
- Ana Pazar
- Gelişen İşletmeler Pazarı
- Yakın İzleme Pazarı
- Kolektif Yatırım Ürünleri Ve Yapılandırılmış Ürünler Pazarı
- Nitelikli Yatırımcı İşlem Pazarı
- Piyasa Öncesi İşlem Platformu

SORU:

Borsa İstanbul nasıl yönetilir?

CEVAP:

Borsa İstanbul; Genel Kurul, Yönetim Kurulu, uyuşmazlık komitesi, disiplin komitesi, denetim komitesi, kurumsal yönetim komitesi, riskin erken saptanması komitesi ile Genel Müdür ve Genel Müdüre bağlı Müdürlüklerden oluşmaktadır. Genel Kurul; Borsa İstanbul'un üst karar organı olup, pay sahiplerinin katılımıyla gerçekleştirilmektedir. Yönetim Kurulu, Türk Ticaret Kanunu hükümleri çerçevesinde 2 (iki) üyesi A Grubu, 3 (üç) üyesi C Grubu pay sahiplerinin önerdiği adaylar arasından olmak üzere Genel Kurulca seçilen toplam 10 üyeden oluşur. C Grubu pay sahiplerinin önerdiği adayların seçimi; Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği'ni de içeren C grubu pay sahiplerinin göstereceği adaylar arasından Genel Kurul tarafından gerçekleştirilir. Yönetim kurulu üyelerinin görev süreleri ise üç yıl olup, yeniden seçilebilirler. Yönetim Kurulu'nun görevleri arasında; Borsa İstanbul tarafından hazırlanması gereken ve kurumun yetkisinde bulunan yönetmelikleri karara bağlama iç mevzuat niteliğindeki yönergeleri ve uygulama esaslarını belirleme, sermaye piyasası araçlarının ve diğer ürünlerin işlem göreceği piyasalar, pazarlar, platformlar veya sistemler oluşturma ve kurma, bunları gerektiğinde kaldırma ve bunlara ilişkin her türlü usul ve esasları düzenleme,

borsa işlemlerine ilişkin gözetim sistemini kurma, bütçe hazırlama, yönetim kurulu başkanının önerisi üzerine genel müdürü atama, genel müdürün önerisi üzerine birinci derece imzaya yetkili genel müdür yardımcısı ve müdür ile bunların dengi personelinin atamasını yapma, yabancı borsalar veya kuruluşlarla işbirliği anlaşmaları yapma ve mevzuatla verilen sair görevleri yerine getirme yer almaktadır.

SORU:

Takas Bank hangi hizmetleri yerine getirir?

CEVAP:

Takas Bank merkezi takas kuruluşu olarak Borsa İstanbul bünyesinde mevcut piyasalarda gerçekleşen işlemlerin nakit ve menkul kıymet takasların sonuçlandırmaktadır. Borsa üyelerinin alım satım işlemlerinden doğan menkul kıymet teslim etme ve teslim alma taahhütleri ile alım satım konu olan menkul kıymet karşılığındaki ödeme taahhütleri Takas Bank aracılığıyla hesaben sonuçlandırılmaktadır. Sermaye Piyasası Kurulu, 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nun 77 ve 78 maddeleri çerçevesinde Takas Bank'ı 2013 yılında Merkezi Karşı Taraf Kuruluşu olarak belirlemiştir. Takas Bank ilk olarak Takas Bank Ödünç Pay Senedi Piyasasında merkezi karşı taraf hizmeti vermektedir. Önümüzdeki yıllarda Borsa İstanbul bünyesinde yer alan piyasalar için de merkezi karşı taraf hizmeti Takas Bank tarafından verilecektir.

SORU:

Merkezi Kayıt Kuruluşu nedir?

CEVAP:

Merkezi Kayıt Kuruluşu (MKK), 6362 Sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nun 13, 80 ve 81 maddeleri uyarınca faaliyet gösteren bir anonim şirkettir. Kanunun 13. Maddesinde sermaye piyasası araçlarının senede bağlanmaksızın elektronik ortamda kayden ihracı esas olduğu; Sermaye Piyasası Kurulu'nun, kayden ihraç edilecek sermaye piyasası araçlarını ve kayden izlenecek hakları belirleme; türleri ve ihraççıları itibarıyla kaydileştirmesine, kayıtların tutulmasına ve üyelik şartlarını kaybeden ihraççıların paylarının kayden izlenmesinin sona erdirilmesine ilişkin usul ve esasları düzenleme yetkisinin olduğu, kaydi sermaye piyasası araçlarının, nama veya hamiline yazılı olmalarına bakılmaksızın isme açılmış hesaplarda izleneceği, Kurul'un, sermaye piyasası aracının türüne ve ihraççısının veya MKK üyesinin niteliğine göre sermaye piyasası araçlarının hak sahibi ismine hesap açılmaksızın hesapların toplu olarak tutulmasına karar verebileceği kaydi sermaye piyasası araçlarına ilişkin haklar, MKK tarafından izleneceği ve kayıtlar, MKK tarafından oluşturulan elektronik ortamda, bu kuruluşun üyelerince tutulacağı belirtilmektedir.

SORU:

Merkezi Kayıt Kuruluşunun görevleri nelerdir?

CEVAP:

Kanunun 81. Maddesinde MKK'nin görevleri;

1. Sermaye piyasası araçlarının kaydileştirilmesine ilişkin işlemleri gerçekleştirmek, kaydileştirilen bu araçları ve bunlara bağlı hakları, elektronik ortamda, üyeler ve hak sahipleri itibarıyla kayden izlemek, bu araçların merkezi saklamasını yapmak,
2. 6102 sayılı Kanun ve ilgili diğer mevzuatta yer alan kurumsal yönetim ilkelerine şirketlerin uyumunu sağlamaya yönelik olarak şirketler ile ortaklarının ve yatırımcılarının iletişiminin sağlanabileceği elektronik bir platform oluşturmak,
3. Sermaye piyasalarına ilişkin verilerin tek bir noktada toplanmasını sağlamaya yönelik elektronik bir veri bankası oluşturmak, Kurulun belirleyeceği ilkeler çerçevesinde verilerin kullanımını sağlamak,

SERMAYE PİYASALARI VE FİNANSAL KURUMLAR

4. Kurul tarafından sermaye piyasası ve ilgili mevzuat çerçevesinde verilen diğer görevleri ve düzenlemelerin gerektirdiği işlemleri yapmak,
5. İlgili mevzuata göre yetkilendirilmek kaydıyla, lisanslı depolar tarafından düzenlenen ürün senetlerinin kaydedilmesine, bunların ve bunlara bağlı hakların elektronik ortamda kayden izlenmesine ilişkin işlemleri yürütmek ve bunlara ilişkin platform oluşturmak.

SORU:

Aracı kurumlar hangi işlevi yerine getirirler?

CEVAP:

Aracı kurumlar 6362 sayılı Kanunun yatırım hizmet ve faaliyetlerini düzenleyen 37. Maddesinde yer alan konulardan aşağıda faaliyet ve hizmetleri sunmaktadır.

1. Sermaye piyasası araçlarıyla ilgili emirlerin alınması ve iletilmesi,
2. Sermaye piyasası araçlarıyla ilgili emirlerin müşteri adına ve hesabına veya kendi adına ve müşteri hesabına gerçekleştirilmesi,
3. Sermaye piyasası araçlarının kendi hesabından alım ve satımı,
4. Sermaye piyasası araçlarının halka arzında yüklenimde bulunularak satışa aracılık edilmesi,
5. Sermaye piyasası araçlarının halka arzında yüklenimde bulunmaksızın satışa aracılık edilmesidir.

SORU:

Aracı kurumların faaliyet alanlarındaki yetki dağılımı nasıldır?

CEVAP:

Yeni Kanunun ikincil düzenlemeleri arasında yer alan “Yatırım Kuruluşlarının Kuruluş ve Faaliyet Esasları Hakkında Tebliğ” (III.39-1) uyarınca aracı kurumlar dar, kısmi ve geniş yetkili olmak üzere 3 gruba ayrılmıştır. Dar yetkili aracı kurum; emir iletimine aracılık ve/veya yatırım danışmanlığı faaliyetlerinden herhangi birini ifa edebilecektir. Kısmi yetkili aracı kurum ise işlem aracılığı, en iyi gayret aracılığı faaliyeti, sınırlı saklama hizmeti ve/veya portföy yöneticiliği faaliyetinden herhangi birini yürütebilecektir. Geniş yetkili aracı kurum ise portföy aracılığı faaliyeti, genel saklama hizmeti ve/veya aracılık yüklenimi faaliyetinden herhangi birini yürütebilecek aracı kurumdur.

SORU:

Aracı kurumların müşteriler ile nasıl bir sözleşme yapmaları gerekir?

CEVAP:

Aracı kurumlar müşterileriyle alım satım aracılık, portföy yöneticiliği, yatırım danışmanlığı, repo-ters repo, türev araçların alım satımına aracılık, kredili menkul kıymet, açığa satış ve menkul kıymetlerin ödünç işlemi yapmaya başlamadan önce, yazılı bir sözleşme yapmak zorundadırlar. Sözleşme yapılan her müşteri için, söz konusu müşteriden emir kabul etmeden önce Merkezi Kayıt Kuruluşu nezdinde bir yatırımcı saklama hesabı açılır ya da açtırılması sağlanır. Aracı kurumların merkez dışı örgütleri; şube, irtibat büroları ve banka ya da bankalarla tesis edilen acenteliklerinden oluşur.

SORU:

Yatırım ortaklıkları faaliyet izne alabilmesi için neler gereklidir?

CEVAP:

Yatırım ortaklıklarına kuruluş ve faaliyet izni verilebilmesi için, anonim ortaklık şeklinde kurulması gerekmektedir. Başlangıç sermayelerinin Sermaye Piyasası Kurulu’nca belirlenen miktardan az olmaması, pay senetlerinin nakit karşılığı çıkarılması ve pay bedellerinin kuruluş sırasında tam ve nakden ödenmesi, ticaret unvanlarında “Yatırım Ortaklığı” ibaresinin bulunması, esas sözleşmelerinin Sermaye Piyasası Kanunu hükümlerine uygun olması, kurucularının müflis olmaması gibi

ilgili mevzuatta açıkça belirtilen şartların sağlanması gerekir. Yatırım ortaklıklarının, portföylerinde bulunduracakları kıymetler itibarıyla türleri, değerlendirme esasları, portföy sınırlamaları, yönetim ilkeleri, kar dağıtım esasları, saklama usul ve esasları, tabi olacakları yükümlülükler ve tasfiye ile sona ermelerine ilişkin esaslar Sermaye Piyasası Kurulu’nca belirlenmiştir.

SORU:

Menkul Kıymet Yatırım Ortaklıkları sermaye piyasasında hangi işlemleri yaparlar?

CEVAP:

Menkul Kıymet Yatırım ortaklıkları, Sermaye Piyasası Kanunu hükümleri uyarınca aşağıda belirtilen varlıklar ve araçlardan oluşan portföyü işletmek amacıyla anonim ortaklık şeklinde ve kayıtlı sermaye esasına göre kurulan sermaye piyasası kurumudur.

1. Özelleştirme kapsamına alınanlar dahil Türkiye’de kurulu ihraççılara ait paylar, özel sektör ve kamu borçlanma araçları,
2. 7/8/1989 tarihli ve 89/14391 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe giren Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 sayılı Karar hükümleri çerçevesinde alım satımı yapılabilen, yabancı özel sektör ve kamu borçlanma araçları ve ihraççı payları,
3. Borsada işlem görmeleri kaydıyla; altın ve diğer kıymetli madenler ile bu madenlere dayalı olarak ihraç edilmiş sermaye piyasası araçları,
4. Kira sertifikaları, repo ve ters repo işlemleri, türev araçlar, varantlar ve sertifikalar,
5. Takas Bank para piyasası işlemleri,
6. Borsalarda gerçekleştirilen türev araç işlemlerinin nakit teminatları ve primleri,
7. Kurulca uygun görülen diğer varlık ve araçlar.

SORU:

Menkul kıymet yatırım ortaklıklarının temel fonksiyonu nedir?

CEVAP:

Menkul kıymet yatırım ortaklıklarının temel fonksiyonu, riskin dağıtılması ve profesyonel portföy yönetimi ilkeleri esasında, küçük tasarruf sahiplerinin birikimlerini bir havuzda toplayarak değişik menkul kıymetlerden oluşacak bir portföye yatırmak ve bu yolla elde ettikleri kazancı ortaklarına payları oranında dağıtmaktır.

SORU:

Gayrimenkul Yatırım Ortaklıkları nasıl bir sermaye piyasası kurumudur?

CEVAP:

Gayrimenkul yatırım ortaklığı, gayrimenkuller, gayrimenkul projeleri, gayrimenkule dayalı haklar, altyapı yatırım ve hizmetleri, sermaye piyasası araçları, Takas Bank para piyasası ve ters repo işlemleri, Türk Lirası cinsinden vadeli mevduat veya katılma hesabı, yabancı para cinsinden vadeli ve vadesiz mevduat veya özel cari ve katılma hesapları ile iştirakler ve Kurulca belirlenecek diğer varlık ve haklardan oluşan portföyü işletmek amacıyla paylarını ihraç etmek üzere kurulan ve Kanunun 48 inci maddesinde sınırı çizilen faaliyetler çerçevesinde olmak kaydı ile Kurul tarafından çıkarılan Gayrimenkul Yatırım Ortaklıkları Tebliğinde izin verilen diğer faaliyetlerde bulunabilen sermaye piyasası kurumudur.

SORU:

Gayrimenkul Yatırım Ortaklıkları hangi çeşit portföy işletmeciliği faaliyeti yapabilirler.

CEVAP:

Gayrimenkul yatırım ortaklığının amaçları; temelde getiri potansiyeli yüksek gayrimenkullere yatırım yapmak gayrimenkule dayalı projelere yatırım yapmak, portföyündeki

SERMAYE PİYASALARI VE FİNANSAL KURUMLAR

gayrimenkullerden kira geliri elde etmek, gayrimenkul alım satım kazançları elde etmek olarak sıralanabilir. Gayrimenkul yatırım ortaklıkları sadece gayrimenkule dayalı portföy işletmeciliği faaliyeti kapsamında faaliyet gösterebilirler. Bunun doğal bir sonucu olarak, gayrimenkul yatırım ortaklıkları aktiflerinde makine ve ekipman bulundurmazlar. Ayrıca, inşaatını başka şirketlerin gerçekleştirdiği projelere finansman sağlamak dışında inşaat yapamaz ve proje yürütemezler.

SORU:

Girişim (risk) sermayesi yatırım ortaklıkları nasıl bir kurumdur?

CEVAP:

Girişim sermayesi yatırım ortaklığı (GSYO), girişim sermayesi yatırımları, sermaye piyasası araçları ve Kurulca belirlenecek diğer varlık ve haklardan oluşan portföyü işletmek amacıyla paylarını ihraç etmek üzere kurulan veya esas sözleşme değişikliği yolu ile dönüşen, Kanunun 48 inci maddesinde sınırı çizilen faaliyetler çerçevesinde olmak kaydı ile Kurul tarafından çıkarılan "Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıklarına İlişkin Esaslar Tebliği"nde yer alan diğer faaliyetlerde bulunabilen ve kayıtlı sermaye sistemine tabi anonim ortaklık olan sermaye piyasası kurumudur.

SORU:

Şemsiye fon nedir?

CEVAP:

Yatırım Fonları mevcut düzenleme uyarınca mutlaka şemsiye fon şeklinde kurulmalıdır. Şemsiye fon, katılma payları tek bir içtüzük kapsamında ihraç edilen tüm fonları kapsayan yatırım fonudur. Şemsiye fon, aşağıda belirtilen varlıklar ve işlemlerden oluşan portföy veya portföyleri işletmek amacıyla kurulur ve bunun dışında herhangi bir işle uğraşamaz.

SORU:

Yatırım fonlarının faaliyet alanları nelerdir?

CEVAP:

Bu fonlar portföy veya portföy işletmek amacıyla kurulurlar.

1. Özelleştirme kapsamına alınanlar dahil Türkiye'de kurulan ihraççılara ait paylar özel sektör ve kamu borçlanma araçları,
2. Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında 32 sayılı Karar hükümleri çerçevesinde alım satımı yapılabilen yabancı özel sektör ve kamu borçlanma araçları ile ihraççı payları,
3. 12 aydan uzun vadeli olmamak üzere vadeli mevduat, katılma hesabı ve mevduat sertifikaları,
4. Borsada işlem görmeleri kaydıyla; altın ve diğer kıymetli madenler ile bu madenlere dayalı olarak ihraç edilen sermaye piyasası araçları, Fon katılma payları,
5. Repo ve ters repo işlemleri,
6. Kira sertifikaları, Gayrimenkul sertifikaları, Varantlar ve sertifikalar,
7. Takas Bank para piyasası işlemleri,
8. Türev araç işlemlerinin nakit teminatları ve primleri,
9. Kurulca uygun görülen özel tasarlanmış yabancı
10. Yatırım araçları ve ikraz iştirak senetleri,
11. Kurulca uygun görülen diğer yatırım araçları.

SORU:

Şemsiye fonları ne şekilde kurulur?

CEVAP:

Fon toplam değerinin en az %80'i devamlı olarak;

- Yerli ve/veya yabancı kamu ve/veya özel sektör borçlanma araçlarına yatırılan fonları kapsayan şemsiye fonlar "BORÇLANMA ARAÇLARI ŞEMSİYE FONU",
- Yerli ve/veya yabancı ihraççıların paylarına yatırılan fonları kapsayan şemsiye fonlar "HİSSE SENEDİ ŞEMSİYE FONU",

- Borsada işlem gören altın ve diğer kıymetli madenler ile kıymetli madenlere dayalı sermaye piyasası araçlarına yatırılan fonları kapsayan şemsiye fonlar "KIYMETLİ MADENLER ŞEMSİYE FONU",

- Diğer fonların ve borsa yatırım fonlarının katılma paylarından oluşan fonları kapsayan şemsiye fonlar "FON SEPETİ ŞEMSİYE FONU",

- Portföyünün tamamı devamlı olarak, vadesine en fazla 184 gün kalmış likiditesi yüksek para ve sermaye piyasası araçlarından oluşan ve portföyünün günlük olarak hesaplanan ağırlıklı ortalama vadesi en fazla 45 gün olan fonları kapsayan şemsiye fonlar "PARA PİYASASI ŞEMSİYE FONU",

- Portföyünün tamamı devamlı olarak, kira sertifikaları, katılma hesapları, ortaklık payları, altın ve diğer kıymetli madenler ile Kurulca uygun görülen diğer faize dayalı olmayan para ve sermaye piyasası araçlarından oluşan fonları kapsayan şemsiye fonlar "KATILIM ŞEMSİYE FONU",

-Portföy sınırlamaları itibarıyla yukarıdaki türlerden herhangi birine girmeyen fonları kapsayan şemsiye fonlar "DEĞİŞKEN ŞEMSİYE FON",

-Katılma payları sadece nitelikli yatırımcılara satılmak üzere kurulmuş olan fonları kapsayan şemsiye fonlar "SERBEST ŞEMSİYE FON", • Yatırımcının başlangıç yatırımının belirli bir bölümünün, tamamının ya da başlangıç yatırımının üzerinde belirli bir getirinin bilgilendirme dokümanlarında belirlenen esaslar çerçevesinde belirli vade ya da vadelerde yatırımcıya geri ödenmesi;

- Uygun bir yatırım stratejisine ve garantör tarafından verilen garantiye dayanarak taahhüt edilen fonları kapsayan şemsiye fonlar "GARANTİLİ ŞEMSİYE FON",
- Uygun bir yatırım stratejisine dayanarak en iyi gayret esaslı çerçevesinde amaçlanan fonları kapsayan şemsiye fonlar "KORUMA AMAÇLI ŞEMSİYE FON"

SORU:

Konut finansman fonlarının işlevi nedir?

CEVAP:

Konut finansmanı fonu, ihraç edilen ipotek dayalı menkul kıymetler karşılığında toplanan. Paralarla, ipotek dayalı menkul kıymet sahipleri hesabına inancılı mülkiyet esaslarına göre fon iç tüzüğü ile kurulan ve tüzel kişiliği olmayan mal varlığıdır. İpotek ve varlığa dayalı menkul kıymetler, ilgili fonların veya ipotek finansmanı kuruluşlarının portföyündeki varlıklar karşılık gösterilere ihraç edilen sermaye piyasası araçlarıdır. Fonların mal varlığı, fon hesabına olması ve fon iç tüzüğünde hüküm bulunması şartıyla kredi almak, türev araç işlemleri, açığa satış işlemleri veya fon adına taraf olunan benzer nitelikteki işlemlerde bulunmak haricinde teminat gösterilemez ve rehin edilemez.

SORU:

Girişim sermayesi yatırım fonu hangi varlıklara yatırım yapabilir?

CEVAP:

Fon şu varlıklara yatırım yapabilir.

1. Girişim sermayesi yatırımları,
2. Özelleştirme kapsamına alınanlar dahil Türkiye'de kurulan anonim ortaklıklara ait paylar, özel sektör ve kamu borçlanma araçları,
3. Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 sayılı Karar hükümleri çerçevesinde alım satımı yapılabilen, yabancı özel sektör ve kamu borçlanma araçları ve anonim ortaklık payları,
4. Vadeli mevduat ve katılma hesabı,
5. Yatırım fonu katılma payları,
6. Repo ve ters repo işlemleri,
7. Varantlar ve sertifikalar,

SERMAYE PİYASALARI VE FİNANSAL KURUMLAR

8. Kira sertifikaları ve gayrimenkul sertifikaları,
9. Takas Bank para piyasası işlemleri,
10. Türev araç işlemlerinin nakit teminatları ve primleri, Kurulca uygun görülen özel tasarlanmış yabancı yatırım araçları ve ikraz iştirak senetleri,
11. Kurulca uygun görülen diğer yatırım araçları.

SORU:

Bireysel emeklilik fonları nasıl bir tasarruf ve yatırım sistemidir?

CEVAP:

Bireysel emeklilik tasarruf ve yatırım sistemi, bireylerin emekliliğe yönelik tasarruflarının yatırıma yönlendirilmesine odaklanmıştır. Bu suretle emeklilik döneminde ek bir gelir sağlanarak refah düzeyinin yükseltilmesine, ekonomiye uzun vadeli kaynak yaratarak istihdamın artırılmasına ve ekonomik kalkınmaya katkıda bulunulması hedeflenmektedir. Bireysel emeklilik böylece sosyal güvenliğin kapsamının genişletilmesine, kamunun sosyal güvenlik kaynaklanan yükünün azaltılmasına, mali sektörde uzun vadeli fonların artarak kurumsal yatırımcıların gelişmesine ve sermaye piyasalarının derinleşmesine olanak sağlayan bir özel emeklilik sistemidir. Bireysel emeklilik sistemi, gönüllülük esasına göre işlemekte ve her kesimin katılımına açık bulunmaktadır.

SORU:

Gayrimenkul değerlendirme şirketleri hangi faaliyeti yerine getirir?

CEVAP:

Gayrimenkul Değerleme Şirketleri; gayrimenkullerin, gayrimenkul projelerinin veya bir gayrimenkule bağlı hak ve faydaların belli bir tarihteki muhtemel değerini bağımsız ve tarafsız olarak belirleyen kurumlardır. Şirketler bu faaliyetlerini istihdam edecekleri yeterli bilgi ve tecrübeye sahip Değerleme Uzmanları vasıtasıyla yerine getirmektedir. Sermaye piyasası mevzuatı çerçevesinde gayrimenkul değerlendirme hizmeti verecek şirketlerin Sermaye Piyasası Kurulunca listeye alınmaları ve çıkarılmaları, bu şirketlerin ortaklarının, yöneticilerinin ve bu şirketlerde çalışacak değerlendirme uzmanlarının nitelikleri belirlenmiş olup, bu şirketlerin faaliyetlerini sürdürürken uyacakları kurallar yine mevzuatta düzenlenmiştir.

SORU:

Bağımsız denetim şirketleri nasıl bir kuruluştur ve hangi faaliyetleri yerine getirir?

CEVAP:

Bağımsız denetim, işletmelerin yıllık finansal tablo ve diğer finansal bilgilerinin, bu tablo ve bilgiler için belirlenen kriterlere (örneğin, halka açık şirket finansal tabloları için Kurulca belirlenmiş veya kabul edilmiş finansal raporlama standartlarına) uygunluğu ve doğruluğu hususunda, makul güvence sağlayacak yeterli ve uygun bağımsız denetim kanıtlarının elde edilmesi amacıyla, genel kabul görmüş bağımsız denetim standartlarında öngörülen gerekli tüm bağımsız denetim tekniklerinin uygulanarak, defter, kayıt ve belgeler üzerinden denetlenmesi ve değerlendirilerek rapora bağlanmasını ifade eder

SORU:

Derecelendirme kuruluşları nedir?

CEVAP:

Sermaye piyasasında derecelendirme faaliyeti; kredi derecelendirmesi ve kurumsal yönetim ilkelerine uyum derecelendirmesi faaliyetlerini kapsamaktadır. Kredi derecelendirmesi; işletmelerin risk durumları ve ödenebilirliklerinin veya borçluluğu temsil eden sermaye piyasası araçlarının anapara, faiz ve benzeri yükümlülüklerinin vadelerinde karşılanabilirliğinin derecelendirme kuruluşları tarafından bağımsız, tarafsız ve adil olarak değerlendirilmesi ve sınıflandırılması faaliyetidir. Kurumsal Yönetim İlkeleri'ne uyum derecelendirmesi ise, işletmelerin Sermaye Piyasası Kurulu'nca

yayımlanan Kurumsal Yönetim İlkeleri'ne uyumlarının derecelendirme kuruluşları tarafından bağımsız, tarafsız ve adil olarak değerlendirilmesi ve sınıflandırılması faaliyetidir. Kurumsal Yönetim İlkeleri'ne uyum derecelendirmesinde bir bütün olarak tüm ilkelere uyum ile pay sahipleri, kamuyu aydınlatma ve şeffaflık, menfaat sahipleri ve yönetim kurulu ana bölümleri itibarıyla ayrı ayrı olmak üzere, 1 ile 10 arasında not verilir. İşletmelerce derecelendirme yaptırılması ihtiyaridir. Ancak, Sermaye Piyasası Kurulu gerekli görülen durumlarda derecelendirme yaptırılmasını zorunlu tutulabilir. Sermaye piyasalarında derecelendirme hizmeti, Türkiye'de kurulan ve derecelendirme faaliyetinde bulunmak üzere Sermaye Piyasası Kurulu'nca yetkilendirilen derecelendirme kuruluşları ile Türkiye'de derecelendirme faaliyetinde bulunması Sermaye Piyasası Kurulu'nca kabul edilen uluslararası derecelendirme kuruluşları tarafından verilmektedir.

SORU:

Konut finansmanı kurumlarının faaliyet alanı nedir?

CEVAP:

Konut finansmanı, konut edinmeleri amacıyla tüketicilere kredi kullandırılması, konutların finansal kiralama yoluyla tüketicilere kiralanması veya sahip oldukları konutların teminatı altında tüketicilere kredi kullandırılmasıdır. Bu kapsamdaki kredilerin yeniden finansmanı amacıyla kullanılan krediler de konut finansmanı kapsamındadır. Konut finansmanı kuruluşları konut finansmanı amacıyla doğrudan tüketiciye kredi kullandıran ya da finansal kiralama yapan bankalar ile Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu tarafından konut finansmanı faaliyetinde bulunması uygun görülen finansal kiralama şirketleri ve finansman şirketleridir.

SORU:

Yatırımcı tazmin merkezinin hizmet alanları nasıldır?

CEVAP:

Yatırımcıları Tazmin Merkezi yatırım kuruluşlarının, yatırım hizmet ve faaliyetinden kaynaklanan nakit ödeme veya sermaye piyasası araçları teslim yükümlülüklerini yerine getirememeleri hâlinde, Sermaye Piyasası Kurulunca 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu çerçevesinde alınan tazmin kararını yerine getirmek amacıyla kurulmuş olan kamu tüzel kişiliğini haiz bir kuruluştur. Tazminin kapsamını, yatırımcılara ait olan ve yatırım hizmeti ve faaliyeti veya yan hizmetler ile bağlantılı olarak yatırım kuruluşu tarafından yatırımcı adına saklanan veya yönetilen nakit ödeme veya sermaye piyasası araçlarının teslim yükümlülüklerinin yerine getirilmemesinden kaynaklanan talepler oluşturur. Hak sahibi her bir yatırımcıya ödenecek azami tazmin tutarı yüz bin Türk Lirasıdır. Bu tutar her yıl ilan edilen yeniden değerlendirme katsayısı oranında artırılır. Kurulun teklifi üzerine Cumhurbaşkanı tarafından toplam tazmin tutarı beş katına kadar artırılabilir. Bu sınır, hesap sayısı, türü ve para birimine bakılmaksızın, bir yatırımcının aynı kuruluştan olan taleplerinin tümünü kapsar. YTM tarafından ödenecek azami tutarın üzerinde kalan tutarın başka bir yatırımcıya ödemesi amacıyla devredilmiş olması hâlinde devralana YTM tarafından ödeme yapılmaz.

ÜNİTE 5: SERMAYE PİYASASI ARAÇLARI

SERMAYE PİYASASI İLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR

Finansal piyasalar, para piyasası ve sermaye piyasası olarak ikiye ayrılır. Finansal piyasalara fon sunanlar, diğer kişi ya da kurumlara sundukları bu form karşılığında, fon talebinde bulunanlardan menkul kıymet veya finansal araç belgesi almaktadırlar. Finansal varlıkların başlıca özellikleri şunlardır:

- Paraya çevrilebilirlik

SERMAYE PİYASALARI VE FİNANSAL KURUMLAR

- Bölünebilirlik
- Geri dönülebilirlik
- Getiri
- Vade

MENKUL KIYMET , ortaklık veya alacaklılık sağlayan, belli bir meblağı temsil eden, yatırım aracı olarak kullanılan, dönemsel gelir getiren, misli nitelikte, seri hâlinde çıkarılan, ibareleri aynı olan ve şartları Sermaye Piyasası Kurulu'na belirlenen kıymetli evrak olarak tanımlanmıştır.

KIYMETLİ EVRAK ise, senetten doğan hakkın, senetten ayrı olarak beyan edilemeyeceği ve başkalarına devredilemeyeceği, hak ile senedin birbirine sıkı sıkıya bağlı olduğu senetlere denir. Dolayısıyla her menkul kıymet bir kıymetli evraktır, ama her kıymetli evrak menkul kıymet değildir.

Para piyasasında işlem gören finansal araçlar,

- Hazine bonosu,
- Banka bonosu
- Mevduat sertifikası
- Finansman bonosu
- Repo ve ters repo şeklinde sıralanabilir

SERMAYE PİYASASI KURULU, halkın iktisadi kalkınmaya etkin ve yaygın olarak katılımını sağlamak amacıyla kurulmuştur. Halka açık anonim ortaklıkların, sermaye artırımlarının kolaylaştırılması ve formalitelerinin azaltılması için ise, kayıtlı sermaye sistemi getirilmiştir.

SERMAYE PİYASASI MEVZUATINDA YER ALAN FİNANSAL ARAÇLAR

Anonim ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerin, sermayelerinin belirli oranlarını temsil eden ve sahiplerine senedine göre ortaklık sağlayan senetlere hisse senedi adı verilir. Şirketler sermayelerinin tamamını halka açmayabilir ve kasasında tutabilir. Halka sunulmayan bu hisse senetlerine kasa hisse senetleri denir.

Hisse senetleri, sahibine aşağıdaki haklardan yararlanma imkânı sağlar:

- Ortaklık hakkı,
- Yönetime katılma (oy) hakkı,
- Kar payı (temettü) ve temettü avansı alma hakkı,
- Rüçhan hakkı (yeni pay alma hakkı),
- Bedelsiz pay alma hakkı,
- Bilgi edinme hakkı.

Rüçhan hakkı, işletme tarafından yeni ihraç edilecek hisse senetlerinden, öncelikli olarak mevcut ortakların satın alma hakkını ifade eder.

Hisse senetleri aşağıdaki şekilde türlere ayrılır:

- Tedavül bakımından hisse senetleri
 - Nama yazılı hisse senetleri
 - Hamiline yazılı hisse senetleri
- Sermaye artışına göre hisse senetleri
 - Bedelli hisse senetleri
 - Bedelsiz hisse senetleri
- İhraç Değerine göre hisse senetleri
 - Primsiz hisse senetleri
 - Primli hisse senetleri
- Sahiplerine sağladıkları çıkara göre hisse senetleri
 - Adi hisse senetleri
 - İmtiyazlı hisse senetleri
- Oydan yoksun hisse senetleri
- Katılma intifa hisse senetleri

Adi hisse senetleri, sahiplerine bütün hakları eşit olarak sağlar.

İmtiyazlı hisse senetleri ise, ana sözleşme ile ayrıcalık ve imtiyazlar yaratan hisse senetleridir. Oydan yoksun hisse senetleri, sahiplerine oy hakkı haricindeki ortaklık haklarını sağlar. Katılma intifa senedi, kardan pay ya da yeni pay alma gibi

bir takım hakları sağlamakla birlikte ortaklık hakkı vermeyen hisse senetleridir.

Borçlanma araçlarından olan tahviller, devletin ya da özel sektör şirketlerinin orta ve uzun vadeli fon sağlamak üzere çıkarttıkları borç senetleridir. Tahviller hisse senetlerine göre, daha az risk içermeleri, daha düşük maliyetli olmaları ve faiz olarak ödenen miktarın vergi matrahından düşülebilmesi nedenlerinden dolayı, yatırımcılar açısından çekicidir.

İşletmelerin ihraç ettikleri tahvillerin geri ödenmesinde kullanılmak üzere oluşturdukları fona, itfa fonu adı verilmektedir. Tahvil türleri:

- Güvenceli tahviller,
- Güvencesiz tahviller,
- Kara iştirakli tahviller,
- Ödenim fonlu tahviller,
- Primli tahviller,
- İkramiyeli tahviller,
- Faizi tahvil olarak ödenebilen tahviller,
- Riskli tahviller,
- Süper kuponlu tahviller olarak sınıflandırılabilirler.

Burada tahvil ile ilgili bazı kavramları açıklamakta yarar görülmektedir. Nominal değer, tahvil ve bononun vadesinde yatırımcının alacağı para miktarıdır ve tahvilin üzerinde yazılı olan değerdir.

KUPON ORANI, TAHVİL SAHİBİNİN ALACAĞI FAİZ MİKTARIDIR.

VADE , anapara ve son faiz ödemesinin yapılacağı tarihtir.

İTFA, borcun borçlu tarafından bir defa veya birkaç dönemde ödenmesidir.

Kara iştirakli tahvil, sahibine faiz ve kardan pay alma hakkını bir arada verir. İhraç primi, tahvilin üzerindeki nominal değerden daha düşük değere satılmasını ifade eder.

Uzun vadeli riski az bir finansman aracı olan tahvillerin, ihraç eden açısından üstünlükleri ve de sınırlılıkları vardır.

Üstünlükleri,

- Tahvil maliyeti belli ve sınırlıdır.
- Hisse senetlerine göre getirisi düşüktür.
- İşletme sahipleri, yönetimi ve denetimi tahvil sahipleri ile paylaşmazlar.
- Faiz ödemeleri vergi matrahından düşülmektedir.

Sınırlılıkları,

- İşletmenin gelirleri düzenli değilse, faiz ödemelerini karşılayamaz. Bu nedenle, işletme için bir risk doğar.
- Aşırı borçlanma durumunda, finansal kaldıraç olumlu çalışsa da, hisse senetlerinin fiyatları düşebilir.
- Tahviller, özellikle uzun bir dönemi içerdiklerinden, risk de içerirler. Çünkü uzun dönemde planlar ve beklentiler değişebilir.
- Tahvillerde vade uzun olduğundan, işletme için kısa vadeli borçlara göre daha ağır hükümler söz konusu olabilir.

Hisse senedine çevrilebilir tahvil sahiplerinin, hisselerini değiştirmeleri durumunda uygulanacak fiyata çevirim fiyatı adı verilir.

Anonim ortaklıkların finansman ihtiyaçlarını karşılamak için ihraç ettikleri ve kar ve zarara katılma hakkı veren menkul kıymetler, kar ve zarar ortaklığı belgeleridir.

DİĞER SERMAYE PİYASASI ARAÇLARI VE TEKNİKLER

Fiyatları bir başka ürünün fiyatına bağlı olan ürünlere, türev ürünler adı verilir.

Türev ürünler, vadeli (forward) sözleşmeler, gelecek (futures) sözleşmeleri, swaplar ve opsiyonlardan oluşmaktadır.

Türev ürünlerinin kullanılması amaçları:

- Riskten korunma,
- Spekülasyon,

SERMAYE PİYASALARI VE FİNANSAL KURUMLAR

• Arbitrajdır.

Riskten korunmak amacıyla işlem yapan kişi ya da kurumlara hedger denir.

SPEKÜLASYON, fiyat artışlarından kar etmek amacıyla **SPEKÜLATÖRLER** tarafından yapılan alım-satım işlemidir.

Fiyat farklılıklarını kullanarak aynı ve eşit miktardaki malın arbitrajcı tarafından eş zamanlı olarak bir piyasadan alınıp diğer piyasaya avantajlı bir fiyattan riske girmeden kar edilmesi işlemine arbitraj denir.

VADELİ (FORWARD) işlemler, ileri tarihte teslim olacak olan malın, vadesi, fiyatı ve miktarının bugünden belirlenerek sözleşmeye bağlandığı sözleşmelerdir. Vadeli işlemler her türlü malla ilgili olarak yapılabilir.

Geleceğe yönelik fiyatın, vadenin ve miktarın bugünden belirlendiği sözleşmeye ise, gelecek (futures) sözleşmesi adı verilir.

Gelecek sözleşmeleri,

- Döviz gelecek sözleşmeleri,
- Faiz gelecek sözleşmeleri,
- Endeks gelecek sözleşmeleri,
- Mal gelecek sözleşmeleri şeklinde sınıflandırılabilir.

Belirli sayıda malın veya menkul kıymetin, sahibine önceden belirli bir fiyattan, belirli süre içerisinde alımsatım hakkını veren sözleşmeye, opsiyon sözleşmesi denir. Opsiyonu alan tarafın satan tarafa ödediği tutara, opsiyon fiyatı (prim) denir. Opsiyonun kullanılması durumunda geçerli olacak, sözleşmenin başlangıcında belirlenmiş olan işlem fiyatına ise, kullanım fiyatı adı verilir.

Opsiyonlar, sağladığı hakkın türüne göre, satın alma (call option) ve satma opsiyonu (put option), vadede veya vadeden önce kullanımlarına göre ise Amerikan tipi ve Avrupa tipi opsiyon olarak ikiye ayrılmaktadır.

Opsiyon sözleşmesine konu olan varlıklara göre ise opsiyonlar;

- Hisse senedi opsiyonları,
- Endeks opsiyonları,
- Döviz opsiyonları,
- Faiz oranı opsiyonları,
- Gelecek sözleşmeleri üzerine düzenlenen opsiyonlar,
- Mal opsiyonları şeklinde sınıflandırılabilir.

Swap, taraflar arasında borçların değiş tokuşu olarak anlaştıkları finansal işlemidir. Borçlar, faiz, anapara, hem faiz hem de anapara olabilir.

Kredi türevleri, varlık sepetlerinden veya dayanak varlıklarından türetilen ve kredi riskini transfer etmek için kullanılan teminatlar veya sözleşmelerdir.

Kredi türevleri,

- Kredi temerrüt swapları (CDS)
- Krediyeye dayalı tahviller (CLN)
- Kredi spread opsiyonları (CSO)
- Toplam getiri swapları (TRS) şeklinde dört gruba ayrılır.

Kredi temerrüt swapları (CDS), alacaklının kredi olayına karşın kendini korumaya almak için, üçüncü bir kişiye ücret ödeyerek alacağını garantiye aldığı kıymetli evraktır.

Krediyeye dayalı tahviller (CLN) kredi temerrüt swaplarındaki koruma satıcısının, koruma alıcısının ihraç ettiği tahvillerini nakit karşılığında alarak, kredi riskini üstlenmesini sağlayan sözleşmelerdir

Kredi spread opsiyonları (CSO), kredi temerrüt swapları ve krediyeye dayalı tahvillerden farklı olarak, karşı tarafın spesifik kredi olaylarının tanımlanmak zorunda olduğu, borçlunun kredi spreadına dayanan opsiyondur.

Toplam getiri swapları (TRS) ise, koruma satıcısının, koruma alıcısının varlığın piyasa değerinde meydana gelecek artışları aktarması ve varlığın yaratacağı nakit akımlarını aktarması

koşuluyla, koruma alıcısına varlığın piyasa değerindeki azalışlarını karşılamayı ve sözleşme süresince belirli bedeli ödemeyi taahhüt ettiği sözleşmelerdir.

Mezzanine kapital yüksek esnekliğe sahip bir arafinansmandır (hybrid-melez). Yani hem dış kaynakların hem de öz sermayenin karakterlerini içerir.

Başlıca türleri,

- İkinci dereceden teminatlı krediler
- Katılma öduncü
- Sessiz katılım
- Kara katılım hakkı
- Sukuk

olarak sıralanır.

SORU CEVAP

SORU:

Finansal varlıkların temel özellikleri nelerdir?

CEVAP:

Finansal varlıkların başlıca özellikleri şunlardır:

- Paraya çevrilebilirlik
- Bölünebilirlik
- Geri dönülebilirlik
- Getiri
- Vade

SORU:

Para piyasasında işlem gören finansal araçlar nelerdir?

CEVAP:

Para piyasasında işlem gören başlıca finansal araçlar şu şekilde sıralanabilir:

- Hazine bonosu
- Banka bonosu
- Mevduat sertifikası
- Finansman bonosu
- Repo ve ters repo

SORU:

Hisse senedi kavramını açıklayınız?

CEVAP:

Hisse senedi, Anonim şirketlerde ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerde, sermayenin belli bir oranını temsil eden menkul kıymettir.

SORU:

Hisse senedinin sahibine sağlamış olduğu haklar nelerdir?

CEVAP:

Hisse senedi, şirket sermayesinin belirli bir kısmını temsil eder ve sahibine her türlü ortaklık haklarından yararlanma imkânı sağlar.

Bu haklar şunlardır:

- Ortaklık hakkı,
- Yönetime katılma (oy) hakkı,
- Kâr payı (temettü) ve temettü avansı alma hakkı,
- Rüçhan hakkı (yeni pay alma hakkı),
- Bedelsiz pay alma hakkı
- Tasfiyeden pay alma hakkı,
- Bilgi edinme hakkı sağlar.

SORU:

Katılma intifa senedi hakkında kısaca bilgi veriniz?

CEVAP:

Katılma intifa senedi, Sahiplerine, ortaklık hakkına sahip olmaksızın kârdan pay alma, tasfiye bakiyesinden yararlanma, yeni pay alma ve belli bazı olanaklardan yararlanma hakkı veren sermaye piyasası aracıdır. Katılma intifa senedi, esas sözleşmede hüküm bulunmak koşulu ile genel kurul kararıyla ve süresiz olarak çıkarılabilir ve nama veya hamiline yazılı olarak düzenlenebilir.

SORU:

İtfa fonu nedir açıklayınız?

SERMAYE PİYASALARI VE FİNANSAL KURUMLAR

CEVAP:

İtfa fonu, işletmelerin, ihraç ettikleri tahvillerin geri ödemesinde kullanmak üzere oluşturdukları fondur.

SORU:

Kâra iştirakli tahviller hakkında kısaca bilgi veriniz?

CEVAP:

Kâra iştirakli Tahviller, yatırımcılara, hem faiz elde etme hem de kâra katılma olanağı sağlar. Kâra iştirakli tahviller, işletmenin kârlı olması durumunda ödeme yapılacağından imtiyazlı hisse senetlerine benzer. Ancak, iki noktada imtiyazlı hisse senetlerinden ayrılırlar. İşletme kârlı ise, tahvil sahipleri ödemenin yapılmasını isteyebilirler. Ayrıca, faiz ödemeleri vergi matrahından da düşülebilir. Bilindiği gibi, imtiyazlı hisse senetleri için ödenen kâr payları, vergi matrahından düşürülememektedir.

SORU:

Tahvilin üstünlükleri ve sınırlılıkları nelerdir?

CEVAP:

Tahvilin ihraç eden açısından üstünlükleri ve sakıncaları şöyle özetlenebilir:

Üstünlükleri;

- Tahvil maliyeti belli ve sınırlıdır.
- Hisse senetlerine göre getirisi düşüktür.
- İşletme sahipleri, yönetimi ve denetimi tahvil sahipleri ile paylaşmazlar.
- Faiz ödemeleri vergi matrahından düşülmektedir.

Sınırlılıkları:

- İşletmenin gelirleri düzenli değilse, faiz ödemelerini karşılayamaz. Bu nedenle, işletme için bir risk doğar.
- Aşırı borçlanma durumunda, finansal kaldıraç olumlu çalışsa da hisse senetlerinin fiyatları düşebilir.
- Tahviller, özellikle uzun bir dönemi içerdiklerinden, risk de içerirler. Çünkü uzun dönemde planlar ve beklentiler değişebilir.
- Tahvillerde vade uzun olduğundan, işletme için kısa vadeli borçlara göre daha ağır hükümler söz konusu olabilir.

SORU:

Ortaklık varantları hakkında kısaca bilgi veriniz?

CEVAP:

Ortaklık varantları, sahibine ihraççı ortaklığın veya payları borsada işlem gören başka bir ortaklığın belirli sayıda hissesini, belirli bir fiyattan, belirli bir dönem içerisinde satın alma hakkı veren sermaye piyasası aracıdır. Bu yönüyle ortaklık varantları hisse satın alma hakkı veren opsiyon sözleşmelerine benzer.

SORU:

Kâr ve zarar ortaklığı belgesi hakkında kısaca bilgi veriniz?

CEVAP:

Anonim ortaklıkların finansman ihtiyaçlarını karşılamak için ihraç edebilecekleri kâr ve zarara katılma hakkı veren menkul kıymetlerdir. Bu yolla toplanan fonlar anonim ortaklığın her türlü faaliyetinin finansmanı için kullanılır. Bu aracın en önemli özelliği anonim ortaklığın zarar etmesi hâlinde, yatırımcı açısından zarara da ortaklığın söz konusu olmasıdır. En kısa vade bir ay, en uzun vade 7 yıl olmak üzere, vade ortaklık faaliyetinin özelliğine göre muhtelif dönemlerde aylık ve katları olarak düzenlenir. Vade sonlarında kâr zarar ortaklığı belgesi bedelleri defaten ödenir. Kâr garantisi olmayan bu araçlarda, belli hesaplama kriterleri çerçevesinde yatırımcı kâr ve zarara katılmaktadır. Hisse senedi ile değiştirilebilir nitelikte kâr zarar ortaklığı belgesi ihraçı da mümkündür.

SORU:

Varlığa dayalı menkul kıymetler hakkında kısaca bilgi veriniz?

CEVAP:

Varlığa dayalı menkul kıymetler, Bankalar, finansal kiralama ve finansman şirketleri, ipotek finansmanı kuruluşları ve gerekli

nitelikleri taşıyan aracı kurumların kurabileceği "Varlık Finansmanı Fonları" tarafından fon portföyündeki varlıklar karşılığında ihraç edilen borçlanma senetlerine "Varlığa Dayalı Menkul Kıymet" (VDMK) denilir. VDMK;

- Bankaların tüketici kredileri, konut kredileri,
- İhracat kredileri,
- Finansman şirketlerinin kendi mevzuatları uyarınca açmış oldukları krediler,
- Finansal kiralamaya yetkili kuruluşların finansal kiralama sözleşmelerinden doğan alacaklar,
- Gayrimenkul yatırım ortaklıklarının portföylerindeki gayrimenkullerin satış veya satış vaadi sözleşmelerinden kaynaklanan senetli alacakları karşılığında, doğrudan ihraç edecekleri kıymetli evraklardır.

SORU:

Türev ürünler nelerdir açıklayınız?

CEVAP:

Türev ürünler, fiyatları bir başka ürünün fiyatına bağlı olan ürünlerdir. Başka bir ifadeyle, türev ürün, vade sonundaki veya vade içerisindeki değeri, sözleşmeye konu olan varlığın fiyatı tarafından belirlenen bir finansal varlıktır. Türev ürünler; altın, petrol, bakır, mısır, buğday, pamuk, et gibi çok çeşitli fiziki mallar üzerine ve hisse senedi, tahvil, faiz oranı, döviz, endeks gibi finansal ürünler üzerine düzenlenmektedir. Finansal ürünler üzerine düzenlenen türev ürünlerin işlem hacimleri, mallar üzerine düzenlenen türev ürünlerin işlem hacimlerinden oldukça fazladır. Türev ürünler, vadeli (forward) sözleşmeler, gelecek (futures) sözleşmeleri, swaplar ve opsiyonlardan oluşmaktadır. Bununla birlikte türev ürünler özellikle spekülasyon amaçlı olarak yatırımcılar tarafından yaygın olarak kullanılan sermaye piyasası araçlarıdır.

SORU:

Türev ürünlerin kaç farklı kullanım amacı bulunmaktadır?

CEVAP:

Türev ürünleri, kullanıma amaçlarına göre üç grupta toplamak mümkündür. Bunlar

- Riskten korunma,
- Spekülasyon,
- Arbitrajdır.

SORU:

Vadeli (forward) işlemler hakkında kısaca bilgi veriniz?

CEVAP:

Vadeli (forward) işlemler, ileri bir tarihte teslimi söz konusu olacak herhangi bir malın, vadesi, fiyatı ve miktarı bugünden belirlenerek sözleşmeye bağlandığı işlemler veya sözleşmelerdir. Vadeli işlem sözleşmelerinin işlem gördüğü piyasalara da vadeli işlem piyasaları denilmektedir.

SORU:

Gelecek sözleşmeler kavramını açıklayınız?

CEVAP:

Belirli nitelikteki ve miktardaki bir malın veya finansal ürünün, bugünden belirlenen bir fiyattan, gelecekteki bir tarihte teslim edilmesini veya teslim alınmasını hükme bağlayan sözleşmelere, gelecek sözleşmeleri denilmektedir. Kısaca, gelecek (futures) sözleşmesi, fiyatın, vadenin ve miktarın bugünden belirlendiği geleceğe yönelik alım-satım sözleşmeleridir. Gelecek piyasaları ise, gelecek sözleşmelerinin işlem gördüğü organize piyasalardır. Gelecek sözleşmeleri, organize "futures" borsalarında gerçekleştirilmektedir.

SORU:

Opsiyon sözleşmeleri hakkında kısaca bilgi veriniz?

CEVAP:

Opsiyon sözleşmesi, sahibine belirli sayıda bir menkul kıymetin veya malın, önceden belirlenen bir fiyattan, belirli bir süre içerisinde alım veya satım hakkını veren sözleşmedir.

SORU:

Opsiyon sözleşme türleri nelerdir?

CEVAP:

Opsiyon sözleşmesine konu olan varlıklara göre, opsiyon çeşitleri aşağıdaki gibi sınıflandırılabilir:

- Hisse senedi opsiyonları
- Endeks opsiyonları
- Döviz opsiyonları
- Faiz oranı opsiyonları
- Gelecek sözleşmeleri üzerine düzenlenen opsiyonlar
- Mal opsiyonları

SORU:

Kredi temerrüt swapları (CDS) hakkında kısaca bilgi veriniz?

CEVAP:

Kredi türevleri içerisinde en çok kullanılan enstrümanlardan biri kredi temerrüt swaplarıdır (CDS). CDS; bir alacaklının herhangi bir kredi olayına karşı, üçüncü bir kişiye belli bir ücret ödeyerek alacağını garanti altına aldığı bir kıymetli evrakı ifade etmektedir. Buradaki kredi olayı terimi, genellikle olası temerrüt olaylarını ifade etmek için kullanılmaktadır. Kredi olayına; iflas ilanı, tahvil ödemelerindeki acizyet, yükümlülüğün reddi ya da kredi notunun düşürülmesi örnek olarak verilebilir.

CDS işleminde; CDS alıcısı korunma satın alan taraftır, karşı taraf ise korunma satan ya da swapı yazan kişi konumundadır. Koruma alan tarafın, swapı yazan kişiye ödediği ücrete CDS primi (swap primi, swap spreadi) denir ve bu prim borçlunun borçlarını ödeyememe riskine karşı alınan sigortanın maliyetini gösteren faiz oranıdır.

SORU:

Krediye dayalı tahviller hakkında kısaca bilgi veriniz?

CEVAP:

Krediye dayalı tahviller, koruma satıcısının, koruma alıcısının ihraç ettiği ve geri ödemeleri bir referans varlığın performansına bağlı olan tahvillerini nakit karşılığında alarak referans varlıktan doğan kredi riskini kısmen ya da tamamen üstlenmesini sağlayan sözleşmelerdir. Krediye dayalı tahviller, kredi temerrüt swapı ile bir bono bileşimi biçiminde yapılandırılmakta ve krediye dayalı tahviller de bonoda olduğu gibi, düzenli faiz ödemesi ve vade sonunda da anapara ödemesi yapmaktadır. Krediye dayalı tahvillerin ihracı ya dolaylı olarak bir özel amaçlı kuruluş tarafından ya da doğrudan bir banka tarafından yapılmaktadır. Her iki durumda da ihraç edilen borç enstrümanının, bağlantılı olduğu referans kredinin performansına bağlı olarak kupon ve anapara ödemeleri değişebilir.

SORU:

Sukuk kavramını açıklayınız?

CEVAP:

Sukuk, orta veya uzun vadeli, sabit veya değişken getiri sağlayan faizsiz sermaye piyasası aracıdır. Sukuk (İslami tahvil), İslami finansman yöntemlerine dayanarak ihraç edilen menkul kıymettir. En basit şekliyle sukuk bir varlığa sahip olmayı veya ondan yararlanma hakkını göstermektedir. Sukukta yer alan hak sadece nakit akışı hakkı değil aynı zamanda mülkiyet hakkıdır. Tahvil, borca dayalı sertifika iken sukuk, varlığa dayalı sertifika olarak nitelendirilebilir. Bu, sukuku geleneksel tahvillerden ayıran en önemli farktır. Sukuku hisse senedinden ayıran en önemli fark ise sukuk ihracının belli bir vadesi olması ve mülkiyetin şirketin belli bir varlığı ile sınırlı olmasıdır. Sukuk sahipleri yatırımlarının ne için kullanılacağını dini nedenlerle bilmek istemektedirler.

ÜNİTE 6: SERMAYE PİYASASINDA KAMUYU AYDINLATMA

KAMUYU AYDINLATMA İHTİYACI

Devlet, kamu kurumları ve işletmeler fon ihtiyaçlarını karşılamak üzere, uzun vadeli menkul kıymetler ihraç etmektedirler. Yatırımcılar ise, ellerindeki fonları bu menkul kıymetlere yatırmak suretiyle, fonları değerlendirmek istemektedirler. Sermaye piyasasının tarafları, sermaye piyasası faaliyetlerinin yürütülmesinde güvenli bir ortam ararlar. Bu açıdan sermaye piyasasında açıklık ve kamuyu aydınlatma ilkeleri önemini korumaktadır. Menkul kıymet piyasalarında kamuyu aydınlatma sistemi ile amaçlanan, yatırımcıların etkin bir şekilde korunmasıdır.

KAMUYU AYDINLATMA KAVRAMI

Kamuyu Aydınlatma: Bu kavram kısaca belirli bir konuda kamuyu bilgilendirme anlamında kullanılmaktadır. Daha geniş bir ifade ile, sermaye piyasasının açıklık ve dürüstlük içinde işleyişini sağlamak, tasarruf sahipleri, ortaklar ve diğer ilgililerin zamanında bilgilendirilmesini sağlamak amacıyla, sermaye piyasası araçlarının değerini ve yatırımcıların yatırım kararlarını etkileyebilecek önemli olay ve gelişmelerin (özel durumların) kamuya açıklanmasıdır.

Kamuyu Aydınlatmakla Yükümlü Taraflar: Kimlerin kamuyu bilgilendireceği konusundaki uygulamalar farklılıklar göstermektedir. Şirketlerin kamuyu aydınlatmasında belirleyici olan bazı hususlar bulunmaktadır. Bu hususlar;

- İşletmelerin halka açık olması ve sermaye piyasasında işlem görmesi,
- Sermaye piyasasından borçlanarak fon sağlıyor olması,
- Halka açık olmakla birlikte, sermaye piyasasında işlem görmemesi,
- Halka açık olmamakla birlikte, fon toplama-kredi kullandırma yetkisine sahip bir kuruluş olmasıdır.

Kamuyu bilgilendirme konusunda sorumluluğu olanlar ise aşağıdaki gibi sıralanabilir;

- Şirketin üst düzey yöneticileri ve ortakları,
- Bağımsız denetçiler,
- İşlem yapanlar,
- Düzenleme ve denetleme yetkisi olan otoriteler,
- Aracı kuruluşlar.

Bilgi Kullanıcıları ve Bunların Bilgiye Erişim

Düzeyleri: İşletmeyle ilgili olan ve bilgiye erişme ihtiyacı duyan taraflar ve bu tarafların, işletmeyle ilgili bilgilere erişim düzeylerine aşağıdaki gibi açıklanabilir:

Şirket yöneticileri ve hâkim ortaklar, bilgilere tam olarak ulaşabilmektedir.

Sermaye piyasası aracılığıyla işletmelere fon sağlayan mevcut ve potansiyel yatırımcılar, işletmeye yaptıkları yatırımın getirilerini, zamanında alıp alamayacaklarını bilmek için gerekli bilgiye erişebilirler.

İşletme çalışanları ve sendikalara sunulan bilgiler, çalışanların iş güvenliği ile ücret, sigorta, kıdem tazminatı vb. ödemelerin zamanında yapılıp yapılmayacağına, yönündeki kaygıların giderilmesine yardımcı olur.

Müşteriler, ürün ve hizmetleri satın alma kararı vermede işletmelerin bilgilerine ihtiyaç duyarlar.

Tedarikçiler, şirketlere bir kredi mekanizması sağlar. Bu nedenle, elde ettikleri bilgi çerçevesinde şirketin sürekliliği, finansal durumu ve faaliyet sonuçlarına ilişkin fikir sahibi olmalıdır.

İşletmeye kaynak sağlayanlar, kredi verenler, işletmeye sağladıkları fonların anapara, faiz ödemelerinin vadesinde ya da talebi halinde yapılıp yapılmayacağına ilişkin değerlendirme yapabilmek için bilgiye ihtiyaç duyarlar.

Banka ve benzeri kuruluşlara fon sağlayan

kişiler, faaliyetlerini sürdürebilmek ve yatırdıkları fonların güvence altında olduğuna emin olabilmek için bilgiye ihtiyaç duyarlar.

Devlet ve ulusal düzenleyici ve denetleyici

otoriteler, şirketlerin gözetimi ve denetimi fonksiyonlarını üstlenmiş olmaları nedeniyle, şirketler hakkındaki finansal bilgilere tam olarak ulaşabilmektedir.

Analistler ve fon yöneticileri, finansal bilgilerin asıl kullanıcılarıdır. **Finansal analist**, finansal tablolardaki hesaplar arasındaki ilişkileri kuran, ölçen ve yorumunu yapan uzmandır.

Kamuoyu, şirketler faaliyet gösterdikleri kamuoyunu üzerinde istihdam yaratma, gelir yaratma gibi çeşitli etkilere sahip bulunmaktadır. Kamuoyunun işletmelere ilişkin finansal bilgiye ulaşması sınırlı olmakta, daha çok medya aracılığı ile bilgiye ulaşabilmektedir.

Diğer bilgi kullanıcıları, rakipler, yerel, ulusal ya da uluslararası kuruluşlar işletmelere ait bilgileri kullanan diğer taraflardır.

Bunların bilgiye ulaşmaları sınırlıdır.

Kamunun Aydınlatılması Süreci: İşletmenin faaliyetlerinin ve işlemlerinin sağlıklı bir muhasebe sistemi kullanılarak kaydedilmesinden başlayarak, kamuya sunulmasına kadar geçen süreci ifade eder. Bu sürecin aşamaları şunlardır:

- Muhasebe ve raporlama standartlarına uygun muhasebe sistemlerinin kurulması,
- Yetkili otoriteler tarafından açıklanması zorunlu tutulan finansal ve finansal olmayan bilgilerin hazırlanması,
- Hazırlanan bilgilerin işletmenin finansal durumunu ve gerçeği yansıtır yansıtmadığına ilişkin üst yönetimin onayından geçmesi,
- Sunulacak bilgilerin güvenilirliği için iç ve dış denetiminin (bağımsız dış denetim) yapılması,
- Onaylanmış ve denetlenmiş bilgilerin herkesin erişebileceği şekilde duyurulması, açıklanması, yayımlanması.

KAMUYA AÇIKLANACAK BİLGİLERİN İÇERİĞİ VE TURLERİ: Kamuya açıklanacak olan bilgileri çeşitli açılardan sınıflandırmak mümkündür.

İçerik bakımından sunulacak bilgiler, finansal ve finansal olmayan bilgiler şeklinde ikiye ayrılabilir.

İşlem gördüğü piyasa bakımından, birincil piyasada kamuyu aydınlatma ve ikincil piyasada kamuyu aydınlatma olarak ikiye ayrılır.

Sunma sıklığı bakımından, bilgiler, özel durum dışında belirli periyotlarla ilgililere sunulmakta ve kamuya açıklanmaktadır.

Zorunluluk bakımından, birçok ülkede sermaye piyasası düzenleyici kanunlarına göre, finansal bilgilerin açıklanması gerekmektedir.

Sunulan taraflar bakımından, iç ve dış raporlama şeklinde bilgiler sunulabilmektedir.

KAMUYU AYDINLATMA KAVRAMININ GELİŞİMİ

Ülkemizde kamuyu aydınlatma ilkesi, gerçek anlamda ilk defa hukuk sistemimize 28.7.1981 tarih ve 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu ile girmiş ve 1992 yılında uygulanmaya başlanmıştır.

KAMUYU AYDINLATMANIN ÖNEMİ

Kamuyu aydınlatmanın, sermaye piyasalarının gelişimi açısından önemi şu şekilde özetlenebilir:

- Sermayenin çekilmesi ve piyasalara olan güvenin artırılmasına yardımcı olur.
- Kamuyu aydınlatmanın güçlü olmadığı durumlarda, sermaye piyasalarında etik olmayan davranışlar ortaya çıkar ve piyasa bütünlüğü bozulur.
- Yetersiz ve açık olmayan bilgiler, sermaye piyasasının işleyişine verir.

- Güvenilir ve zamanlı bilgi, yöneticilerin güvenini artırır ve doğru karar almalarını sağlar.
- Açıklanan bilgiler, şirketin hisse senedi fiyatına doğrudan etki yapar ve şirket dışındaki karar alıcıların şirket ile ilgili bilgi toplama inisiyatiflerine etki ederek fiyatı dolaylı olarak da etkilerler.
- Nitelik ve nicelik yönünden sunulan bilgilerin artması, şirketin değeri hakkındaki belirsizlikleri ortadan kaldırır.
- Daha kaliteli kamuyu aydınlatma ile şirket daha uzun dönemli yatırımcıları çekebilir.

KAMUYU AYDINLATMA VE İÇERİDEN ÖĞRENENLERİN TİCARETİ (İNSİDER TRADING)

SPK 47/A.1 fıkra kendini bulan içeriden öğrenenlerin ticareti suçu Türk Hukuku'nda Sermaye Piyasası Kanunu'nda içeriden ticaret olarak tanımlanmıştır.

İçeriden Öğrenenlerin Ticareti: Halka açık bir ortaklık hakkında çeşitli şekillerde elde edilmiş bir bilgiyi, borsada hisse senetleri fiyatlarını etkilemek amacıyla -kamuoyuna açıklanmadan önce- kullanma veya kullandırma işlemidir.

KAMUYU AYDINLATMA VE MANİPÜLASYON

Manipülasyon: Hisse senetleri başta olmak üzere, sermaye piyasası araçlarının fiyatlarını yapay olarak yüksek tutmaya ve yatırımcıları yanıltmaya yönelik davranışlardır. Menkul kıymet piyasalarında arz ve talebin serbest bir şekilde karşı karşıya gelerek, fiyatları belirlemesine yönelik sürecin kasıtlı olarak engellenmesidir.

Ülkemizde yasaya göre manipülasyon incelemeleri SPK tarafından sonuçlandırılmaktadır.

KAMUYU AYDINLATMA VE KURUMSAL YÖNETİM

Kurumsal Yönetim: Şirket yönetimi ve paydaşlar ile hissedarlar arasındaki ilişkileri düzenleyen kurallar bütünü olarak ifade edebileceğimiz kurumsal yönetim, giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Kurumsal yönetim, anonim ortaklıkların kâr elde etme ve pay sahiplerine dağıtma ana unsuru ve amacını taşıyan geleneksel yapılarının yanında, gerek hissedarların gerekse yöneticilerin çıkarlarını gözetin, aynı zamanda diğer çıkar sahiplerinin haklarının da önemsendiği bir anlayıştır. Kurumsal yönetim, esas olarak menfaat sahiplerinin haklarının korunmasına dayanır. Bu nedenle menfaat sahipleri istedikleri bilgilere ulaşabilmelidir.

Kamuoyuna açıklanacak bilgiler aşağıdaki özellikler taşımalıdır:

- Açık ve anlaşılır olma
- Doğru olma
- Tarafsız olma
- Eksiksiz olma
- Analizler yapmaya imkân sağlama
- Düşük maliyetle sunulabilme
- Kolay erişilebilme
- Zamanında erişilebilme.

KAMUYU AYDINLATMA PLATFORMU

TEKNOLOJİ VE KAMUYU AYDINLATMA: İşletmelerde kullanılan bilgi teknolojileri kapsamına; internet, intranet, ofis otomasyon sistemleri, fonksiyonel bilişim sistemleri, yönetim bilişim sistemleri, uzman sistemler, karar destek sistemleri, elektronik veri değişim sistemleri girmektedir. Bilgi teknolojileri işletmeleri elektronik ticaret, kurumsal kaynak planlaması ve bilgi yönetimi konularında etkilemektedir.

KAMUYU AYDINLATMA PLATFORMU: Sermaye piyasalarında işlem gören halka açık şirketlerin ve tüm aracı kurumların, finansal tablolarının, özel durum açıklamalarının ve diğer bildirimlerinin, elektronik imza teknolojisi kullanılarak güvenli bir şekilde iletilmesini hedefleyen bir elektronik bilgi toplama ve yayın sistemidir.

SERMAYE PİYASALARI VE FİNANSAL KURUMLAR

ELEKTRONİK İMZA: Başka bir elektronik veriye eklenen veya elektronik veriyle mantıksal bağlantısı bulunan ve kimlik doğrulama amacıyla kullanılan elektronik veri veya bilgidir.

KAMUYU AYDINLATMA VE YATIRIMCI İLİŞKİLERİ

Yatırımcı ilişkileri; şirket, ortaklar ve şirketi değerli kılan diğer müşteriler arasındaki iletişimi etkili olarak sürdürmek için finans, iletişim, pazarlama ve menkul kıymet hukukunu entegre eden bir stratejik yönetim biçimidir.

KAMUYU AYDINLATMA VE DERECELENDİRME

DERECELENDİRME KAVRAMI: Finans literatürüne göre derecelendirme, borçlunun yükümlülüklerini ödünç sözleşmesine göre, zamanında ve tam olarak ödeme kabiliyeti ve isteği olup olmadığını ölçen bir araçtır. Derecelendirme notu yatırımcıları ve kredi verenleri etkiler.

DERECELENDİRME FAALİYETİNİN

KAPSAMI: Derecelendirme faaliyeti; kredi derecelendirmesi ve kurumsal yönetim ilkelerine uyum derecelendirmesi faaliyetlerini kapsar.

DERECELENDİRMENİN ÖNEMİ: Derecelendirme birçok alanda fayda sağlar. Bu alanların başında; yatırımcı ve fon sahipleri, ihraççılar, devletler ve para ve sermaye piyasaları gelmektedir.

YATIRIMCI AÇISINDAN DERECELENDİRMENİN ÖNEMİ:

- Yatırımcılar alım listelerinin oluşturulmasında derecelendirmeyi bir referans olarak kullanırlar.
- Derecelendirme, yatırımcının düşük dereceli menkul kıymetler için, yüksek geri ödeme olasılığını telafi etmek amacıyla, ne kadar risk primi talep etmesi gerektiğinin iyi bir göstergesidir.

İHRAÇÇI AÇISINDAN DERECELENDİRMENİN ÖNEMİ:

- Menkul kıymetleri derecelenmemiş ihraççılar, daha dar bir yatırımcı tabanına ulaşırlar.
- İlgili şirketin mevcut derecesi ve kredi riskini teyit edecek bir analiz, yatırımcıların endişelerini giderir.
- Derecelendirme, gerek lokal gerekse uluslararası piyasalara daha kolay ulaşım sağladığından ihraççıya en ekonomik piyasayı seçme olanağı tanıyarak, borçlanma maliyetlerini düşürecektir.
- Derecelendirme, dünya çapında birçok yatırımcıya istikrarlı ulaşım olanağı, ihraççıya kur, vade yapısı ve diğer fonlama ihtiyaçlarını şekillendirebilme serbestliği sağlar.

SERMAYE PİYASASI AÇISINDAN DERECELENDİRMENİN ÖNEMİ:

Derecelendirme kurumları, bağımsız ve profesyonel analizlerle, menkul kıymetleri sermaye piyasasında işlem gören firmaları, kendilerine çekici düzen vermeleri ve etkinliklerini artırmaları için teşvik eder.

PARA VE FİNANS OTORİTELERİ AÇISINDAN DERECELENDİRMENİN ÖNEMİ:

Derecelendirme, SPK, İMKB, TCMB ve Hazine gibi para ve finans otoritelerinin gözetim ve denetim yükünü azaltarak, bu kurumların kontrolleri altındaki piyasa mekanizmasının güvenli gelişimine yardımcı olur.

EKONOMİ AÇISINDAN DERECELENDİRMENİN ÖNEMİ:

Derecelendirme ekonomiyeye;

- faiz oranlarının riske göre farklılaştığı,
- başta tahvil olmak üzere borçlanma enstrümanları ihraçlarının kolaylaştığı,
- spekülasyon-yatırımcı ve yerli-yabancı dengelerin kurulduğu,
- yatırımcıların güvenliğinin sağlandığı,

- borçlanma kalitesiyle birlikte işlem hacminin de istikrarlı bir şekilde geliştiği bir sermaye piyasası ve borsa kazandırır.

KAMUYU AYDINLATMA VE BAĞIMSIZ DENETİM

Finansal piyasalarda güven unsurunun yerleşmesi, önemli bir husustur. Bu güveni sağlamak, süreklilik gösteren bir denetim, açıklık ve kamuoyunu bilgilendirmeyi gerekli kılar. Ülkemizde kamuoyunun aydınlatılması ve mali tabloların incelenerek doğruluğunun onaylanması görevi, bağımsız denetim kuruluşlarına aittir.

Bağımsız Denetim: “Ortaklıkların ve sermaye piyasası kurumlarının kamuya açıklanacak mali tablolarının, genel kabul görmüş muhasebe kavram, ilke ve standartlarına uygunluğu ile bilgilerinin doğruluğunun ve gerçeği dürüst bir biçimde yansıtmayı amaçladığının, denetçiler tarafından denetim ilke ve kurallarına göre, defter, kayıt ve belgeler üzerinden incelenmesi ve tespit edilen sonuçların rapora bağlanması” olarak açıklanabilir. Finansal tabloların bağımsız denetçiler tarafından denetlenmesi, finansal tabloların güvenilirlik derecesini yükseltir.

SORU CEVAP

SORU:

Finansal piyasaların temel işlevi nedir?

CEVAP:

Finansal piyasaların temel işlevinin fon akımını kolaylaştırmaktır. Fon fazlası olan birimler fon açığı veren birimlere fonları finansal piyasalar aracılığıyla transfer etmektedirler.

SORU:

Sermaye piyasalarında fon transferi nasıl gerçekleşmektedir?

CEVAP:

Sermaye piyasalarında fon transferi daha çok hisse senedi, tahvil gibi menkul kıymetlerin ihraç edilmesi ile gerçekleştirilmektedir. Devlet, kamu kurumları ve işletmeler fon ihtiyaçlarını uzun vadeli menkul kıymetler ihraç ederek karşılamakta, yatırımcılar ise bu menkul kıymetlere yatırım yaparak sahip oldukları fonları değerlendirmek istemektedirler. Böylece bir taraftan tasarruflar gelir getirici alanlarda değerlendirilirken diğer taraftan bu tasarruflar verimli alanlarda kullanılarak ekonominin gelişimine ve kalkınmaya ivme kazandırılmaktadır.

SORU:

Menkul kıymet piyasasının gelişimi neye bağlıdır?

CEVAP:

Menkul kıymet piyasasının gelişimi büyük oranda menkul kıymet arz ve talebinin canlı ve güçlü olması ile mümkündür. Ancak bu gelişimin sürdürülebilir olması sağlıklı bir ikincil piyasanın varlığına bağlıdır. Arz ve talep dengesinin mevcut olması, piyasaları etkileyici faktörel güçlerin bulunmaması, menkul kıymetin fiyatını belirleyici ekonomik, siyasi ve sosyal gelişmelere ilişkin tüm bilgilerin piyasaya anında sunulması, piyasanın likiditesinin yüksek olması ve düşük işlem maliyetleri etkin bir piyasa yapısını yansıtan faktörlerdir.

SORU:

Kamuyu Aydınlatma nedir?

CEVAP:

Kamuyu Aydınlatma; Sermaye piyasasının açıklık ve dürüstlük içinde işleyişini sağlamak, tasarruf sahipleri, ortaklar ve diğer ilgililerin zamanında bilgilendirilmesini temin etmek amacıyla sermaye piyasası araçlarının değerini ve yatırımcıların yatırım kararlarını etkileyebilecek önemli olay ve gelişmelerin (özel durumların) kamuya açıklanmasıdır.

SORU:

SERMAYE PİYASALARI VE FİNANSAL KURUMLAR

Şirketlerin kamuyu aydınlatmasında belirleyici olan hususlar nelerdir?

CEVAP:

Şirketlerin kamuyu aydınlatmasında belirleyici olan hususlar;

- İşletmelerin halka açık olması ve sermaye piyasasında işlem görmesi,
- Sermaye piyasasından borçlanma aracılığıyla fon sağlıyor olması,
- Halka açık olmakla birlikte sermaye piyasasında işlem görmemesi,
- Halka açık olmamakla birlikte, fon toplama-kredi kullandırma yetkisine sahip bir kuruluş olmasıdır.

SORU:

Kamuyu bilgilendirme konusunda sorumlu olan kişiler kimlerdir?

CEVAP:

Kamuyu bilgilendirme konusunda sorumlu olan kişiler;

- Şirketin üst düzey yöneticileri ve ortakları
- Bağımsız denetçiler
- İşlem yapanlar
- Düzenleme ve denetleme yetkisi olan otoriteler
- Aracı kuruluşlardır.

SORU:

Kamuyu aydınlatılmasına en çok kimler ihtiyaç duyar?

CEVAP:

Kamuyu aydınlatılmasına en çok işletmelere fon sağlayan mevcut ve potansiyel yatırımcılar ihtiyaç duyarlar.

SORU:

İşletme ile ilgili bilgi kullanıcıları kimlerdir?

CEVAP:

İşletmeyle ilgili taraflar;

- Şirket yöneticileri ve hâkim ortaklar
- Sermaye piyasası aracılığıyla işletmelere fon sağlayan mevcut ve potansiyel yatırımcılar
- İşletme çalışanları ve sendikalar
- Müşteriler
- Tedarikçiler
- İşletmeye kaynak sağlayanlar, kredi verenler
- Banka ve benzeri kuruluşlara fon sağlayan kişiler
- Devlet ve ulusal düzenleyici ve denetleyici otoriteler
- Analistler ve fon yöneticileri
- Kamuoyu
- Diğer bilgi kullanıcılarıdır.

SORU:

Finansal Analist kimdir?

CEVAP:

Finansal Analist; Finansal tablolardaki çeşitli hesaplar arasındaki ilişkileri kuran, ölçen ve yorumunu yapan uzmandır.

SORU:

Kamuyu aydınlatma süreci nasıl işler?

CEVAP:

Kamunun Aydınlatılması Süreci; işletmenin faaliyetlerinin ve işlemlerinin sağlıklı bir muhasebe sistemi kullanılarak kaydedilmesinden başlayarak kamuya sunulmasına kadar geçen süreci ifade eder. Bu sürecin aşamaları şunlardır:

- İşletmenin finansal durumunu, performansını doğru ve gerçeğe uygun bir şekilde yansıtmayı sağlayan, genel kabul görmüş muhasebe ve raporlama standartlarına uygun muhasebe sistemlerinin kurulması,
- Yetkili otoriteler tarafından açıklanması zorunlu tutulan finansal ve finansal olmayan bilgilerin istenen kapsam ve içerikte, belirlenmiş zaman içerisinde hazırlanması,
- Hazırlanan bilgilerin işletmenin finansal durumunu ve gerçeği

yansıtır yansıtmadığına ilişkin üst yönetimin onayından geçmesi,

- Sunulacak bilgilerin güvenilirliğinin artırılması amacıyla, iç ve dış denetiminin (bağımsız dış denetim) yapılması,
- Onaylanmış ve denetlenmiş bilgilerin zamanında, eşanlı olarak herkesin erişebileceği şekilde duyurulması, açıklanması, yayımlanması.

SORU:

Kamuya Açıklanacak Bilgilerin İçeriği ve Türleri nelerdir?

CEVAP:

Kamuya sunulabilecek bilgileri çeşitli açılardan sınıflandırmak mümkündür. Bunlar;

1. **İçerik bakımından: (finansal ve finansal olmayan bilgiler)**

Finansal bilgi; herhangi bir faaliyet veya işletme ile ilgili olarak üretilen ve para ile ifade edilen bilgidir. Finansal bilgi; bir şirketin muhasebe ve dış raporlama sistemi tarafından üretilen ve (halka açık) şirketlerin finansal durum ve performansı ile ilgili, bağımsız denetime tabi tutulmuş ve kamuya açıklanan bilanço, gelir tablosu, kâr zarar cetveli ve nakit akım tablosu gibi finansal tablolardır.

Finansal olmayan bilgiler ise, yukarıda sayılan mali tablo, rapor ve dipnotları dışında kalan diğer bilgilerdir.

2. **İşlem gördüğü piyasa bakımından:** Menkul kıymetlerin ilk defa halka arz edildiği birincil piyasada kamuyu aydınlatma (izahname, sirküler ve ilanlar aracılığıyla) ve birincil piyasada halka arz edilen sermaye piyasası araçlarının işlem gördüğü ikincil piyasada kamuyu aydınlatma (sürekli kamuyu aydınlatmaya ilişkin raporlar, özel durum açıklamaları) olarak ikiye ayrılır.

3. **Sunma sıklığı bakımından**

4. **Zorunluluk bakımından**

5. **Sunulan taraflar bakımından** sınıflandırılırlar.

SORU:

Kamuyu yeterince aydınlatılmamasının finansal piyasalar üzerindeki olumsuz etkileri neler olabilir?

CEVAP:

Kamuyu aydınlatma ilkesinin “aydınlatıcı”, “koruyucu” ve “caydırıcı” olmak üzere üç temel işlevi bulunmaktadır.

Aydınlatıcı olma işlevi; menfaat sahiplerinin işletmeler hakkında bilgilendirilmesi sonrasında daha sağlıklı karar verebilmeleri halinde ortaya çıkmaktadır. Kamuyu aydınlatmanın koruyucu işlevi; bilgilendirme sayesinde menfaat sahiplerinin piyasalarda karşılaşılabilecekleri hile ve suistimallerden kendilerini koruyabilmeleri; caydırıcı işlevi ise muhtemel hile ve aldatmacaların cezai müeyyideleri olması nedeniyle, kötü niyetli kişilerin bunları yapmaktan baştan vazgeçmelerine neden olması ile ortaya çıkmaktadır.

Kamuyu yeterince aydınlatılmaması menfaat sahiplerinin sağlıklı karar verememelerine, hile ve suistimallerden kendilerine koruyamamalarına ve kötü niyetli kişilerin cezasız kalmalarına yol açar.

SORU:

İçeriden Öğrenenlerin Ticareti nedir?

CEVAP:

İçeriden Öğrenenlerin Ticareti, Halka açık bir ortaklık hakkında çeşitli vasıtalarla elde edilmiş bir bilgiyi, borsada hisse senetleri fiyatlarını etkilemek amacıyla -kamuyu aydınlatmadan önce kullanma veya kullandırma işlemidir.

Sermaye Piyasası Kanunu’na göre içeriden öğrenenlerin suçunun cezası 2 yıldan 5 yıla kadar hapis ve iki bin günden beş bin güne kadar adli para cezasıdır. Verilecek para cezaları üst sınıra bağlı olmaksızın suçun işlenmesi suretiyle temin edilen menfaatin üç katından az olamaz. Ayrıca Kurul’ca alınan kararlara aykırı

SERMAYE PİYASALARI VE FİNANSAL KURUMLAR

hareket ettiği tespit edilen gerçek kişiler ve tüzel kişilere, gerekçesi belirtilmek suretiyle Kurul tarafından onbeşbin Türk Lirasından yüzbin Türk Lirasına kadar idarî para cezası verilir

SORU:

Manipülasyon nedir?

CEVAP:

Manipülasyon; insanları kandırarak bir menkul kıymeti almaya veya satmaya sevk etmeye veya menkul kıymetin fiyatını yapay bir seviyede tutmaya yönelik davranışlardır. Menkul kıymet piyasalarında arz ve talebin serbest bir şekilde karşı karşıya gelerek fiyatları belirlemesine yönelik sürecin kasıtlı olarak engellenmesidir.

manipülasyonun **üç temel unsurunun** mevcut olduğu görülmektedir. Bunlar:

- Menkul kıymetlerin arz ve talebini, dolayısıyla da fiyatlarını etkilemeye yönelik işlemler gerçekleştiren kişi ya da kişilerin bulunmasının gerekliliği,
- Bu kişi veya kişiler tarafından gerçekleştirilen işlemlerin, menkul kıymetin fiyatında bir artış ya da azalış yaratması ya da bu etkilerin önlenmesi ya da işlemlerin menkul kıymetin aktif bir piyasasının olduğu izleniminin yaratılmasına yönelik olmasının gerekliliği,
- Bu işlemlerin, işlemleri gerçekleştirenler tarafından, menkul kıymetin fiyatını etkilemek ve ayrıca piyasanın diğer katılımcılarını menkul kıymeti almaya ya da satmaya yönlendirmek amacıyla gerçekleştirilmesinin gerekliliği, olarak ortaya çıkmaktadır.

Sermaye piyasalarında spekülasyon yapmak (fiyat değişimlerinden risk alarak kar elde etmek) bir suç unsuru değildir. Ancak manipülasyon yapmak suç sayılmaktadır. Çünkü piyasaların gelişebilmesi için spekülatörlere ihtiyaç vardır. Buna karşılık manipülasyonun varlığı piyasaya olan güvenin zayıflamasına yol açmaktadır.

SORU:

Kurumsal Yönetim nedir?

CEVAP:

Kurumsal Yönetim; Anonim ortaklıkların idaresinde ve faaliyetlerinde kâr elde etme ve pay sahiplerine dağıtma ana unsuru ve amacını taşıyan geleneksel yapılarının yanında, gerek hissedarların gerekse yöneticilerin çıkarlarını gözetken, aynı zamanda diğer çıkar sahiplerinin haklarının (ortaklık çalışanları, müşteriler, alacaklılar, fon sağlayanlar ve devlet) da önemsendiği bir anlayıştır.

Kurumsal yönetim çalışmalarını 70 ve 80'li yıllarda ABD'de ortaya çıkmış, 90'lı yılların başından itibaren ABD dışındaki ülkelerde görülmeye başlanmıştır. Başlangıçta büyük ekonomilere sahip ülkeler (Japonya, Almanya, İngiltere) kurumsal yönetim uygulamalarına ilgi göstermiştir. Daha yakın zamanlarda ise gelişmekte olan piyasalarda kurumsal yönetimin önemi anlaşılmaya başlanmıştır.

SORU:

İşletmelerde kullanılan **bilgi teknolojileri** nelerdir?

CEVAP:

İşletmelerde kullanılan bilgi teknolojileri kapsamına; internet, intranet, ofis otomasyon sistemleri, fonksiyonel bilişim sistemleri, yönetim bilişim sistemleri, uzman sistemler, karar destek sistemleri, elektronik veri değişim sistemleri girerken bilgi teknolojileri işletmeleri üç önemli alanda etkilemektedir. Bunlar; elektronik ticaret, kurumsal kaynak planlaması ve bilgi yönetimidir.

Finansal bilginin internet ortamında sunulması veya internet ortamında finansal raporlama; çeşitli bilgi teknolojileri

aracılığıyla finansal bilgilerin www (World Wide Web) ortamında dağıtımı şeklinde tanımlanabilir. Böylece, ilgililer işletmenin finansal bilgilerine; ses ve görüntü olarak sanal ortamdan ulaşabilmektedirler

SORU:

Kamuyu Aydınlatma Platformu nedir?

CEVAP:

Kamuyu Aydınlatma Platformu; Sermaye piyasalarında işlem gören halka açık şirketlerin ve tüm aracı kurumların finansal tablolarının, özel durum açıklamalarının ve diğer bildirimlerinin elektronik imza teknolojisi kullanılarak güvenli bir şekilde iletilmesini hedefleyen bir elektronik bilgi toplama ve yayın sistemidir.

Kamuyu Aydınlatma Platformu, sermaye piyasalarında işlem gören ve halka açık şirketlerin ve aracı kuruluşların kamuyu aydınlatma amacı ile bilanço ve finansal tablolarına ilişkin olarak yapacakları bildirimler ile özel durum açıklamalarının, bilgisayar ağları üzerinden elektronik imza teknolojisini kullanarak güvenli bir şekilde iletilmesini sağlayan Sermaye Piyasası Kurulu, İstanbul Menkul Kıymetler Borsası ve TÜBİTAK tarafından sermaye piyasalarının kamuyu aydınlatma konusundaki ihtiyaçları göz önüne alınarak ortak çalışma ile geliştirilen bir platformdur. Test aşamasını tamamlayan platform 01.06.2009 tarihinde faaliyete geçmiştir.

SORU:

Elektronik imza nedir?

CEVAP:

Başka bir elektronik veriye eklenen veya elektronik veriyle mantıksal bağlantısı bulunan ve kimlik doğrulama amacıyla kullanılan elektronik veri veya bilgidir. Elektronik ortamda ıslak imzanın yerine kullanılan elektronik imza ile kimlik doğrulama, bütünlük ve inkar edememe sağlanır. ıslak imza ve elektronik imza benzeşiminde, kalem yerine akıllı kart veya usb anahtar, mürekkep yerine sertifikalar ve anahtarlar kullanılarak doküman imzalanır.

Finansal tablolar, hâlen yürürlükte olan uygulama dahilinde diskette ve son durumda mutlaka basılı bir biçimde kağıt çıktılarla SPK ve İMKB'ye gönderilmektedir. Bu uygulamada, bilgilerin sisteme ulaşması ve işlenmek üzere veri tabanına kaydedilmesi süreçleri, zaman ve iş gücü kaybına yol açmakta; hata ve tekrarlardan doğan maliyet artışları ortaya çıkmaktadır

SORU:

Derecelendirme nedir?

CEVAP:

Derecelendirme; ihraççıların (şirket, devlet vb.) ihraç ettikleri borç niteliğindeki menkul kıymetlerin (tahvil, finansman bonosu vb.) anapara ve faizini zamanında geri ödeme yeterliliğine ne ölçüde sahip olduklarını göstermek amacıyla bağımsız kuruluşlar tarafından yapılan değerlendirme.

Derecelendirme faaliyeti; kredi derecelendirmesi ve kurumsal yönetim ilkelerine uyum derecelendirmesi faaliyetlerini kapsar. Derecelendirme yaptırılması ihtiyaridir. Ancak, SPK tarafından gerekli görülen durumlarda derecelendirme yaptırılması zorunlu tutulabilir. Derecelendirme kuruluşları, işletmelerin talepleri olmaksızın derecelendirme yapabilirler. Derecelendirme kuruluşları, talebe bağlı olmayan derecelendirme çalışması ve sonuçları hakkında kamuya açıklama yapmadan önce ilgili işletmelere bilgi vermek zorundadırlar. Derecelendirme çalışmasında işletmeler hakkında esas alınan bilgilere ilişkin olarak ilgili işletme tarafından yapılan değerlendirmeler, derecelendirme kuruluşlarınca titizlikle dikkate alınır.

SORU:

Bağımsız denetim nedir?

SERMAYE PİYASALARI VE FİNANSAL KURUMLAR

CEVAP:

Bağımsız Denetim; Ortaklıkların ve sermaye piyasası kurumlarının kamuya açıklanacak mali tablolarının, genel kabul görmüş muhasebe kavram, ilke ve standartlarına uygunluğu ile bilgilerinin doğruluğunun ve gerçeği dürüst bir biçimde yansıtmayı amaçlayan, denetçiler tarafından denetim ilke ve kurallarına göre, defter, kayıt ve belgeler üzerinden incelenmesi ve tespit edilen sonuçların rapora bağlanmasıdır.

Finansal tabloların bağımsız denetiminin amacı; finansal tabloların finansal raporlama standartları doğrultusunda bir işletmenin finansal durumunu ve faaliyet sonuçlarını tüm önemli yönleriyle gerçeğe uygun ve doğru bir biçimde gösterip göstermediği konusunda bağımsız denetçinin görüş bildirmesini sağlamaktır.

Bağımsız denetçinin görüşü, finansal tabloların güvenilirlik derecesini yükseltmekle beraber, bu görüş finansal tabloları bağımsız denetime tabi tutulan işletmenin gelecekteki durumu hakkında ve işletme yönetiminin işletmenin faaliyetlerini etkin ve verimli bir biçimde yönettiğine dair bilgi sağlamaz.

SORU:

Kamuyu aydınlatma kavramını açıklayınız?

CEVAP:

Sermaye piyasasının açıklık ve dürüstlük içinde işleyişini sağlamak, tasarruf sahipleri, ortaklar ve diğer ilgililerin zamanında bilgilendirilmesini temin etmek amacıyla sermaye piyasası araçlarının değerini ve yatırımcıların yatırım kararlarını etkileyebilecek önemli olay ve gelişmelerin (özel durumların) kamuya açıklanmasıdır.

SORU:

Şirketlerin kamuyu aydınlatmasında belirleyici olan hususlar nelerdir?

CEVAP:

Kamunun bilgilendirilmesi konusunda, kimlerin kamuyu bilgilendireceğine ilişkin birçok farklı uygulama vardır. Şirketlerin kamuyu aydınlatmasında belirleyici olan hususlar;

- İşletmelerin halka açık olması ve sermaye piyasasında işlem görmesi,
- Sermaye piyasasından borçlanma aracılığıyla fon sağlıyor olması,
- Halka açık olmakla birlikte sermaye piyasasında işlem görmemesi,
- Halka açık olmamakla birlikte, fon toplama-kredi kullandırma yetkisine sahip bir kuruluş olmasıdır.

SORU:

Kamuyu bilgilendirme konusunda sorumlu olan kişiler kimlerdir?

CEVAP:

Kamuyu bilgilendirme konusunda sorumlu olan kişiler;

- Şirketin üst düzey yöneticileri ve ortakları
- Bağımsız denetçiler
- İşlem yapanlar
- Düzenleme ve denetleme yetkisi olan otoriteler
- Aracı kuruluşlar

SORU:

Kamunun aydınlatılması sürecini açıklayınız?

CEVAP:

Kamunun aydınlatılması süreci, işletmenin faaliyetlerinin ve işlemlerinin sağlıklı bir muhasebe sistemi kullanılarak kaydedilmesinden başlayarak kamuya sunulmasına kadar geçen süreci ifade eder.

Bu sürecin aşamaları şunlardır:

- İşletmenin finansal durumunu, performansını doğru ve gerçeğe uygun bir şekilde yansıtmasını sağlayan, genel kabul görmüş muhasebe ve raporlama standartlarına uygun muhasebe

sistemlerinin kurulması,

- Yetkili otoriteler tarafından açıklanması zorunlu tutulan finansal ve finansal olmayan bilgilerin istenen kapsam ve içerikte, belirlenmiş zaman içerisinde hazırlanması,
- Hazırlanan bilgilerin işletmenin finansal durumunu ve gerçeği yansıtmayı yansıtmadığına ilişkin üst yönetimin onayından geçmesi,
- Sunulacak bilgilerin güvenilirliğinin artırılması amacıyla, iç ve dış denetiminin (bağımsız dış denetim) yapılması,
- Onaylanmış ve denetlenmiş bilgilerin zamanında, eşanlı olarak herkesin erişebileceği şekilde duyurulması, açıklanması, yayımlanması.

SORU:

Kamuyu aydınlatmanın, sermaye piyasalarının gelişimi açısından önemini açıklayınız?

CEVAP:

Kamuyu aydınlatmanın, sermaye piyasalarının gelişimi açısından önemi şu şekilde özetlenebilir:

- Kamuyu aydınlatma, yatırımcıların korunması için güçlü bir araçtır. Sermayenin çekilmesine ve piyasalara olan güvenin artırılmasına yardımcı olur.
- Zayıf kamuyu aydınlatma, sermaye piyasalarında etik olmayan davranışlara ve piyasa bütünlüğünün bozulmasına neden olur. Bu durum sadece şirketlere değil, bir bütün olarak ekonomiye de zarar verir.
- Yetersiz ve açık olmayan bilgiler sermaye piyasasının işleyişine zarar vererek sermaye maliyetini artırabilir.
- Güvenilir ve zamanlı bilgi, şirket bünyesindeki karar alıcıların güvenini artırır ve doğrudan büyümeyi ve kârlılığı etkileyen başarılı şirket kararları almalarını mümkün kılar.
- Açıklanan bilgiler, şirketin hisse senedi fiyatına yaptıkları doğrudan etkinin yanında, şirket dışındaki karar alıcıların (menfaat sahipleri, yatırımcılar ve borç verenler), şirket ile ilgili bilgi toplama inisiyatiflerine etki ederek fiyatı dolaylı olarak da etkilerler.
- Açıklanan bilgilerin niteliği ve niceliği arttıkça, şirketin değeri hakkındaki belirsizlikler ortadan kalkar.
- Daha kaliteli kamuyu aydınlatma ile şirket daha uzun dönemli yatırımcıları çekebilir, daha geniş anlamda analiz imkanı sağlar, yönetimin kredibilitesi ve hesap verebilirlik düzeyi artar.

SORU:

İçeriden öğrenenlerin ticareti kavramını açıklayınız?

CEVAP:

İçeriden öğrenenlerin ticareti, Halka açık bir ortaklık hakkında çeşitli vasıtalarla elde edilmiş bir bilgiyi, borsada hisse senetleri fiyatlarını etkilemek amacıyla kamuoyuna açıklanmadan önce kullanma veya kullandırma işlemidir.

SORU:

Manipülasyon kavramını açıklayınız?

CEVAP:

Manipülasyon, İnsanları kandırarak bir menkul kıymeti almaya veya satmaya sevk etmeye veya menkul kıymetin fiyatını yapay bir seviyede tutmaya yönelik davranışlardır. Menkul kıymet piyasalarında arz ve talebin serbest bir şekilde karşı karşıya gelerek fiyatları belirlemesine yönelik sürecin kasıtlı olarak engellenmesidir.

SORU:

Manipülasyonun temel unsurları nelerdir açıklayınız?

CEVAP:

Manipülasyonun üç temel unsuru bulunmaktadır. Bunlar;

- Menkul kıymetlerin arz ve talebini, dolayısıyla da fiyatlarını etkilemeye yönelik işlemler gerçekleştiren kişi ya da kişilerin bulunmasının gerekliliği,
- Bu kişi veya kişiler tarafından gerçekleştirilen işlemlerin, menkul kıymetin fiyatında bir artış ya da azalış yaratması ya da

SERMAYE PİYASALARI VE FİNANSAL KURUMLAR

bu etkilerin önlenmesi ya da işlemlerin menkul kıymetin aktif bir piyasasının olduğu izleniminin yaratılmasına yönelik olmasının gerekliliği,

• Bu işlemlerin, işlemleri gerçekleştirenler tarafından, menkul kıymetin fiyatını etkilemek ve ayrıca piyasanın diğer katılımcılarını menkul kıymeti almaya ya da satmaya yönlendirmek amacıyla gerçekleştirilmesinin gerekliliği, olarak ortaya çıkmaktadır.

SORU:

İMKB Yönetmeliğindeki manipülatif işlemlere ilişkin düzenlemeler “yapay fiyat ve piyasa” başlıklı 24. maddede göre Borsa üyeleri, yapay piyasa oluşturmak maksadıyla hangi faaliyetleri yürütemezler?

CEVAP:

İMKB Yönetmeliğindeki manipülatif işlemlere ilişkin düzenlemeler “yapay fiyat ve piyasa” başlıklı 24. maddede yer almaktadır. Düzenlemeye göre Borsa üyeleri, yapay piyasa oluşturmak maksadıyla aşağıdaki faaliyetlerde bulunamazlar:

- Bir menkul kıymete gerçeğe uygun olmayan ve görüntüde aktif bir piyasa izlenimini yaratmak maksadıyla,
- Menkul Kıymetin sahipliğinde gerçek anlamda değişim yaratmayan bir dizi alım satım yapmak,
- Fiyat ve miktar bakımından piyasayı yanlış yönlendirecek mahiyette Borsa emri vermek.
- Bir menkul kıymette tek başına veya başkaları ile birlikte, diğer üyeleri o menkul kıymeti alıp satmaya yöneltmek maksadıyla bir dizi işlem gerçekleştirerek,
- Menkul kıymet için görünürde aktif bir piyasa olduğu izlenimini yaratmak,
- Menkul kıymetin fiyatında yapay olarak artış veya düşüşe neden olmak,
- Bir menkul kıymetin fiyatının artması veya azalmasına neden olacak aktif bir piyasanın olduğu veya olacağı şeklinde gerçek dışı bilgi dolaştırarak veya yayarak o menkul kıymetin alım satımını teşvik etmek,
- Bir menkul kıymetle ilgili olarak, diğer menkul kıymetlerin alım veya satımını teşvik etmek maksadıyla, bilerek gerçeğe aykırı veya yanıltıcı bilgi yaymak,
- Piyasayı yanıltmak maksadıyla bir menkul kıymette fiyatı desteklemek, sabitlemek veya stabilize etmek üzere, dolaylı veya dolaysız olarak, bir veya daha fazla kişi ile anlaşarak bir dizi alım satım yapmak,
- Piyasayı yanıltmak maksadıyla, yanıltıcı veya yanlış izlenim uyandıracak, gerçeğe aykırı sözlü veya yazılı beyanda, fiil ve davranışlarda bulunmak.

SORU:

Kurumsal yönetim kavramını açıklayınız?

CEVAP:

Kurumsal yönetim, Anonim ortaklıkların idaresinde ve faaliyetlerinde kâr elde etme ve pay sahiplerine dağıtma ana unsuru ve amacını taşıyan geleneksel yapılarının yanında, gerek hissedarların gerekse yöneticilerin çıkarlarını gözetken, aynı zamanda diğer çıkar sahiplerinin haklarının (ortaklık çalışanları, müşteriler, alacaklılar, fon sağlayanlar ve devlet) da önemsendiği bir anlayıştır.

SORU:

Kamuoyuna açıklanacak bilgilerin hangi özellikleri taşıması gerekir?

CEVAP:

Kamuoyuna açıklanacak bilgilerin şu özelliklerde olması gerekir:

- Bilgi açık ve anlaşılır olmalıdır,
- Açıklanan bilgi doğru olmalıdır,
- Bilginin tam bir tarafsızlık içerisinde sunulması ve bu bilgileri kullanacakları yanıltmaması gerekir,

- Bilgi eksiksiz sunulmalıdır,
- Bilgi kullanıcılar tarafından analizler yapmaya imkan sağlamalıdır,
- Bilgi, düşük bir maliyetle sunulmalıdır,
- Bilgiye erişim kolay olmalıdır,
- Bilgiye zamanında erişim imkânları olmalıdır

SORU:

Kamunun aydınlatılmasında kullanılan dokümanların internet üzerinden kamuya duyurulmasında dikkate alınması gereken temel prensipler nelerdir?

CEVAP:

Kamunun aydınlatılmasında kullanılan dokümanların internet üzerinden kamuya duyurulmasında dikkate alınması gereken temel prensipler aşağıda belirtilmektedir:

- Yatırımcılar dokümanın internet aracılığıyla gönderildiğinden veya internet üzerinde erişime hazır hâlde bulundurulduğundan haberdar olmalıdırlar.
- Yatırımcılar internet üzerinde erişime açılan dokümana veya internet vasıtasıyla gönderilen dokümana kolay bir biçimde ulaşabilmelidirler.
- Dokümanın yatırımcıların erişimine hazır hale getirildiği veya yatırımcılara internet aracılığıyla gönderildiği dokümanı gönderen veya erişime açan ortaklık tarafından kanıtlanmalıdır.
- Web sitelerinde yer alan kamuyu aydınlatmaya yönelik bilgiler güncel olmalıdır.
- Ortaklık web sitesinde yer alan ortaklığı tanıtıcı bilgiler gerçeği yansıtmalıdır.
- Bilginin eşit bir biçimde dağıtılabilmesini teminen internet üzerinde yatırımcıların erişimine açık tutulan dokümanın içeriğinin mevzuatta öngörülen kurallara uygun olarak düzenlenen ve geleneksel yöntemlerle kamuya duyurulan dokümanların içeriğinden farklı olmaması gerekmektedir.

SORU:

Kamuyu aydınlatma platformu hakkında kısaca bilgi veriniz?

CEVAP:

Kamuyu aydınlatma platformu, Sermaye piyasalarında işlem gören halka açık şirketlerin ve tüm aracı kurumların finansal tablolarının, özel durum açıklamalarının ve diğer bildirimlerinin elektronik imza teknolojisi kullanılarak güvenli bir şekilde iletilmesini hedefleyen bir elektronik bilgi toplama ve yayın sistemi.

SORU:

Yatırımcı ilişkileri kavramını açıklayınız?

CEVAP:

Yatırımcı ilişkileri; şirket, ortaklar ve şirketi değerli kılan diğer müşteriler arasındaki iletişimi en etkin şekilde sürdürmek için finans, iletişim, pazarlama ve menkul kıymet hukukunu entegre eden bir stratejik yönetim biçimidir. Kamu ve özel şirketler yatırım camiasıyla iletişim kurdukça onlar için bilgi ve açıklama yönetimi konusunda uzmanlaşan kurumsal iletişim alanı, “yatırımcı ilişkileri” olmaktadır.

SORU:

Derecelendirme kavramını açıklayınız?

CEVAP:

Derecelendirme, ihraççıların (şirket, devlet vb.) ihraç ettikleri borç niteliğindeki menkul kıymetlerin (tahvil, finansman bonosu vb.) anapara ve faizini zamanında geri ödeme yeterliliğine ne ölçüde sahip olduklarını göstermek amacıyla bağımsız kuruluşlar tarafından yapılan değerlemedir.

SORU:

Derecelendirme faaliyetini açıklayınız?

CEVAP:

Derecelendirme faaliyeti; kredi derecelendirmesi ve kurumsal yönetim ilkelerine uyum derecelendirmesi faaliyetlerini kapsar.

SERMAYE PİYASALARI VE FİNANSAL KURUMLAR

Derecelendirme yaptırılması ihtiyaridir. Ancak, SPK tarafından gerekli görülen durumlarda derecelendirme yaptırılması zorunlu tutulabilir. Derecelendirme kuruluşları, işletmelerin talepleri olmaksızın derecelendirme yapabilirler. Derecelendirme kuruluşları, talebe bağlı olmayan derecelendirme çalışması ve sonuçları hakkında kamuya açıklama yapmadan önce ilgili işletmelere bilgi vermek zorundadırlar. Derecelendirme çalışmasında işletmeler hakkında esas alınan bilgilere ilişkin olarak ilgili işletme tarafından yapılan değerlendirmeler, derecelendirme kuruluşlarınca titizlikle dikkate alınır.

SORU:

Derecelendirme faaliyetinin yatırımcı açısından önemini açıklayınız?

CEVAP:

Derecelendirme faaliyetinin yatırımcı açısından önemi şunlardır;

- Dereceler birçok menkul kıymet için menkul kıymetin yatırımcının risk ölçütlerine uygunluğunun belirlenmesinde kullanılır. Dolayısıyla yatırımcılar alım listelerinin oluşturulmasında derecelendirmeyi bir referans olarak kullanırlar.

- Derecelendirme, yatırımcının düşük dereceli menkul kıymetler için yüksek geri ödememe olasılığını telafi etmek amacıyla ne kadar risk primi talep etmesi gerektiğinin iyi bir göstergesidir

SORU:

Derecelendirme faaliyetinin ihracatçı açısından önemini açıklayınız?

CEVAP:

Derecelendirme faaliyetinin ihracatçı açısından önemi şunlardır;

- Derecelendirme, uluslararası fon havuzlarına ulaşmayı sağlayan bir kredi pasaportu niteliği taşır. Menkul kıymetleri derecelendirilmemiş ihraççılar, mali güçleri ne olursa olsun daha dar bir yatırımcı tabanına ulaşırlar.

- İlgili şirketin mevcut derecesi ve kredi riskini teyit edecek bir analiz, yatırımcıların endişelerini gidermeye yardımcı olur.
- Derecelendirme, gerek lokal gerekse uluslararası piyasalara daha kolay ulaşım sağladığından ihraççıya en ekonomik piyasayı seçme olanağı tanıyacak ve borçlanma maliyetlerini düşürecektir.

- Derecelendirme, dünya çapında birçok yatırımcıya istikrarlı ulaşım olanağı, ihraççıya kur, vade yapısı ve diğer fonlama ihtiyaçlarını şekillendirebilme serbestliği sağlar.

SORU:

Derecelendirme faaliyetinin sermaye piyasası açısından önemini açıklayınız?

CEVAP:

Derecelendirme sonuçları, bankalar, kamu kuruluşları ve devleti de içeren geniş bir kitlenin kullanımına sunulmaktadır.

Derecelendirme kurumları, yatırımcıların kendi kendilerine yapamayacağı bağımsız ve profesyonel analizlerle, derecelendirmeye tabi tutulan firma veya kuruluşun ihraç ettiği menkul kıymetler hakkında anlamlı bilgiler sunarak menkul kıymetleri sermaye piyasasında işlem gören firmaları, kendilerine çeki düzen vermeleri ve etkinliklerini artırmaları için teşvik eder. Ayrıca aracı kurumları taşıdıkları riskleri kontrol altında tutmaya, faaliyetlerini disipline etmeye ve hizmet kalitelerini artırmaya zorlamaktadır. Bunun sonucu olarak piyasaların güvenliği ile sağlıklı gelişimi sağlanır. Diğer yandan riskten kaçınan bireysel ve kurumsal yatırımcıların, piyasalara girmeye ve kısa vadeli işlemleri artırmaya yönelterek sermaye piyasalarında ve borsalarda gelişmenin önünü açmaya yardımcı olmaktadır.

SORU:

Bağımsız denetim kavramını açıklayınız?

CEVAP:

Bağımsız denetim, Ortaklıkların ve sermaye piyasası kurumlarının kamuya açıklanacak mali tablolarının, genel kabul görmüş muhasebe kavram, ilke ve standartlarına uygunluğu ile bilgilerinin doğruluğunun ve gerçeği dürüst bir biçimde yansıtmadığının, denetçiler tarafından denetim ilke ve kurallarına göre, defter, kayıt ve belgeler üzerinden incelenmesi ve tespit edilen sonuçların rapora bağlanması.

ÜNİTE 7: BANKALAR VE İŞLEMLERİ

BANKALAR

Bankalar, genel olarak mevduat ve/veya diğer şekillerde gerçek ve tüzel kişilerden topladıkları tasarrufları, kendi hesaplarına iskonto, ödünç verme ve diğer mali işlemlerde kullanmayı esas ve devamlı uğraşı hâline getirmiş olan finansman kurumları olarak tanımlanmaktadır.

Banka faaliyetleri genel olarak dört aşamadan oluşur:

- Sermaye koyma, teşkilatlandırma, hizmet birimlerinin tamamlanması ve kamuya duyurma
- Mevduat toplama, kaynak oluşturma,
- Kredi verme, kaynak kullandırma,
- Faaliyetlerin denetimi.

Bankacılık Kanunu çerçevesinde, Türk bankacılık sisteminde bankaların gerçekleştirebilecekleri faaliyetler şu şekilde özetlenebilir:

- Mevduat toplama
- Kredi verme,
- Ödeme ve tahsilat işlemleri,
- Sermaye piyasası araçlarının aracılık maksadıyla alım satımının yürütülmesi işlemleri,
- Saklama hizmetleri,
- Sermaye piyasası araçlarının alım ve satımı ile geri alım veya tekrar satım taahhüdü işlemleri,
- Garanti işleri,
- Yatırım danışmanlığı işlemleri,
- Portföy işletmeciliği ve yönetimi,
- Faktöring ve forfaiting işlemleri,
- Bankalararası piyasada para alım satımı işlemlerine aracılık,
- Sigorta acenteliği ve bireysel emeklilik aracılık hizmetleri.

Mevduat, bankacılığın temel ürünlerin olup önceden belirlenmiş bir süre sonunda veya istenildiğinde çekilmek üzere, bankalara belirli bir faiz karşılığı bekleyerek ya da beklemeden yatırılan para olarak tanımlanmaktadır. Tasarruf mevduatı ise, gerçek kişiler tarafından açılan ve herhangi bir ticari faaliyetle ilişkisi olmayan mevduattır. Bankalar faaliyetleri, sermaye yapıları ve fonksiyonlarına göre üç başlık altında incelenebilir.

FAALİYETİNE GÖRE BANKALAR

Faaliyetlerine göre bankalar; ticari bankalar, yatırım bankaları ve kalkınma bankalarından olmak üzere üçe ayrılır.

Ticari bankaların işlevleri; mevduat toplama, kredi verme, yurt içi ve yurt dışından fon sağlama olarak sıralanabilir. Bu bankalar müşterilerine geniş bir yelpazede bankacılık hizmeti verir. Yatırım bankaları, ihtisas sahibi finansal kuruluşlardır. Bu kuruluşlar, genellikle belirli bir büyüklüğün üzerindeki menkul değer ihraçları ile ilgilenen büyük firmaların, yüksek tutarlı hisse senedi ve tahvil ihraçlarını üstlenirler.

Kalkınma bankalarının fonksiyonları ise; sanayi sektörüne uzun vadeli fon sağlamak, yeni yatırım alanlarına öncülük etmek, teşebbüs sahiplerine teknik yardımda bulunmaktır.

Sermayesine Göre Bankalar

Sermayesine göre bankalar da üç başlık altında toplanır: Kamu, özel ve yabancı bankalar.

Kamu bankaları; sermayesinin tamamı kamuya ait olan bankalardır.

Özel bankalar; sermayesinin tamamı özel sektöre ait olan bankalardır.

Yabancı bankalar; sermayesinin çoğunluğu yabancılara ait olup, kuruluş ve faaliyet yeri ayrı olan bankalardır.

Fonksiyonlarına Göre Bankalar

Fonksiyonlarına göre bankalar ikiye ayrılır: evrensel bankalar ve uzman bankalar.

Evrensel bankalar; klasik anlamdaki bütün bankacılık hizmetlerini, müşterilerine sunma şeklindeki bankacılık anlayışını benimsemiş olan bankalardır.

Uzman bankalar; sadece uzmanlık gerektiren belirli bankacılık hizmetlerini sunmak amacıyla kurulmuş bankalardır.

BANKALARIN İŞLEVLERİ

Bankaların beş temel işlevi bulunur:

- Finansal aracılık,
- Mali bilgi üretimi,
- Fiyat bilgisi üretimi,
- Kaynak tahsis kararı alma
- Risk yönetimi.

KURUMSAL ÇERÇEVE

Bu bölüm, bankalar dışında ancak sektörün içinde yer alan tamamlayıcı kurumsal unsurları tanıtmayı amaçlamaktadır. Bu çerçevede yer alan kurumsal unsurlar, aşağıda açıklanmaktadır.

Gözetim ve Denetim Sistemi: Bankalar, tasarruf sahiplerinin kaynaklarını toplayıp bu kaynakları çeşitli kullanıcılara borç olarak verirler. Bu nedenle faaliyetlerini sağlıklı, etkin ve kârlı bir şekilde yürütmeleri, hissedarların yanı sıra bankalara borç veren tüm kesimleri de etkiler. Bu durum, bankaların faaliyet ve mali yapılarının, kamu kesimi tarafından düzenli bir şekilde gözetim ve denetime tabi tutulmasını gerekli kılar.

Merkez Bankası: Merkez Bankaları, ekonomideki para politikasının uygulayıcılarıdır. Önemli bir kamusal işlev üstlenmelerine rağmen Merkez Bankalarının, kamu bankası olmaları gerekli değildir. Bazı ülkelerde Merkez Bankaları özeldir. Merkez bankalarının bağımsızlığı önemli bir konudur.

ORTAK BİLGİ ÜRETME/SAKLAMA KURULUŞLARI (RİSK MERKEZİ, KREDİ KAYIT BÜROSU VB.):

Bankacılık sektörü borç verdiği kişi ve kuruluşlar hakkında bilgi üretmektedir. Aynı bilginin birden fazla banka tarafından tekrar tekrar üretilmesi, bilgi üretim sürecinin etkinliğini azaltacaktır.

MESLEK ÖRGÜTLERİ: Bu örgütler mesleğin gelişmesi, haksız rekabet uygulamalarının engellenmesi ve etik dışı davranışların önlenmesi gibi amaçlarla kurulmuştur.

EKONOMİK KARARLAR: PİYASALARA VE BANKALARA YANSIMASI

Bankalar ekonomik sistemin önemli bir parçası olup, ekonomik karar ve tercihlerden önemli derecede etkilenir. Ekonomik tercihlerin, finansal istikrar ve fiyat istikrarını koruyucu yönde olması, bankaları gelişimi için önem taşır.

FİNANSAL İSTİKRAR: Finansal istikrar, genel olarak finans sektörünün sağlıklı işlemlerini ifade etmektedir. Bu tanım ayrıca, finans sektörünün dışsal olumsuz şoklara karşı direncini, finansal araçların değerlerinin ve fiyatlarının istikrarlı seyretmesini de içermektedir.

PARA POLİTİKASI: Para politikası, ülkemizde de olduğu gibi genellikle Merkez Bankaları tarafından uygulanmaktadır. Para politikasından en çok etkilenen kesim, finansal aracılık işlevi nedeniyle bankacılık sektörüdür.

MALİYE POLİTİKASI: Maliye politikası, kamu kesiminin gelir ve giderini hedefleri doğrultusunda değiştirmesidir. Maliye politikaları esas olarak reel sektörü etkiler. Uygulanan maliye politikası doğrudan bankacılık sektörüne dönükse (banka ve sigorta muamele vergisinin artması gibi) bankacılık sektörü de etkilenir.

DÜNYADA BANKACILIĞIN GELİŞİMİ

Bankacılık faaliyetlerinin başlangıcı, paranın bir değişim aracı olarak kullanılmadığı dönemlere kadar gitmektedir. O dönemde mallarını çeşitli tehlikelerden korumak isteyen insanlar, mallarını tapınaklara emanet etmişlerdir. Din adamları da kendilerine emanet edilen bu varlıkları, bir ücret karşılığında, ihtiyaç sahiplerine ödünç vermişlerdir. Böylece, bankaların kaynak aktarma fonksiyonu başlamıştır.

Arkeologlar tarafından, M.Ö. 3500 yıllarında, Mezopotamya'da Uruk'taki Kızıl tapınakta, bankacılık işlemlerinin yapıldığını düşündürülen tarihsel belgelerin varlığı belirlenmiştir.

M.Ö. 2000'li yıllarda, Babil hükümdarı Hammurabi'nin çıkarmış olduğu ünlü Hammurabi Kanunları'nda, tapınaklarda yapılacak borç verme işlemleri, borcun tahsil yöntemleri, alınacak faiz oranları ile rehin, ipotek ve kefalet şekillerinin düzenlendiği bilinmektedir.

İlk kamu bankaları da, Eski Yunan'da kurulmuştur 1640'da İngiltere'de Kralı'nın, tüccarların Londra kulesinde saklanan altın külçelerine el koyması, tüccarların devlete olan güvenini sarsmıştır. Tüccarlar bu nedenle altınlarını, adlarına goldsmith denilen tüccarlara vermeye bunun karşılığında bir şehadetname almaya başlamıştır. Bir süre sonra, goldsmithler kasalarındaki altınların atıl durduğunu göreyerek, bunlara dayalı olarak borç isteyenlere goldsmith notes denilen kendi senetlerini vermeye başlamıştır.

1664 yılında ilk merkez bankası olan, İngiltere Bankası (Bank of England) kurulmuştur.

1656'da İsveç'te kurulan Stockholm Bankası, banknot yerine geçen borçlanma senedi ihraç ederek sağladığı nakdi, kredi olarak vermiştir.

Amerika'daki modern bankacılık, 1782'de Bank of North America'nın kurulmasıyla başlamıştır. 1816'da "Philadelphia Savings Fund Society" faaliyete geçmiştir. 1830 yılından itibaren bu finans kurumları, hızla artış göstermiştir. 1863 yılına kadar, mahalli bankaların banknot ihraç etmeleri ve her bankanın kurulduğu eyalette faaliyet göstermesi devam etmiş ve 1863'te Milli Bankacılık Kanunu (National Banking Act) yürürlüğe girmiştir.

20. yüzyılda dünya bankacılık sektöründe meydana gelen en önemli olay, ABD bankalarının hızla yayılmasıdır. Bunun nedeni, 1913'te ABD'de çıkarılan Federal Rezerv Kanunu'nun ulusal bankalara yurt dışında şube açmaya izin vermesi ve I. Dünya Savaşı öncesinde verdiği borçları tahsil edemeyen ve savaşı finanse etmekte zorlanan İngiliz ekonomisinin, dünya bankerliği oynama rolünün kısıtlanmasıdır.

1929 krizinde çok sayıda banka iflas etmiştir. Bu nedenle ABD'de 1933 yılında Bankacılık Kanunu çıkarılmış ve bu kanuna istinaden, Federal Mevduat Sigorta Kurumu kurulmuştur II. Dünya Savaşı'ndan sonra oluşturulan Bretton Woods sistemi, Uluslararası Para Fonu (IMF) ve Dünya Bankası gibi uluslararası kuruluşları yaratmıştır.

Bretton Woods sisteminin çökmesinden sonra, bankacılık sektöründe birçok değişim ve yenilik gerçekleşmiş ve yeni ürünler ile yeni finansman teknikleri ortaya çıkmıştır. 1980'lerde bilgisayar teknolojilerinin yaygınlaştığı bankacılıkta, 1990'lar internet bankacılığının ve elektronik bankacılık ürünlerinin hızla yayıldığı bir dönem olmuştur. 2000'li yıllar bankacılık sektörünün yoğun rekabet içine girdiği, bireysel bankacılık hizmetlerinin ve elektronik para ve elektronik bankacılık hizmetlerinin önem kazandığı bir dönem olmuştur.

TÜRKİYE'DE BANKACILIĞIN GELİŞİMİ (1923-2011)

Türkiye'de bankacılığın tarihsel gelişmesi yedi aşamada incelenebilir. Bunlar; Osmanlı dönemi (1847-1923), ulusal bankalar dönemi (1923-1932), kamu bankaları dönemi (1933-1944), özel bankalar dönemi (1945-1960), planlı dönem (1960-1980), serbestleşme ve dışa açılma dönemi (1981-2001) ve yeniden yapılandırma dönemi (2002- 2008) olarak sayılabilir.

Osmanlı Döneminde Bankacılığın Gelişmesi

Osmanlı İmparatorluğu'nda ilk bankanın kuruluş tarihi 1847'dir. İlk kâğıt para, 1840 yılında bütçe açıklarını kapatmak için çıkarılmıştır. Bu paraya Kaime adı verilmiştir. Kaime'nin değeri sürekli dış ticaret açıkları verilmesinin de etkisiyle, birkaç yıl içerisinde yabancı paralar karşısında önemli düşüşler göstermiştir. 1845 yılında, Galata Bankerleri'nden ikisi ile bir anlaşma yapılarak, Osmanlı ithalatının finansmanının, sabit bir döviz kuru üzerinden bu bankerler tarafından dış mali piyasalara yazılacak poliçelerle finanse edilmesi uygulaması başlatılmıştır. 1847 yılında bankerler hükümetten aynı işlevi yerine getirmek üzere, bir banka kurmalarının kabulünü istemişlerdir. Bu şekilde kurulmuş olan İstanbul Bankası, faaliyetinin sona erdiği 1852 yılına kadar Kaime'lerin dış değerinin sabit kalması yönünde önemli katkılarda bulunmuştur.

1856 yılında kurulan Osmanlı Bankası, Osmanlı bankacılığının başladığı dönem olarak kabul edilmektedir. Osmanlı Bankası'nı, diğer yabancı bankalardan ayıran en önemli özellik, Banka'ya 1863 Anlaşması ile para basma ayrıcalığının tanınmış olmasıdır. Osmanlı Bankası yanında, İmparatorluğun yıkılmasına kadar kurulan diğer yabancı sermayeli bankaların ana faaliyet alanı Osmanlı Hazinesi için iç ve dış borç bulunması ve bunların ödenmesi ile ilgili işlerle uğraşmak olmuştur. Bu nedenle, Osmanlı Dönemi Bankacılığı için "borçlanma bankacılığı" nitelendirmesi yapılmıştır.

1863 yılında çiftçilere kredi sağlamak amacıyla kurulan Memleket Sandıkları, 1888 yılında Ziraat Bankası'na dönüşmüş ve ilk tarım kredi bankası ve devlet bankası kurulmuştur. 1856-1923 yılları arasında kurulan bankalarda yabancı sermayeli bankalar çoğunluktadır. 1908 yılında 2. Meşrutiyetin ilanı ve milliyetçilik eğilimlerinin artması ile birlikte ulusal sermaye ile pek çoğu yerel ve tek şubeden oluşan bankanın kurulması süreci başlamıştır.

ULUSAL BANKALAR DÖNEMİ (1923-1932)

Ekonomik gelişme için ulusal bankacılığın kurulması ve geliştirilmesinin gerekliliği, hükümet ve toplumun tarım, ticaret ve sanayi kesimlerinin önde gelenlerinin katılımıyla 1923 yılında yapılan, İzmir İktisat Kongresi'nde, tüm katılımcılar tarafından dile getirilmiştir. Türkiye İş Bankası bu öneriler doğrultusunda 1924 yılında özel sektör bankası olarak kurulmuştur. 1925 yılında Türkiye Sanayi ve Maadin Bankası kurulmuştur. Ziraat Bankası'nın sermayesi 1924 yılında artırılmıştır. 1927 yılında Emlak ve Eytam Bankası kurulmuştur. Banka, 1946 yılında Emlak ve Kredi Bankası'na dönüşürülmüştür. 1930 yılında T.C. Merkez Bankası kurulmuştur.

Özel Amaçlı Devlet Bankalarının Kurulduğu Dönem (1933-1944)

İktisadi devletçilik stratejisi, bankacılık sistemini de önemli ölçüde etkilemiştir. Bu dönemde, Sümerbank (1933), Belediyeler Bankası (1933), Etibank (1935), Denizbank (1937) ve Halk Bankası ve Halk Sandıkları (1938), sanayi planlarında yer alan işletmelerin kurulması, işletilmesi ve finansman ihtiyaçlarının sağlanması amacıyla, kamu tarafından, özel amaçlı banka statüsüyle kurulmuştur.

Özel Bankaların Geliştiği Dönem (1945-1959)

Bankacılık yatırımlarının getirisinin yükselmesi ile özel bankacılığın önemi artmaya başlamıştır. Bu dönemde, Yapı ve Kredi Bankası (1944), Garanti Bankası (1946), Akbank (1948), Pamukbank (1955) ve Türkiye Sınai Kalkınma Bankası (1950) gibi özel bankalar kurulmuştur.

Planlı Dönem (1960-1980)

Planlı dönemde 7 yeni banka kurulmuştur. Bunların 5'i kalkınma ve 2'si ticaret bankasıdır. Bu dönemde kurulan kalkınma bankaları, T.C. Turizm Bankası (1962), Sınai Yatırım ve Kredi Bankası (1963), Devlet Yatırım Bankası (1964), Türkiye Maden Bankası (1968) ve Devlet Sanayi ve İşçi Yatırım Bankası (1976)'dır. Bu dönemde kurulan ticaret bankaları ise, Amerikan-Türk Dış Ticaret Bankası (1964) ve Arap-Türk Bankası

(1977)'dir. Kalkınma bankalarının kurulması ile ilgili ilke kararları, kalkınma planlarında yer almıştır.

Serbestleşme ve Dış Açılma Dönemi (1980-2001)

Ekonomide serbest piyasa mekanizmasının işlerlik kazanması ve mali piyasaların serbestleşmesine yönelik düzenlemeler yapılması, bankacılık sistemi üzerinde önemli etkiler yapmıştır. Sektöre yeni yerli/yabancı bankaların girişine izin verilmesi ve mevduat/kredi faiz oranlarının serbest bırakılmasına bağlı olarak, sektörde rekabet artmıştır.

YENİDEN YAPILANDIRMA (2001-2002)

Bu dönemde, finansal istikrarı olumlu etkileyen çeşitli gelişmeler yaşanmıştır. Kamu kesiminde sağlanan mali disiplin, enflasyonla mücadelede destek olmuş, sermaye girişinin de katkısıyla örtülü enflasyon hedeflemesi uygulaması başarılı olmuş, enflasyonun gerilemesine bağlı olarak, ekonomik birimlerin risk algılaması iyileşmiştir.

Yeniden yapılandırma süreci dört unsura dayalı olarak gerçekleştirilmiştir:

- TMSF bünyesindeki bankaların çözüme kavuşturulması
- Kamu bankalarının finansal ve operasyonel açılardan yeniden yapılandırılması
- Krizlerden olumsuz etkilenen özel bankaların sağlıklı bir yapıya kavuşturulması
- Denetim ve rekabeti artırma yönünde, yasal ve kurumsal düzenlemelerin gerçekleştirilmesi.

YAPILANDIRMA SONRASI DÖNEM (2002-2008)

Bankacılık sektörünün yapılandırma süreci, 2001 Krizini takip eden iki yıl içinde büyük ölçüde tamamlanmıştır. Yeniden yapılandırma sürecini takip eden 2002- 2008 dönemi, bankacılık sektörü için bir büyüme ve gelişme dönemi olmuştur. Finansal istikrar, gelişmelerden olumlu yönde etkilenmiştir.

2002-2008 Döneminin Karakteristikleri

Bu dönemin karakteristikleri aşağıda açıklanmaktadır.

ULUSLARARASI STANDARTLAR: Bankaların faaliyetini düzenleyen mevzuat, 2005 yılında yenilenerek uluslararası genel kabul görmüş prensiplere ve uygulamalara önemli ölçüde yaklaştırılmıştır.

YABANCI SERMAYE GİRİŞİ: Bu dönemde, Türkiye'de bankacılık sektörüne dönük yabancı yatırımcı ilgisi artmış ve özellikle 2005-2007 döneminde çok sayıda banka yabancı sermaye tarafından satın alınmış veya yabancı bankalar stratejik ortak olarak kabul edilmiştir.

SEKTÖRDE HIZLI BÜYÜME: Bankacılık sektörü bilançosu, şube ve personel sayısında artış yaşanmasına rağmen, genel olarak bu dönemde banka sayısı azalmıştır. Mevduat, kalkınma ve yatırım bankalarının sayısı, 2002 yılına göre 9 adet azalarak, 2008 yılsonunda 45'e gerilemiştir.

ARTAN ÖZEL SEKTÖR FONLAMASI: Türkiye'de 1990'lı yıllarda bankalar yüksek düzeyli kamu kesimi borçlanma ihtiyacı nedeniyle, menkul değerler cüzdanlarını büyütmek ve kredi stoklarındaki büyümeyi görece sınırlandırmak zorunda kalmıştır. Bu dönemde; büyüme ve enflasyon ve finansal istikrar olumsuz etkilenmiştir.

Küresel Kriz Dönemi (2008-2011)

Küresel Kriz Eylül 2008'de, ABD'nde büyük bir yatırım bankası olan Lehman Brothers'ın batışıyla beraber, kamuoyunun ilgi alanına girmiştir. Lehman Brothers'ın iflası, Küresel Krizin başladığı bir "sembol tarih" olarak değerlendirilmiştir.

Küresel Kriz sürecinde, Türkiye'de bankacılık sektörü son derece olumlu bir performans sergilemiştir. Başta ABD ve Avrupa olmak üzere, gelişmiş ülke bankacılık sektörleri, krizden son derece olumsuz etkilenirken; Türkiye'de bankacılık sektörü mali gücünü korumuş ve ekonomiyi finanse etmeye devam etmiştir. Krizin başarılı olarak atlatılmasında; kamusal denetim ve gözetimlerin etkisi, güçlü risk yönetimi uygulamaları ve karlılığın korunarak sermayenin artırılması etkili olmuştur.

SERMAYE PİYASALARI VE FİNANSAL KURUMLAR

SORU CEVAP

SORU:

Banka nedir?

CEVAP:

Bankalar; Gerçek ve tüzel kişilerin tasarruflarını toplayarak bunları gelir sağlayıcı işlere kredi yoluyla kanalize eden, ödemelerde aracılık yapan, para nakli, senet tahsili, emanet kabulü gibi çeşitli hizmetler gören işletmelerdir.

SORU:

Banka faaliyetleri kaç safhadan oluşmaktadır?

CEVAP:

Banka faaliyetleri genel olarak dört safhadan oluşmaktadır. Bunlar:

- Sermaye koyma, teşkilatlandırma, hizmet birimlerinin tamamlanması ve kamuya duyurma,
- Mevduat toplama, kaynak oluşturma,
- Kredi verme, kaynak kullanırma,
- Faaliyetlerin denetimidir.

SORU:

Bankacılık kanunu çerçevesinde Türk bankacılık sisteminde bankaların gerçekleştirebilecekleri faaliyetler nelerdir?

CEVAP:

Bankacılık kanunu çerçevesinde Türk bankacılık sisteminde bankaların gerçekleştirebilecekleri faaliyetler aşağıdaki gibi sıralanabilir. Buna göre bankalar:

- Mevduat toplama (katılım bankaları için katılım fonu kabulü),
- Nakdi, gayrinakdi her cins ve surette kredi verme,
- Nakdi ve kaydi ödeme ve fon transferi işlemleri, muhabir bankacılık veya çek hesaplarının kullanılması dahil her türlü ödeme ve tahsilat işlemleri; çek ve diğer kambiyo senetlerinin iştirası işlemleri; kambiyo işlemleri; para piyasası araçlarının alım ve satımı; kıymetli maden ve taşların alımı, satımı veya bunların emanete alınması işlemleri; vadeli işlem sözleşmelerinin, opsiyon sözleşmelerinin, birden fazla türev aracı içeren basit veya karmaşık yapıdaki finansal araçların alımı, satımı ve aracılık işlemleri; kredi kartları, banka kartları ve seyahat çekleri gibi ödeme vasıtalarının ihracı ve bunlarla ilgili faaliyetlerin yürütülmesi işlemleri,
- Sermaye piyasası araçlarının ihraç veya halka arz yoluyla satışına aracılık ve daha önce ihraç edilmiş olan sermaye piyasası araçlarının aracılık maksadıyla alım satımının yürütülmesi işlemleri,
- Saklama hizmetleri,
- Sermaye piyasası araçlarının alım ve satımı ile geri alım veya tekrar satım taahhüdü işlemleri,
- Başkaları lehine teminat, garanti ve sair yükümlülüklerin üstlenilmesi gibi garanti işleri,
- Yatırım danışmanlığı işlemleri,
- Portföy işletmeciliği ve yönetimi,
- Faktöring ve forfaiting işlemleri,
- Bankalararası piyasada para alım satımı işlemlerine aracılık,
- Sigorta acenteliği ve bireysel emeklilik aracılık hizmetlerini yerine getirebilmektedir

SORU:

Mevduat nedir?

CEVAP:

Bankacılığın temel ürünlerinden mevduat daha önce belirlenmiş bir süre sonunda veya istenildiğinde çekilmek üzere bankalara belirli bir faiz karşılığı beklentisiyle ya da faiz karşılığı beklenmeden yatırılan para olarak tanımlanmaktadır.

Tasarruf mevduatı ise gerçek kişiler tarafından açılan ve herhangi bir ticari faaliyetle ilişkisi olmayan mevduattır. Bankaların ayrıca resmi kuruluşlar, ticari kuruluşlar tarafından kullanılan ve bankalararası mevduatları da bulunmaktadır

SORU:

"Özel Cari Hesap" nedir?

CEVAP:

Özel cari hesaplar katılım bankalarında açılabilen ve istenildiğinde kısmen veya tamamen her an geri çekilebilme özelliği taşıyan ve karşılığında hesap sahibine herhangi bir getiri ödenmeyen fonların oluşturduğu hesaplardır.

SORU:

"Katılım Hesabı" nedir?

CEVAP:

Katılım bankalarına yatırılan fonların bu kurumlarca kullanılmasından doğacak kâr veya zarara katılma sonucunu veren, karşılığında hesap sahibine önceden belirlenmiş herhangi bir getiri ödenmeyen ve anaparanın aynen geri ödenmesi garanti edilmeyen fonların oluşturduğu hesaplar ise **katılım hesabıdır**.

SORU:

Bankalar hangi birimlerden oluşmaktadır?

CEVAP:

Bankalar; şube, bölge yönetim, genel müdürlük yönetim, yönetim kurulu, dış destekli birimlerden oluşmaktadır.

SORU:

Bankacılık açısından "**şube**" nedir?

CEVAP:

Şube elektronik işlem cihazlarından ibaret birimler hariç olmak üzere, bankaların bağımlı bir parçasını oluşturan ve bu kuruluşların faaliyetlerinin tamamını veya bir kısmını kendi başına yapan, sabit ya da seyyar bürolar gibi her türlü iş yeridir. Bir şubenin esas amacı satıştır. Ancak satış ile birlikte, operasyonel işlemler, teknik destek, güvenlik vb. gibi bölümler de bulunmak zorundadır

SORU:

Satışa yönelik kurulan şubeler nelerdir?

CEVAP:

Satışa yönelik kurulan şubeler de **perakende, özel, ticari ve kurumsal** olarak ayrılmaktadır. Bankalar şubeler dışında telefon bankacılığı, internet bankacılığı, otomatik vezne makineleri ATM, POS gibi alternatif dağıtım kanallarını da kullanarak müşterilerine hizmet sağlamaktadır.

SORU:

Banka sistemini oluşturan bankalar kaç başlık altında toplanabilirler?

CEVAP:

Banka sistemini oluşturan bankalar **faaliyetlerine, sermaye yapılarına ve fonksiyonlarına** göre üç başlık altında toplayabilmektedir.

SORU:

Faaliyetine Göre Bankalar kaç gruba ayrılırlar?

CEVAP:

Faaliyetlerine göre bankalar ticari bankalar, yatırım bankaları ve kalkınma bankalarından oluşmaktadır.

SORU:

Türkiye'de faaliyet gösteren ticari bankaları; nasıl gruplandırabiliriz?

CEVAP:

Türkiye'de faaliyet gösteren ticari bankaları; mevduat ve katılım bankaları olarak gruplandırabiliriz. Mevduat bankaları kendi nam ve hesabına mevduat kabul etmek ve kredi kullanırmak esas olmak üzere faaliyet gösteren kuruluşlardır. Katılım bankaları ise özel cari ve katılma hesapları yoluyla fon toplamak ve kredi kullanırmak üzere faaliyet gösteren kuruluşlardır.

SORU:

Kalkınma bankaları hangi amaçla kurulmuşlardır?

CEVAP:

SERMAYE PİYASALARI VE FİNANSAL KURUMLAR

Kalkınma bankaları özellikle gelişmekte olan ülkelerde yatırım sermayesi eksikliğini gidererek, sanayinin gelişmesini hızlandırmak amacıyla faaliyet gösterirler. Sanayi sektörüne uzun vadeli fon sağlamak, yeni yatırım alanlarına öncülük etmek, teşebbüs sahiplerine teknik yardımda bulunmak gibi fonksiyonları yerine getirirler.

SORU:

Türkiye gibi ülkelerde kalkınma ve yatırım bankalarından hangisi ön plandadır?

CEVAP:

Türkiye gibi ülkelerde her iki banka türünün de varlığını sürdürmesine uygun ortam bulunmaktadır. Gelişmiş bölgelerde yatırım bankalarının, geri kalmış bölgelerde ise kalkınma bankalarının faaliyetlerine uygun koşullar bulunmaktadır.

SORU:

Sermayesine göre bankalar kaç gruba ayrılır?

CEVAP:

Sermayesine göre bankalar **kamu, özel ve yabancı bankalar** olmak üzere üç grup altında toplanmaktadır.

SORU:

Fonksiyonlarına göre bankalar; kaç gruptan oluşur?

CEVAP:

Fonksiyonlarına göre bankalar; evrensel bankalar, uzman bankalar olmak üzere iki gruptan oluşmaktadır.

SORU:

Bankaların işlevleri nelerdir?

CEVAP:

Bankaların beş temel işlevi vardır.

1. Finansal aracılık,
2. Mali bilgi üretimi,
3. Fiyat bilgisi üretimi,
4. Kaynak tahsis kararının alınması ve
5. Risk yönetimi

SORU:

Merkez Bankası nedir?

CEVAP:

Merkez Bankaları genellikle ekonomideki para politikasını uygular. Önemli bir kamusal işlev üstlenmelerine rağmen, Merkez Bankalarının kamu bankası olmaları gerekmemektedir. Bazı ülkelerde Merkez Bankaları özel bankalardır. Ülkemizde de bir özel banka (Osmanlı Bankası) bir dönem Merkez Bankası işlevini yerine getirmiştir. Merkez Bankalarının para politikasını kendi hedefleri doğrultusunda uygulayabilmesi için tam bağımsızlığa veya en azından politika bağımsızlığına sahip olması gerekmektedir. Böylece bağımsızlığı garanti edilmiş bir merkez bankası para politikasını başarılı bir şekilde uygulama imkanına kavuşabilecektir.

SORU:

Dünyada kurulan ilk merkez bankası hangisidir?

CEVAP:

İngiltere Bankası (Bank of England) 1664'te kurulmuştur. Bu banka ilk merkez bankasıdır.

SORU:

Osmanlı İmparatorluğu döneminde ilk kağıt paraya verilen isim nedir?

CEVAP:

Kaime; Osmanlı İmparatorluğu'nda ilk kağıt paraya verilen isimdir.

SORU:

Banka kavramını tanımlayınız?

CEVAP:

Banka, genel olarak mevduat ve/veya diğer şekillerde tasarruf sahiplerinden topladıkları fonları kendi hesaplarına iskonto, ödünç verme ve diğer mali işlemlerde kullanmayı esas ve devamlı uğraşı hâline getirmiş olan finansman kurumları olarak tanımlanmaktadır. Temel işlevleri dikkate alındığında bankaları, ekonomide gerçek ve tüzel kişilerden parası olan fakat kullanma eğiliminde olmayanlar ile paraya ihtiyaç duyanlar arasındaki para arz ve talebinin büyük kısmının karşı karşıya geldiği kurumlar olarak tanımlamak da mümkündür.

SORU:

Bankaların gerçekleştirmiş oldukları faaliyetler nelerdir?

CEVAP:

Banka faaliyetleri genel olarak dört safhadan oluşmaktadır.

Bunlar:

- Sermaye koyma, teşkilatlandırma, hizmet birimlerinin tamamlanması ve kamuya duyurma,
- Mevduat toplama, kaynak oluşturma,
- Kredi verme, kaynak kullandırma,
- Faaliyetlerin denetimidir.

SORU:

Bankacılık kanunu çerçevesinde Türk bankacılık sisteminde bankaların gerçekleştirebilecekleri faaliyetler nelerdir?

CEVAP:

Bankacılık kanunu çerçevesinde Türk bankacılık sisteminde bankaların gerçekleştirebilecekleri faaliyetler aşağıdaki gibi sıralanabilir. Buna göre bankalar:

- Mevduat toplama (katılım bankaları için katılım fonu kabulü),
- Nakdî, gayrinakdî her cins ve surette kredi verme,
- Nakdî ve kaydî ödeme ve fon transferi işlemleri, muhabir bankacılık veya çek hesaplarının kullanılması dahil her türlü ödeme ve tahsilat işlemleri; çek ve diğer kambiyo senetlerinin iştirası işlemleri; kambiyo işlemleri; para piyasası araçlarının alım ve satımı; kıymetli maden ve taşların alımı, satımı veya bunların emanete alınması işlemleri; vadeli işlem sözleşmelerinin, opsiyon sözleşmelerinin, birden fazla türev aracı içeren basit veya karmaşık yapıdaki finansal araçların alımı, satımı ve aracılık işlemleri; kredi kartları, banka kartları ve seyahat çekleri gibi ödeme vasıtalarının ihracı ve bunlarla ilgili faaliyetlerin yürütülmesi işlemleri,
- Sermaye piyasası araçlarının ihraç veya halka arz yoluyla satışına aracılık ve daha önce ihraç edilmiş olan sermaye piyasası araçlarının aracılık maksadıyla alım satımının yürütülmesi işlemleri,
- Saklama hizmetleri,
- Sermaye piyasası araçlarının alım ve satımı ile geri alım veya tekrar satım taahhüdü işlemleri,
- Başkaları lehine teminat, garanti ve sair yükümlülüklerin üstlenilmesi gibi garanti işleri,
- Yatırım danışmanlığı işlemleri,
- Portföy işletmeciliği ve yönetimi,
- Faktöring ve forfaiting işlemleri,
- Bankalararası piyasada para alım satımı işlemlerine aracılık,
- Sigorta acenteliği ve bireysel emeklilik aracılık hizmetlerini yerine getirebilmektedir

SORU:

Faaliyetlerine göre bankalar kaç'a ayrılmaktadır?

CEVAP:

Faaliyetlerine göre bankalar ticari bankalar, yatırım bankaları ve kalkınma bankalarından oluşmaktadır.

SORU:

Ticari bankalar hakkında kısaca bilgi veriniz?

CEVAP:

Ticari bankalar mevduat toplar, kredi verir, yurt içi ve yurt dışından fon sağlarlar. Müşterilerine geniş bir yelpazede

SERMAYE PİYASALARI VE FİNANSAL KURUMLAR

bankacılık hizmeti verirler. Dünyada ve ülkemizde bankacılık sisteminde kullanılan kredi, şube sayısı, aktif büyüklüğü gibi kriterler göz önüne alındığında en büyük pay ticari bankalara aittir.

SORU:

Mevduat ve katılım bankaları arasındaki farklılıklar nelerdir?

CEVAP:

Mevduat bankaları kendi nam ve hesabına mevduat kabul etmek ve kredi kullanırmak esas olmak üzere faaliyet gösteren kuruluşlardır. Katılım bankaları ise özel cari ve katılma hesapları yoluyla fon toplamak ve kredi kullanırmak üzere faaliyet gösteren kuruluşlardır.

SORU:

Yatırım ve kalkınma bankaları hakkında kısaca bilgi veriniz?

CEVAP:

Yatırım bankaları gelişmiş ülkelerde sermaye piyasalarının en önemli aracı kuruluşu olma özelliğine sahiptir. Genellikle belirli bir büyüklüğün üzerindeki menkul değer ihraçları ile ilgilenen büyük firmaların yüksek tutarlı hisse senedi ve tahvil ihraçlarını üstlenen ihtisas sahibi finansal kuruluşlardır. Kalkınma bankaları ise özellikle gelişmekte olan ülkelerde yatırım sermayesi eksikliğini gidererek, sanayinin gelişmesini hızlandırmak amacıyla faaliyet gösterirler. Sanayi sektörüne uzun vadeli fon sağlamak, yeni yatırım alanlarına öncülük etmek, teşebbüs sahiplerine teknik yardımda bulunmak gibi fonksiyonları yerine getirirler.

SORU:

Sermayesine göre bankalar kaç ayrılmaktadır?

CEVAP:

Sermayesine göre bankalar kamu, özel ve yabancı bankalar olmak üzere üç grup altında toplanmaktadır.

- Kamu Bankaları sermayesinin tamamı kamuya ait olan bankalardır.
- Özel Bankalar sermayesinin tamamı özel sektöre ait olan bankalardır.
- Yabancı Bankalar sermayesinin çoğunluğu yabancılara ait olan, yabancı ülkelerde kurulmuş olup başka ülkede faaliyette olan bankalardır.

SORU:

Fonksiyonlarına göre bankalar kaç ayrılmaktadır?

CEVAP:

Fonksiyonlarına göre bankalar; evrensel bankalar, uzman bankalar olmak üzere iki gruptan oluşmaktadır.

SORU:

Evrensel bankalar hakkında kısaca bilgi veriniz?

CEVAP:

Evrensel Bankalar, genel olarak klasik anlamdaki bütün bankacılık hizmetlerini müşterilerine sunmak temeline dayanan bankacılık anlayışını benimsemiş olan bankalardır.

SORU:

Bankaların temel fonksiyonları nelerdir?

CEVAP:

Bankalar finansal aracılık yapmakta, mali bilgi üretmekte, kaynak tahsisi yapmakta, fiyat bilgisi üretmekte, risk yönetimi yapmaktadır.

SORU:

Bankaların finansal aracılık özelliğini açıklayınız?

CEVAP:

Bankalar finansal aracılık yapar: Bankacılık sektörünün asli işi finansal aracılıktır. Bankalar fon fazlası olan kesimlerden topladıkları kaynakları, fon ihtiyacı olan kesimlere aktarırlar. Uluslararası ekonomik ilişkilere açık ve sermaye hareketlerinin serbest olduğu ekonomilerde fon sağlayan kurumlar arasında

uluslararası bankalar, yatırım fonları, sermaye piyasaları önemli yer tutar.

SORU:

Merkez bankası hakkında kısaca bilgi veriniz?

CEVAP:

Merkez Bankası: Merkez Bankaları genellikle ekonomideki para politikasını uygular. Önemli bir kamusal işlev üstlenmelerine rağmen, Merkez Bankalarının kamu bankası olmaları gerekmemektedir. Bazı ülkelerde Merkez Bankaları özel bankalardır. Ülkemizde de bir özel banka (Osmanlı Bankası) bir dönem Merkez Bankası işlevini yerine getirmiştir. Merkez Bankalarının para politikasını kendi hedefleri doğrultusunda uygulayabilmesi için tam bağımsızlığa veya en azından politika bağımsızlığına sahip olması gerekmektedir. Böylece bağımsızlığı garanti edilmiş bir merkez bankası para politikasını başarılı bir şekilde uygulama imkanına kavuşabilecektir.

SORU:

Finansal istikrar kavramını açıklayınız?

CEVAP:

Finansal istikrar: Finansal istikrar terimi ile genel olarak finans sektörünün sağlıklı işlemesi kastedilmektedir. Bu tanım ayrıca, finans sektörünün dışsal olumsuz şoklara karşı direncini, finansal araçların değerlerinin ve fiyatlarının istikrarlı seyretmesini de içermektedir. Finansal istikrarın korunmasında bankacılık sektörünün mali bünyesinin sağlamlığı, sermaye yeterliliği ve kârlılığının korunması gibi unsurlar kilit öneme sahiptir.

SORU:

İlk merkez bankası hangi tarihte ve hangi ülkede kurulmuştur?

CEVAP:

İngiltere Bankası (Bank of England) 1664'te kurulmuştur. Bu banka ilk merkez bankasıdır.

SORU:

Türkiye'de bankacılığın tarihsel gelişimi kaç dönemden oluşmaktadır?

CEVAP:

Türkiye'de bankacılığın tarihsel gelişmesi yedi dönemde incelenmiştir. Bunlar;

- Osmanlı dönemi (1847-1923),
- Ulusal bankalar dönemi (1923-1932),
- Kamu bankaları dönemi (1933-1944),
- Özel bankalar dönemi (1945-1960),
- Planlı dönem (1960-1980),
- Serbestleşme ve dışa açılma dönemi(1981-2001)
- Yeniden yapılandırma dönemi(2002-2008) olarak sayılabilir.

SORU:

Ulusal bankalar dönemi hakkında kısaca bilgi veriniz?

CEVAP:

Ulusal Bankalar Döneminde yaşanan gelişmeler şunlardır;

- 1923 yılında İzmir İktisat Kongresi gerçekleştirilmiştir.
- 1924 yılında Türkiye İş Bankası a özel sektör bankası olarak kurulmuştur.
- 1925 yılında Türkiye Sanayi ve Maadin Bankası kurulmuştur.
- 1927 yılında Emlak ve Eytam Bankası kurulmuştur.
- 1930 yılında T.C. Merkez Bankası'nın kurulmuştur.

SORU:

Planlı dönem hakkında kısaca bilgi veriniz?

CEVAP:

Planlı dönemde bankacılık sektörü önemli ölçüde kamu kontrolü ve etkisi altında kalmıştır. Mevduat ve kredilere uygulanacak faiz oranları, banka komisyon oranları ve kredi limitleri, izlenen ithal ikamesi politikası doğrultusunda belirlenmiş; bankaların temel

SERMAYE PİYASALARI VE FİNANSAL KURUMLAR

işlevi kalkınma planlarında yer alan yatırımların finansmanlarının sağlanması olarak tanımlanmıştır. Planlı dönemde 5'i kalkınma ve 2'si ticaret olmak üzere toplam 7 yeni banka kurulmuştur. Bu dönemde kurulan kalkınma bankaları, T.C. Turizm Bankası (1962), Sınai Yatırım ve Kredi Bankası (1963), Devlet Yatırım Bankası (1964), Türkiye Maden Bankası (1968) ve Devlet Sanayi ve İşçi Yatırım Bankası (1976) bu dönemde kurulan ticaret bankaları ise Amerikan-Türk Dış Ticaret Bankası (1964) ve Arap-Türk Bankası (1977)'dir. Kalkınma bankalarının kurulması ile ilgili ilke kararları kalkınma planlarında yer almıştır.

SORU:

Yapılandırma sonrası dönemin karakteristik özellikleri hakkında bilgi veriniz?

CEVAP:

Uluslararası Standartlar: Bankaların faaliyetini düzenleyen mevzuat 2005 yılında yenilenerek, uluslararası genel kabul görmüş prensiplere ve uygulamalara önemli ölçüde yaklaştırılmıştır.

Yabancı sermaye girişi: Dönemin bütünü itibarıyla Türkiye'de bankacılık sektörüne dönük yabancı yatırımcı ilgisi artmış ve özellikle 2005-2007 döneminde çok sayıda banka yabancı sermaye tarafından satın alınmış veya yabancı bankalar stratejik ortak olarak kabul edilmiştir. Böylece, 2005 yılında 3 adet, 2006 yılında 4 adet ve 2007 yılında da 3 adet olmak üzere toplam 10 bankanın çoğunluk hisseleri veya stratejik ortaklık sağlayan payları yurtdışı yerleşikler tarafından satın alınmıştır.

Sektörde hızlı büyüme: Bankacılık sektörü bilançosu, şube ve personel sayısında 2002-2008 döneminde genel olarak artış yaşanmasına rağmen, banka sayısı azalmıştır. Mevduat, kalkınma ve yatırım bankalarının sayısı, 2002 yılına göre 9 adet azalarak, 2008 yıl sonunda 45'e gerilemiştir. Yine bu dönemde şube sayısı 6.100'den 8.800'e; sektörde çalışan sayısı da 123.000'den 172.000'e yükselmiştir. Sektörün aktif büyüklüğü 2002 yılında 200 milyar dolar (gsyih'nın yüzde 55'i) düzeyinden 2008 yılında 500 milyar dolar (gsyih'nın yüzde 75'i) düzeyine yükselmiştir.

Artan özel sektör fonlaması: Türkiye'de 1990'lı yıllarda bankalar yüksek düzeyli kamu kesimi borçlanma ihtiyacı nedeniyle, menkul değerler cüzdanlarını büyümek ve kredi stoklarındaki büyümeyi görece sınırlandırmak zorunda kalmıştır. Bu nedenle oluşan crowding-out etkisi, Türkiye'de büyümeyi, enflasyonu ve finansal istikrarı olumsuz etkilemiştir. Öte yandan, 2002-2008 döneminde kamu kesimi borçlanma gereği azalmış ve bankalar özel sektör fonlamasını artırabilmiştir. Nitekim toplam aktifler içinde kredilerin payı 2002 yılında yüzde 27'den 2008 yılında yüzde 52'ye yükselmiştir.

SORU:

Küresel kriz sürecinde Türkiye'de bankacılık sektörünün durumu hakkında kısaca bilgi veriniz?

CEVAP:

Küresel Kriz sürecinde Türkiye'de bankacılık sektörü son derece olumlu bir performans sergilemiştir. Başta ABD ve Avrupa olmak üzere, gelişmiş ülke bankacılık sektörleri, yukarıda sayılan nedenler çerçevesinde krizden son derece olumsuz etkilenirken; Türkiye'de bankacılık sektörü mali gücünü korumuş ve ekonomiyi finanse etmeye devam etmiştir. Sektörün şube, personel, aktif ve kredi hacmi büyümeye devam ederken; uzun vadede sermaye yeterliliğini koruyacak olan karlılık düzeyini de genel olarak korumuştur. Ayrıca bu süreçte Küresel Kriz nedeniyle bankacılık sektörü faaliyeti üzerine getirilen çeşitli kamusal tedbirlerin yarattığı önemli maliyeti taşıyabilmiştir.

ÜNİTE 8: ULUSLARARASI PARA VE SERMAYE PİYASALARI

FİNANSAL PİYASALARDA KÜRESELLEŞME EĞİLİMİ

Finansal piyasaların uluslararası bir özellik kazanma süreci, 1980'lerden sonra hız kazanmıştır. Bu süreçte piyasaların entegrasyonlarındaki artışlar, piyasaların küreselleşmesine yol açmıştır. Bununla birlikte, döviz piyasaları ve borsalarda işlem hacimleri artmış ve uluslararası kurumsal yatırımcıları rolü genişlemiştir. Küresel boyutta artan rekabet şartları, ülkeleri finansal piyasalarını dünyaya açmaya yönlendirmektedir.

FİNANSAL PİYASALARDA KURUMSALLAŞMA

Finansal piyasaların kurumsallaşması, piyasalara yatırım yapanlar arasında ağırlığın, bireysel yatırımcılardan kurumsal yatırımcılara doğru kaymasını ifade etmektedir.

Bireysel yatırımcılar, kendi adlarına küçük yatırımlar yapan şahısları ifade etmektedir. Kurumsal yatırımcılar ise, bireylerin tasarruflarını bir araya getirip bireysel yatırımcılardan çok daha büyük tasarruf havuzlarına yön veren, emeklilik ve yatırım fonları, sigorta şirketleri ve bankalardır.

Finansal piyasalar, tasarruf fazlasına sahip kişi ve kuruluşların ellerindeki fazla fonları ("fon" bu bağlamda para anlamında kullanılmaktadır), tasarruf açığı bulunanların kullanımına sunmalarına aracılık eden piyasalardır.

Finansal piyasalar aşağıdaki gibi sınıflandırılabilir:

- Para piyasaları veya sermaye piyasaları,
- Birincil piyasa veya ikincil piyasa,
- Ulusal (yurt içi) piyasa veya uluslararası (yurt dışı) piyasa,
- Diğer: spot-türev piyasalar, organize-tezgâh üstü piyasalar.

KÜRESEL FİNANSAL PİYASALARIN SINIFLANDIRILMASI

Küresel piyasalar ulusal (yurt içi) piyasalar ve uluslararası (yurt dışı) piyasalar olmak üzere ikiye ayrılır. Ulusal piyasalar da, finansal araçları çıkartan şirketlerin yerli veya yabancı olmasına göre, yerli piyasalar veya yabancı piyasalar olarak isimlendirilir. Yabancı piyasalar da yerli piyasalar gibi, işlem gördükleri ülkenin sermaye piyasası yasalarına uymak zorundadır. Ülkeler yabancı piyasalar için Samurai Piyasası, Matador Piyasası ve Yankee Piyasası gibi, kendileri açısından kolay hatırlanabilir isimler bulmuşlardır.

Uluslararası piyasalarda işlem gören yatırım araçlarının çeşitli ayırt edici özellikleri bulunmaktadır. Bunların en önemlileri şunlardır:

- Bu yatırım araçları ilk ihraç edilişlerinde birden fazla ülkedeki yatırımcılara satılırlar.
- Herhangi bir ülkenin yasal düzenlemelerine tabii değildir.

Bu özellikleri nedeniyle uluslararası piyasalar daha çok offshore (deniz aşırı veya sınır ötesi) piyasalar veya Europiyasalar olarak da anılırlar. Europiyasa kelimesindeki "Euro" sınır-ötesi anlamı taşımaktadır.

Bir şirketin kendi yerli piyasaları dışından fon temin etmesi için sayılabilecek gerekçeler şunlardır:

- Kendi ülke piyasaları yeterince gelişmediği için,
- Şirketlerin veya borçlanan devletlerin uluslararası piyasalarda, kendi ülke piyasalarından daha ucuzca fonlama bulabilme olanağıdır.
- Yurt dışından borçlanarak fon kaynaklarını çeşitlendirme ve böylece riskleri azaltma.

ULUSLARARASI TAHVİL VE PARA PİYASALARI: Bir ülkenin yabancı bir ülkede ve yabancı ülkenin parası bazında çıkardığı tahvile, yabancı tahvil denir. İhraç edildiği ülkenin para birimi dışında bir para cinsinden çıkartılan tahvillere ise, Eurotahvil (Eurobond) denir. Ana yurdu dışında bankalara yatırılan mevduatlar olan Europara (Eurocurrency), Eurotahvilin özel bir türüdür. Avrupa ortak para birimi Avro'nun (Euro), bu

SERMAYE PİYASALARI VE FİNANSAL KURUMLAR

bölümde konusu geçen Eurotahvil, Europara ve Eurodolar ile doğrudan ilgisi bulunmamaktadır. Bununla birlikte, Avro bazında satılan tahviller de Avro kullanan ülke piyasaları dışında satılması durumunda, Eurotahvil olarak adlandırılır.

Avro, dünya finans ve ekonomi tarihi için çok önemli bir denemidir. AB üyesi 15 ülkeden 11'inin katılımıyla, Haziran 2002 itibarı ile üye ülkelerin eski para birimleri tedavülünden kalkarak, yerlerini tamamen Avro'ya bıraktı. Avrupa'da tek para birimi, üye ülkeler arasında işlem maliyetlerini azaltıp ticaretin gelişmesine ciddi katkılar yaptı. Ancak, tek para birimi AB'nin en güçlü ekonomisi olan Almanya ekonomisinin büyümesine katkı yaparken daha az rekabetçi olan ülkelerin, Avro bazında aşırı borçlanmalarına yol açarak 2011-2012 yıllarında yaşanan AB krizinin de nedeni olduğu söylenebilir.

EUROPARA PİYASALARI

Europara, yasal para statüsüne sahip olduğu ülke dışında elde tutulan ve kullanılan parayı tanımlamaktadır. Europara piyasalarının öncüsü, 1950'lerin sonunda oluşan Eurodolar piyasasıdır.

Öte yandan, 'euro' ön eki, orjinal olarak Avrupa bankalarında tutulan dolarları tanımlamak için kullanılmış olsa da, resmi para birimi olarak kullanılmayan bir ülkede tutulan herhangi bir para birimini ifade etmek için de kullanılabilir.

Eurodolar piyasası bankalar arası bir piyasa olup bu piyasada, bankalar yanında finansman şirketleri ve döviz ticaretiyle uğraşanlar bulunur.

Bir banka mevduatının europara olabilmesi için iki şart gereklidir:

- Europarayı kabul edecek tarafın banka olması gerekir.
- Mevduatı kabul eden bankanın, ilgili paranın ait olduğu ülke dışında bulunması gerekir.

Europaraların bankalar arasında transferinde, bankalar arası piyasa kanal vazifesi gören en önemli mekanizmadır. En çok kullanılan bankalar arası piyasalar, Londra ve New York piyasalarıdır.

Bankalar açısından son derece önemli olan euromerkezlerin temel özelliklerini aşağıdaki gibi sıralayabiliriz:

- Bu merkezlerde tüm europaralar ile işlem yapılabilmektedir.
- Ulusal finansal merkezlerdekine benzeyen vergiler, döviz kontrolleri, karşılık oranları ve bankacılık işlemlerine veya faaliyetlerine ilişkin herhangi bir sınırlama söz konusu değildir.
- Bu merkezler özellikle yabancı müşterilerle bağlantıların kurulduğu yerlerdir.

Euromerkezler coğrafi dağılımları dikkate alınarak sıralandığında beş ana merkez olduğunu görülmektedir. Bunlar; Avrupa merkezleri, ABD ve Kuzey Amerika merkezleri, Uzak Doğu ve Asya merkezleri, Ortadoğu merkezleri ve Karayip merkezleridir.

EUROBOND PİYASALARI

Son yıllarda uluslararası mali piyasalardan fon temin etme ve bu piyasalarda fon ödünç verme işlemlerinde kullanılan araçlar, klasik banka sendikasyon kredilerinden tedavül kabiliyeti olan menkul kıymetlere ve menkul kıymetleştirilmiş varlıklara doğru kaymıştır. Bu menkul kıymetlerin başında, yurt dışı piyasalarda ihraç edilen Eurobond gelmektedir.

Küresel tahvil piyasasının sınıflandırılmasında kullanılan kıstaslar şunlardır:

- Tahvilin hangi para biriminden çıkarıldığı,
- Tahvilin hangi ülkede ihraç edildiği,
- Tahvilin hangi ülkelerin borsalarında kote edildiği,
- İhraççının hangi ülkeden olduğu,
- Yatırımcıların hangi ülkeden olduğu

Burada, ulusal piyasada ihraç edilen tahviller ile yurtdışı tahviller olarak sınıflandırma yapılacaktır.

ULUSAL PİYASADA İHRAÇ EDİLEN

TAHVİLLER: Ulusal piyasada iki tür tahvil ihraç edilir. Bunlar:

- Yerli tahvil ihraçları
- Yabancı tahvil ihraçları

YURTDIŞI TAHVİLLER: Eurotahvil ihraçlarına "yurtdışı tahviller" denmektedir. Eurotahvil, ihraç edildiği ülkenin para biriminden farklı bir para birimi ile ödeme yapan tahvildir.

Eurotahvil piyasası, ihracın yapıldığı döviz cinsine göre Eurodollar tahvili, Eurosterlin tahvili gibi adlar alır.

EUROTAHVİLLERİN DERECELENDİRİLMESİ

Derecelendirmenin ABD'de hemen hemen zorunlu tutulmaktadır. ABD tahvil piyasasının aksine, Avrupa piyasasında ise derecelendirmeden ziyade, borçlanan kuruluşların tanınmışlığı ön plandadır.

Derecelendirme konusunda önde gelen üç uluslararası kredi derecelendirme kuruluşu şunlardır:

1. Standard & Poor's Corporation (S&P)
2. Moody's Investors Service (Moody's)
3. Fitch Investors Service (Fitch).

Japon JCR da kredi notu vermekle birlikte, yukarıdaki üç kuruluş kadar yakından takip edilmemektedir.

Tahviller derecelendirmeleri açısından, yatırım yapılabilir ("Investment Grade") ve yatırım seviyesi altı anlamına gelen çöp (zayıf) olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Derecelendirme şirketlerinin tahviller için verdiği kredi notları, Sayfa 195 Tablo 8.3'te gösterilmektedir.

DÜNYA BORSALARI

ABD hisse senedi borsası dünyanın en büyük borsasıdır. ABD borsasını sırasıyla Çin, Japonya ve İngiltere izlemektedir. Çin dışında, 1 trilyon \$'ın üzerinde borsa değerine sahip 16 ülke arasında; Hindistan, Brezilya, Güney Kore, Güney Afrika ve Rusya gibi bazı gelişmekte olan ülkeler yer almaktadır (Sayfa 196, Tablo. 8.4). Türkiye borsa büyüklüğü açısından dünyada 27. sıradadır.

FİNANSAL GELİŞİM ENDEKSİ

Dünya Ekonomik Forumu ("WEF") bünyesinde, 2008 yılından beri her yıl yayımlanan Finansal Gelişim Raporu, gelişmiş ve gelişmekte olan piyasaların karşılaştıkları zorlukları başarıyla aşmasına ve nihayetinde, ekonomik büyümeyi yakalamalarına yardımcı olmayı hedeflemektedir. Bu raporda, dünyanın önde gelen 60 finansal sistemini ve sermaye piyasasını puanlayıp sıralayan Finansal Gelişim Endeksi mevcuttur.

Endeks, ülkeleri finansal gelişmişliklerine göre aşağıdaki 7 alanı dikkate alarak sıralamaktadır:

- Kurumsal çevre,
- İş çevresi,
- Finansal istikrar,
- Bankacılık finansal hizmetleri,
- Bankacılık dışı finansal hizmetler,
- Finansal piyasalar,
- Finansal erişim.

2011 yılı Endeksinde ilk üçte Hong Kong, ABD ve İngiltere yer almaktadır

SORU CEVAP

SORU:

Finansal piyasaların uluslararası bir özellik kazanma süreci hangi yıldan sonra hız kazanmıştır?

CEVAP:

Finansal piyasaların uluslararası bir özellik kazanma süreci 1980'lerden sonra hız kazanmıştır

SORU:

Türk şirketi olan Arçelik'in hisseleri New York Borsası'nın hangi piyasasında işlem görür?

CEVAP:

SERMAYE PİYASALARI VE FİNANSAL KURUMLAR

Türk şirketi olan Arçelik'in hisseleri New York Borsası'nın yabancı şirketler piyasasında işlem görür

SORU:

i-Para piyasaları, ii-Sermaye piyasaları, iii-Spot piyasa, iv-Tezgahestü piyasalar, V-Integral piyasalar. Seçeneklerin hangisinde finansal piyasaların sınıflandırılması **hatalı** verilmiştir?

CEVAP:

Finansal piyasaları sınıflandırmanın pek çok yolu vardır. Bunlardan en yaygın olanı finansal piyasa aracının borçlanma aracı (tahvil ve bono) veya hisse senedi olmasına göre yapılan ayırmadır. Diğer bir ayırım ise vadeye göre yapılan ayırmadır. Buna göre bir yıldan kısa vadeye sahip borçlanma araçlarının işlem gördüğü piyasalara para piyasaları, bir yıldan daha uzun vadeli finansal araçların işlem gördüğü piyasalara ise sermaye piyasaları denir. Diğer bir ayırım ise ilk defa çıkartılan finansal araçların işlem gördüğü piyasalara birincil piyasa, daha önceden çıkartılan finansal araçların işlem gördüğü piyasalara ise ikincil piyasa denmesidir. Bunun dışında spot piyasa – türev piyasalar, organize piyasalar – tezgahüstü piyasalar gibi farklı özellikleri göre sınıflandırma yapmak mümkündür.

Yanıt: Integral piyasalar

SORU:

Bulldog Piyasası, hangi ülkede yabancı menkul kıymetlerin işlem gördüğü piyasadır?

CEVAP:

Bulldog Piyasası: İngiltere'de yabancı menkul kıymetlerin işlem gördüğü piyasadır.

SORU:

Dünyanın en önemli para ve sermaye merkezlerini nelerdir?

CEVAP:

Euromerkezler coğrafi dağılımları dikkate alınarak sıralandığında beş ana merkez olduğunu görüyoruz. Londra, Zürih, Frankfurt, Lüksemburg, Paris, Amsterdam, Brüksel, Milano gibi merkezlerden oluşan Avrupa merkezleri; New York, Toronto, Şikago, Los Angeles ve diğerlerinden oluşan A.B.D. ve Kuzey Amerika merkezleri; Singapur, Hong Kong ve Tokyo'dan oluşan Uzak Doğu ve Asya merkezleri; Beyrut, Bahreyn ve Birleşik Arap Emirlikleri'nden oluşan Ortadoğu merkezleri ve Nassau-Bahama, Cayman Adaları ve Panama'dan oluşan Karayip merkezleri.

SORU:

En yaygın kullanılan Offshore piyasa Avrupa'da hangisidir?

CEVAP:

En yaygın kullanılan offshore piyasalar arasında Avrupa'da Lüksemburg ve BVI (British Virgin Islands); Amerika kıtasında ise Cayman adalarını saymak mümkündür.

SORU:

Bir şirketin kendi yerli piyasaları dışından fon temin nedenleri nelerdir?

CEVAP:

Bazı büyük şirketler, kendi ülke piyasaları yeterince gelişmediği için, yabancı veya uluslararası piyasalarda menkul kıymet ihraç ederler.

Şirketler veya borçlanan devletler uluslararası piyasalarda, kendi ülke piyasalarından daha ucuza fonlama bulabilmektedir.

Fon bulma ihtiyacı olan şirketlerin, yurt dışından borçlanarak fon kaynaklarını çeşitlendirme amacı vardır

Yerli piyasalar dışından fon temin edilerek yurt içi kaynaklara olan bağımlılık riskini azaltmak mümkün olmaktadır.

Yerli piyasaları dışından alınan tahvillerin faizi yurt içindeki borçlanmaya göre daha ucuz olmaktadır.

SORU:

Alman şirketi Mercedes Benz'in A.B.D. piyasalarında dolar bazında çıkardığı bir tahvile ne denir?

CEVAP:

Bir şirketin yabancı bir ülkede ve yabancı ülkenin parası bazında çıkardığı tahvile **yabancı tahvil** denir. Örneğin Alman şirketi Mercedes Benz'in A.B.D. piyasalarında dolar bazında çıkardığı bir tahvile yabancı tahvil denir. Bu tür tahviller tarih boyunca uluslararası piyasalarda önemli yer tutmuştur. Örneğin, 19. yüzyılda yapılan Amerika demir yollarının çoğu İngiltere'de çıkartılan yabancı tahvillerle finanse edilmiştir.

SORU:

AB üyesi 15 ülkeden 11'inin katılımı ile Avro hangi yılda doğmuştur?

CEVAP:

Avrupa Birliği, Aralık 1991'de imzalanan Maastricht Anlaşması ile 1999 yılına kadar ortak bir Avrupa para birimi yaratma konusunda anlaştı. Bazı endişe ve itirazlara rağmen, AB üyesi 15 ülkeden 11'inin katılımıyla **1 Ocak 1999'da avro doğdu**. 2002 yılı başında avro banknot ve demir paraları tedavüle girdi ve Haziran 2002 itibarı ile üye ülkelerin eski para birimleri (Alman Mark'ı, Fransız Frank'ı, İtalyan Lire'ti vs) tedavülden kalkarak yerlerini tamamen avro'ya bıraktı.

SORU:

Maastricht Anlaşmasında belirlenen kriterleri tutturamadığı için başlangıçta avro'ya dahil edilmeyen ülke hangisidir?

CEVAP:

15 AB üyesinden İngiltere, Danimarka ve İsveç avro'ya katılmamayı tercih ederken, Yunanistan ise Maastricht Anlaşmasında belirlenen kriterleri tutturamadığı için başlangıçta avro'ya dahil edilmemişti. Bu kriterler şunlardı:

1. Bütçe açığı/Milli Gelir oranı %3'ten az olacak

2. Toplam kamu borcu/Milli Gelir oranı %60'tan az olacak

SORU:

Ana yurdu dışında bankalara yatırılan mevduatlara ne isim verilir?

CEVAP:

Eurotahvilin özel bir türü **Europara** (Eurocurrency), ana yurdu dışında bankalara yatırılan mevduatlara verilen isimdir.

En önemli Europara türü A.B.D. dışında bankalara yatırılan dolar hesaplarıdır. Bu tür paralar faiz kazandıkları için kısa vadeli Eurotahvil olarak düşünülebilirler.

SORU:

Eurodollar nedir?

CEVAP:

En yaygın Europara konumunda olan Eurodollar ise A.B.D. dışındaki yabancı bankalarda veya yabancı ülkelerdeki A.B.D. bankalarında tutulan ve kullanılan dolar cinsi paradır. Örneğin Londra'daki Barclays Bankası'ndaki dolar bazlı mevduat bir Eurodolar'dır.

SORU:

Europara piyasaları nedir?

CEVAP:

Europara piyasalarının öncüsü 1950'lerin sonunda oluşan Eurodollar piyasasıdır.

Europara, yasal para statüsüne sahip olduğu ülke dışında elde tutulan ve kullanılan parayı tanımlamaktadır.

En yaygın Europara konumunda olan **Eurodollar** ise

A.B.D. dışındaki yabancı bankalarda veya yabancı ülkelerdeki A.B.D. bankalarında tutulan ve kullanılan dolar cinsi paradır.

Örneğin Londra'daki Barclays Bankası'ndaki dolar bazlı mevduat bir Eurodolar'dır.

Benzer şekilde Singapur'daki Citibank'taki dolar bazlı mevduat da Eurodollar'a örnek olarak verilebilir. Avrupa dışındaki dolarlar ise genellikle bulunduğu bölgeye göre adlandırılmaktadır. Örnek olarak **"Asyadollar"** ve **"Riodolar"** verilebilir.

SERMAYE PİYASALARI VE FİNANSAL KURUMLAR

Eurodollar piyasasının en belirgin özelliği bankalararası bir piyasa olmasıdır.

SORU:

LIBOR nedir?

CEVAP:

LIBOR: London InterBank Offered Rate Londra Bankalararası Borç Verme Faizi.

SORU:

Eurodollar piyasasının özelliği nedir?

CEVAP:

Eurodollar piyasasının en belirgin özelliği bankalararası bir piyasa olmasıdır. Europara piyasalarının para yaratma mekanizmasında, uluslararası faaliyet gösteren bankalar önemli bir role sahiptir. Europara iki şekilde yaratılabilir: Bir ülkenin parası bir başka ülkedeki bankaya mevduat olarak yatırılabilir ya da mevduatlar farklı ülkelerdeki bankalara transfer edilebilir. Dolayısıyla, bir banka mevduatının europara olabilmesi için iki şart gereklidir: İlki, europarayı kabul edecek tarafın banka olması gerekir. Bu nedenle, europara bir bankacılık işlemidir. İkincisi, mevduatı kabul eden bankanın, ilgili paranın ait olduğu ülke dışında bulunması gerekir.

SORU:

Küresel tahvil piyasasının sınıflandırılmasında kullanılan kıstaslar nelerdir?

CEVAP:

Küresel tahvil piyasasının sınıflandırılmasında kullanılan tek bir sistem mevcut değildir. Bu konuda çok çeşitli kıstaslar kullanarak gruplama yapılabilir. Bu kıstasların başlıcaları:

- Tahvilin hangi para biriminden çıkarıldığı, ii. Tahvilin hangi ülkede ihraç edildiği,
- iii. Tahvilin hangi ülkelerin borsalarında kote edildiği,
- iv. İhraççının hangi ülkeden olduğu,
- v. Yatırımcıların hangi ülkeden olduğu.

SORU:

Eurotahvil nedir?

CEVAP:

İhraç edildiği ülkenin para biriminden farklı bir para birimi ile ödeme yapan tahvillere Eurotahvil adı verilmektedir. Uluslararası bir konsorsiyum (sendikasyon) ile birden fazla ülkede eşanlı olarak banka ve/veya yatırım bankaları tarafından ihraç edilen bir finansal araçtır. Eurotahvillerin kökeni A.B.D. bankaları tarafından Londra'da A.B.D. doları üzerinden tahvil ihracına dayanmaktadır.

SORU:

Tahviller derecelendirilmeleri açısından kaçaya ayrılır?

CEVAP:

Tahviller derecelendirmeleri açısından **yatırım yapılabilir ve yatırım seviyesi altı** anlamına gelen çöp (zayıf) olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

SORU:

Uluslararası kredi derecelendirme kuruluşları nelerdir?

CEVAP:

Bu konuda önde gelen üç uluslararası kredi derecelendirme kuruluşu şunlardır:

- Standard & Poor's Corporation (S&P)
- Moody's Investors Service (Moody's)
- Fitch Investors Service (Fitch)

Ayrıca Japon JCR da kredi notu vermekte ancak yukarıdaki üç kuruluş kadar yakından takip edilmemektedir.

SORU:

Finansal Gelişim Endeksi nedir?

CEVAP:

Dünya Ekonomik Forumu ("WEF") bünyesinde 2008 yılından beri her yıl yayımlanan Finansal Gelişim Raporu, gelişmiş ve gelişmekte olan piyasaların karşılaştıkları zorlukları başarıyla aşmasına ve nihayetinde ekonomik büyümeyi yakalamalarına yardımcı olmayı hedeflemektedir. Bu raporda dünyanın önde gelen 60 finansal sistemini ve sermaye piyasasını puanlayıp sıralayan Finansal Gelişim Endeksi mevcuttur. Raporda finansal gelişmişlik, etkin finansal aracılık ile birlikte derin sermaye ve finansal piyasaların oluşmasını sağlayan etmenler, politikalar ve kurumlar olarak tanımlanmıştır. Endeks, ülkeleri finansal gelişmişliklerine göre sıralarken 7 alanı dikkate almaktadır. Bunlar

Kurumsal çevre,
İş çevresi,
Finansal istikrar,
Bankacılık finansal hizmetleri,
Bankacılık dışı finansal hizmetler,
Finansal piyasalar,
Finansal erişim.

SORU:

Piyasaların küreselleşme sürecine katkı sağlayan faktörler nelerdir?

CEVAP:

Piyasaların küreselleşme sürecine katkı yapan faktörleri üçe ayırabiliriz:

- Finansal piyasaların serbestleşip yabancı yatırımcılara açılması
- Teknolojik gelişmelerin dünya piyasalarının takibini, fırsatların analizini ve işlem yapmayı kolaylaştırması
- Yatırımcıların artan oranda kurumsallaşması

SORU:

Finansal piyasaların kurumsallaşması hakkında kısaca bilgi veriniz?

CEVAP:

Finansal piyasaların kurumsallaşmasından kastedilen ise piyasalara yatırım yapanların arasında ağırlığın bireysel yatırımcılardan kurumsal yatırımcılara kaymasıdır. Bireysel yatırımcılar kendi adına nispeten ufak yatırımlar yapan şahıslar demektir. Kurumsal yatırımcılar ise bireylerin tasarruflarını bir araya getirip çok daha büyük tasarruf havuzlarına yön veren emeklilik ve yatırım fonları, sigorta şirketleri ve bankalardır. Kurumsal yatırımcılar, bireylere kıyasla daha fazla bilgi ve imkana sahip oldukları için, yurt dışı yatırımlara daha yatkındır. Yatırım yaparken yerli piyasalar yanında yurt dışı piyasalara da yatırım yapmak portföylerin riskgetiri dengesini olumlu etkilemektedir. Bir başka deyişle yurt dışı çeşitlendirme sayesinde kurumsal yatırımcılar aynı risk seviyesinde daha fazla getiri elde etme şansına sahip olabilmektedir. Yurt dışı yatırımlar sadece gelişmiş ülke (örneğin A.B.D., Almanya, Fransa, İngiltere veya Japonya) piyasaları ile sınırlı olmayıp, gelişmekte olan ülke (örneğin Türkiye, Brezilya, Rusya ve Hindistan) ve hatta öncü ülkeleri (Afrika ülkeleri, Pakistan, Vietnam) de kapsayabilmektedir.

SORU:

Finansal piyasaların özellikleri nelerdir?

CEVAP:

Finansal piyasalar, tasarruf fazlasına sahip kişi ve kuruluşların ellerindeki fazla fonları ("fon" bu bağlamda para anlamında kullanılmaktadır), tasarruf açığı bulunanların kullanımına sunmalarına aracılık eden piyasalardır. Diğer bir deyişle, bu piyasalarda fon talep edenlerle fon arz edenler bir araya gelir. Söz konusu fonlar, işlem yapanlar arasında anlaşmayı güvenceye alan birtakım kıymetli evraklarla devredilmektedir ve bunlara da finansal araçlar denilmektedir. Tasarruf sahibinin fonu devretmekteki amacı getiri elde etmektir. Buna karşın, fon talep

SERMAYE PİYASALARI VE FİNANSAL KURUMLAR

edenler ise o anda ellerinde bulunan miktardan daha fazla harcamak veya yatırım yapmak amacıyla bu işleme girerler.

SORU:

Finansal piyasaların sınıflandırılması hakkında kısaca bilgi veriniz?

CEVAP:

Finansal piyasaları sınıflandırmanın pek çok yolu vardır. Bunlardan en yaygın olanı finansal piyasa aracının **borçlanma aracı (tahvil ve bono)** veya hisse senedi olmasına göre yapılan ayrımdır. Diğer bir ayrım ise **vadeye göre** yapılan ayrımdır. Buna göre bir yıldan kısa vadeye sahip borçlanma araçlarının işlem gördüğü piyasalara **para piyasaları**, bir yıldan daha uzun vadeli finansal araçların işlem gördüğü piyasalara ise **sermaye piyasaları** denir. Diğer bir ayrım ise ilk defa çıkartılan finansal araçların işlem gördüğü piyasalara **birincil piyasa**, daha önceden çıkartılan finansal araçların işlem gördüğü piyasalara ise **ikincil piyasa** denmesidir. Bunun dışında **spot piyasa – türev piyasalar, organize piyasalar – tezgahüstü piyasalar** gibi farklı özelliklerine göre sınıflandırma yapmak mümkündür.

SORU:

Ulusal piyasalar hakkında kısaca bilgi veriniz?

CEVAP:

Ulusal piyasalar ise kendi arasında iki kısma ayrılabilir: Yerli piyasalar ve yabancı piyasalar. Buradaki yerli-yabancı ayrımı ise finansal araçları çıkartan şirketlerin yerli veya yabancı olduğunu belirtir. Örneğin ABD’li bir şirket olan Apple’ın New York Borsası’nda işlem gördüğü pazar ulusal Pazar iken, bir Türk şirketi olan Turkcell’in hisseleri New York Borsası’nın yabancı şirketler piyasasında işlem görür.

SORU:

Yabancı piyasalar için konuşma dilinde, bulundukları ülkelere göre hatırlaması kolay olması açısından hangi isimler verilmiştir?

CEVAP:

Yabancı piyasalar için konuşma dilinde, bulundukları ülkelere göre hatırlaması kolay isimler gelişmiştir:

Yankee Piyasası: A.B.D.’de yabancı menkul kıymetlerin işlem gördüğü piyasa
Samurai Piyasası: Japonya’da yabancı menkul kıymetlerin işlem gördüğü piyasa
Bulldog Piyasası: İngiltere’de yabancı menkul kıymetlerin işlem gördüğü piyasa
Rembrandt Piyasası: Hollanda’da yabancı menkul kıymetlerin işlem gördüğü piyasa
Matador Piyasası: İspanya’da yabancı menkul kıymetlerin işlem gördüğü piyasa

SORU:

Uluslararası piyasalarda işlem gören yatırım araçlarının ayırt edici özellikleri nelerdir?

CEVAP:

Uluslararası piyasalarda işlem gören yatırım araçlarının en önemli ayırt edici özellikleri şunlardır:

1. İlk ihraç edilirken bu yatırım araçları birden fazla ülkedeki yatırımcılara satılırlar.
2. Herhangi bir ülkenin yasal düzenlemelerine tabii değildir.

SORU:

Bir şirketin kendi yerli piyasaları dışından fon temin etmesinin nedenleri nelerdir?

CEVAP:

Bir şirketin kendi yerli piyasaları dışından fon temin etmesi için birden fazla gerekçe sayılabilir. Birincisi, bazı büyük şirketler, kendi ülke piyasaları yeterince gelişmediği için, yabancı veya uluslararası piyasalarda menkul kıymet ihraç ederler. Örneğin, 2000 yılında halka açılan Turkcell’in IMKB (yeni adıyla Borsa İstanbul veya kısaca BİST) ile birlikte hisselerinin büyük bir

kismini New York Borsası’nda satmasını bu gerekçeye bağlayabiliriz.

İkincisi, şirketler veya borçlanan devletler uluslararası piyasalarda, kendi ülke piyasalarından daha ucuza fonlama bulabilme olanağıdır. Örneğin Türk Hazinesi her yıl yurt dışında 5 milyar dolar’ın üzerinde Eurobond satmaktadır. Bu tahvillerin faizi yurt içindeki borçlanmaya göre daha ucuz olmaktadır. Diğer bir neden ise, fon bulma ihtiyacı olan şirketlerin, yurt dışından borçlanarak fon kaynaklarını çeşitlendirme amacıdır. Böylece sadece yurt içi kaynaklara olan bağımlılık riskini azaltmak mümkün olmaktadır.

SORU:

Yabancı tahvil kavramını açıklayınız?

CEVAP:

Bir şirketin yabancı bir ülkede ve yabancı ülkenin parası bazında çıkardığı tahvile yabancı tahvil denir. Örneğin Alman şirketi Mercedes Benz’in A.B.D. piyasalarında dolar bazında çıkardığı bir tahvile yabancı tahvil denir. Bu tür tahviller tarih boyunca uluslararası piyasalarda önemli yer tutmuştur. Örneğin, 19. yüzyılda yapılan Amerika demir yollarının çoğu İngiltere’de çıkartılan yabancı tahvillerle finanse edilmiştir.

SORU:

Eurotahvil kavramını açıklayınız?

CEVAP:

Eurotahvil, ihraç edildiği ülkenin para birimi dışında bir para birimi cinsinden çıkartılan tahvillerdir. Türk Hazine’sinin Avrupa piyasalarında ihraç ettiği dolar bazlı Eurotahviller örnek verilebilir. Uluslararası tahvil piyasasında en hızlı artış gösteren tahvil çeşidi Eurotahviller (Eurobond) olmuştur. Son zamanlarda uluslararası tahvil piyasasında satılan tahvillerin %80’den fazlası Eurotahvil cinsindendir.

SORU:

Europara piyasaları hakkında kısaca bilgi veriniz?

CEVAP:

Europara piyasalarının öncüsü 1950’lerin sonunda oluşan Eurodollar piyasasıdır. Europara, yasal para statüsüne sahip olduğu ülke dışında elde tutulan ve kullanılan parayı tanımlamaktadır. En yaygın Europara konumunda olan Eurodollar ise A.B.D. dışındaki yabancı bankalarda veya yabancı ülkelerdeki A.B.D. bankalarında tutulan ve kullanılan dolar cinsi paradır. Örneğin Londra’daki Barclays Bankası’ndaki dolar bazı mevduat bir Eurodollar’dır. Benzer şekilde Singapur’daki Citibank’taki dolar bazı mevduat da Eurodollar’a örnek olarak verilebilir. Avrupa dışındaki dolarlar ise genellikle bulunduğu bölgeye göre adlandırılmaktadır. Örnek olarak “Asyadollar” ve “Riodolar” verilebilir.

SORU:

Europara kaç farklı şekilde oluşturulabilir?

CEVAP:

Europara piyasalarının para yaratma mekanizmasında, uluslararası faaliyet gösteren bankalar önemli bir role sahiptir. Europara iki şekilde yaratılabilir: Bir ülkenin parası bir başka ülkedeki bankaya mevduat olarak yatırılabilir ya da mevduatlar farklı ülkelerdeki bankalara transfer edilebilir. Dolayısıyla, bir banka mevduatının europara olabilmesi için iki şart gereklidir: İlki, europarayı kabul edecek tarafın banka olması gerekir. Bu nedenle, europara bir bankacılık işlemidir. İkincisi, mevduatı kabul eden bankanın, ilgili paranın ait olduğu ülke dışında bulunması gerekir.

SORU:

Euromerkezin temel özellikleri nelerdir?

CEVAP:

Bankalar açısından son derece önemli olan euromerkezlerin tanımı ve unsurları tam açıklığa kavuşturulamamış olmakla

SERMAYE PİYASALARI VE FİNANSAL KURUMLAR

beraber, bir euromerkezin temel özelliklerini aşağıdaki gibi sıralayabiliriz.

1. Bu merkezlerde tüm europaralar ile işlem yapılabilir.
2. Ulusal finansal merkezlerdekine benzeyen vergiler, döviz kontrolleri, karşılık oranları ve bankacılık işlemlerine veya faaliyetlerine ilişkin herhangi bir sınırlama söz konusu değildir.
3. Tamamen olmasa bile, bu merkezler özellikle yabancı müşterilerle bağlantıların kurulduğu yerlerdir.

SORU:

Eurobond piyasaları hakkında kısaca bilgi veriniz?

CEVAP:

Son yıllarda uluslararası mali piyasalardan fon temin etme ve bu piyasalarda fon ödünç verme işlemlerinde kullanılan araçlar klasik banka sendikasyon kredilerinden tedavül kabiliyeti olan menkul kıymetlere ve menkul kıymetleştirilmiş varlıklara doğru kaymıştır. Bu menkul kıymetlerin başında yurt dışı piyasalarda ihraç edilen Eurobond gelmektedir. Örneğin Türkiye Cumhuriyeti Hazinesi, yabancı yatırımcılardan döviz bazlı borçlanmak üzere, her yıl bir kaç kere ABD Doları ve avro cinsinden Eurobond ihraç etmektedir.

SORU:

Küresel tahvil piyasasının sınıflandırılmasında kullanılan kıstaslar nelerdir?

CEVAP:

Küresel tahvil piyasasının sınıflandırılmasında kullanılan tek bir sistem mevcut değildir. Bu konuda çok çeşitli kıstaslar kullanarak gruplama yapılabilir. Bu kıstasların başlıcaları:

- i. Tahvilin hangi para biriminden çıkarıldığı,
- ii. Tahvilin hangi ülkede ihraç edildiği,
- iii. Tahvilin hangi ülkelerin borsalarında kote edildiği,
- iv. İhraççının hangi ülkeden olduğu,
- v. Yatırımcıların hangi ülkeden olduğu.

SORU:

Yerli ve yabancı tahvil ihraçları arasındaki farklılıklar nelerdir?

CEVAP:

Yerli Tahvil İhraçları: İlgili ülkede ikamet eden bir ihraççı tarafından ve o ülke para birimi üzerinden yapılan ihraçlardır. İhraca aracılık eden kuruluşlar (bankalar) da yerli kuruluşlar olup, hedef yatırımcılar da o ülkede oturmakta olan kişi ve kuruluşlardır.

Yabancı Tahvil İhraçları: İngilizcesi 'foreignpay bond' olup kısaca 'foreign bond' olarak kullanılmaktadır. Yabancı bir ihraççı tarafından başka bir ülkede, o ülkenin para birimi cinsinden, ihraca aracılık eden konsorsiyumun da o ülke kuruluşlarından olduğu ve o ülke piyasası ile sınırlı tahvil ihraçlarıdır. Örneğin, bir A.B.D. şirketinin İngiltere'de İngiliz bankaları aracılığı ile İngiliz sterlini cinsinden yaptığı tahvil ihracına yurtdışı tahvil ihracı denmektedir.

SORU:

Uluslararası piyasalarda kabul görmüş kredi derecelendirme kuruluşları hangileridir?

CEVAP:

Uluslararası piyasalarda kabul görmüş kredi derecelendirme kuruluşları;
Standard & Poor's Corporation (S&P)
Moody's Investors Service (Moody's)
Fitch Investors Service (Fitch)

SORU:

Tahvilleri derecelendirmeleri konusunda kısaca bilgi veriniz?

CEVAP:

Tahviller derecelendirmeleri açısından yatırım yapılabilir ("Investment Grade") ve yatırım seviyesi altı anlamına gelen çöp (zayıf) olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Çöp tahvillerin piyasadaki adlandırılmasından ötürü oluşan kötü imajını ortadan kaldırmak

amacıyla 'yüksek getirili' veya 'spekülatif' sıfatları son zamanlarda daha sık kullanılır olmuştur. Aşağıdaki tablo, derecelendirme şirketlerinin tahviller için verdiği kredi notlarını göstermektedir.

SORU:

Dünya borsalarının gelişimi hakkında kısaca bilgi veriniz?

CEVAP:

20. yüzyılın ikinci yarısında Amerikan hisse senedi borsaları açık ara dünyanın en büyük borsaları iken, 1980'li yıllarda Japonya Borsası ciddi bir büyüme atağı yapmıştır. Ancak Japonya'da gayrimenkul balonunun sönmesi ile Japonya Borsası bu yükselişi sürdürmemiştir. 2000'li yıllara girerken küreselleşen dünyada Avrupa'dan gelişmekte olan ülkelere kadar tüm borsalar büyüme sürecine girdi. 21. yüzyıla girerken ise Çin ekonomisi ve piyasaları, ihracat modeline dayalı hızlı büyüme modeli ile ciddi bir büyüme trendi yakalamış durumdadır. 2012 sonu itibarı ile Çin borsaları piyasa değeri açısından ABD'nin ardından ikinci konuma yükseldi.

SORU:

Finansal gelişim endeksi hakkında kısaca bilgi veriniz?

CEVAP:

Dünya Ekonomik Forumu ("WEF") bünyesinde 2008 yılından beri her yıl yayımlanan Finansal Gelişim Raporu, gelişmiş ve gelişmekte olan piyasaların karşılaştıkları zorlukları başarıyla aşmasına ve nihayetinde ekonomik büyümeyi yakalamalarına yardımcı olmayı hedeflemektedir. Bu raporda dünyanın önde gelen 60 finansal sistemini ve sermaye piyasasını puanlayıp sıralayan Finansal Gelişim Endeksi mevcuttur. Raporda finansal gelişmişlik, etkin finansal aracılık ile birlikte derin sermaye ve finansal piyasaların oluşmasını sağlayan etmenler, politikalar ve kurumlar olarak tanımlanmıştır. Endeks, ülkeleri finansal gelişmişliklerine göre sıralarken 7 alanı dikkate almaktadır. Bunlar i) Kurumsal çevre, ii) İş çevresi, iii) Finansal istikrar, iv) Bankacılık finansal hizmetleri, v) Bankacılık dışı finansal hizmetler, vi) Finansal piyasalar, vii) Finansal erişim.

ARA SINAVDA NELER GELDİ? NELER GELEBİLİR?

1.Soru

Aşağıdakilerden hangisi ile ilgili olarak İAB'de işlem yapılmamaktadır?

A

Altın

B

Gümüş

C

Bakır

D

Elmas

E

Platin

Yanıt Açıklaması: Bakır

2.Soru

VOB'da kaç farklı ürün grubu için vadeli işlem sözleşmeleri işlem görmektedir?

A

Hisse senedi ve döviz

B

Faiz, emtia ve döviz

C

TL, döviz ve emtia

D

Hisse senedi, döviz ve TL

SERMAYE PİYASALARI VE FİNANSAL KURUMLAR

E
Hisse senedi, döviz, faiz ve emtia

Yanıt Açıklaması: VOB'da dört ayrı ürün grubu için vadeli işlem sözleşmeleri işlem görmektedir. Bu ürün grupları ve dört ayrı piyasa mevcut olup bu piyasalar ve işlem gören sözleşmeler şunlardır: • Hisse Senedi • Döviz • Faiz • Emtia+

3.Soru

Aşağıdaki AB ülkelerinin hangisinde sermaye piyasaları için ayrı bağımsız otoritelerin olduğu yapı mevcuttur?

- A
Belçika
- B
İrlanda
- C
İspanya
- D
Avusturya
- E
Danimarka

Yanıt Açıklaması: İspanya'da sermaye piyasaları için ayrı bağımsız otoritelerin bulunduğu yapılar mevcuttur.

4.Soru

Aşağıdaki seçeneklerden hangisinde yatırım ortaklıklarının amacı yer almaktadır?

A
Aracı kuruluşların kısa süreli fon arz ve fon taleplerini Takasbank Para Piyasasında, gerekli teminatlar ile Takasbank garantisi altında organize bir şekilde karşılanmasını da sağlamak amacıyla kurulmuştur.

B
Vadeli işlemler aracılık şirketi münhasıran; borsada işlem gören kıymetli maden, döviz ve emtiaya dayalı vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerinin alım satımına aracılık etmek amacıyla kurulmuştur.

**C
Yatırım ortaklıkları, sermaye piyasası araçları, gayrimenkul, altın ve diğer kıymetli madenler portföylerini işletmek amacıyla kurulan anonim ortaklıklardır.**

D
farklı portföy yapılarına sahip fonlar oluşturulmak yolu ile farklı yatırımcı tercihlerine hitap edebilmek amacıyla kurulmuştur.

E
Portföy işletmeciliği ve yöneticiliği, döviz, mal, kıymetli maden veya kurulca belirlenecek diğer varlıkların kaldıraçlı alım satımı, alım satımına aracılık ve bu işlemlere yönelik hizmetleri yerine getirmek amacıyla kurulmuştur.

5.Soru

Baz aldığı endeksin performansını yatırımcılara yansıtmayı amaçlayan ve payları borsalarda işlem gören yatırım fonlarına ne ad verilir?

- A
Emisyon fonu
- B
Promosyon fonu
- C
Borsa yatırım fonu**
- D
Rüşhan hakkı fonu
- E

Temettü fonu

6.Soru

Hangi ülkede 2002 yılında BaFin Maliye Bakanlığı kurulmuştur?

- A
İsviçre
- B
Hollanda
- C
Almanya
- D
Fransa
- E
Nijerya

Yanıt Açıklaması:

Almanya'da 2002'de kurulan BaFin Maliye Bakanlığı'na bağlı, ancak ayrı tüzel kişiliğe sahiptir ve düzenleyici otorite olarak Merkez Bankası ile koordineli hareket etmektedir.

7.Soru

İstanbul Menkul Kıymetler Borsası'nda, Borsa kotasyon şartlarını sağlayamayan, gelişme ve büyüme potansiyeline sahip şirketlerin menkul kıymetlerinin işlem gördüğü piyasa aşağıdakilerden hangisidir?

- A
Hisse senetleri piyasası
- B
Tahvil ve bono piyasası
- C
Gelişen işletmeler piyasası**
- D
Yabancı menkul kıymetler piyasası
- E
Yeni pay alma hakkı piyasası

8.Soru

Devletin finans sistemine sağladığı başlıca koruma önlemleri doğru olarak ve birlikte aşağıdakilerden hangisinde verilmiştir?

- A
Mevduat garantisi ve merkezbankasının bankalara sağladığı likidite olanağı**
 - B
Tasarruf ekonomisi ve mevduat garantisi
 - C
Karma fon yönetimi ve merkezbankasının bankalara sağladığı likidite olanağı
 - D
Özelleştirme ve tasarruf ekonomisi
 - E
Üçüncül piyasa işlemleri ve Özelleştirme
- 9.Soru
- Kıymetli maden ödünç sertifikaları alım satım işlemlerinde ne kullanılır?

- A
Yalnızca Türk Lirası
- B
Yalnızca ABD doları
- C
Yalnızca Euro
- D**

SERMAYE PİYASALARI VE FİNANSAL KURUMLAR

Yalnızca Türk Lirası ve ABD doları

E

Türk Lirası, ABD doları ve Euro

10.Soru

İhracat yapan bir şirkete sattığı malın ödemesi 4 ay sonra Amerikan Doları cinsinden yapılacaksa, ihracatçı firma kur farkından korunmak için önlem almak istiyorsa nereye yatırım yapması en faydalı olur?

A

Serbest İşlem Platformu

B

Vadeli İşlemler Opsiyon Borsası

C

İstanbul Altın Borsası

D

Yabancı Menkul Kıymetler Piyasası

E

Ulusal Pazar

Yanıt Açıklaması: Döviz kurunun ilerleyen tarihlerde değişiminden kaynaklanacak olası zararını engellemek için dövizle alakalı olan ve bu kuru sabitlemeye yarayacak olan bir yatırıma yönelmek en iyi yoldur. VOB'da "döviz piyasası" bulunmakta ve bu amaca hizmet etmektedir. Bu nedenle VOB'ta yatırım yapmak en faydalı karar olacaktır.

11.Soru

Aşağıdakilerden hangisi finans sektörlerinin düzenlenmesinin nedenlerinden biridir?

A

Özelleştirmeler

B

Serbest piyasa ekonomisi

C

Sermaye seviyesinin yükselmesi

D

Yabancı yatırımcıların artması

E

Rekabetin zayıf olması

Yanıt Açıklaması:

Finansal sektörlerin düzenlenmesinin nedenleri arasında; dışsalılık, rekabetin zayıf olması, piyasa yetersizlikleri ve başarısızlıklar, sistemin kilitlenmesi, finans kurumlarının gözetimi gerekliliği, ahlaki çöküntü, gibi nedenler sayılabilir.

12.Soru

Finansal sistem, finansal piyasalardan daha geniş bir kavramı ifade etmektedir. Aşağıdakilerden hangisi finansal sistemi oluşturan unsurlardan değildir?

A

Tasarruf sahipleri (Fon arz edenler)

B

Yatırım ve finansman araçları

C

Yatırımcılar (Fon talep edenler)

D

Yardımcı kuruluşlar

E

Kar amacı olmayan kuruluşlar

Yanıt Açıklaması: Kar amacı gütmeyen kuruluşlar finansal piyasalar ya da finansal sistem ile doğrudan ilgili değildir. Örgütsel anlamda sosyal amaçlar ön plandadır.

13.Soru

..... yılında Washington'da gerçekleştirilen G-20 Zirvesinde tüm mali piyasaların, ürünlerin ve aktörlerin düzenlenmesi ve gözetimi konusunda varılan kararın uygulanacağı ve finansal sistem reformuna devam edileceği belirtilmiştir. Yukarıdaki boşluğa aşağıdakilerden hangisi gelmelidir?

A

2005

B

2006

C

2007

D

2008

E

2009

Yanıt Açıklaması:

2008 yılında Washington'da gerçekleştirilen G-20 Zirvesinde tüm mali piyasaların, ürünlerin ve aktörlerin düzenlenmesi ve gözetimi konusunda varılan kararın uygulanacağı ve finansal sistem reformuna devam edileceği belirtilmiştir.

14.Soru

Aşağıdakilerden hangisi finansal sistemi oluşturan temel unsurlardan birisidir?

A

Hukuki ve İdari Düzenlemeler

B

Rekabet Kurulu

C

Tahviller

D

Derecelendirme Şirketleri

E

Hanehalkı

Yanıt Açıklaması: Finansal Sistemin Temel Unsurlarından sadece Hukuki ve İdari Düzenlemeler seçeneklerde yer almaktadır. Diğer seçenekler temel unsurların alt bileşenlerinden oluşmaktadır.

15.Soru

Aşağıdakilerden hangisi finansal kurumların fonksiyonlarından birisi değildir?

A

Kaynaklara akıcılık sağlamak

B

Risk ayarlaması yapmak

C

Ödeme mekanizması sağlamak

D

Finansal danışmanlık hizmeti sağlamak

E

SERMAYE PİYASALARI VE FİNANSAL KURUMLAR

Yatırım fonları sağlamak

Yanıt Açıklaması: Finansal kurumların fonksiyonları, • Kaynaklara akıcılık sağlama, • İşlem ve bilgilendirme maliyetlerini azaltmak, • Vade ve miktar ayarlaması yapma, • Risk ayarlaması yapmak, • Kaynak kullanımında etkinliği sağlamak, • Finansal danışmanlık hizmeti sunmak, Ödeme mekanizması sağlamaktır
16.Soru

Aşağıdakilerden hangisi yatırım fonları sınıflama kriterlerinden birisidir?

A

Para piyasası fonları

B

Maksimum getirili fonlar

C

Başabaş getirili fonlar

D

Mal ve hizmet piyasası fonları

E

Adi fonlar

17.Soru

Bir ülkede finansal düzenlemeler farklı yapılarla ortaya çıkabilir. Tek bir düzenleyici kurumun tüm finansal hizmetler sektörünün düzenlenmesinden ve gözetiminden sorumlu olması durumu finansal düzenlemeye yönelik hangi yapıyı ifade eder?

A

Bütünleşik yaklaşım

B

Kapsamlı yaklaşım

C

Kurumsal yaklaşım

D

İkiz tepe yaklaşımı

E

Fonksiyonel yaklaşım

Yanıt Açıklaması: Bir ülkede finansal düzenlemeler farklı yapılarla ortaya çıkabilir. Bunlar düzenlene kurumun niteliğine bağlı olarak veya düzenlenene kurumun yaptığı işleme bağlı olarak değişebilir. Düzenlemenin tek bir düzenleyici kurumun sorumluluğunda olması ise bütünleşik bir çalışmayı ifade eder.

18.Soru

Avrupa'da ilk borsa ne zaman kurulmuştur?

A

1358

B

1487

C

1773

D

1792

E

1817

Yanıt Açıklaması:

Avrupa'da ilk borsa 1487 yılında Hollanda'nın Anvers şehrinde kurulmuştur.

19.Soru

Aşağıdakilerden hangisi finansal kontratların kendisine has özelliklerinden birisi değildir?

A

Çok sık satın alınmazlar, bu yüzden yatırımcıların bilgisi ve tecrübesi azdır.

B

Bir garantisi bulunmamaktadır.

C

Bozukluklar giderilebilir.

D

Tüketicilerin aldıkları diğer ürünlerin aksine, hizmet sağlayan firma batarsa yatırımcının birikimi kaybolabilir.

E

Satın alındığı sırada alınan ürünün iyi olup olmadığını bilmek çok zordur.

Yanıt Açıklaması:

Finansal kontratların kendisine has özellikleri aşağıdaki gibi sıralanabilir (Llewellyn 1999):

- Çok sık satın alınmazlar, bu yüzden yatırımcıların bilgisi ve tecrübesi azdır. • Bir garantisi bulunmamaktadır. • Bozukluklar giderilemez. • Tüketicilerin aldıkları diğer ürünlerin aksine, hizmet sağlayan firma batarsa yatırımcının birikimi kaybolabilir. • Satın alındığı sırada alınan ürünün iyi olup olmadığını bilmek çok zordur. Doğru cevap B'dir.

20.Soru

Finans profesyonellerinin yatırımcılar adına yeterli gayreti göstermeme olasılığı veya kendi çıkarları çerçevesinde işlemleri gerçekleştirmeleri finansal piyasaların hangi tür piyasa yetersizliğini ifade eder?

A

Bilgi asimetrisi

B

Finans profesyonelleri ile küçük yatırımcıları arasındaki bilgi dengesizliği

C

Piyasaların organizasyon yetersizliği

D

Asil-vekil problemleri ve çıkar çatışmaları

E

Denetim eksikliği

Yanıt Açıklaması: Finans piyasalarında yatırımcılar adına

vekaleten işlemler yapılabilmektedir. Bu işlemler sırasında finans profesyonellerinin yatırımcı adına en uygun yatırım seçeneklerini zorlaması gerekir. Bu yapılamadığı zaman, asil-vekil problemleri ve çıkar çatışmaları ortaya çıkar.

1.Soru

Aşağıdakilerden hangisi İMKB'nda işlem görmektedir?

A

Altın

B

Gümüş

C

Tahvil

D

SERMAYE PİYASALARI VE FİNANSAL KURUMLAR

Platin

E

Bor

Yanıt Açıklaması: Altın, gümüş ve platin İstanbul Altın Borsasında, tahvil ve bonolar ise İMKB'de işlem görmektedir.

2.Soru

Aşağıdakilerden hangisi borsaların temel işlevlerinden biri değildir?

A

Ekonomiye kaynak yaratmak

B

Rekabeti artırmak

C

Likidite sağlamak

D

Ekonominin göstergesi olmak

E

Sermayeyi tabana yaymak

3.Soru

Yeni kurulan bir şirket kredi kullanarak faiz ve anapara geri ödemesi yapmak istemediğinden dolayı halka arz etmiştir.Aşağıda belirtilen borsaların ekonomiye sağladığı yararlar ve temel işlevlerinden hangisi yukarıdaki durumla ilgilidir?

A

Ekonomiye kaynak yaratmak

B

Likidite sağlamak

C

Sermayeyi tabana yaymak

D

Güven sağlamak

E

Ekonominin göstergesi olmak

Yanıt Açıklaması: Kredinin anapara ve faiz ödemeleri varken halka arz ve bedelli sermaye artırımından elde edilecek fonların faiz maliyeti ve anapara geri ödemesi bulunmamaktadır.İşte borsaların kaynak yaratma fonksiyonu da burada ortaya çıkmaktadır.

4.Soru

Aşağıdakilerden hangisi Avrupa Birliği'nde perakende düzeyinde yürütülen finansal hizmetlerden biri değildir?

A

Yatırımcı sorunu

B

Mortgage

C

Sigorta

D

Emeklilik Planı

E

Tasarruf Planı

5.Soru

I. Tasarruf sahipleri (Fon arz edenler)II. Yatırımcılar (Fon talep edenler)III. Yatırım ve finansman araçlarıIV. Yardımcı

kuruluşlarV. Hukuki ve idari düzenlemelerYukarıdakilerin hangileri finansal sistemde temel unsurlar dışında fon akışına aracılık eden, destekleyen ve gözetleyen unsurlar kapsamında değerlendirilebilir?

A

I, II ve IV

B

II, III ve IV

C

III, IV ve V

D

II, IV ve V

E

I, II ve III

Yanıt Açıklaması: Finansal piyasalar, sadece fon arz edenlerle fon talep edenlerden oluşmamaktadır. Finansal piyasaları; fon arz edenler ve fon talep edenler yanında fon akımlarına aracılık eden kurumlar, fon akımını sağlayan finansal varlıklar piyasalarının adil, şeffaf ve güvenli ortamı içinde çalışmasını sağlayacak hukuki ve idari düzenlemelerden oluşan bir sistem olarak düşünmek gerekir.

6.Soru

Aşağıdaki seçeneklerden hangisi bir sermaye piyasası kurumu değildir?

A

Yatırım Ortaklıkları

B

Yatırım Fonları

C

Saklama Kuruluşları

D

Portföy Yönetimi Şirketleri

E

Risk Kurumu

7.Soru

I. Hanehalkı (bireyler)II. DerneklerIII. İşletmelerIV. DevletV. Sivil toplum örgütleriYukarıdakilerin hangileri bir ekonominin temel birimlerini oluşturur?

A

I, III ve IV

B

II ve III

C

I ve IV

D

II, III ve IV

E

IV ve V

Yanıt Açıklaması: Bir ekonominin temel birimleri hanehalkı (bireyler), işletmeler ve devlettir.

8.Soru

Aşağıdakilerden hangisi finansal sistemin unsurlarından hukuki ve idari düzen başlığı altında yer almaktadır?

A

Tüzükler

SERMAYE PİYASALARI VE FİNANSAL KURUMLAR

B
Hanehalkı
C
İşletmeler
D
Devlet
E
Aracı Kurumlar

Yanıt Açıklaması: Finansal Sistemin Unsurlarından HUKUK VE İDARİ DÜZEN bileşenleri arasında seçeneklerde yer alan sadece "Tüzükler" yer almaktadır.

9.Soru

Aşağıdakilerden hangisi tek fiyat işlem yöntemi ile ilgili değildir?

A
Belirli bir süre sonunda en yüksek miktarda işlemin gerçekleşmesini sağlayan fiyat seviyesi hesaplanır.

B
İşlem gören menkul kıymetlerde seans veya gün boyunca birden fazla fiyat belirlemesi yapılabilir.

C
Pazar ve/veya menkul kıymet bazında günde 4 kez tekrar edilir.

D
Düşük likiditesi olan menkul kıymetlerde volatilité yaratmadan birden fazla fiyattan işlem olanağı sağlamaktadır.

E
Borsa Yönetim Kurulu tarafından atanmış bir piyasa yapıcı (aracı kuruluş) üye bulunur.

Yanıt Açıklaması:

Borsa Yönetim Kurulu tarafından atanmış bir piyasa yapıcı (aracı kuruluş) üye bulunması Piyasa Yapıcılığı Sürekli Müzayede İşlem Yöntemi kapsamındadır. Doğru yanıt E'dir.

10.Soru

Aşağıdakilerden hangisi borçlanma araçları piyasasının alt dallarından biri değildir?

A
Kıymetli madenler türev pazarı

B
Kesin alım-satım pazarı

C
Menkul kıymet tercihli repo pazarı

D
Nitelikli yatırımcıya ihraç pazarı

E
Uluslararası tahvil pazarı

Yanıt Açıklaması:

Kıymetli Madenler türev pazarı, vadeli işlem ve opsiyon grubunun alt dallarından birisidir. (Şekil 3.1) Doğru yanıt A'dır.

11.Soru

Aşağıdakilerden hangisi sermaye piyasaları için ayrı bağımsız otoritelerin olduğu devletlerdendir?

A
Avusturya

B
Belçika

C

Danimarka
D
İrlanda
E
Yunanistan

Yanıt Açıklaması:

Diğer AB ülkelerini özetleyecek olursak; Avusturya, Belçika, Danimarka, İrlanda ve İsveç'te tüm finans sektörü için tek otorite bulunurken Finlandiya, Yunanistan, İtalya, Hollanda, Portekiz, İspanya'da sermaye piyasaları için ayrı bağımsız otoritelerin olduğu yapılar mevcuttur.

12.Soru

Bütün mali düzenleme ve gözetiminin tek bir kurumda, tüm iş yapısı düzenlemesi ve gözetiminin ise diğer bir kurumda olduğu modelde iki ayrı kurumun çok açık hedefleri olduğu için bu büyük avantaj sağlamaktadır.Bu avantajı finansal düzenlemeye yönelik yapılardan hangisi sağlamaktadır?

A
Kurumsal Yaklaşım

B
Fonksiyonel Yaklaşım

C
Bütünleşik Yaklaşım

**D
İkiz Tepe Yaklaşımı**

E
Sistematik Yaklaşım

13.Soru

I. Kıymetli Madenler Piyasası II. Ödünç Kıymetli Madenler Piyasası III. Elmas ve Kıymetli Taş Piyasası Yukarıdakilerden hangileri İstanbul Altın Borsası piyasalarındandır?

A
Yalnız II

B
Yalnız III

C
I, II

D
I, III

E
I, II ve III

Yanıt Açıklaması: İstanbul Altın Borsası piyasaları, I. Kıymetli Madenler Piyasası II. Ödünç Kıymetli Madenler Piyasası III. Elmas ve Kıymetli Taş Piyasalarından oluşur.

14.Soru

VOB'taki bir hesapta tarihinde teminat açığı tespit edilmiş ve teminat tamamlama çağrısı yapılmışsa, ilgili üye teminat tamamlama çağrısı nedeniyle oluşan yükümlülüklerini en geç ne zaman yerine getirmelidir?

A
Aynı gün saat 17:45'e kadar

**B
Sonraki borsa günü saat 14:30'a kadar**

C
Sonraki gün saat 17:30'a kadar

SERMAYE PİYASALARI VE FİNANSAL KURUMLAR

D
Sonraki gün saat 16:30'a kadar

E
2 borsa günü sonra, saat 18:30'a kadar

15.Soru
İkinci el sabit getirili menkul kıymet işlemlerinin gerçekleştirildiği Kesin Alım-Satım, Repo-Ters Repo, Menkul Kıymet Tercihli Repo ve Bankalar arası Repo Ters Repo Pazarı ile borçlanma araçlarının ihraç işlemlerinin (birinci el) gerçekleştirildiği Nitelikli Yatırımcıya İhraç Pazarı'ndan oluşan piyasa aşağıdakilerden hangisidir?

A
Tahvil ve Bono piyasası
B
Hisse Senetleri Piyasası
C
Yabancı Menkul Kıymetler Piyasası
D

• Gelişen İşletmeler Piyasası
E

Kurumsal Ürünler Pazarı

Yanıt Açıklaması: Tahvil ve Bono Piyasası ikinci el sabit getirili menkul kıymet işlemlerinin gerçekleştirildiği Kesin Alım-Satım, Repo-Ters Repo, Menkul Kıymet Tercihli Repo ve Bankalar arası Repo Ters Repo Pazarı ile borçlanma araçlarının ihraç işlemlerinin (birinci el) gerçekleştirildiği Nitelikli Yatırımcıya İhraç Pazarı'ndan oluşmaktadır.

16.Soru
Aşağıdakilerden hangisi finansal sistemin unsurlarından yatırım ve finansman araçlarından birisidir?

A
İlkeler
B
Sermaye Piyasası Kurulu
C
Banka Parası
D
Yatırım Ortaklıkları
E
Hanehalkı

Yanıt Açıklaması: BANKA PARASI, finansal sistemin unsurlarından "Yatırım ve Finansman Araçları" başlığı altında yer almaktadır.

17.Soru
Aşağıdakilerden hangisi bir ülkede sermaye piyasasının gelişebilmesi için gerekli koşullardan değildir?

A
Ekonomide tasarruf düzeyinin yükselmesi
B
Özel ya da kamu işletmelerinin uzun süreli fon ihtiyaçlarının olması
C
Gayrimenkul değerlere yatırım yapılmasının yüksek düzeyde olması
D
Çok sayıda halka açık anonim ortaklıkların olması
E

Sermaye piyasasında aracılık yapacak aracı kurumların gelişmiş olması

Yanıt Açıklaması: Gayrimenkul değerlere yatırım yapılmasının yüksek düzeyde olması, bir ülkede sermaye piyasasının gelişebilmesi için gerekli koşullardan biri değildir.

18.Soru
Aşağıdakilerden hangisi Türkiye'de borsa emir eşleşmesinde göz önüne alınan bir önceliktir?

A
Zaman

B
Kurum

C
Ulus

D
Amaç

E
Para birimi

19.Soru
Devletin tahvil karşılığı borçlanmasının anapara ve faiz ödemelerini yapmaması ya da aksatması olasılığının çok düşük olması devlet tahvilinin hangi özelliğe sahip olduğunu gösterir?

A
Getirisinin yüksek olması

B
Fiyatının düşük olması

C
İkincil piyasada satılmaması

D
Riskinin düşük olması

E
İşlem hacminin düşük olması

Yanıt Açıklaması: Finansal varlıktan elde edilecek nakit akışlarının gerçekleşme olasılığı arttıkça risk düşecektir. Risk, finansal varlığın türüne, vadesine, çıkaran kurumun durumuna göre değişecektir. Finansal varlığın riski, finansal varlığı çıkaran kurumun niteliğine bağlı olarak farklılık gösterir. Devletin çıkardığı tahviller ile özel firmaların çıkardığı tahviller aynı risk düzeyinde değildir. Riske bağlı olarak finansal varlıklarının fiyatı da değişecektir.

20.Soru
I. Kaynaklara Akıcılık SağlamaII. İşlem ve Bilgilenme Maliyetlerini AzaltmakIII. Vade ve Miktar Ayarlaması YapmaIV. Risk Ayarlaması YapmakV. Ödeme Mekanizması SağlamaYukarıdakilerden hangisi Finansal Kurumların Fonksiyonlarından?

A
I. ve II.

B
I, II ve III

C
II, III ve IV

D
I, II, IV ve V

E
I, II, III, IV ve V

SERMAYE PİYASALARI VE FİNANSAL KURUMLAR

Yanıt Açıklaması: Hepsi.

1.Soru

Aşağıdakilerden hangisi Dodd-Frank Wall Street reformu ve tüketici koruma yasasının önemli noktalarından birisi değildir?

- A
Üreticinin korunması
- B
Bağımsızlık ve otorite yoluyla yatırımcıların korunması
- C
Yönetici ücretleri ve kurumsal yönetime
- D
Bağımsız başkan
- E
Denetim ve uygulama

Yanıt Açıklaması: Üreticinin korunması, Dodd-Frank Wall Street reformu ve tüketici koruma yasasının önemli noktalarından birisi değildir.

2.Soru

Bir ekonomide mevduat faiz oranı yıllık %10, gerçekleşen enflasyon oranı %8 ise bir yıl vadeli hesap açtıran bir yatırımcının reel getiri oranı % kaç olur?

- A
1,85
- B
1,95
- C
2
- D
2,05
- E
2,10

3.Soru

• Pazar'da Türk Lirası cinsinden ihraç edilmiş menkul değerler, • Devlet İç Borçlanma Senetleri (DİBS), • Gelir Ortaklığı Senetleri (GOS), • Borsa kotunda olan özel sektör borçlanma araçları, • Özelleştirme İdaresi Başkanlığı, Toplu Konut İdaresi Başkanlığı ve mahalli idarelerce Türk Lirası cinsinden ihraç edilmiş borçlanma senetleri, • Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası tarafından ihraç edilen likidite senetleri işlem görebilir. Yukarıdakilerden kaç tanesi pazarda işlem gören menkul kıymetlerdendir?

- A
2
- B
3
- C
4
- D
5
- E
6

Yanıt Açıklaması: Pazarda işlem gören menkul kıymetler şunlardır; • Pazar'da Türk Lirası cinsinden ihraç edilmiş menkul değerler, • Devlet İç Borçlanma Senetleri (DİBS), • Gelir Ortaklığı Senetleri (GOS), • Borsa kotunda olan özel sektör borçlanma

araçları, • Özelleştirme İdaresi Başkanlığı, Toplu Konut İdaresi Başkanlığı ve mahalli idarelerce Türk Lirası cinsinden ihraç edilmiş borçlanma senetleri, • Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası tarafından ihraç edilen likidite senetleri işlem görebilir.

4.Soru

Aşağıdakilerden hangisi finansal piyasaların, finansal piyasaların örgütlenme durumuna göre yapılan bir sınıflandırmasıdır?

- A
Borç piyasaları
- B
Öz sermaye piyasaları
- C
Para piyasası
- D
Organize piyasalar
- E
Birincil piyasalar

5.Soru

Piyasaların, kurumların ve araçların çok karmaşık hale gelmesi nedeniyle çok yüksek düzeyde bulunmaktadır. _____ bulunması piyasalardaki adaletin ortadan kalkmasına yol açmaktadır. Aşağıdakilerden hangisi yukarıdaki boşluğa gelebilecek en uygun kavramdır?

- A
Finansal piyasa
- B
Bilgi asimetresi
- C
Finansal kurum
- D
Reel sektör
- E
Finansal kontratlar

6.Soru

Aşağıdakilerden hangisi menkul kıymet getirilerinde farklılık yaratan faktörlerden birisi değildir?

- A
Eşgüdüm
- B
Vergi durumu
- C
Ödenmeme riski
- D
Likidite riski
- E
Özel haklar

7.Soru

İhracat yapan bir şirketin 3 ay sonra döviz geliri elde edeceğini düşünelim. Şirketin kâr ve zararı 3 ay sonra oluşacak döviz kuruna bağlı hâle gelmektedir. Şirket, kur artarsa kâr elde edecek, düşerse zarar edecektir. Vadeli işlem sözleşmeleri ile döviz gelirinin elde edileceği tarihteki döviz kurunu sabitlemek mümkündür. Yukarıdaki bilgilerde vadeli işlem sözleşmesinin hangi amacı anlatılmaktadır.

A

SERMAYE PİYASALARI VE FİNANSAL KURUMLAR

Arbitraj

B

Korunma

C

Yatırım

D

Likidite

E

Sermaye güvencesi

Yanıt Açıklaması: Örnekte vadeli işlem sözleşmesinin korunma amacını anlatmaktadır.

8.Soru

Aşağıdakilerden hangisi emeklilik döneminde ek bir gelir sağlayarak refah düzeyinin yükseltilmesini amaçlar?

A

Bireysel emeklilik fonları

B

Finansal kalkınma fonlar

C

Stratejik kalkınma fonları

D

Bireysel kalkınma fonları

E

Emeklilik varantörleri

9.Soru

Bir menkul kıymetin vergi öncesi getiri oranı %14, vergi sonrası getiri oranı %12,32 ise uygulanan vergi oranı aşağıdakilerden hangisidir?

A

0,08

B

0,09

C

0,10

D

0,12

E

0,13

10.Soru

Aşağıdakilerden hangisi İMKB Hisse Senetleri Piyasalarından biri değildir?

A

Unusual pazar

B

İkinci gözaltı pazarı

C

Gözaltı pazarı

D

Kurumsal ürünler pazarı

E

İkinci ulusal pazar

11.Soru

Aşağıdakilerden hangisinin Takasbank'ın sermayesinde payı olup, bu payı en fazladır?

A

İMKB

B

Bankalar

C

Aracı kurumlar

D

Kredi ve derecelendirme kurumları

E

VOB

Yanıt Açıklaması: İMKB'nin dışında diğer ortakların sermayedeki payı %5'i geçemeyeceği için en yüksek pay İMKB'ye aittir.

12.Soru

I) Ulusal PazarII) İkinci Ulusal PazarIII) Kurumsal Ürünler PazarıIV) Gözaltı PazarıV) Serbest İşlem PlatformuHisse Senetleri Piyasasında işlemler yukarıdaki pazarların kaçında gerçekleşmektedir?

A

1

B

2

C

3

D

4

E

5

Yanıt Açıklaması: Hisse Senetleri Piyasasında işlemler aşağıdaki pazarlarda gerçekleşmektedir; • Ulusal Pazar • İkinci Ulusal Pazar • Kurumsal Ürünler Pazarı • Gözaltı Pazarı • Serbest İşlem Platformu

13.Soru

Aşağıdaki piyasalardan hangisi diğerlerinden farklıdır?

A

Hisse senedi piyasası

B

Türk Lirası piyasası

C

Uluslararası Piyasa

D

Vadeli Piyasa

E

Açık Piyasa

14.Soru

1983 yılında kurulan ve Dünya'daki menkul kıymetler ve future piyasalarını regüle eden kurumların uluslararası bir organizasyonu olan bilinen kuruluş aşağıdakilerden hangisidir?

A

ESMA

B

IOSCO

C

AIFM

D

SESC

SERMAYE PİYASALARI VE FİNANSAL KURUMLAR

E
UCITS

Yanıt Açıklaması:

Dünya'daki menkul kıymetler ve future piyasalarını regüle eden kurumların uluslararası bir organizasyonu olan IOSCO 1983 yılında kurulmuş olup dünyadaki regülatör kurumları farklı coğrafi alanların komiteleri altında örgütlemektedir. Doğru cevap B'dir.

15.Soru

Aşağıdakilerden hangisi sermaye piyasası araçlarını ve bunlara bağlı hakları, bilgisayar ortamında üyeler ve hak sahipleri itibarıyla kayden izlemek üzere kurulmuştur?

- A
Araç kurumlar
- B
Sermaye Piyasası Kurulu
- C
Yatırım danışmanlığı şirketleri

D
Merkezi Kayıt Kuruluşu

E
Portföy yönetimi şirketleri

16.Soru

Aşağıdakilerden hangisi finansal varlıkların özelliklerinden olan ve muafiyet ya da düşüklük durumlarının söz konusu olabileceği bir kavramdır?

A
Vergi özelliği

- B
Para birimi
- C
Vade
- D
Riskin tahmin edilebilirliği

E
Piyasa iskontosu

17.Soru

Finans piyasalarında _____, piyasaların, kurumların ve araçların çok karmaşık hale gelmesi nedeniyle çok yüksek düzeyde bulunmaktadır ve piyasalardaki adaletin ortadan kalkmasına yol açmaktadır.

Yukarıdaki açıklamanın anlamlı olması için verilen boşluğa aşağıdakilerden hangisi gelmelidir?

- A
Dışsalıklar
- B
Asil - vekil problemleri
- C
Bilgi asimetrisi
- D
Ahlaki çöküntü
- E
Sistemik düzenleme

Yanıt Açıklaması:

Finans piyasalarında bilgi asimetrisi, piyasaların, kurumların ve araçların çok karmaşık hale gelmesi nedeniyle çok yüksek

düzye bulunmaktadır.Bilgi asimetrisinin bulunması piyasalardaki adaletin ortadan kalkmasına yol açmaktadır. Doğru cevap C'dir.

18.Soru

Yatırımcı Ahmet," A" şirketinin üç ay önceki halka arzında aldığı hisse senedini yatırımcı Selim'e satarsa bu işlemin aşağıdaki piyasalardan hangisinde yapıldığı kesin olarak söylenebilir?

- A
Birincil Piyasa
- B
İkincil piyasa
- C
Para piyasası
- D
Örgütlenmiş piyasa
- E
Örgütlenmemiş piyasa

Yanıt Açıklaması: Finansal varlıkların ilk kez alıcılara satıldığı piyasaya birincil piyasa denir. Birincil piyasalardaki işlemler neticesinde bu finansal varlıkları ihraç eden kurumlara fon girişi olur. İkincil piyasalar ise daha önce alınıp satılan finansal varlıkların tekrar işlem gördüğü piyasalardır.

19.Soru

Aşağıdakilerden hangisi menkul kıymet getirilerinde farklılık yaratan faktörlerden birisi değildir?

- A
Ödenmeme riski
- B
Bölünebilirlik riski
- C
Vergi durumu
- D
Likidite riski
- E
Özel haklar

Yanıt Açıklaması: Menkul kıymet getirilerinde farklılık yaratan faktörler, • Ödenmeme riski, • Likidite riski, • Vergi durumu, • Özel haklardan oluşmaktadır.

20.Soru

Aşağıdakilerden hangisi Dersaadet Tahvilat Borsasının yer aldığı şehirdir?

A
İstanbul

- B
Bağdat
- C
Tokyo
- D
Belçika
- E
Tekirdağ

1.Soru

Aşağıdakilerden hangisi ilk başkanlığını Muharrem Karslı'nın yaptığı 1984'de verilen teklif sonrasında 1985 yılında kurularak faaliyete geçen ve ilk işlemlerin 1986 yılında başladığı borsadır?

SERMAYE PİYASALARI VE FİNANSAL KURUMLAR

A
İMKB

B
Dersaadet Borsası

C
Kambiyo borsası

D
Vadeli işlem ve opsiyon borsası

E
Galata borsası

2.Soru

I. Sermaye piyasalarının işleyiş kurallarını belirlemek, II. Sermaye piyasasından fon kullanan şirketlerin belli kurallara uygun olarak en iyi şekilde yararlanmalarını sağlamakIII. Sermaye piyasasına yatırım yapan tasarruf sahiplerinin hak ve yararlarını korumakIV. Sermaye piyasalarının adil ve etkin çalışmasını sağlamak2. Yukarıdakilerden hangisi Sermaye Piyasası Kurulu'nun temel amaçlarındandır?

A
Yalnız I

B
Yalnız II

C
III ve IV

D
I, II ve IV

E
I, II, III, IV

Yanıt Açıklaması: I, II, III, IV

3.Soru

Finansal piyasalar finansal varlığın ilk kez alınıp satılmasına göre nasıl sınıflandırılır?

A
Borç piyasaları-Öz sermaye piyasaları

B
Para piyasaları-Sermaye piyasaları

C
Birincil piyasalar-İkincil piyasa

D
Nakit ya da spot piyasalar-Vadeli piyasalar

E
Örgütlenmiş piyasalar-Örgütlenmemiş piyasalar

Yanıt Açıklaması: Birincil piyasalar-İkincil piyasa

4.Soru

Aşağıdakilerden hangisi Vadeli İşlemler Opsiyon Borsasında işlem görmez?

A
Bono

B
Hisse senedi

C
Döviz

D
Faiz

E

Emtia

5.Soru

Aşağıdaki seçeneklerden hangisinde finansal sistemi oluşturan unsurlardan birisi yer almamaktadır?

A

Tasarruf sahipleri (Fon arz edenler),

B

Yatırımcılar (Fon talep edenler),

C

Yardımcı kuruluşlar,

D

Yatırım ve finansman araçları,

E

Haneler

Yanıt Açıklaması: Finansal sistemi oluşturan unsurlar • Tasarruf sahipleri (Fon arz edenler), • Yatırımcılar (Fon talep edenler), • Yatırım ve finansman araçları, • Yardımcı kuruluşlar, • Hukuki ve idari düzenlemeler şeklinde sayılabilir. Bu nedenle doğru cevap "E" dir

6.Soru

I- Yatırımcı yeterli bilgiye ulaşamadığı için yatırım yapamamıştır.II- Finansal sistemin işleyişinde sorunlar ortaya çıkmıştır.III- Para politikalarının kontrolü ilgili otorite tarafından sağlanamamaktadır.Yukarıda bahsedilen bir ülkenin finansal piyasası hakkında aşağıdakilerden hangisi kesin olarak söylenebilir?

A

Enflasyon oranı yüksektir

B

İthalat ihracattan daha yüksektir

C

Denetleyici ve düzenleyici kurumlar görevini yerine getirememektedir

D

Bankalar ve sigorta kurumları zarar etmektedir

E

Ülkenin dış borçlanma oranı artmaktadır

7.Soru

Aşağıdakilerden hangisi finansal araçların alım satımını belirli esaslar ve kurallar çerçevesinde sağlar ve işlem bilgilerini kamuya duyurur?

A

Borsalar

B

Ticaret odaları

C

Ekonomi bakanı

D

Sanayi odaları

E

Denetim kuruluşları

8.Soru

Aşağıdakilerden hangisi ödemelerin ve teslimatın hemen ya da 2 iş gününde yapıldığı piyasa türüdür?

SERMAYE PİYASALARI VE FİNANSAL KURUMLAR

A

Spot piyasa

B

Birincil piyasa

C

Üçüncül piyasa

D

Mal piyasası

E

Hizmet piyasası

9.Soru

Aşağıdakilerden hangisi borsaların ekonomideki temel işlevlerinden birisidir?

A

Güven sağlamak.

B

M1 para arzını kontrol etmek.

C

Döviz kurunun konvertibilitesini serbestleştirmek.

D

Cari açığı azaltmak.

E

Ödemeler dengesinde istikrarı sağlamak.

10.Soru

Küçük tasarrufların ekonomiye kazandırılmasını ve halkın büyük şirketlere ortak olabilmesini sağlayan en önemli mekanizma aşağıdakilerden hangisidir?

A

Yatırım fonu

B

Portföy yönetim şirketi

C

Yatırım ortaklığı

D

Banka

E

Borsa

11.Soru

Borsalarda oluşan fiyatlar hangi çıkar çevreleri için ekonominin barometresi olarak görülmemektedir?

A

tasarruf sahipleri

B

yatırımcılar

C

biyologlar

D

iktisatçılar

E

aracı kurumlar

12.Soru

Aşağıdaki seçeneklerden hangisinde doğrudan finansmana aracılık eden kurumlardan birisi yer almaktadır?

A

Bono

B

Vadeli hesap

C

Hisse senedi

D

Brokerlar

E

Nakit

Yanıt Açıklaması: Doğrudan finansmanda fon arz ve talebi doğrudan karşılaşmakta, ancak bu süreci hızlandırmak ve etkinliği artırmak için bazı kurumların aracılık etmesi doğrudan finansman özelliğini kaybettirmemektedir. Bu kurumlar; brokerlar, dealerlar, yatırım bankaları gibi kurumlar olmaktadır.

13.Soru

Aşağıdakilerden hangisi finansal piyasalara bir örnektir?

A

Bir market sahibinin toptancıdan mal alması.

B

Bir fabrikanın üretimde kullanılmak üzere makine ithal etmesi.

C

Bir site içerisinde güvenlik görevlisi istihdam edilmesi.

D

Bir kişinin kredi kullanarak ev satın alması.

E

Bir firmanın ürünlerinin kargo şirketleri aracılığıyla teslim edilmesi.

14.Soru

Finansal işlemlerde taraflardan birinin eksik bilgiye sahip olmasına ne ad verilir?

A

Manipülasyon

B

Açığa satış

C

İçeriden öğrenenlerin ticareti

D

Spekülasyon

E

Bilgi asimetrisi

15.Soru

Takasbank ortaklık yapısında, İMKB ile 85 banka ve aracı kurum ortak olarak yer almaktadır. Yukarıda verilen bilgiye dayanarak İMKB dışındaki ortakların sermayedeki payı yüzde kaç geçemez?

A

5

B

25

C

45

D

65

E

SERMAYE PİYASALARI VE FİNANSAL KURUMLAR

85

Yanıt Açıklaması: Ana sözleşme gereği İMKB dışındaki ortakların sermayedeki payları %5'i geçemez.

16.Soru

Avrupa Birliği düzenleme uygulamalarında hedefi, "engelleri kaldırarak sınır ötesi her türlü ödemenin kolayca yapılabilmesini sağlamak" olan alana ne ad verilir?

- A
Menkul Kıymetler
- B
Finansal Hizmetler Tüketici Grubu
- C
Avrupa Ödemeler Alanı
- D
Finansal Sahtecilik ve Para Aklama
- E
Mortgage ve Tüketici Kredileri

Yanıt Açıklaması: Avrupa Ödemeler Alanı: Bu alandaki hedef, engellerin kaldırarak sınır ötesi her türlü ödemenin kolayca yapılabilmesini sağlamaktır (banka ödemeleri, elektronik ödemeler, kredi kartları vb.)

17.Soru

Şeffaflık, risk yönetimi, yatırımcıların korunması alanlarında dünyadaki regülatörlerin ortak hareket etmesinin sebebi nedir?

- A
ABD'deki finansal krizin yerel değil global etki göstermesi
- B
Ortadoğu'daki siyasi belirsizlik
- C
Avrupa'da meydana gelen terör olayları
- D
Avrupa'da yeni devletlerin kurulması
- E
Yunanistan'daki finansal kriz

Yanıt Açıklaması: Yaşanan son finansal krizin ABD temelli başlamasına rağmen lokal değil global olmasından dolayı dünyadaki regülatörler ortak hareket etme kararı almıştır.

18.Soru

Aşağıdakilerden hangisi 1981 yılında 2499 Sayılı Sermaye Piyasası Kanunu ile kurulmuştur. Yetkilerini kendi sorumluluğu altında bağımsız olarak kullanan, idari ve mali özerkliğe sahip düzenleyici ve denetleyici bir kamu kurumudur?

- A
Aracı Kurumlar
- B
Yatırım Danışmanlığı Şirketleri
- C
Sermaye Piyasası Kurulu
- D
Portföy Yönetimi Şirketleri
- E
Varlık Finansmanı Fonları

19.Soru

Aşağıdakilerden hangisi finansal piyasaları globalleşmeye yönlendiren temel faktörlerden biri değildir?

- A
Finansal liberalleşme
- B
Kamulaştırma uygulamalarının artması
- C
Finansal yenilikler ve teknolojik ilerlemeler
- D
Mali krizler
- E
Finansal piyasalardaki yakınlaşma

20.Soru

I. DışsalılıklarII. Piyasa yetersizlikleriIII. Rekabetin fazla olmasıYukarıdakilerden hangileri finansal piyasaların düzenlenmesinin nedenlerindendir?

- A
Yalnız II
- B
Yalnız III
- C
I ve II
- D
I ve III
- E
I, II ve III

Yanıt Açıklaması: Finansal piyasaların düzenlenmesinin nedenleri, • Dışsalılıklar • Piyasa yetersizlikleri ve başarısızlıkları o Bilgi asimetrisi o Asil – vekil problemleri ve çıkar çatışmaları olması • Finans kurumlarının gözetimi gerekliliği • Sistemin kilitlemesi • Ahlakî çöküntü • Finansal kontratlar ve reel sektör kontratları arasında fark olması • Rekabetin zayıf olması • Yatırımcıların bilgi düzeylerinin düşük olması ve bilgiye dayalı karar vermede zorluk yaşamalarıdır.

FINALLERDE NELER GELDİ? NELER GELEBİLİR?

SERMAYE PİYASALARI VE FİNANSAL KURUMLAR

1.Soru

Sermaye piyasası işlemlerinde internet kullanımı hangi tarihte yürürlüğe konulmuştur?

- A
1989
- B
1999
- C
2006
- D
2012
- E
1992

Yanıt Açıklaması: İnternet kullanımının sermaye piyasalarında da yaygınlaşmaya başlaması bu alanda yasal düzenlemelerin yapılmasını gerekli kılmış ve 18.12.1999 tarih ve 23910 sayılı Resmi gazetede yayımlanan 4487 sayılı Kanun'un 10. maddesi ile 2499 sayılı SPK'nın 22. maddesine eklenen (u) bendiyle gerçekleştirilmiştir.

2.Soru

Başka bir elektronik veriye eklenen veya elektronik veriyle mantıksal bağlantısı bulunan ve kimlik doğrulama amacıyla kullanılan veriye ne ad verilir?

- A
Sicil no
- B
Adres
- C
Portföy
- D
Elektronik imza
- E
Sirküler

Yanıt Açıklaması: Başka bir elektronik veriye eklenen veya elektronik veriyle mantıksal bağlantısı olan ve kimlik doğrulama amacıyla kullanılan elektronik veri veya bilgiye elektronik imza denir.

3.Soru

Küresel kriz hangi yılda başlamıştır?

- A
2007
- B
2008
- C
2009
- D
2010
- E
2011

Yanıt Açıklaması:

Küresel kriz dönemi 2008-2011 yıllarını kapsar. Başlangıç tarihi sorulduğu için cevap B şıkkıdır.

4.Soru

Aşağıdakilerden hangisi kamuyu aydınlatmakla sorumlu değildir?

- A
Şirket üst düzey yöneticileri
- B
Bağımsız denetçiler
- C
İşlem yapanlar
- D
Yatırımcılar
- E
Aracı kuruluşlar

Yanıt Açıklaması: Sermaye piyasasında kamuyu aydınlatmakla görevli kişiler; şirketin üst düzey yöneticileri ve ortakları, bağımsız denetçiler, işlem yapanlar, düzenleme ve denetleme yetkisi olan otoriteler ve aracı kuruluşlardır. Yatırımcılar kamuyu aydınlatmakla sorumlu değildir.

5.Soru

Mevcut ortakların, yeni ihraç edilecek hisse senetlerinden öncelikli satın alma hakkı aşağıdakilerden hangisidir?

- A
Prim hakkı
- B
Rüçhan hakkı
- C
Hisse hakkı
- D
İntifa hakkı
- E
İmtiyaz hakkı

Yanıt Açıklaması:

Rüçhan hakkı, mevcut ortakların, yeni ihraç edilecek hisse senetlerinden öncelikli satın alma hakkıdır.

6.Soru

Verilen ifadelerden hangisi kurumsal yönetim ilkelerinden biri değildir?

- A
Eşitlik
- B
Şeffaflık
- C
Sorumluluk
- D
Gizlilik
- E
Hesap verebilirlik

Yanıt Açıklaması:

Kurumsal yönetim kavramı sadece iyi şirket yönetimi için sorumluluk, adalet, şeffaflık, hesap verme sorumluluğu gibi formel kuralların oluşturulması üzerinde odaklanmaktadır. Doğru cevap D'dir.

7.Soru

Belirli bir işleme taraf olanların dışındakilerin bu işlem nedeniyle etkilenmelerine ne ad verilir?

- A
Ahlaki Çöküntü

SERMAYE PİYASALARI VE FİNANSAL KURUMLAR

B

Dışsallık

C

Sistemin Kilitlenmesi

D

Rekabetin Zayıf Olması

E

Ölçek Ekonomisi

8.Soru

Aşağıdakilerden hangisi mezzanine kapital'in türlerindendir?

A

Sukuk

B

Arbitraj

C

Hedger

D

Kredi spread opsiyonları

E

Swap

Yanıt Açıklaması: Mezzanine Kapital'in yaygın başlıca türleri

şunlardır: • İkinci Dereceden Teminatlı Krediler • Katılma
Ödücü • Sessiz Katılım • Kâra Katılım Hakkı • Sukuk

9.Soru

I. İpotek teminatlı menkul kıymetler II. İpotek finansmanı
kuruluşları tarafından ihraç edilen hisse senedi dışındaki sermaye
piyasası araçları III. İpoteğe dayalı menkul kıymetler IV. Varlığa
dayalı menkul kıymet Yukarıdakilerden hangileri ipotekli
sermaye piyasası araçlarındandır?

A

Yalnız II

B

I ve II

C

II ve III

D

I, II ve III

E

I ve IV

Yanıt Açıklaması: İpotek teminatlı menkul kıymetler, ipoteğe
dayalı menkul kıymetler, ipotek finansmanı kuruluşları
tarafından ihraç edilen hisse senedi dışındaki sermaye piyasası
araçları ve konut finansmanından kaynaklanan alacaklara dayalı
olarak veya bu alacakların teminatı altında ihraç edilen diğer
sermaye piyasası araçlarıdır.

10.Soru

Aşağıdakilerden hangisi işletmeye yaptıkları yatırımın anaparası
ile faiz ve kâr payı şeklindeki getirilerini zamanında alıp
alamayacaklarını bilmek için bilgilendirilmeye ihtiyaç
duymaktadır?

A

Şirket Yöneticileri ve Hâkim Ortaklar

B

Sermaye Piyasası Aracılığıyla İşletmelere Fon Sağlayan
Mevcut ve Potansiyel Yatırımcılar

C

İşletme Çalışanları ve Sendikalar

D

Müşteriler

E

Tedarikçiler

11.Soru

Finansal tablolardaki çeşitli hesaplar arasındaki ilişkileri kuran,
ölçen ve yorumunu yapan uzmana ne ad verilmektedir?

A

Finansör

B

Yatırım Uzmanı

C

Muhasebeci

D

Finansal Analist

E

Denetici

Yanıt Açıklaması:

Finansal Analist; Finansal tablolardaki çeşitli hesaplar arasındaki
ilişkileri kuran, ölçen ve yorumunu yapan uzmandır. Doğru cevap
D'dir.

12.Soru

Aşağıdakilerden hangisinin faaliyeti olarak mevduat toplama
gösterilebilir?

A

Bankalar

B

Anonim şirketler

C

Limited şirketler

D

Yatırım ortaklıkları

E

Yatırım fonları

Yanıt Açıklaması: Mevduat, bankacılığın temel ürünlerindendir.

13.Soru

Aşağıdakilerden hangisi veya hangileri Kamuyu bilgilendirme
konusunda sorumlu olan kişilerdendir?

I.Şirketin üst düzey yöneticileri ve ortaklar

II.Bağımsız denetçiler

III.İşlem yapanlar

IV.Aracı kuruluşlar

A

I,II

B

II,III

C

I,II,III

D

II,III,IV

E

I,II,III,IV

Yanıt Açıklaması:

SERMAYE PİYASALARI VE FİNANSAL KURUMLAR

Kamuyu bilgilendirme konusunda sorumlu olan kişiler ise; Şirketin üst düzey yöneticileri ve ortakları: Şirketin üst düzey yöneticileri ve ortakları, kamuya açıklanan bilgilerin sağlıklı bir muhasebe sisteminin ürettiği bilgiler olmasından, doğruluğundan, şirketin finansal durumu ve performansını gerçeğe uygun bir şekilde yansıtır olmasından sorumludur. Kamuya açıklanan bilgiler, menfaat sahiplerine sunulmadan önce hâkim ortakların, üst düzey yöneticilerin, finansal işlerden sorumlu kişilerin ve iç denetçilerin denetim ve onayından geçmiş olmalıdır.

Bağımsız denetçiler: Kamuya sunulacak bilgilerin işletmenin kendi iç denetim ve onayından geçmesinden sonra, bağımsız ve tarafsız dış denetçiler tarafından denetlenmesi ve denetleme sonucunda ortaya çıkan mali tablo ve raporların kamuya duyurulması da menfaat sahiplerinin işletmeye olan güveninin artmasına neden olacaktır. İşlem yapanlar: Sermaye piyasasında işlemgören ya da kamuya açıklama yapmakla yükümlü olan (banka gibi) kuruluşların ortaklık paylarının belli bir oranın altına düşmesi ya da üstüne çıkması yahut hisse senetlerinin belli kişiler tarafından alınıp-satılması hâlinde kamuya bu durumun duyurulması konusunda işletme yönetimi kadar bu kişiler de sorumlu tutulmuştur.

Düzenleme ve denetleme yetkisi olan otoriteler: Zaman zaman düzenleme ve denetleme yetkisi olan otoriteler aracılığıyla da kamunun bilgilendirilmesi gerekmektedir. Örneğin, sermaye piyasasında işlem gören işletmelere ilişkin mali tablo ve raporlar ilgili düzenleme ve denetim otoritesine iletilmekte, iletilen bilgiler ilgili otorite tarafından kamuya sunulmaktadır.

Aracı kuruluşlar: Aracı kuruluşlar, aracılık faaliyetlerini yürütürken yatırımcıları yeterli düzeyde bilgilendirmeli, yatırımcıların sağlıklı karar alabilmelerine imkân sağlamalıdır.

14.Soru

Aşağıdakilerden hangisi ya da hangileri aracı kurumların faaliyet ve hizmetleri arasında yer almaktadır?

- Sermaye piyasası araçlarıyla ilgili emirlerin alınması ve iletilmesi
- Sermaye piyasası araçlarıyla ilgili emirlerin müşteri adına ve hesabına veya kendi adına ve müşteri hesabına gerçekleştirilmesi
- Sermaye piyasası araçlarının kendi hesabından alım ve satımı
- Sermaye piyasası araçlarının halka arzında yüklenimde bulunularak satışa aracılık edilmesi
- Sermaye piyasası araçlarının halka arzında yüklenimde bulunmaksızın satışa aracılık edilmesi

- A
Yalnız I
B
I ve III
C
II, III ve V
D
I, II, III ve IV
E
I, II, III, IV ve V

Yanıt Açıklaması:

Aracı kurumlar 6362 sayılı Kanunun yatırım hizmet ve faaliyetlerini düzenleyen 37. Maddesinde yer alan konulardan aşağıda faaliyet ve hizmetleri sunmaktadır.

- Sermaye piyasası araçlarıyla ilgili emirlerin alınması ve iletilmesi
- Sermaye piyasası araçlarıyla ilgili emirlerin müşteri adına ve hesabına veya kendi adına ve müşteri hesabına gerçekleştirilmesi
- Sermaye piyasası araçlarının kendi hesabından alım ve satımı
- Sermaye piyasası araçlarının halka arzında yüklenimde bulunularak satışa aracılık edilmesi
- Sermaye piyasası araçlarının halka arzında yüklenimde bulunmaksızın satışa aracılık edilmesi

15.Soru

2011 yılı itibarıyla Türkiye'de kaç banka bulunmaktadır?

- A
31
B
37
C
45
D
48
E
57

Yanıt Açıklaması:

2011 yılı itibarıyla 31'i mevduatı 13'ü kalkınma ve yatırım; 4'ü katılım bankası olmak üzere 48 banka bulunmaktadır. Cevap d şıkkıdır.

16.Soru

Aşağıdakilerden hangisi kurumsal yatırımcı değildir?

- A
Emeklilik fonları
B
Yatırım fonları
C
Sigorta şirketleri
D
Bankalar
E
Bireyler

Yanıt Açıklaması: Bireysel yatırımcılar, kendi adına nispeten ufak yatırımlar yapan şahıslar demektir. Kurumsal yatırımcılar ise bireylerin tasarruflarını bir araya getirip çok daha büyük tasarruf havuzlarına yön veren emeklilik ve yatırım fonları, sigorta şirketleri, bankalardır.

17.Soru

Aşağıdaki ilkelerden hangisi kurumsal yönetim anlayışıyla bağdaşmaz?

- A
Eşitlik
B
Şeffaflık
C
Manipülasyon
D
Hesap verebilirlik
E
Sorumluluk

SERMAYE PİYASALARI VE FİNANSAL KURUMLAR

Yanıt Açıklaması: Kurumsal yönetim, eşitlik, şeffaflık, hesap verebilirlik ve sorumluluk ilkeleri üzerine kurulmuştur.

18.Soru

Dünyada kurulan ilk merkez bankası hangi bankadır?

- A İngiltere Bankası
- B Mezopotamya Bankası
- C ABD Merkez Bankası
- D Federal Reserve Bank
- E IMF

Yanıt Açıklaması:

İngiltere Bankası (Bank of England) 1664'te kurulmuştur ve bu banka ilk merkez bankasıdır

19.Soru

Aşağıdakilerden hangisi Avrupa'daki para karmaşasının sonucudur?

- A Ekonomik ve Siyasal istikrarsızlık
- B Savaşlar
- C Deniz Ticaretinin yaygınlaşması
- D Amsterdam bankasının kurulması
- E İspanyolların Güney Amerika'dan getirdikleri altınlarla sikkeler basması

Yanıt Açıklaması: Ekonomik ve siyasal istikrarsızlık, savaşlar, deniz ticaretinin yaygınlaşması ve İspanyolların altınlarla sikkeler basması Avrupa'daki para karmaşasının sonucu değil nedenleridir. Doğru cevap bu karmaşanın sonucunda ilk olarak 1609 yılında Amsterdam bankasının kurulması ve sabit nitelik ve değerle hesap parası olarak banka florininin üretilmesidir.

20.Soru

I-Standard & Poor's Corporation (S&P)II-Moody's Investors Service (Moody's)III-Fitch Investors Service (Fitch)IV-Japon JCRYukarıdakilerden hangisi önde gelen uluslararası kredi derecelendirme kuruluşlarındandır?

- A I ve II
- B I ve III
- C I, II ve IV
- D I, II, ve III
- E I, II, III ve IV

Yanıt Açıklaması: 1. Standard & Poor's Corporation (S&P) 2. Moody's Investors Service (Moody's) 3. Fitch Investors Service

(Fitch) Ayrıca Japon JCR da kredi notu vermekte ancak yukarıdaki üç kuruluş kadar yakından takip edilmemektedir.

1.Soru

Para piyasasında işlem gören başlıca finansal araçlardan birisi değildir?

- A Hazine Bonosu
- B Hisse Senedi
- C Mevduat Sertifikası
- D Finansman Bonosu
- E Banka Bonosu

2.Soru

Aşağıdakilerden hangisi bankaların işlevleri arasında yer almaz?

- A Finansal aracılık yapma
- B Mali bilgi üretme
- C Kaynak tahsis yapma
- D Fiyat bilgisi üretme
- E Denetim sistemi kurma

Yanıt Açıklaması: Bankaların 5 temel işlevleri arasında E seçeneği yoktur.

3.Soru

Aşağıdakilerden hangisi sermayesine göre bankalar sınıflandırılmasında yer alan bir kavramdır?

- A Kamu bankaları
- B Evrensel bankalar
- C Uzman bankalar
- D Katılım bankaları
- E Mevduat bankaları

Yanıt Açıklaması: Sermayesine göre bankalar, kamu bankaları, özel bankalar ve yabancı bankalar olarak sıralanır.

4.Soru

Başka bir elektronik veriye eklenen veya elektronik veriyle mantıksal bağlantısı bulunan ve kimlik doğrulama amacıyla kullanılan elektronik veri veya bilgiye ne ad verilmektedir?

- A Enformasyon
- B Islak imza
- C

SERMAYE PİYASALARI VE FİNANSAL KURUMLAR

Kamu aydınlatma platformu

D

Elektronik imza

E

Derecelendirme

Yanıt Açıklaması:

Elektronik imza Başka bir elektronik veriye eklenen veya elektronik veriyle mantıksal bağlantısı bulunan ve kimlik doğrulama amacıyla kullanılan elektronik veri veya bilgidir. Doğru cevap D'dir.

5.Soru

Aşağıdaki seçeneklerden hangisi tahvile ilgili kavramlardan birisi değildir?

A

Nominal

B

İtfa

C

Kupon oranı

D

Kar

E

Vade

Yanıt Açıklaması: Tahvil ile ilgili kavramlar içerisinde vade yer almaz.Bu nedenle doğru cevap "D" seçeneğidir.

6.Soru

Finans sektörünün sağlıklı işlemesi aşağıdaki terimlerden hangisiyle ilişkilidir?

A

Finansal istikrar

B

Maliye politikası

C

Para politikası

D

Gözetim ve denetim sistemi

E

Finansal aracılık

7.Soru

I. Bağımsız denetçiler II. Düzenleme ve denetleme yetkisi olan otoriteler III. Aracı kuruluşlar IV. İşlem yapanlar V. Şirketin üst düzey yöneticileri ve ortakları Yukarıdakilerden hangileri kamuyu bilgilendirmekle sorumlu olunan kişilerdendir?

A

I, II

B

II, IV, V

C

I, II, III, IV

D

II, III, IV, V

E

I, II, III, IV, V

Yanıt Açıklaması: I, II, III, IV, V

8.Soru

Aşağıdakilerden hangisi finansal kurumların devletin sağladığı güvenlik önlemlerini kötüye kullanmasını ifade eder?

A

Bilgi asimetrisi

B

Sistemin kilitlenmesi

C

Rekabetin zayıf olması

D

Ahlaki çöküntü

E

Ölçek ekonomisi

9.Soru

Güçlü ekonomiye geçiş programı hangi hangi yıl uygulanmaya başlamıştır?

A

2008

B

1999

C

1990

D

2001

E

2011

Yanıt Açıklaması:

Nisan 2001'de Güçlü Ekonomiye Geçiş Programı uygulanmaya başlamıştır. Doğru cevap D'dir.

10.Soru

Avro'ya dahil olabilmek için "toplam kamu borcu/milli gelir oranı", aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak gösterilmiştir?

A

Toplam kamu borcu/milli gelir oranı %30'dan az olacak

B

Toplam kamu borcu/milli gelir oranı %40'dan az olacak

C

Toplam kamu borcu/milli gelir oranı %50'dan az olacak

D

Toplam kamu borcu/milli gelir oranı %60'dan az olacak

E

Toplam kamu borcu/milli gelir oranı %70'dan az olacak

Yanıt Açıklaması: Toplam kamu borcu/milli gelir oranı %60'dan az olacak şartı, Avroya dahil olabilmek için istenen iki kriterden biridir.

11.Soru

Anonim şirketlerin kâr ve zarar karşılığı ihraç ettikleri menkul değerlerdir. Yukarıdaki tanım aşağıdaki kavramlardan hangisine aittir?

A

Varlığa dayalı menkul kıymet

B

Gelecek sözleşmelerine konu olan kıymetler

C

SERMAYE PİYASALARI VE FİNANSAL KURUMLAR

Kâr ve zarar ortaklığı belgesi

D

Opsiyon sözleşmesi

E

Swap

Yanıt Açıklaması: Kâr ve zarar ortaklığı belgesi: Anonim şirketlerin kâr ve zarar karşılığı ihraç ettikleri menkul değerlerdir.

12.Soru

Anonim şirketler, öz sermaye gereksinimlerini hisse senedi ihraç ederek karşılarlar. İşletmeler, ihraç ettikleri hisse senetlerinin tümünü halka sunmayabilirler. Halka sunulmayan bu hisse senetlerine ne ad verilir?

A

Bono

B

Police

C

Tahvil

D

Katılma intifa senedi

E

Kasa hisse senetleri

Yanıt Açıklaması:

Anonim şirketler, öz sermaye gereksinimlerini hisse senedi ihraç ederek karşılarlar. İşletmeler, ihraç ettikleri hisse senetlerinin tümünü halka sunmayabilirler. Halka sunulmayan bu hisse senetleri, şirket kasasında tutulduğundan kasa hisse senetleri olarak bilinir.

13.Soru

Hem öz sermayenin hem de dış kaynakların karakterlerini içeren ara finansman modeline ne ad verilir?

A

İç borçlanma

B

Dış borçlanma

C

Mezzanine kapital

D

Sukuk

E

Varant

14.Soru

Daha önceden çıkartılan finansal araçlar hangi piyasalarda işlem görmektedir?

A

İkincil piyasa

B

Limon piyasası

C

Birincil piyasa

D

Boğa piyasası

E

Hizmet piyasası

Yanıt Açıklaması: Daha önceden çıkartılan finansal araçların işlem gördüğü piyasalara "ikincil piyasa" denmektedir.

15.Soru

I. Standard & Poor's Corporation (S&P)II. Moody's Investors Service (Moody's)III. Fitch Investors Service (Fitch)Yukarıdakilerden hangisi ya da hangileri önde gelen uluslararası kredi derecelendirme kuruluşlarıdır?

A

Yalnız I

B

Yalnız II

C

I, II

D

I, III

E

I, II ve III

Yanıt Açıklaması: Önde gelen uluslararası kredi derecelendirme kuruluşları,• Standard & Poor's Corporation (S&P)• Moody's Investors Service (Moody's)• Fitch Investors Service (Fitch)

16.Soru

I- DışsalıklarII-Piyasa yetersizliklerIII-Sistemin kilitlenmesiYukarıda bahsedilen nedenlerden dolayı aşağıdakilerden hangisinin yapılması zorunludur?

A

Finansal piyasaların düzenlenmesi

B

Devalüasyon

C

Düzenleme

D

Sigortacılık

E

Finansal danışmanlık

Yanıt Açıklaması: Dışsalıklar, Piyasa yetersizlikleri, Sistemin kilitlenmesi finans sektörünün düzenlenmesinin nedenleri arasında yer alırlar.

17.Soru

Aşağıdaki seçeneklerden hangisinde piyasaların toplandığı grup sayısı yer almaktadır?

A

2

B

3

C

4

D

5

E

6

Yanıt Açıklaması: Bir ekonomide piyasaları reel piyasalar ve finansal piyasalar olarak iki temel grupta toplamak mümkündür.Bu nedenle doğru cevap "A" dır.

18.Soru

SERMAYE PİYASALARI VE FİNANSAL KURUMLAR

Aşağıdakilerden hangisi Dodd-Frank Wall Street Reformu ve Tüketici Koruma Yasası'nın önemli noktaları arasında yer almaz?

- A Bağımsız Başkan
- B Bağımsız Bütçe
- C Bağımsız Kural Koyma
- D Hızlı Hareket Etme
- E Bekle-Gör politikası

Yanıt Açıklaması: Bağımsız bütçe, bağımsız başkan, bağımsız kural koyma ve hızlı hareket etme ilgili yasanın önemli noktaları arasında yer almaktadır.

19.Soru

Küresel kriz dönemi aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

- A 2002-2008
- B 2008-2010
- C 2001-2002
- D 2010-2015
- E 2008-2011

Yanıt Açıklaması:

küresel kriz 2008-2011 dönemlerini kapsamaktadır. Doğru cevap E'dir.

20.Soru

G-20 Zirvesinde finansal regülasyona ilişkin "Yüksek işlem sıklığı (high frequency trading) ve kayıt dışı likiditeden (dark liquidity) kaynaklanan riskleri dikkate alarak piyasa bütünlüğü ve etkinliğine yönelik düzenlemelerin daha da geliştirileceği ifade edilmiştir." şeklindeki karar aşağıdakilerden hangisi kapsamındadır?

A Gölge bankacılığının düzenlenmesi ve denetlenmesi

- B Mali istikrar Kurulu'nun yetki alanı
- C Türev piyasalarının düzenlenmesi
- D Finansal sistem reformunun devamlılığı
- E Tüketicilerin korunması

1.Soru

Aşağıdakilerden hangisi küresel tahvil piyasasının sınıflandırılmasında kullanılan başlıca kıstaslardan biri değildir?

- A Tahvilin hangi para biriminden çıkarıldığı

- B Tahvilin hangi ülkede ihraç edildiği

- C Tahvilin hangi ülkelerin borsalarında kote edildiği

- D İhraççının hangi ülkeden olduğu

E Tahvil getirisi

2.Soru

Aşağıdaki seçeneklerden hangisi finansal piyasaları globalleşmeye yönlendiren temel faktörlerden birisi değildir?

- A Finansal Liberalleşme
- B Finansal Yenilikler ve Teknolojik İlerlemeler
- C Doğrudan Yatırımların Azalması
- D Mali Krizler
- E Finansal Piyasalarda Yakınlaşma

Yanıt Açıklaması: Finansal piyasaları globalleşmeye

yönlendiren temel faktörler şu şekilde özetlenebilir: • Finansal Liberalleşme • Finansal Yenilikler ve Teknolojik İlerlemeler • Mali Krizler • Finansal Piyasalarda Yakınlaşma • Finans Sektöründe Birleşmeler ve Devralmaların Artması • Doğrudan Yatırımların Artması

3.Soru

Bir yıldan daha uzun vadeli finansal araçların işlem gördüğü piyasalara ne ad verilir?

- A Sermaye piyasaları
- B Para piyasaları
- C Spot piyasa
- D Türev piyasalar
- E Organize piyasalar

Yanıt Açıklaması: A şıkkı

4.Soru

Aşağıdakilerden hangisi sabit veya değişken getiri sağlayabilen bir faizsiz sermaye piyasası aracıdır?

A Sukuk

- B Adi hisse senedi

SERMAYE PİYASALARI VE FİNANSAL KURUMLAR

C
Futures
D
Forward

E
Katılma intifa senedi

5.Soru
A.B.D.'de yabancı menkul kıymetlerin işlem gördüğü piyasaya verilen ad aşağıdakilerden hangisidir?

A
Samurai Piyasası
B
Yankee Piyasası
C
Rembrandt Piyasası
D
Matador Piyasası
E
Ortadoğu Piyasası

Yanıt Açıklaması: A.B.D.'de yabancı menkul kıymetlerin işlem gördüğü piyasaya "Yankee Piyasası" denilmektedir.

6.Soru
Finansal gelişmişlik endeksinde ülkeler aşağıdaki kriterlerden hangisine göre değerlendirilmez?

A
Finansal borçlar
B
Finansal istikrar
C
Finansal piyasalar
D
Finansal erişim.
E
Kurumsal çevre

Yanıt Açıklaması: A

7.Soru
Bank of North America hangi tarihte kurulmuştur?

A
1619
B
1640
C
1664
D
1656
E
1782

8.Soru
Sahibine ihraççı ortaklığın veya payları borsada işlem gören başka bir ortaklığın belirli sayıda hissesini, belirli bir fiyattan, belirli bir dönem içerisinde satın alma hakkı veren sermaye piyasası aracı aşağıdakilerden hangisidir?

A
Ortaklık Varantı

B
Riskli Tahviller
C
Sıfır Kuponlu Tahviller
D
Kâra İştirakli Tahviller
E
Aracı Kuruluş Varantı

9.Soru
Elde ettikleri bilgi çerçevesinde şirketin sürekliliği, finansal durumu ve faaliyet sonuçlarına ilişkin fikir sahibi olması ve buna göre şirketle ilişkisinin devam edip etmeyeceği kararını vermesi gerekenler aşağıdakilerden hangisidir?

A
Şirket Yöneticileri ve Hâkim Ortaklar
B
Sermaye Piyasası Aracılığıyla İşletmelere Fon Sağlayan Mevcut ve Potansiyel Yatırımcılar
C
İşletme Çalışanları ve Sendikalar
D
Müşteriler
E
Tedarikçiler

10.Soru
Aşağıdakilerden hangisi finansal varlıkların özelliği değildir?

A
Paraya çevrilebilirlik
B
Bölünebilirlik
C
Geri dönülmezlik

D
Getiri
E
Vade

11.Soru
Hollanda'da yabancı menkul kıymetlerin işlem gördüğü piyasa aşağıdakilerden hangisidir?

A

SERMAYE PİYASALARI VE FİNANSAL KURUMLAR

Yankee Piyasası

B

Samurai Piyasası

C

Bulldog Piyasası

D

Rembrandt Piyasası

E

Matador Piyasası

12.Soru

Aşağıdakilerden hangisi piyasaların küreselleşme sürecine katkı yapan faktörlerden biridir?

A

Finansal serbestleşmenin azalması

B

Lokalizasyonun artması

C

Bireysel yatırımcıların öneminin artması

D

İletişim olanaklarının azalması

E

Finansal piyasaların serbestleşerek yabancı yatırımcılara açılması

Yanıt Açıklaması: Piyasaların küreselleşme sürecine katkı yapan üç faktörden biri, finansal piyasaların serbestleşip yabancı yatırımcılara açılmasıdır.

13.Soru

Piyasalara yatırım yapanlar arasında ağırlığın bireysel yatırımcılardan kurumsal yatırımcılara kaymasına ne ad verilir?

A

Finansal piyasaların küreselleşmesi

B

Para piyasaları

C

Finansal piyasaların kurumsallaşması

D

Sermaye piyasaları

E

Finansal araçlar

14.Soru

Dünya Ekonomik Forumu ("WEF") bünyesinde Finansal Gelişim Raporu hangi sıklıkta yayınlamaktadır?

A

6 ayda 1

B

Yılda 3 kez

C

Her yıl

D

2 yılda 1

E

3 yılda 1

15.Soru

I- Finansal piyasaların serbestleşip yabancı yatırımcılara açılması.II- Teknolojik gelişmelerin dünya piyasalarının takibini, fırsatların analizini ve işlem yapmayı kolaylaştırması.III- Finansal piyasaların artan oranda kurumsallaşması.Yukarıdakilerden hangisi piyasaların küreselleşme sürecine katkı yapan faktörlerdendir?

A

Yalnız I

B

I ve II

C

I ve III

D

II ve III

E

I, II ve III

Yanıt Açıklaması: Piyasaların küreselleşme sürecine katkı yapan faktörler ; 1) Finansal piyasaların serbestleşip yabancı yatırımcılara açılması, 2) Teknolojik gelişmelerin dünya piyasalarının takibini, fırsatların analizini ve işlem yapmayı kolaylaştırması, 3) Finansal piyasaların artan oranda kurumsallaşması.

16.Soru

Aşağıdaki ülkelerden hangisi Avro'ya geçmemiştir?

A

Avusturya

B

Belçika

C

İsveç

D

Hollanda

E

Portekiz

17.Soru

Finansal piyasaların temel dayanağı hangi unsurun yerleştirilmesidir?

A

Likidite

B

Bölünebilirlik

C

Paraya çevrilebilirlik

D

SERMAYE PİYASALARI VE FİNANSAL KURUMLAR

Güven
E
Anlaşılabilirlik

Yanıt Açıklaması: Güven

18.Soru

Aşağıdakilerden hangisi avroya katılmayan ülkelerden biridir?

A
Fransa
B
Almanya
C
İsveç
D
İtalya
E
İrlanda

Yanıt Açıklaması: Danimarka, İsveç ve İngiltere Avro'ya katılmadı.

19.Soru

Amacı finans sisteminin bir bütün olarak istikrarının ve sağlığının korunması olan düzenleme aşağıdakilerden hangisidir?

A
Sistemik düzenleme ve gözetim
B
Mali Düzenleme ve Gözetim
C
Piyasalarda rekabetin sağlanması
D
Kurumsal yaklaşım
E
Yatırımcıların korunması

Yanıt Açıklaması:

Sistemik düzenleme ve gözetimin amacı ise finans sisteminin bir bütün olarak istikrarının ve sağlığının korunmasıdır. Doğru cevap A'dır.

20.Soru

Aşağıdaki seçeneklerden hangisinde hisse senedi sermayesinin verdiği haklar bir arada yer almaktadır?

A
Ortaklık hakkı,Yönetime katılma (oy) hakkı,
B
Ortaklık hakkı,Yönetime katılma (oy) hakkı,Kâr payı (temettü) ve temettü avans alma hakkı,Rüçhan hakkı (yeni pay alma hakkı),Bedelsiz pay alma hakkı
C
Kâr payı (temettü) ve temettü avans› alma hakkı,Rüçhan hakkı (yeni pay alma hakkı),Bedelsiz pay alma hakkı

D
Yönetime katılma (oy) hakkı,Kâr payı (temettü) ve temettü avans alma hakkı,
E
Bedelsiz pay alma hakkı

Yanıt Açıklaması: Bütün seçeneklerde hisse sendi sermayesinin verdiği haklar yer alsa da tümünün bir arada verildiği seçenek "B" dir.

1.Soru

Aşağıdakilerden hangisi genellikle ekonomideki para politikasını uygular?

A
Yatırım bankaları
B
Kalkınma bankaları
C
Yabancı bankalar
D
Özel bankalar
E
Merkez bankaları

Yanıt Açıklaması: E şıkkı

2.Soru

Türkiye'de ilk devlet bankası sıfatıyla kurulan banka hangisidir?

A
Ziraat Bankası
B
Osmanlı Bankası
C
İş Bankası
D
Türkiye Sanayi ve Maadin Bankası
E
Emlak ve Kredi Bankası

Yanıt Açıklaması:

b şıkkının merkez bankası sıfatı vardır; c şıkkı ilk özel banka; d şıkkı ilk kalkınma bankası ve e şıkkı konut kredisi bankasıdır. Cevap A şıkkıdır.

3.Soru

Aşağıdakilerden hangisi finansal piyasalara fon sunanların talep ettikleri varlığa verilen isimdir?

A
Finansal Varlık
B
Nakit Akışı
C
Vade
D

SERMAYE PİYASALARI VE FİNANSAL KURUMLAR

Getiri

E

Bölünebilirlik

Yanıt Açıklaması: Finansal Varlık seçeneklerdeki tek ispat belgesini oluşturur. Diğer seçenekler finansal varlıkların özelliklerini oluşturmaktadır.

4.Soru

Devletin finans sistemine sağladığı başlıca koruma önlemleri mevduat garantisi ve merkez bankasının bankalara sağladığı likidite olanağıdır. İlk olarak bu mevduat sahiplerinin mevduatlarını yatıracakları bankaları seçerken daha az araştırma yapmasına, hatta bazı durumlarda örneğin daha riskli kurumların daha iyi getiri sunması durumunda daha riskli kurumlara kaymalarına yol açabilir. İkincisi, kurumlar da mevduat sahipleri korunacağı için daha fazla risk alabilirler. Mevduat sigortası olduğu için mevduat sahipleri daha riskli kurumlardan gerekli risk primini talep etmeyecekler ve kurumlar bir anlamda devlet tarafından bir ölçüde sübvans edilmiş olacaktır. Sonuç olarak, Finansal kurumlar devletin sağladığı güvenlik önlemlerini kötüye kullanabilirler. Yukarıdaki bilgi devletin finansal piyasaları düzenlemesinin sebeplerinden hangisine aittir?

A

Dışsalıklar

B

Ahlaki çöküntü

C

Sistemin kilitlenmesi

D

Finansal kontratlar ve reel sektör kontratları

E

Rekabetin zayıf olması

Yanıt Açıklaması: Paragrafta açıklanan bilgi ahlaki çöküntü ile alakalıdır.

5.Soru

Anonim şirketlerin kâr ve zarar karşılığı ihraç ettikleri menkul değer aşağıdakilerden hangisidir?

A

Ortaklık Varantı

B

Riskli Tahviller

C

Kar Zarar Ortaklığı Belgesi

D

Gelir Ortaklığı Senedi

E

Aracı Kuruluş Varantı

6.Soru

Aşağıdaki seçeneklerden hangisinde finansal varlıkların özellikleri bir arada yer almaktadır?

A

Paraya çevrilebilirlik, Bölünebilirlik, Geri dönülebilirlik, Getiri, Vade

B

Paraya çevrilebilirlik, Bölünebilirlik

C

Getiri

D

Paraya çevrilebilirlik

E

Bölünebilirlik, Geri dönülebilirlik, Getiri

Yanıt Açıklaması: Finansal varlıkların başlıca özelliklerinin yer aldığı şık "a" şıkkıdır.

7.Soru

Yabancı bir ihraççı tarafından başka bir ülkede, o ülkenin para birimi cinsinden, ihraca aracılık eden konsorsiyumun da o ülke kuruluşlarından olduğu ve o ülke piyasası ile sınırlı tahvil ihraçlarına ne ad verilir?

A

Yabancı Tahvil İhraçları

B

Sınırsız Tahvil İhraçları

C

Sınırlı Tahvil İhraçları

D

Yerli Tahvil İhraçları

E

Primli Tahvil İhraçları

Yanıt Açıklaması: Yabancı bir ihraççı tarafından başka bir ülkede, o ülkenin para birimi cinsinden, ihraca aracılık eden konsorsiyumun da o ülke kuruluşlarından olduğu ve o ülke piyasası ile sınırlı tahvil ihraçlarına, Yabancı Tahvil İhraçları denir.

8.Soru

Euromerkezler coğrafi dağılımları dikkate alınarak sıralandığında beş ana merkez olduğunu görüyoruz.

Aşağıdaki merkezlerden hangisi doğru ifade **edilmemiştir**?

A

Londra, Zürih, Frankfurt, Lüksemburg, Paris, Amsterdam, Brüksel, Milano gibi merkezlerden oluşan Avrupa merkezleri

B

New York, Toronto, Şikago, Los Angeles ve diğerlerinden oluşan A.B.D. ve Kuzey Amerika merkezleri

C

Nassau-Bahama, Cayman Adaları ve Panama'dan oluşan Afrika merkezleri

D

Singapur, Hong Kong ve Tokyo'dan oluşan Uzak Doğu ve Asya merkezleri

E

Beyrut, Bahreyn ve Birleşik Arap Emirlikleri'nden oluşan

SERMAYE PİYASALARI VE FİNANSAL KURUMLAR

Ortadoğu merkezleri

Yanıt Açıklaması:

Nassau-Bahama, Cayman Adaları ve Panama'dan oluşan merkezler Afrika değil, Karayip merkezleri olduğundan yanlıştır. Buna göre doğru cevap C'dir.

9.Soru

Fiyatları bir başka ürünün fiyatına bağlı olan ürünlere ne ad verilir?

A

Spekülasyon ürünü

B

Özel ürün

C

Manipülatif ürün

D

Türev ürün

E

Sınırlı ürün

10.Soru

Aşağıdaki seçeneklerden hangisinde opsiyon çeşitlerinden üç tanesi yer almaktadır?

A

Endeks opsiyonları Döviz opsiyonları Türev

B

Endeks opsiyonları Döviz opsiyonları Heger

C

Endeks opsiyonları Döviz opsiyonları Vade

D

Hisse senedi opsiyonları Endeks opsiyonları Döviz opsiyonları

E

Endeks opsiyonları Döviz opsiyonları Spekülasyon

Yanıt Açıklaması: Hisse senedi opsiyonları Endeks opsiyonları Döviz opsiyonları Seçeneği doğrudur ve " D" seçeneğinde verilmiştir.

11.Soru

Aşağıdakilerden hangisi Kamuyu bilgilendirme konusunda sorumlu olan kişilerden birisi değildir?

A

Yatırımcılar

B

Bağımsız Denetçiler

C

İşlem Yapanlar

D

Düzenleme Ve Denetleme Yetkisi Olan Otoriteler

E

Şirketin Üst Düzey Yöneticileri ve Ortakları

12.Soru

Aşağıdakilerden hangisinde şirkete fon girişi olmaktadır?

A

Bedelli hisse senetleri çıkarımı

B

Bedelsiz hisse senetleri çıkarımı

C

Duran varlık alımı

D

Tahvil alımı

E

Varant alımı

13.Soru

Finansal piyasaların uluslararası bir özellik kazanma süreci ne zaman hız kazanmaya başlamıştır?

A

1970'lerden sonra

B

1980'lerden sonra

C

1990'lardan sonra

D

2000'li yıllarda

E

2010'lu yıllarda

Yanıt Açıklaması: 1980'ler sonrası artan oranda entegrasyon piyasaların küreleşmesine neden olmuştur.

Doğru cevap : B

14.Soru

Aşağıdakilerden hangisi 2499 Sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nda sıralanan sermaye piyasası kurumları arasında sayılmaz?

A

Aracı kurumlar

B

yatırım ortaklıkları

C

yatırım fonları

D

sermaye piyasasında faaliyet göstermesine izin verilen diğer kurumlar

E

sosyal güvenlik kurumları

Yanıt Açıklaması: Ülkemizde sermaye piyasası kurumları 2499 Sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nda düzenlenmiş olup aracı kurumlar, yatırım ortaklıkları, yatırım fonları ve sermaye piyasasında faaliyet göstermesine izin verilen diğer kurumlar olarak yer almaktadır.

15.Soru

Aşağıdaki seçeneklerden hangisinde bankacılık sektörünün yapılanma sürecinin tamamlandığı yıllar yer almaktadır?

SERMAYE PİYASALARI VE FİNANSAL KURUMLAR

- A
1999-2000
B
2001-2002
C
2002-2008
D
1998-1999
E
1996-1998

Yanıt Açıklaması: Bankacılık sektörünün yapılandırma süreci, 2001 Krizini takip eden iki yıl içinde büyük ölçüde tamamlanmıştır. Yeniden yapılandırma sürecini takip eden 2002- 2008 dönemi, bankacılık sektörü için bir büyüme ve gelişme dönemi olmuştur. Bu nedenle doğru cevap "D" seçeneğinde yer almaktadır.

16.Soru

Aşağıdakilerden hangisi İMKB Hisse Senetleri Piyasası'nda işlem gören ürünlerden birisidir?

- A
Aracı kuruluş varantları
B
tahviller
C
hazine bonoları
D
vadeli işlem kontratları
E
altın ve kıymetli madenler

Yanıt Açıklaması: İMKB Hisse Senetleri Piyasası'nda hisse senetleri, rüçhan hakkı kuponları, borsa yatırım fonları ve aracı kuruluş varantları işlem görmektedir.

17.Soru

I. Sermaye koyma teşkilatlandırma, hizmet birimlerinin tamamlanması ve kamuya duyurma,II. Mevduat toplama, kaynak oluşturma,III. Kredi verme, kaynak kullandırma,IV. Faaliyetlerin denetimi,Yukardakilerden hangileri banka faaliyetleri safhalarındandır?

- A
Yalnız I
B
Yalnız III
C
I ve II
D
I, II ve III
E
I, II, III, IV

Yanıt Açıklaması: Banka faaliyetleri genel olarak dört safhadan oluşmaktadır. Bunlar:I. Sermaye koyma teşkilatlandırma, hizmet birimlerinin tamamlanması ve kamuya duyurma,II. Mevduat toplama, kaynak oluşturma,III. Kredi verme, kaynak kullandırma,IV.

Faaliyetlerin denetimi,
18.Soru

"İşletmeler, kendilerine ilişkin finansal ve finansal olmayan bilgileri karar alma mekanizmalarında kullanmak amacıyla farklı şekil ve içeriklerde üst düzey yöneticilere ve hissedarlara sunabilmektedir. Bilgilerin şekil ve içerikleri, her işletmenin kendine özgü durumlara göre değişebilmektedir."

Kamuyu bilgilendirmekle yükümlü olan tarafların kamuya sunabilecekleri bilgileri çeşitli açılardan sınıflandırmak mümkündür. Yukarıda verilen bilgiler bu sınıflandırmalardan hangisiyle ilişkilendirilebilir?

- A
Sunma sıklığı bakımından
B
Sunulan taraflar bakımından
C
Zorunluluk bakımından
D
İşlem gördüğü piyasa bakımından
E
İçerik bakımından

Yanıt Açıklaması:

Kamuyu bilgilendirmekle yükümlü olan tarafların kamuya sunabilecekleri bilgileri sunulan taraflar bakımından ele alınacak olursa, bu sınıflandırma ile ilgili şunlar söylenebilir: İç raporlama ve dış raporlama olarak ikiye ayrılabilir. İşletmeler, kendilerine ilişkin finansal ve finansal olmayan bilgileri karar alma mekanizmalarında kullanmak amacıyla farklı şekil ve içeriklerde üst düzey yöneticilere ve hissedarlara sunabilmektedir. Bilgilerin şekil ve içerikleri, her işletmenin kendine özgü durumlara göre değişebilmektedir.

19.Soru

Aşağıdakilerden hangisi para ve sermaye piyasalarının küreselleşmesinin sonuç-larından biri değildir?

- A
Şirketlerin, yabancı piyasalardan fon temin etme imkânına kavuşması
B
Yatırımcıların, daha etkin bir portföy çeşitlendirme olanağına kavuşması
C
Döviz piyasaları ve borsalardaki işlem hacminin çok büyük boyutlara ulaşması
D
Finansal serbestleşmenin azalması

SERMAYE PİYASALARI VE FİNANSAL KURUMLAR

E
Piyasalarda, uluslararası kurumsal yatırımcıların rolünün yerli yatırımcıların önüne geçmesi

Yanıt Açıklaması: Finansal serbestleşmenin azalması, para ve sermaye piyasalarının küreselleşmesinin sonuçlarından biri değildir.

20.Soru

1923 yılında yapılan İzmir İktisat Kongresi'ne katılan sanayicilerin önerileri doğrultusunda bir sanayi bankasının kurulmasına karar verilmiştir.

A
1938- Halk Bankası

**B
1925- Türkiye Sanayi ve Maadin Bankası**

C
1944- Yapı ve Kredi Bankası

D
1927- Emlak ve Eylem Bankası

E
1930- T.C. Merkez Bankası

1.Soru

Aşağıdakilerden hangisi finansal sistemi oluşturan unsurlardan biri değildir?

A
Tasarruf sahipleri

B
Bağımsız denetçiler

C
Yatırımcılar

D
Yatırım ve finansman araçları

E
Yardımcı kuruluşlar

Yanıt Açıklaması: Bağımsız denetçiler, finansal sistemi oluşturan unsurlardan biri değildir.

2.Soru

Aşağıda belirtilen bankaların temel fonksiyonlarından hangisi bankacılık sektörünün asli işidir?

**A
Bankalar finansal aracılık yapar**

B
Bankalar mali bilgi üretir

C
Bankalar kaynak tahsisı yapar

D
Bankalar fiyat bilgisi üretir

E
Bankalar risk yönetimi yapar

3.Soru

Aşağıdakilerden hangisi veya hangileri Kamuyu aydınlatmanın, sermaye piyasalarının gelişimi açısından önemlerindendir?

I.Yetersiz ve açık olmayan bilgiler sermaye piyasasının işleyişine zarar vererek sermaye maliyetini artırabilir.

II.Açıklanan bilgilerin niteliği ve niceliği arttıkça, şirketin değeri hakkındaki belirsizlikler ortadan kalkar.

III. Güvenilir ve zamanlı bilgi, şirket bünyesindeki karar alıcıların güvenini artırır ve doğrudan büyümeyi ve kârlılığı etkileyen başarılı şirket kararları almalarını mümkün kılar.

IV. Açıklanan bilgiler, şirketin hisse senedi fiyatına yaptıkları doğrudan etkinin yanında, şirket dışındaki karar alıcıların (menfaat sahipleri, yatırımcılar ve borç verenler), şirket ile ilgili bilgi toplama inisiyatiflerine etki ederek fiyatı dolaylı olarak da etkilerler.

A

I,II

B

II,III

C

I,III,IV

D

I,II,IV

E

I,II,III,IV

Yanıt Açıklaması:

Kamuyu aydınlatmanın, sermaye piyasalarının gelişimi açısından önemi şu şekilde özetlenebilir:

- Kamuyu aydınlatma, yatırımcıların korunması için güçlü bir araçtır. Sermayenin çekilmesine ve piyasalara olan güvenin artırılmasına yardımcı olur.

- Zayıf kamuyu aydınlatma, sermaye piyasalarında etik olmayan davranışlara ve piyasa bütünlüğünün bozulmasına neden olur. Bu durum sadece şirketlere değil, bir bütün olarak ekonomiye de zarar verir.

- Yetersiz ve açık olmayan bilgiler sermaye piyasasının işleyişine zarar vererek sermaye maliyetini artırabilir.

- Güvenilir ve zamanlı bilgi, şirket bünyesindeki karar alıcıların güvenini artırır ve doğrudan büyümeyi ve kârlılığı etkileyen başarılı şirket kararları almalarını mümkün kılar.

- Açıklanan bilgiler, şirketin hisse senedi fiyatına yaptıkları doğrudan etkinin yanında, şirket dışındaki karar alıcıların (menfaat sahipleri, yatırımcılar ve borç verenler), şirket ile ilgili bilgi toplama inisiyatiflerine etki ederek fiyatı dolaylı olarak da etkilerler.

- Açıklanan bilgilerin niteliği ve niceliği arttıkça, şirketin

SERMAYE PİYASALARI VE FİNANSAL KURUMLAR

değeri hakkındaki belirsizlikler ortadan kalkar.

- Daha kaliteli kamuyu aydınlatma ile şirket daha uzun dönemli yatırımcıları çekebilir, daha geniş anlamda analiz imkânı sağlanır, yönetimin kredibilitesi ve hesap verebilirlik düzeyi artar.

4.Soru

Aşağıdakilerden hangisi para piyasasında işlem gören finansal bir araç değildir?

- A
Hazine bonosu
- B
Banka bonosu
- C
Mevduat sertifikası

**D
Konut kredisi**

- E
Finansman bonosu

5.Soru

Aşağıdakilerden hangisi finansal araçların sahip olabildiği niteliklerden birisidir?

- A
Kıymetli evrak
- B
Gizli evrak
- C
Risksiz evrak
- D
Nominal evrak
- E
Gerçek evrak

Yanıt Açıklaması: Piyasalarda fon talep edenlerle fon arz edenler bir araya gelir. Söz konusu fonlar, işlem yapanlar arasında anlaşmayı güvenceye alan birtakım kıymetli evraklarla devredilmektedir ve bunlara da "finansal araçlar" denilmektedir.

6.Soru

Tahvilde "kupon oranı" dendiğinde hangisi anlaşılmalıdır?

- A
Vade
- B
İtfa tarihi
- C
Döviz kuru
- D
Nominal faiz oranı
- E
Nominal değer

Yanıt Açıklaması: Kupon oranı: Nominal değer üzerinden yüzde olarak belirtilen, tahvil sahibinin alacağı faiz miktarıdır.

7.Soru

Merkez bankaları ile ilgili olarak verilen ifadelerden hangisi veya hangileri yanlıştır?

- I- Ülkemizde merkez bankası özeldir.
- II- Merkez bankası ekonomik para politikasını uygular.
- III-Osmanlı bankası bir dönem merkez bankası görevini yerine getirmiştir.
- IV-T.C. Merkez Bankası 1930 yılında kurulmuştur.

- A
I-II-III
- B
Yalnız IV
- C
II-III

- D
Yalnız I
- E
III-IV

Yanıt Açıklaması:

Ülkemizde merkez bankası kamu bankasıdır. Doğru cevap D'dir.

8.Soru

I-Tahvilin hangi para biriminden çıkarıldığı,II-Tahvilin hangi ülkede ihraç edildiği,III-Tahvilin hangi ülkelerin borsalarında kote edildiği,IV-İhraççının hangi ülkeden olduğu,V-Yatırımcıların hangi ülkeden olduğu.Yukarıdakilerden hangisi küresel tahvil piyasasının sınıflandırılmasında kullanılan başlıca kıstaslardandır?

- A
I ve II
- B
I, II ve IV
- C
I, II, III ve V
- D
II, III, IV ve V
- E
I, II, III, IV ve V

Yanıt Açıklaması: • Tahvilin hangi para biriminden çıkarıldığı, • Tahvilin hangi ülkede ihraç edildiği, • Tahvilin hangi ülkelerin borsalarında kote edildiği, • İhraççının hangi ülkeden olduğu, • Yatırımcıların hangi ülkeden olduğu.

9.Soru

Fiyatların artacağı beklentisine göre kar elde etmek amacıyla alım satım yapan kişi veya kurumlara ne ad verilir?

- A

SERMAYE PİYASALARI VE FİNANSAL KURUMLAR

Hedger

B

Spekülatör

C

Broker

D

Arbitrajcı

E

Dialer

10.Soru

Son yıllarda, derecelendirme büyük önem kazanmaya başlamış olup uluslararası alanda yoğun ilgi görmeye başlamıştır. Bu ilginin sebebi yatırımcılar ve ihracıcılardan kaynaklanmaktadır. Kredi derecelendirme kuruluşlarının belirlediği kredi notları ihracçı ve yatırımcının hamlelerini belirlemede belirleyici rol oynamıştır. Ancak 2008-2009 küresel finansal krizinden sonra kredi notlarının saygınlığı sorgulanmaya başlanmıştır. Tahvillerin kredi notu yatırım yapılabilir ve yatırım yapılabilir seviyesi altı olarak notlandırılır.Bu anlatılanlardan aşağıdakilerden hangisi çıkarılamaz?

A

Kredi derecelendirme kuruluşları yatırımcıya yararlı bilgiler sunar.

B

Kredi derecelendirme kuruluşlarının kredi notları, o kuruluşa yatırım yapılıp yapılamayacağı hususunda kesinlikle doğru bilgi verir.

C

Son yıllarda yatırımcıların derecelendirme talepleri artmıştır.

D

Derecelendirme almış ihracçı daha kolay satış gerçekleştirmektedir.

E

2008-2009 küresel finansal krizine rağmen kredi derecelendirme kuruluşlarının popülarlığı artmaktadır.

Yanıt Açıklaması: Son yıllarda, derecelendirme büyük önem kazanmaya başlamış olup uluslararası alanda yoğun ilgi görmeye başlamıştır. Bu ilginin sebebi yatırımcılar ve ihracıcılardan kaynaklanmaktadır. Kredi derecelendirme kuruluşlarının belirlediği kredi notları ihracçı ve yatırımcının hamlelerini belirlemede belirleyici rol oynamıştır. Ancak 2008-2009 küresel finansal krizinden sonra kredi notlarının saygınlığı sorgulanmaya başlanmıştır. Tahvillerin kredi notu yatırım yapılabilir ve yatırım yapılabilir seviyesi altı olarak notlandırılır.Anlatılanlardan yola çıkarak kredi notlarına güvenmek gerektiğini ancak bunlarında yanılabilceğini göz önünde tutmak gerektiğini çıkarabiliriz.

11.Soru

Gelecek sözleşmeleri, sözleşmeye konu olan ürünün türüne göre sınıflandırıldığında, aşağıdakilerden hangisi bu sınıflamada yer almaz?

A

Döviz gelecek sözleşmeleri

B

Faiz gelecek sözleşmeleri

C

Endeks gelecek sözleşmeleri

D

Mal gelecek sözleşmeleri

E

Prim gelecek sözleşmeleri

Yanıt Açıklaması:

Sözleşmeye konu olan ürünün türüne göre, gelecek sözleşmeleri farklı şekilde sınıflandırılabilir:

Döviz gelecek sözleşmeleri

Faiz gelecek sözleşmeleri

Endeks gelecek sözleşmeleri

Mal gelecek sözleşmeleri

12.Soru

Aşağıdakilerden hangisi sermayesine göre sınıflandırılan bankalar arasındadır?

A

Ticari bankalar

B

Özel bankalar

C

Kalkınma bankaları

D

Uzman bankalar

E

Yatırım bankaları

13.Soru

Aşağıdakilerden hangisi/hangileri bir şirketin kendi yerli piyasaları dışından fon temin etme gerekçeleri arasında sayılabilir?

I. Bazı büyük şirketler, kendi ülke piyasaları yeterince gelişmediği için, yabancı veya uluslararası piyasalarda menkul kıymet ihraç ederler.

II. Şirketler veya borçlanan devletler uluslararası piyasalarda, kendi ülke piyasalarından daha pahalı fonlama bulabilmektedir.

III. Fon bulma ihtiyacı olan şirketler, yurt dışından borçlanarak fon kaynaklarını çeşitlendirme amacı güderler.

A

Yalnızca I

B

Yalnızca II

C

SERMAYE PİYASALARI VE FİNANSAL KURUMLAR

Yalnızca III

D

I ve III

E

I ve II

Yanıt Açıklaması:

Şirketler veya borçlanan devletler uluslararası piyasalarda, kendi ülke piyasalarından daha pahalı değil daha ucuza fonlama bulabilmektedir. Bu nedenle II seçenekte yer alan ifade bir şirketin kendi yerli piyasaları dışından fon temin etme gerekçeleri arasında sayılmadığından yanlıştır. Buna göre doğru cevap D'dir.

14.Soru

Aşağıdaki seçeneklerden hangisinde türev ürünleri sınıflamasında yer alır?

A

Senet

B

Vade

C

Arbitraj

D

Bakır

E

Hedger

Yanıt Açıklaması: Türev ürünleri, kullanıma amaçlarına göre üç grupta toplamak mümkündür. Bunlar • Riskten korunma, • Spekülasyon, • Arbitrajdır. bu nedenle doğru cevap " C" seçeneğinde yer almaktadır.

15.Soru

Tahvil ve bononun vadesinde yatırımcının eline geçecek olan para miktarı aşağıdakilerden hangisidir?

A

Kupon oranı

B

Vade

C

İtfa

D

Nominal değer

E

Fon

Yanıt Açıklaması:

Nominal değer: tahvil ve bononun vadesinde yatırımcının eline geçecek olan para miktarıdır.

16.Soru

Aşağıdakilerden hangisi bir finansal piyasa sınıfı değildir?

A

Para piyasası

B

Ulusal piyasa

C

Spot piyasa

D

İkincil Piyasalar

E

Üçüncül Piyasalar

17.Soru

İlk merkez bankası olan İngiltere Bankası kaç yılında kurulmuştur?

A

1654

B

1658

C

1660

D

1661

E

1664

18.Soru

Ülkemizde bir dönem Merkez Bankası görevini yerine getirmiş olan banka aşağıdakilerden hangisidir?

A

İş Bankası

B

Halk Bankası

C

Osmanlı Bankası

D

Ziraat Bankası

E

Türkiye Sanayi ve Maadin Bankası

19.Soru

Aşağıdakilerden hangisi ikincil paydaşlardandır?

A

Sivil toplum örgütler

B

Kreditörler

C

Distribütörler

D

Perakendeciler

E

Toptancılar

Yanıt Açıklaması:

SERMAYE PİYASALARI VE FİNANSAL KURUMLAR

İkincil paydaşlar ise sivil toplum örgütleri, devlet, eylemci gruplar, medya, halk, sponsorlar gibi işletme faaliyetlerini etkileyen ve işletme faaliyetlerinden etkilenen paydaşlardır

20.Soru

Bir vatandaşın yatırım yaptığı piyasada işlem gören işlem aracının finansal verilerini ve özel durumlarını takip edebileceği elektronik bilgi sistemi aşağıdakilerden hangisidir.

A

Derecelendirme Kuruluşu

B

Kamuyu Aydınlatma Platformu (KAP)

C

Aracı Kuruluş

D

Borsa

E

Denetim Raporları

Yanıt Açıklaması:

Kamuyu aydınlatma platformu sermaye piyasalarında işlem gören halka açık şirketlerin ve tüm aracı kurumların finansal tablolarının, özel durum açıklamalarının ve diğer bildirimlerinin elektronik imza teknolojisi kullanılarak güvenli bir şekilde iletilmesini hedefleyen bir elektronik bilgi toplama ve yayın sistemidir. Doğru cevap B'dir.

ONLINE DÖNEMDE NELER OLDU? SORU CEVAP

1. Aşağıdakilerden hangisi uluslararası kredi derecelendirme kuruluşlarından biridir?

- Standart&poor's

2. Aşağıdakilerden hangisi finansal varlıkların özelliklerinden biri değildir?

- Teminat

3. Aşağıdakilerden hangisi yabancı bir ihracçı tarafından başka bir ülkede o ülke piyasası ile sınırlı olmak üzere o ülkenin para birimi cinsinden yapmış olduğu tahvil ihracını ifade eder?

-Yabancı tahvil

4. Uluslararası piyasalarda işlem gören yatırım araçlarının en önemli özelliği aşağıdakilerden hangisidir ?

- Herhangi bir ülkenin yasal düzenlemelerine tabi olmaması

5. Aşağıdakilerden hangisi kamuya açıklanacak mali tabloların gerçek kabul görmüş muhasebe kavram ilke standartlarına uygunluğu ile bilgilerin doğruluğunun defter, kayıt ve belgeler üzerindeki incelemesini ve raporlanmasını ifade eder?

- Bağımsız denetim

6. Aşağıdakilerden hangisi sermayelerine göre bankalar arasında yer alır ?

- Kamu bankaları

7. İşlemin bitiş valöründe anapara ve faizin geri alınarak menkul kıymetin geri satılmasına ne ad verilir ?

- Ters repo

8. İhraç edilen varlığa dayalı menkul kıymetler karşılığında toplanan paralarla, varlığa dayalı menkul kıymet sahipleri hesabına mülkiyet esaslarına göre oluşturulan mal varlığına ne ad verilir ?

- Varlık finansmanı fonları

9. İhraççıların borç niteliğindeki menkul kıymetlerinin anapara ve faizini zamanında geri ödeme yeterliliklerini göstermek amacıyla yapılan değerlendirmeyi tanımlayan kavram aşağıdakilerden hangisidir ?

- Derecelendirme

10. Aşağıdakilerden hangisi hissedarlar dahil tüm paydaşların haklarını korumayı ve şirket yönetiminin sorumluluk ve yükümlülüklerini ortaya koymayı amaçlayan yönetim felsefesini ifade eder ?

- Kurumsal yönetim

11. Aşağıdakilerden hangisi Londra bankalararası borç verme faizinin kısaltmasıdır ?

- LIBOR

12. Bankaların fon fazlası olan kesimlerden topladıkları kaynakları fon ihtiyacı olan kesimlere aktarması bankaların hangi temel fonksiyonu kapsamında değerlendirilir ?

- Finansal aracılık yapmak

13. Aşağıdakilerden hangisi Türk bankacılık sektörünün yeniden yapılandırma sürecinin dayandığı temel unsurlardan biri değildir ?

- Mevduat ve kredi faiz oranlarının serbest bırakılması

14. Bir yıldan kısa vadeye sahip borçlanma araçlarının işlem gördüğü piyasalara

..... Piyasaları, bir yıldan daha uzun vadeli finansal araçların işlem gördüğü piyasalara ise piyasaları denir?

- Para/sermaye

15. Finansal piyasalarının devletler tarafından düzenlenmesinin ilk nedeni aşağıdakilerden hangisidir ?

- Makroekonomik alanda istikrarı korumak

16. Aşağıdakilerden hangisi Sermaya Piyasası Kurulu'nun görevleri arasında yer almaz ?

- Para ve döviz piyasaları ile ilgili düzenleyici önlemler almak

17. Genellikle belirli bir büyüklüğün üzerindeki menkul değer ihraçları ile ilgilenen büyük firmaların tek tutarlı hisse senedi ve tahvil ihraçlarını üstlenen ihtisas sahibi finansal kuruluş aşağıdakilerden hangisidir?

- YATIRIM BANKASI

18. şirket, ortaklar ve şirketi değerli kılan diğer müşteriler arasındaki iletişimi en etkin şekilde sürdürmek için finans, iletişim, pazarlama ve menkul kıymet hukukunu entegre eden bir stratejik yönetim biçimidir.

Yukarıdaki cümlede boş bırakılan yeri aşağıdakilerden hangisi doğru şekilde tamamlar?

- Yatırımcı ilişkileri

19. Aşağıdakilerden hangisi tahvilin üzerinde yazılı olan değeri ifade eder ?

- Nominal değer

SERMAYE PİYASALARI VE FİNANSAL KURUMLAR

20. Osmanlı Döneminde ilk kağıt parayı ne ad verilir ?

- Kaime

21. Aşağıdakilerden hangisi Türkiye Değerleme Uzmanlar Birliği (TDUB) kuruluş amaçları arasında yer almaz ?

- Gayrimenkul değerleri konusunda sadece bölgesel istatistikler oluşturmak

22. Derecelendirme ile ilgili aşağıdakilerden ifadelerden hangisi yanlıştır ?

- SPK'ya tabi tüm şirketlerin yaptırması zorunludur

23. Kayıtlı sermaye sisteminin getirilme nedeni aşağıdakilerden hangisidir ?

- Sermaye artırımlarında formaliteleri azaltmak

24. Baz aldığı endeksin performansını yatırımcılara yansıtmayı amaçlayan ve payları borsalarda işlem gören yatırım fonu aşağıdakilerden hangisidir ?

- Borsa yatırım fonları

25. Sahibine hem faiz hem de kardan pay alma hakkı veren tahvil türü aşağıdakilerden hangisidir ?

- Kara iştirakli tahvil

26. Aşağıdakilerden hangisi işletmenin birincil paydaşları arasında yer alır?

- Kreditörler

27. Tüccarların altınlarını teslim ettikleri tüccarlara ne ad verilir ?

- Goldsmith

28. finansal piyasalara fon sunanların sundukları fon karşılığında fon talebinde bulunanlardan aldıkları varlıklardır.

Yukarıdaki cümlede boş bırakılan yeri aşağıdakilerden hangisi doğru şekilde tamamlar?

- Finansal varlık

29. Tahvilin, nominal değerinden daha düşük bir bedelle satılması durumunda aşağıdakilerden hangisi söz konusu olur ?

- İhraç primi

30. İşletmelerin , ihraç ettikleri tahvillerin geri ödemesinde kullanmak üzere oluşturdukları fona ne ad verilir?

- İtfa Fonu

31. Aşağıdakilerden hangisi sermaye piyasa kurulu'nun görevleri arasında yer....?

- PARA VE DÖVİZ PİYASALARI İLE İLGİLİ DÜZENLEYİCİ ÖNLEMLER ALMAK

32. Aşağıdakilerden hangisi Türk bankacılık sistemindeki bankaların gerçekleştirebilecekleri faaliyetler arasında yer almaz?

- TİCARİ AMAÇLA TAŞINMAZ ALIM-SATIMI

33. Gelişmekte olan ülkelerde yatırım sermayesi eksikliğini gidererek sanayinin gelişmesini hızlandırmak amacıyla faaliyet gösteren banka türü aşağıdakilerden hangisidir?

- KALKINMA

34. Finansal piyasaların kurumsallaşmasıyla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır? -YURT DIŞI PİYASALARA YATIRIM YAPMAK PORTFÖY RİSK DENGESİNİ OLUMSUZ ETKİLER

35. Aşağıdakilerden hangisi borsaların temel işlevlerinden biri değildir?

- EMİSYON HACMİNİ ARTIRMAK

36. I. vade ve miktar ayarlaması yapmak II. Risk ayarlaması yapmak

III. Finansal danışmanlık yapmak

Yukarıdakilerden hangileri hem fon sunanlara hem de fon talep edenlere hizmet vermekte olan finansal kurumların başlıca fonksiyonları arasında yer alır?

- I, II ve III

37. I. Teknolojik gelişmelerin işlem yapmayı kolaylaştırması

II. Finansal piyasaların serbestleşip yabancı yatırımcılara açılması III. Dış ticarete korumacılık eğilimlerinin artması

IV. Yatırımcıların artan oranda kurumsallaşması

Yukarıdakilerden hangileri piyasaların küreselleşme sürecine katkı yapan faktörler arasında yer alır?

-I, II ve IV

38. Aşağıdakilerden hangisi halka sunulmayan, şirketin elinde bulunan hisse senetlerini ifade eder?

- KASA HİSSE SENETLERİ

39. Aşağıdakilerden hangisi tasarrufları, gelir sağlayıcı işlere kredi olarak kanalize eden işletmedir?

- BANKA

40. ABD'li bir şirketin New York Borsasında işlem gördüğü Pazarpiyasa iken, bir Türk şirketinin hisseleri New York Borsasınınpiyahasında işlem görür. Yukarıdaki cümlede boş bırakılan yerleri aşağıdakilerden hangisi sırasıyla ve doğru olarak tamamlar?

- YABANCI/ULUSAL

41. İhraç edilen varlığa dayalı menkul kıymetler karşılığında toplanan paralarla varlığa dayalı menkul kıymet sahipleri hesabına mülkiyet esaslarına göre oluşturulan mal varlığına ne ad verilir?

- VARLIK FİNANSMANI

42. Kamuya açıklanacak bilgi türleri ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

- DIŞ RAPORLAMA, YEREL YA DA DÜZENLEMELER VE STANDARTLAR ÇERÇEVESİNDE OLUŞTURULUR.

43. Aşağıdakilerden hangisi kamuyu aydınlatma kapsamında sunulacak bilgilerin sınıflandırılmasında dikkate alınan faktörlerden biri değildir?

- ARACI KURULUŞLAR

44. New York Borsasında menkul kıymet ihraç eden yabancı şirketler ülkenin yasalarına uymak zorundadırlar?

- ABD

45.insanları yanıltarak bir menkul kıymet almaya veya satmaya yönlendirerek fiyatını yapay bir seviyede belirlemeye yönelik ifade eder.

Yukarıdaki cümlede boş bırakılan yeri aşağıdakilerden hangisi doğru şekilde tamamlar?

- MANİPÜLASYON

46. Türkiye de ihraç edilen menkul kıymetlere ISIN ve CIF kodunu aşağıdakilerden hangisi tahsis etmektedir?

-TAKASBANK

SERMAYE PİYASALARI VE FİNANSAL KURUMLAR

47. Aşağıdakilerden hangisi ödemeler dengesi açığı olan ülkelerin kısa vadeli finansman açığını karşılamak amacıyla kurulmuştur?

- ULUSLARARASI PARA FONU

48. Opsiyonu alan tarafın, satan tarafa ödediği tutara ne ad verilir?

- OPSİYON PRİMİ

49. Kurumsal yönetim çalışmalarının ilk olarak ortaya çıktığı ülke aşağıdakilerden hangisidir?

- AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ

50. Japonyada yabancı menkul kıymetler işlem gördüğü piyasaya ne ad verilir?

- SAMURAI PİYASASI

51. Kayıtlı sermaye sisteminin getirilme nedeni aşağıdakilerden hangisidir ?

- Tasarrufların pay senetlerine yatırılmasını özendirmek

52. Kurumsal yönetim çalışmalarının ilk olarak ortaya çıktığı ülke aşağıdakilerden hangisidir ?

- Amerika birleşik devletleri

53. Türkiyede ihraç edilen menkul kıymetlere ISIN ve CIF kodunu aşağıdakilerden hangisi tahsis etmektedir ?

- Takasbank

54. nominal değer üzerinden yüzde olarak belirtilen, tahvil sahibinin alacağı faiz miktarıdır.

Yukarıdaki cümlede boş bırakılan yeri aşağıdakilerden hangisi doğru şekilde tamamlar ?

- Kupon oranı

55. Aşağıdakilerden hangisi kamuya açıklanacak mali tabloların genel kabul görmüş muhasebe kavramı, ilke ve standartlarına uygunluğu ile bilgilerin doğruluğunun defter kayıt ve belgeler üzerinden incelenmesi ve raporlanması ifade eder?

- Kamuyu aydınlatma

SKYMOON PDF

DON'T ASK QUESTIONS,JUST FOLLOW...

SINCE 2020